© Hárs László, 1975
ISBN 963 11 0334 X
Zsoldos Vera rajzaival

Hárs László
Mi is voltunk gyerekek

(Majd a gyerekek 4.)

I. Hazatérés meglepetésekkel

Bemutatkozni sokféleképpen lehet.

Például úgy, hogy az ember úgyszólván odaejti a mancsát a másiknak a kezébe, mint egy fél kiló mócsingos marhahúst, majd eldünnyögi érthetetlenül a nevét, amivel az illető tudomására hozza, hogy „egyáltalán nem érdekelsz, ha kíváncsi vagy a nevemre, tudakozódj, akárki megmondhatja, én ugyan nem vagyok kíváncsi a tiédre”.

Például éppen ellenkezőleg, úgy, hogy az ember keményen, határozottan megragadja és megszorítja a másik kezét, és úgy tagolja a nevét, mintha süketnémához beszélne, ezzel hangsúlyozva, hogy a másikat hülyének tartja, de olyan hülyének, aki jól teszi, ha örökre az eszébe vési azt a nevet, amelyet előbb-utóbb szárnyára fog kapni a világhír.

Például úgy, hogy a bemutatkozó átnyújtja a névjegyét, mire ő is kap egy névjegyet, amit olvasatlanul eldob.

Például úgy, hogy az ember apró névtáblát tűz a kabátja hajtókájára, amiről mindenki leolvashatja vezeték- és keresztnevét, amint az a nemzetközi konferenciákon,

szimpozionokon és értekezleteken szokásos.

Esetleg úgy, hogy alaposan pofon vágja a másikat. Én például így mutatkoztam be Pimpinek, aki pedig azt hitte, hogy mi már régen ismerjük egymást.

De ez sokkal később történt, erről egyelőre korai lenne még beszélni. Most csak épp megemlítettem, kizárólag a példa kedvéért.

De ha már a példáknál tartunk, hát úgy is be lehet mutatkozni, ahogy én most nektek: Kalló Gáborné vagyok, pajtások, ifjabb Kalló Gábor mamája.

Ezzel nem sokat árultam el magamról. Ezért helyes lesz, ha másképpen is bemutatkozom, hiszen bemutatkozni sokféleképpen lehet. Például így is: én vagyok annak a Kalló Gábor író- és hírlapírónak a felesége, akit ti meghívtatok a mai rajgyűlésre, hogy gyerekkori emlékeiről meséljen nektek, mert hiszen mi is voltunk gyerekek. Ő azonban nem jöhetett el közétek, mert váratlanul külföldre kellett utaznia, tudjátok: kiküldetés, hivatalos út, küldöttség.

A küldöttség tagja helyett én jöttem el, tekintve, hogy én is voltam gyerek, és nekem is vannak emlékeim. Megjegyzem, ajánlatos csínján bánni az emlékezettel. Meg a visszaemlékezésekkel. Az, ugye, elég köztudott, hogy mindenki másképpen emlékszik vissza ugyanarra az eseményre. De az már kevésbé, hogy ugyanaz a személy is másképp emlékszik vissza ugyanarra az eseményre… Vegyük például azt a bizonyos pofont. Aminek éppen harminc éve, mert 1945-ben csattant el. Szavamat adom, hogy harmadnap egész másképp gondoltam vissza rá, mint ma… Akkor szégyelltem magam miatta. Ma büszke vagyok rá. De erről majd később, mert még mindig nem fejeztem be a bemutatkozást. És így még mindig nem tudjátok, hogy tulajdonképpen ki is vagyok azon kívül, hogy ifjabb Kalló

Gábor mamája vagyok, ami persze nem csekélység. Csakhogy Gábor pajtásotok papáját nem hívták ám mindig Kallónak. Ez csak az írói neve. Ő eredetileg Klimkó Gábor volt, az a bizonyos Gabi, a sejtegyesületek elnöke. A sejtegyesület később átalakult előőrscsapattá, és még később… Hogy mivé lett még később, az majd kiderül. Előbb még annak kell kiderülnie, hogy mi közöm van nekem ehhez a sejtegyesület-előőrscsapathoz? Hát csak annyi, hogy engem még abban az időben Komlós Magdának, becézve pedig Ducinak hívtak. Igen, én vagyok az a bizonyos Duci a Cserép utca huszonnyolcból. Aki később feleségül mentem Klimkó Gabihoz. De erre még jó ideig várni kellett, mert akkoriban még csak hatéves múltam. Amint látjátok, volt türelmem, kivártam. Gabinak persze sejtelme se volt róla, hogy mire várok; a fiúk ilyesmiben borzasztó naivak. Most azt hiszitek, hogy azóta rengeteg idő telt el, és azalatt minden megváltozott. Nagyon tévedtek, ha ezt hiszitek. Sok minden megváltozott, de minden azért nem. Lehet, hogy rátok is vár már valaki, csak éppen sejtelmetek sincs róla.

Ahogy Gabinak se volt, amikor ott zötyögtünk egymás mellett a teherautóban, Abádról hazafelé jövet.

1945. augusztus huszonhatodika volt. Délután három óra huszonhét perc. A másodpercekre már nem emlékszem pontosan. De arra annál jobban, hogy nekem nagyon jó volt, mert ott ült mellettem Gabi, vagy az is lehet, hogy én ültem ott Gabi mellett a nyitott teherautó platójára erősített padon, és csak lengettem, lengettem a sejtegyesület-előőrscsapat kis piros zászlaját, amire rá volt hímezve a mi titkos jelünk és jelszavunk, egy begörbített mutatóujj, és az, hogy „Majd a gyerekek”.

Abád, ahol olyan csodálatos és izgalmasan gyönyörű heteket töltöttünk, már réges-régen eltűnt a messzeségben meg a

felkavart porban, de én azért csak szorgalmasan lengettem, mintha az a kis piros zászló még a világ végén is látható lenne, ha én lobogtatom.

Lehet, hogy közben énekeltem is, ezt Gabi tudná megmondani, ha itt lenne, de nincs itt, hanem Tanzániában van, így hát ez örök titok marad előttetek. Ámbár lehet, hogy mégiscsak énekeltem, mert ilyenkor mindig énekeltünk, mégpedig a saját indulónkat, amit mi költöttünk, Serbán úr közreműködésével, a *Lánc-lánc* dallamára:

Majd a gyerekek,
majd a fiúk-lányok
összefognak, felépítik
az egész világot.

Igen, valószínű, hogy énekeltem, mert arra egész határozottan emlékszem, hogy berekedtem, márpedig mitől rekedtem volna be, ha nem énekelek. Tehát énekeltem, ebben megállapodhatunk. Meg abban is, hogy elfáradtam, és ölembe ejtettem a háromszögű kis piros zászlót, amely meg-meglibbent a menetszélben, és egészen olyan volt, mintha valaki gúnyosan rám öltögetné a nyelvét.

Akkoriban még nagyon komolyan vettem magamat, és utáltam, ha gúnyolódtak velem. Ezért mérgemben én is ráöltöttem a nyelvemet az ismeretlen nyelvöltögetőre. Mire Gabi hátba vágott és megkérdezte:

– Hát neked mi bajod?

Tulajdonképpen magam se tudtam. Így hát nem mondhattam meg. Pedig valami határozottan zavart. Ma már tudom, hogy mi. Az, hogy Serbán úr, a tanácstag nem ült köztünk, hanem bebújt a vezetőfülkébe, ahol pedig meleg és büdös van. Ha ott lett volna,

akkor az a gúnyolódó valaki akár ítéletnapig öltögethette volna a nyelvét, rá se hederítek. De Serbán úr a vezetőfülkében kucorgott.

Pedig amikor félúton meg kellett állnunk, mivel Gyurika túl sok görögdinnyét talált enni Abádon, Gabi is meg a nagysefcsik is hívta Serbán doktort, hogy üljön közénk, hagyja ott a vezetőfülkét. De Serbán úr azt mondta: „nemnem", meg azt, hogy neki a vezetőfülkében a helye. És amikor Gabi kapacitálta, hogy: „Igazán, tanácstag úr, gyere, és mesélj nekünk, meséld el, hogy

mi van otthon, mi van a Szomjas Oroszlánnal meg Rosmeyer Edével, meg az egész Cserép utca huszonnyolccal, biztosan rengeteg újság van, nagyon szeretnénk már tudni!" – akkor Serbán úr mintha zavarban lett volna, mint aki titkol valami nagyon fontosat vagy érdekeset; idegesen mozgatta az orrát, és a szemüvegét törölgette, pedig az csak az Ipszi szokása.

Lehetséges, hogy ez csak a visszaemlékezésben van így, és

Serbán úr egyáltalában nem volt zavarban, pedig lehetett volna. Mindenesetre azt mondta:

– Most már legyetek türelemmel, otthon majd mindent megtudtok.

Aztán visszamászott a vezetőfülkébe, indulásig még az ablakot is feltekerte, pedig olyan meleg volt, hogy szinte tüzelt az ég is meg a föld is, igazán csoda, hogy meg nem sültünk köztük.

Mi egy ideig törtük a fejünket, hogy mi lehet az a minden, amit otthon majd megtudunk. Mondanom se kell, hogy teljesen eredménytelenül törtük. Abba is hagytuk, és attól fogva nem csináltunk mást, csak utaztunk.

Ti, akik már táboroztatok, jól tudjátok, milyen az effajta utazás, haza a táborból. Olyan, mintha egy szalag – egy rugalmas gumiszalag – kötné az embert a táborhelyhez, amely hetekig az otthona volt, mégpedig olyan otthona, amely mindennapra új meglepetést, új örömöt, új ujjongást ígért, és meg is tartotta az ígéretét. A szalag nyúlik, nyúlik, s ahogy távolodunk, egyre jobban megfeszül. Aztán már nem tud tovább nyúlni, és elpattan. Bekövetkezik az a pillanat, amikor az ember már nem visszanéz az elhagyott táborhelyre, hanem előre, az egyre közeledő távolba, oda, ahol anyu meg apu, a kényelmes ágya, az otthon hagyott pöttyös labdája és esetleg egy csokitorta várja.

Hát ilyen volt ez az utazás is. A természet hiába erőlködött, hiába vonultatta fel nagyágyúit: a napsütötte réteket, a hűvösséget lehelő sötétzöld erdőket, a mulattatásunkra az erdőből kikukkantó patakokat s kedves meglepetésként az úton keresztüliramló nyulakat, fatörzsre felfutó mókusokat, mi oda se hederítettünk, csak az alánk futó útszalagot figyeltük, és azt vártuk, mikor bukkan elő egy kanyar mögül Pest.

Az erdők-mezők-hegyek után valami kisváros következett – gondolom, Gödöllő –, és az még mindig nem Pest volt. És az se,

ami utána következett, a széles út két oldalán álló földszintes házakkal. S amikor a legkevésbé számítottunk rá, egyszer csak ott terpeszkedett előttünk a Keleti pályaudvar, kupolájának üveg nélkül meredező vasszerkezetével, golyó- és repeszdarab verte öreg falaival. Végre itthon voltunk. De még nem voltunk otthon. Ahhoz még el kellett robognunk a Városliget mellett meg a szegény, szomorú, csupasz-kopasz Állatkert mellett, aztán jobbra kanyarodtunk, majd megint jobbra. És az autóduda meg Pamut egyszerre szólalt meg.

Most már igazán és teljesen otthon voltunk.

Ez abból is kiderült, hogy a kapu alól ilyen kiáltások hallatszottak:

– Megjöttek!

– Itt vannak!

– Megérkeztek!

– Befutottak!

És csakugyan megjöttünk, ott voltunk, megérkeztünk és befutottunk.

Varga Pista ugyan nem volt otthon, hiszen ő nem a Cserép utcában lakott, mégis ő ugrott le elsőnek a földre, és nekilátott, hogy leeressze a teherautó hátsó falát.

Közben a kapuban megjelent a fogadó bizottság első tagja, Varjas bácsi személyében. Másodiknak Klimkó néni érkezett. Nekik könnyű volt, ők a földszinten laktak. S a nyomukban máris ott volt apu meg anyu meg Rezik néni meg Klimkó bácsi meg Sefcsik néni és Sefcsik bácsi meg a kövér Kudáchy néni és a sovány Kudáchy bácsi; ott toporgott nagyanyó, mármint Szipó és Milka nagymamája, mindenkire várt mindenki, és a mindenkin kívül a Szomjas Krokodil ajtajában egy gömbölyű hasú, gömbölyű fejű és gömbölyű szemű bácsi vigyorgott gömbölyűen, és rajta kívül is voltak ott még ketten: egy

bronzhajú, nagyon csodálkozó szemöldökű szép néni és egy szőke, lila szemű lány, valami pepita ruhában, piros nyakkendővel, legalább nyolcéves volt már, és én rögtön éreztem, hogy nagyon fogom utálni.

Mi, odafönn a teherautón, mind talpra ugrottunk. Én meglengettem a kis piros zászlót, ami már nem öltögette rám a nyelvét, pedig minden oka meglett volna rá, és azt akartuk kiáltani, ami a jelszónk meg csatakiáltásunk, hogy: „Majd a gyerekek!" Ehelyett azt kiáltottuk, hogy „apu" meg „anyu" meg „jaj de jó itthon!" meg „örülsz, hogy hazajöttünk?" De főleg az aput meg anyut.

Pamut is kiabált valamit, csak senki se értette, hogy mit, és úgy rohangált a lábak között, mintha megőrült volna, és lehetséges, hogy tényleg meg is őrült egy egészen kicsikét, nála sohase lehetett az ilyesmit tudni.

Egyes-egyedül Varga Pista nem kiáltott semmit, mert nem volt, akinek kiáltson, de azért nagyon elégedett mosoly ült a holdvilágképén.

Azt mondanom se kell, hogy a kis lépcsőre egyáltalában nem volt szükségünk a leszálláshoz, mert lekapkodtak minket. És mindenki mindenkit puszilt, nem lehetett tudni, hogy ki kinek a gyereke, mert válogatás nélkül nyaltak-faltak bennünket. Én meg egyszer csak azt vettem észre, hogy anyu eltol magától, alaposan szemügyre vesz és felkiált:

– Nahát, ki ez a fekete ördög?! Duci, igazán te vagy az?

Igazán én voltam az. De csak most vettem észre, hogy jé, tényleg, milyen csokoládébarnára sültünk ott Abádon, de a legfeketébb valamennyiünk közül Gyurika. Aminek a magyarázatára Rezik néni azonnal rájött, mert azt mondta:

– Te Gyurika, mikor mosakodtál te utoljára?

Mire Gyurika szerényen elmosolyodott, és lesütötte a szemét,

mint aki nem szeret dicsekedni.

Közben Gabinak sikerült kiszabadulnia az ölelő karok közül. Peckesen megállt a kapuval szemközt, kihúzta magát, a magasba emelte jobb kezét, természetesen begörbített mutatóujjal, mert ez a mi jelünk és köszöntésünk, és azt harsogta, tulajdonképpen ordította, de az, hogy harsogta, sokkal jobban hangzik:

– Jelentem a Cserép utca huszonnyolcnak, hogy az Előőrscsapat, azelőtt Sejtegyesület, teljes létszámban és teljes épségben hazaérkezett. Majd a gyerekek!

Egy pillanatra ünnepélyes csend támadt, amit a kissefcsik sajnos teljesen tönkretett, mert éppen ebbe az ünnepélyes csendbe mondta bele jó hangosan, hogy:

– Jujuj, mama, hogy te mennyire meghíztál! Még sokkal kövérebb vagy, mint mi.

Újból csend támadt, de egy cseppet se ünnepélyes, inkább zavart meg feszengő meg kínos, és mindenki igyekezett máshová nézni, mert Sefcsik néni csakugyan nagyon meghízott a derekára. De félrenézés közben némelyek teljesen értelmetlenül elmosolyintották magukat, és látszott, hogy csak nehezen tudják visszafojtani a nevetésüket.

Én ugyan nem tudtam, miért kell, de azért én is máshová néztem. És csak akkor láttam meg, hogy az a szőke, lila szemű kislány ott csimpaszkodik Serbán úr nyakában, amilyen szemtelen. Rögtön belecsíptem Gabiba, és mutattam neki, hogy merészel az a ványadt, tejfelbőrű Serbán úr nyakába akaszkodni, hiszen Serbán úr a mi tanácstagunk és háziorvosunk és barátunk, és egyáltalában ki ez az undok? És az a csodálkozó szemöldökű szép néni miért áll mellettük olyan elégedetten, mintha kedvére lenne ez a nyakba lógaszkodás?

Pedig az a lila szemű undok még ennyivel sem érte be, hanem csimpaszkodás közben azt suttogta Serbán úr fülébe, de jó

hangosan, hogy mi is hallhassuk:

– Jaj de jó, hogy megjöttél! Már úgy vártalak!

Gabi biztosan mondani akart erre valamit, de ebben megakadályozta Varga Pista, aki odalépett hozzá, és kezet rázott vele.

– Na, szerbusz, Gabi. És mit szólsz a meglepetésekhez?

– Miféle meglepetésekhez? – kérdezte Gabi, aki még mindig a lila szemű undokot bámulta.

– Hát az neked nem elég meglepetés, hogy Rosmeyerék eladták a Szomjas Oroszlánjukat, és olajra léptek? Meg az, hogy a Sefcsik srácoknak kistestvérük lesz? Meg az? – És szemével Serbán úr felé intett.

Lehet, hogy össze voltak beszélve, mert Serbán úr erre a magasba kapta az undok lila szeműt, és felkiáltott:

– Majd a gyerekek! Ez itt Pimpi!

– Nem is igaz, nem is Pimpi vagyok, hanem Luca! – tiltakozott az undok, és megrázta a fejét, hogy csak úgy röpködött a kibontott szőke haja. Tudta a bestia, hogy ez jól áll neki.

– Igenis, hogy Pimpi! – nevetett Serbán úr, a tanácstag, majd felénk fordult. – Ő az én kislányom. Ugyanis közben megnősültem, rögtön ilyen nagy kislányom lett. Bemutatom nektek Piri nénit, vagyis doktor Serbán Péterné szül. Gombár Piroskát, az újdonsült tanácstagnét.

– Majd a gyerekek! – mondta Piri néni, és nevetett. Aztán Pimpi-Lucát biztatta: – Rajta, lányom, mondjad te is.

– Eszembe sincs – felelte Pimpi. – Még nem is ismerem őket.

Kiszakította magát Serbán úr karjaiból, és befutott a kapun. De úgy futott szökellve, mint egy kiskecske, és a keskeny vállával meg a felénk mutatott fokhagymafenekével azt mondta: „Nézzétek, úgy futok, mint egy kiskecske, ugye, milyen kis

kecses vagyok!”

Serbán doktor fejcsóválva nézett utána, egy cseppet se volt elragadtatva a kecsességétől.

– Ne haragudj rá, tanácstag úr – mondta Gabi. – Biztosan zavarban van ennyi idegen előtt.

– Biztosan – hagyta rá Serbán úr, de látszott rajta, hogy megvan a véleménye Pimpi állítólagos zavaráról.

– Majd bevesszük a csapatba meg minden, nyugodtan rám bízhatod – folytatta Gabi. Majd szemrehányóan hozzátette: – De azért nem szép, hogy titkolództál előttünk.

– Meglepetésnek szántam – mondta Serbán doktor. – És mindenkit megkértem, hogy ne említsék a leveleikben.

– A doktor ez egyszer velünk konspirált, nem veletek – mondta Sefcsik bácsi, de elfelejtette megmagyarázni nekünk, hogy mi az a konspirálni.

– Remélem, örültök? – kérdezte Serbán úr.

Mindenki úgy tett, mintha örülne. Még én is. Pedig nem mindenki örült. Például én se. Hiszen Serbán úr addig egészen a miénk volt, a mi barátunk. Meg háziorvosunk. Mivelhogy ott lakott a házban, orvos volt, és mindannyiunkat ő gyógyított, akár szamárköhögést kaptunk, akár a hasunk fájt. Később, amikor megalakítottuk a sejtegyesületet, mindig ő adott tanácsot, hogy mit tegyünk, meg mit ne tegyünk, így lett a sejtegyesület tanácstagja. De mellékállásban azért megmaradt a háziorvosunknak és barátunknak is. Most pedig egyszerre felesége lett meg kislánya, anélkül hogy szólt volna nekünk. Ez igazán nem volt szép tőle, de azért nem tettünk neki szemrehányást, hanem egyenként bemutatkoztunk Piri néninek. Pimpi-Lucának is bemutatkoztunk volna, de ő faképnél hagyott bennünket.

És több meglepetés már nem volt, leszámítva a csokitortát,

ami nálunk a vacsora fénypontját képezte, bár egy kissé sós volt. Anyu azt mondta, azért sós, mert a csokoládé svéd szeretetcsomagból való, és a svédek, teljesen érthetetlen okokból, sózzák a csokoládét, aminek semmi értelme. Azóta se ettem sós csokitortát, és miközben ettem, folyton mesélni kellett Abádról, pedig én inkább kérdezni szerettem volna. De mire befejeztem a mesélést, úgy elálmosodtam, hogy nem tudtam már kérdezni, csak ásítani. Így azt se érdeklődhettem meg, hogyan jutott Serbán úr, a tanácstag olyan hirtelen feleséghez is meg egy nagy kislányhoz is. És azt se, hogy vajon Piri néni ugyanaz a bizonyos valaki-e, akinek állítólagos halálhíre a tavasszal úgy elbúsította, valósággal megbetegítette Serbán urat, vagy éppen ellenkezőleg, egészen új ismeretség és egészen új szerzemény? Az egyik éppen úgy lehetséges volt, mint a másik. Tudjátok, pajtások, azok olyan hónapok voltak! Hogy valaki, akinek halálhírét költötték, váratlanul felbukkant, csonttá-bőrré soványodva, kopaszra nyírt fejjel, a csuklóján a haláltáborban rábélyegzett sorszámmal. Meg olyan, hogy valaki hirtelen úgy érezte: nem tud többé egyedül élni, meg kell osztania valakivel élete minden gondját-örömét, bánatát és reménykedését.

Ma már tudom, mi történt azalatt, amíg mi Abádon éltük az életünket. Pimpi elmesélte. Mert azóta az az undok lila szemű a legjobb barátnőm. De akkor este úgy aludtam el, hogy nem tudtam semmit, csak azt, hogy utálom.

II. Sok minden, amiről okvetlenül tudni kell, és még valami

– Most pedig a legfőbb ideje, hogy elmondjam azt a sok mindent, amit okvetlenül tudni kell, mert máskülönben az egész csupa zűrzavar meg összevisszaság lesz, azonkívül teljesen érthetetlen is. Ezért az egészet a sejtegyesülettel kell kezdeni,

vagyis mivelünk, akik közben már átalakultunk előőrscsapattá, és tegnap érkeztünk haza Abádról…

– Ebben igazán nincs semmi összevisszaság és érthetetlenség. Abádon nyaraltatok, aztán hazajöttetek, és kész – mondta Pimpi, aki Gyurika kedvenc helyén, a poroló keresztrúdján ülve lógázta a lábát.

– Azt te csak úgy gondolod, hogy kész – ellenkezett Gabi.

Az előbbi szónoklatot ugyanis ő intézte Pimpihez, mégpedig az udvaron, a Cserép utca 28. udvarán. Azért ott, mert éppen nem volt titkos helyiségünk. Vagyis tulajdonképpen volt, de Abádon, és egy abádi titkos helyiséggel semmit se lehet kezdeni Pesten. Így aztán az udvaron gyülekeztünk, a poroló körül, és ez volt az első ülésezésünk Abád óta, mégpedig földön ülésezés. Egyedül Gabi állt, úgy is, mint szónok, és úgy is, mint elnök. És folytatta:

– Tudd meg, hogy a sejtegyesület az elnökkel kezdődött, vagyis velem…

– Meg a főtitkárral, vagyis énvelem – tette hozzá a nagysefcsik.

– Tévedés, mert nem neked van pont március tizenkilencedikén a születésnapod, hanem énnekem!

– Miért pont? – érdeklődött Pimpi.

– Azt igazán mindenki tudja, hogy miért pont. Azért, mert tavaly pont március tizenkilencedikén rohanták meg a német fasiszták Pestet meg az egész országot. Gondolhatod, hogy ezzel teljesen tönkretették a szülinapomat, senkinek se volt kedve ünnepelni, se apunak, se anyunak… Nekem lett volna, mert akkor még buta voltam, és nem értettem semmit. De a barátom, Serbán úr… tudod, ő, aki most titokban, a hátunk mögött a papád lett… ő meghívott magához, és engedte, hogy belenézzek a mikroszkópba, és elmagyarázta nekem a vörös meg a fehér

vérsejteket, hogy értsem. Csuda izgalmas volt, és akkor megalakítottam a sejtegyesületet, amiben én lettem az elnök…

– Én pedig a főtitkár! – szólt közbe újból a nagysefcsik, és kidüllesztette a mellét.

– Ezt már mondtad egyszer – intette le Gabi.

– Te is mondtad egyszer, hogy elnök. Ha neked lehet kétszer, akkor nekem is lehet.

– Ezen igazán nem érdemes összeveszni – mondta Pimpi, és először Gabira mosolygott édesen; elvégre ő volt az elnök; aztán a nagysefcsikre reflektorozott a lila szemével; elvégre ő volt a főtitkár.

A nagysefcsiknek ugyan az volt a véleménye, hogy érdemes, de azért nem veszett össze, és Gabi folytathatta:

– Mi rögtön egy hőstettet követtünk el, mert megmentettük Pamutot, akit egy teljesen megveszett német SS-katona le akart gyilkolni, pedig csak egy kiskutya. A megmentett Pamutot is bevettük a sejtegyesületbe, meg még sok mindenkit, akik mind itt vannak. Itt van a három Sefcsik. A nagysefcsik…

– A főtitkár – dünnyögte maga elé a nagysefcsik.

– …azután a középsősefcsik meg a kissefcsik…

– Hujjé, nemsokára lesz egy legkisebbsefcsik is! – hujjantotta Dénes.

– Azt meg te honnét tudod? – pattant fel a kissefcsik. – A mama nekünk titokban árulta el.

– Nem kell azt elárulni, mindenki láthatja, akinek szeme van – mondta Dénes.

– Hogyan lehetne látni, amikor még itt sincs? – ellenkezett a kissefcsik.

Ez engem is nagyon érdekelt, de nem tudhattam meg, mert Gabi elnökölve kijelentette, hogy most nem erről van szó, hanem a sejtegyesületről. És a legkisebbsefcsik nem lehet a sejtegyesület

tagja, mert egyelőre még meg sincs. És így folytatta:

– Viszont itt van Dénes. És itt van Ica meg Mica, akik ikrek, és mindig csokit meg fagyit ennének. Meg Milka és Szipó, aki folyton szipog, és ők is testvérek, és a kis házban laknak; ez nagyon fontos, erről még szó lesz. És itt van Duci, aki most jön elsőbe, és már borzasztó kíváncsi az iskolára…

– Pedig nem valami különös, majd meglátod – legyintett fölényesen Pimpi.

Én akkor azt gondoltam, hogy biztosan nagyon buta, ha nem valami különös neki az iskola, de tévedtem, egy cseppet se volt buta, csak imponálni akart nekem, a pocoknak.

– Meg én is itt vagyok – jelentkezett Ipszi.

– Te tulajdonképpen még nem vagy itt – mondta Gabi –, mert ti csak sokkal később költöztetek ide, és akkor még egyáltalában nem voltál itt.

Erre Ipszi úgy elbújt a szemüvege mögé, mintha tulajdonképpen még ott se lenne. Gabi meg tovább magyarázott:

– Viszont ellenben itt van Gyurika…

Csakhogy Gyurika nem volt ott. Az előbb mintha még ott lett volna, de már nem volt ott. Gabi mondta is, hogy Gyurika az elveszésben nagyon ügyes, de a végén mindig megkerül, biztosan most is meg fog kerülni. Pimpi különben emlékezhet rá, ő az a kis pocok, aki mindig ott lábatlankodik, ahol semmi dolga. Majd rátért Edére, aki akkoriban itt volt, de már nincs itt, mert meglógott, vagyis tulajdonképpen nem ő lógott meg, hanem a papája, a Rosmeyer bácsi, ő volt eddig a Szomjas Oroszlán, de úgy látszik, eladta. Rosmeyer bácsi nagyon szerette a fasisztákat, akár SS-ek voltak, akár nyilasok, és arra biztatta Edét, hogy kémkedjen a sejtegyesület után, pedig nem is tudta róla, hogy létezik. Így aztán rögtön lett két ellenség meg még egy harmadik is, a Lopótök, vagyis Rendek úr, a házparancsnok, aki később

Rosmeyer bácsival meg Edével el is szökött, de később visszaszöktek, és azóta Lopótök nem parancsol se a háznak, se másnak.

– És akkor jött a parancs a sárga csillagról – mondta tovább Gabi. – Azt Ducinak is fel kellett volna varrnia a mellére. És jött Schlampeter testvér, a zöld inges nyilas, aki elhurcoltatta Komlós nénit, mert kellett neki a lakás, és Ducit is el akarta hurcoltatni, de mi nem engedtük.

Ezt úgy csinálták velem, hogy a titkos helyiségben, ami a pincében volt a mángorló mögött, engem átalakítottak fiúvá, vagyis lenyírták kurtára a hajamat, meg nadrágba bújtattak, és Szipó meg Milka hazavittek magukkal mint talált gyereket, és Nagyanyó befogadott. Azt hiszem, Nagyanyó nagyon hamar rájött, hogy én egyáltalában nem Tamás vagyok, de ezt sohase árulta el. Vagyis mind a négyen úgy tettünk, mintha nem tudnánk semmit, miközben mindent tudtunk. De hát azok ilyen idők voltak, okosabb volt akkoriban hallgatni, megőrizni a titkot…

– Schlampeter testvér ugyan egyáltalában nem volt a sejtegyesület tagja – mondta Gabi –, de azért róla is tudni kell, mert neki hadat üzentünk. Olyanokat csináltunk, hogy villanyáramot vezettünk a lakásán… vagyis Komlósék lakásán az ajtókilincsbe, meg minden. Már azt hittük, hogy győztünk, amikor uralomra kerültek a zöldingesek, és jöttek a bombázások, és folyton a pincébe kellett menni. Egyszer Pamut még életet is mentett, az Ede életét, mert felfedezett a légóhomokban egy fel nem robbant aknát. Aztán ideköltöztek a kibombázott Terebesék, és amikor elkezdődött Budapest ostroma, mind lehurcolkodtunk a pincébe. Csak Schlampeter, a zöld inges nyilas járt ki, rabolni és gyilkolni.

Aztán Pamut megint életet mentett, mert a kis ház valami

aknától vagy kis bombától találatot kapott, és ő jelentette, és akkor mi elmentünk, és kiástuk Nagyanyót, Szipót, Milkát és Tamást, aki tulajdonképpen Duci volt. Aztán megjött Komlós bácsi, akit én elbújtattam a titkos helyiségben, a mángorló mögött, mert megszökött a munkaszolgálatból, és odabújtattam hozzá Csobán bácsit is, aki meg a katonaságtól szökött meg; tudod, nem akart harcolni azok ellen, akik érte harcoltak. Aztán a végén elfogtuk Schlampetert, mert mindenkit föl akart jelenteni, és bezártuk a titkos helyiségbe, ahonnan kiszabadítottuk Komlós bácsit és Csobán bácsit.. Aztán jöttek a felszabadító csapatok; képzeld, fehér ruhában jöttek, mert január volt, és esett a hó, és őket pártoló tagnak választottuk be a sejtegyesületbe… Várj csak, mit meséljek még…

Gabi, úgy is, mint elnök, és úgy is, mint mesélő, kifújta magát. Erre a nagysefcsik, úgy is, mint nagysefcsik, és úgy is, mint főtitkár, rögtön magához ragadta a szót.

– Azt meséld – mondta –, hogy aztán újjáépítettünk, az volt csak a nagy valami. Persze előbb még sok mindent csináltunk… Emlékeztek?

Emlékeztünk.

Arra, hogy Terebesék, akik a fasiszták visszatérésében reménykedtek, éjszaka kiszabadították a titkos helyiség börtönéből Schlampetert, és futni hagyták.

Meg arra, hogy új titkos helyiséget rendeztünk be az elhagyott Rosmeyer kocsmában, ahol lisztet meg zsírt meg ilyesmit találtunk, ami a házat megmentette az éhezéstől.

Meg arra is, hogy a titkos helyiséget elvették tőlünk az orosz katonák, akik nem is sejtették, hogy titkos helyiségről van szó, és az egyikük, Alekszandr nagyon összebarátkozott Gabival meg mindenkivel.

Meg arról is, hogy Gabi egyszer elcsípett az utcán egy

kislányt, akiről nemcsak az derült ki, hogy Zsebő Mariska Abádról, hanem az is, hogy a mamája teljesen betegen fekszik. Mire rögtön elvittük a mamájához Serbán doktort, hogy gyógyítsa meg, ami nagyon jó volt, mert a tanácstag akkoriban egészen

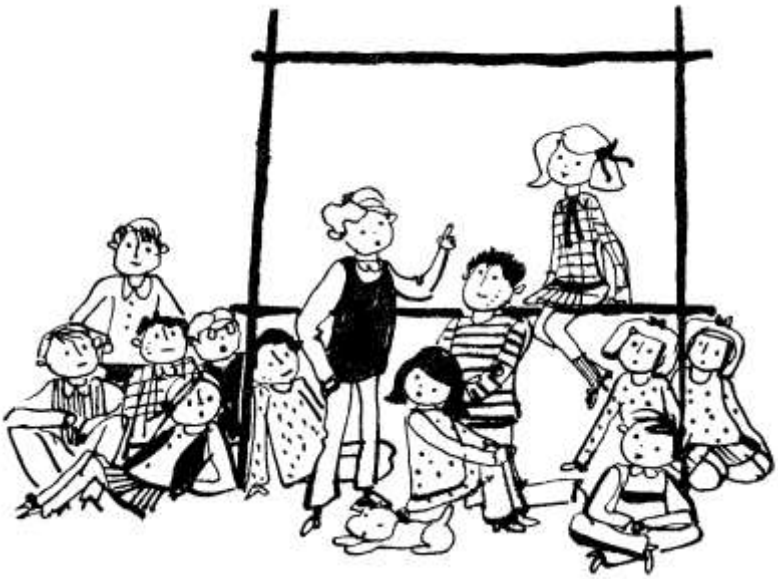

belebetegedett a búslakodásba. Nem tudtuk pontosan, miért búslakodik, csak sejtettük, hogy olyan valakinek a halálhíréről értesült, akit nagyon szeretett. Így nagyon jó volt, hogy gyógyítania kellett, mert közben nem gondolt a bánatára.

Én magam meg összeszoruló szívvel és sírással küszködve gondoltam arra a napra, amikor hazajött a mamám. Rémületesen lesoványodva és legyengülve, de hazajött a felszabadított gettóból, nem is jött, csak vánszorgott szegényke, alig élt, de élt! És talán még ő maga se hitte, hogy ez igaz…

És ezeken kívül még sok mindenre emlékeztünk volna, ha Gabi nem ragadja ismét magához a szót. De magához ragadta, mert ő már ilyen volt.

– Aztán én magam nyomoztam és nyomoztattam is Terebes

urat – mondta. – Kinyomoztuk, hogy üzletel a feketepiacon, és csupa olyasmit árul, amit a Schlampeter rabolt össze zöld ingben. Ebből aztán nemcsak sejtegyesületi, hanem rendőrségi nyomozás is lett, és képzeld, én voltam a főtanú!

– Koronatanú. Úgy mondják – szólt közbe szerényen, de művelten Ipszi.

– Később tényleg koronatanú lettem, de előbb főtanú voltam – mondta Gabi, mert ilyen volt. – A korona-tanúzás után Terebesék egy szép nap nyomtalanul eltűntek a házból. De csak ők hitték, hogy nyomtalanul, mert Abádra tűntek, és képzeld csak, Zsebő Mariska, aki közben hazament Abádra, megírta őket. Igaz, egy kicsit sok helyesírási hibával, de igazán nem csoda, hogy a nagy bajban elfelejtkezett a múlt idő kettős t-jének helyes használatáról. Csakhogy mi akkor már régen újjáépítettünk, ahogy azt a főtitkár említette. Teljes titokban és teljesen egyedül…

– Csak Varga Pista segített – helyesbített a főtitkár.

– Az kicsoda? – nézett körül Pimpi, Varga Pistát keresve.

– Ő nincs itt, mert dolgozik – világosította fel Gabi. – Tudod, ő nem itt lakik, és csak egész véletlenül lett sejtegyesületi tag. Ugyanis Terebes úr, aki akkor még nem lopakodott vissza Abádra, hanem itt utált minket, egészen véletlenül őt bérelte fel ellenünk, mert rém dühös volt ránk. Fizetett neki, hogy verjen meg minket, és ő nagy szegénységében elvállalta. De ahelyett, hogy megvert volna, inkább átpártolt hozzánk, és ezért tulajdonképpen ő pártoló tag. Tudod, már akkor is segítő volt kőművesek mellett, hogy egy kis pénzt keressen, és olyan jól értett az újjáépítéshez, hogy aztán amikor átpártoló tag lett belőle, sokat segített nekünk a kis háznál…

– Meg Simoncsics bácsi a gyárból – szólt közbe ismét a nagysefcsik. – Meg Serbán úr meg Varjas bácsi meg a papám

meg a te papád meg a Császárik kovácsműhelyből a segéd, meg a legvégén még Alekszandr is.

– Igaz – bólintott Gabi. – De ők csak segítettek. Magát az újjáépítést mégis mi csináltuk, teljesen egyedül, és úgy felépítettük titokban Nagyanyó kis házát, hogy szebb lett, mint új korában…

– És ablaküveget is gyártottunk papírból, ahogy a tanácstag úr mondta, erről se feledkezz meg – emlékeztette Dénes.

– Az igazán semmiség volt a többi nagyszerű mellett – mondta Gabi.

– Egyáltalában nem volt semmiség – vitatkozott vele a nagysefcsik. – Még most is azok a papírok vannak az ablakainkban üveg helyett, amiket mi gyártottunk.

– Fogunk mi még igazi ablaküveget is gyártani! – vágta rá Gabi. Majd valamivel szerényebben hozzátette: – Persze ha Serbán úr segít. Mert a sejtegyesület, vagyis előőrscsapat mindenben benne van…

– Még a költözködésben is! – kiáltotta Ipszi. – Mert most jövök én!

De mégse jött ő, mert helyette Gyurika jött, aki már a kapu alatt torkaszakadtából ordította:

– Hurrá és hurrá és éljen és éljen!

– Látod, ez Gyurika. Mindig elvész, és aztán mindig meglesz – magyarázta Gabi Pimpinek. Majd Gyurikára kiáltott: – Ne ordítozz! Inkább azt mondd meg, hova vesztél el már megint!

– Most igazán nem vesztem el, még kicsit se, én úgy éljek – bizonykodott Gyurika. – Én közben folyton figyeltem magamat, és mindig megvoltam. Igazán, a Piri néni is megmondhatja.

– Te a mamámmal voltál? – féltékenykedett Pimpi.

– Persze hogy vele – felelte Gyurika úgy, mintha soha életében senki mással nem sétált volna, mint Piri nénivel.

– És hol van akkor a mamám? – kérdezte Pimpi.

– Hol? Nem is tudom… – habozott Gyurika, majd kivágta: – Vagyis tudom! Elveszett. Nem én vesztem el, hanem ő. De ne félj, majd meglesz. Láthatod, én is meglettem, pedig én csak gyerek vagyok.

– Ismerlek, te mindig megleszel – szólt rá Gabi. – Ha megvagy, akkor most ülj le és hallgass…

– De nem hallgatok. Inkább ti hallgassatok rám. Képzeljétek csak, találtam egy nagyszerű titkos helyiséget. Mit szóltok, milyen ügyes vagyok? Az elsőt is én találtam a pincében, úgy, hogy beleestem, és a másodikat is a vendéglőben, úgy, hogy bemásztam, és most megint én találtam, hurrá!

– Jó, jó, maradj csendben…

De Gyurika nem akart csendben maradni, és ezt rögtön közölte is:

– De én nem akarok csendben maradni! Mert el akarom mondani a titkos helyiséget, amit a sejtcsapatnak találtam…

Az igazat megvallva – és harminc év után ugyan miért ne vallhatnám meg az igazat, én bizony azt vártam, hogy Gabi nagy örömmel fogadja a szenzációs hírt, és nem csupán megdicséri Gyurikát, hanem azonnal el is indul vele meg velünk, hogy rögtön birtokba vegyük a titkos helyiséget. És egész biztosan ugyanezt várták a többiek is. Legnagyobb meglepetésünkre Gabi ehelyett szép türelmesen magyarázni kezdte:

– Ide figyelj, Gyurika, itt most egészen másról van szó, éppen ülést tartunk, várd ki szépen a végét, azzal a felfedezéssel most igazán nem tudnánk mit kezdeni, pillanatnyilag éppen nincs semmi titkunk, amihez helyiségre lenne szükségünk, ezért a titkos helyiség, legalábbis egyelőre, igazán nem fontos…

– Igenis hogy nagyon fontos! – állt teljesen váratlanul Gyurika mellé a nagysefcsik. – Titkos helyiség nélkül sohase lesz titkunk.

Semmire sincs olyan nagy szükségünk, mint titkos helyiségre. Az most a legfontosabb.

– Ugye? Ugye? – örvendezett Gyurika. – Én rögtön tudtam. Gyertek, megmutatom.

– Majd máskor – mondta Gabi, aki egyszerűen megfulladt volna, ha belefojtják a szót.

– Majd most rögtön – mondta a nagysefcsik.

– Én vagyok az elnök – figyelmeztette Gabi. – Maradunk.

– Én vagyok a főtitkár – emlékeztette a nagysefcsik. – Megyünk.

– Kérlek, pajtikák – próbálkozott Ipszi –, elmehetnénk, és ott, a titkos helyiségben folytathatnánk az ülésezést.

Azt szerette volna, ha a kecske is jóllakik, és a káposzta is megmarad. De ebbe se a kecske nem ment bele, se a káposzta.

– Én mint elnök kijelentem, hogy folytatom!…

– Én mint főtitkár bejelentem, hogy megyek!…

Ilyesmire egyszerűen nem volt még példa a sejtegyesület világtörténetében. Pedig mennyi kalandunk volt, és mennyi veszélyt éltünk át! Talán azért nem volt példa, mert addig mindig volt ellenség, aki ellen együtt harcoltunk, még Abádon is, ahol Eskovácsék és Terebes úrék ellen harcoltunk és győztünk. És most azért lett példa, mert – legalábbis a Cserép utca huszonnyolcban – nem volt ellenség, aki ellen harcolni lehetett volna. Hát nekimentek egymásnak. És mit gondoltok, kakaskodás közben kire sandítottak? Eltaláltátok! Pimpire, aki teljes szőkeségében, tejfelbőrűségében és lilaszeműségében ült a porolón, és úgy figyelte a vitát, hogy még kalimpálni is elfelejtett. Igen, mind a két buta srác neki akart imponálni, előtte igyekezett a nagyfiút játszani. Igazán csoda, hogy össze nem pofozkodtak.

Végül Gabi megelégelte a huzakodást, és csendet kért.

– Figyelem, az ülést folytatjuk!

– Csak folytassátok – mondta a nagysefcsik. – Mi Gyurikával elmegyünk, hogy felfedezzük a titkos helyiséget. Akit érdekel, velünk jöhet.

– Engem nagyon érdekel! – kiáltotta Gyurika. Megragadta a nagysefcsik kezét, és húzni kezdte a kapu felé. – Éljen a titkos helyiség!

– Ne haragudj – dünnyögte Dénes Gabi felé, és megindult utánuk.

– Rögtön visszajövünk – szipogta Szipó, és Milkával együtt követte Dénest.

– Én mindent följegyzek a noteszomba, és beszámolok majd – mondta Ipszi, és a távolodók után kiáltott: – Várjatok, pajtikák!

Az csak természetes, hogy a középsősefcsik és a kissefcsik a bátyjával tartott. Gabi meg közben csak Pimpit figyelte, énrám ügyet se vetett. Most már igazán sajnáltam, hogy a nagysefcsik, úgy is mint főtitkár, nem kent le neki egyet.

Én ott csücsültem Gabi mellett, és magam se tudtam, mit szeretnék. Hogy maradjon Pimpi, vagy menjen? Ha elmegy, akkor Gabi láthatja, hogy én milyen hűséges vagyok hozzá. Viszont biztosan nagyon megfájdul a szíve. Igaz, akkor vigasztalhatom, és mondhatom neki: ne búsulj, Gabi, mégis te vagy az elnök, és majd visszajönnek… Ha ellenben Pimpi marad, akkor nekem fog fájni a szívem, és Gabinak esze ágában se lesz engem vigasztalni örömében… De legalább ő örül majd.

Nem kellett sokáig őrlődnöm e két malomkő között, mert Pimpi máris lecsusszant a poroló keresztrúdjáról. Megrázta a fejét, hogy röpködjön szép szőke haja, és csillogjon kicsit a fényben, aztán intett Gabinak.

– Jössz?

Gabi csak nemet intett.

Lehetséges, hogy Pimpi felém is nyújtotta a kezét, ő legalábbis

azt állította később, hogy nyújtotta, de én nem láthattam, mert a szandálom orrát bámultam, mintha még sohase láttam volna. S mire feltekintettem, addigra már csak hárman voltunk az udvaron: Gabi, Pamut meg én.

Pamut aprókat vakkantott, és a farkával jelzett, abban a reményben, hogy most már neki is szentelnek egy kis figyelmet. Én nem vakkantottam, ellenben igyekeztem ugyanúgy nézni Gabira, mint Pimpi, vagyis kikerekített, ámuló tekintettel, abban a reményben, hogy most már nekem is szentel egy kis figyelmet. Szentelt is. Rám meredt, és rémülten kérdezte:

– Duci, mi van veled? Görcsöt kapott a szemed? Szemgolyómat gyorsan visszaugrattam az üregébe, és bizonygattam, hogy kutya bajom. De azért magamban örültem, hogy Gabi mégiscsak észrevett. S mivel attól féltem, hogy az észrevétel után mégiscsak faképnél hagy, sietve azt javasoltam, hogy csináljunk valamit, például beszélgessünk.

– Jó. Beszélgessünk. De miről? – kérdezte.

Csakugyan, miről? Hamarjában nem jutott az eszembe semmi beszélgetnivaló. Szerencsére Pamut közben felfedezte Milka ottfelejtett labdáját, és letette Gabi elé.

Beszélgetés helyett labdázni kezdtünk.

Aztán csak labdáztunk, labdáztunk és labdáztunk, a végkimerülésig, sőt még azon túl is. Közben egyszer-kétszer, de lehet, hogy háromszor is, rajtakaptam Gabit, hogy a kapu felé sandít. Mintha várna valakit. De nem a papáját, aki Sefcsik bácsival hazaérkezett a gyárból. És nem is az én papámat, aki ugyancsak hazaérkezett, de nem a gyárból, hanem a hivatalból. És nem is Serbán urat, sőt még Piri nénit sem, aki szintén megjött. Gondoltam, biztosan a csapatot várja, hogy tovább mesélje Pimpinek Abádot.

De mégse a csapatot várta, mert amikor befordultak a kapun,

ő oda se hederített, csak a labdát figyelte. Pedig a csapat ugyancsak megviseltnek látszott. Fáradtan, porosan, izzadtan és főleg csüggedten kullogtak be az udvarra, elöl Dénes meg Pimpi, utánuk Szipó meg Milka, Ica meg Mica, aztán Ipszi, aztán a középsősefcsik meg a kissefcsik, leghátul pedig a nagysefcsik és Gyurika. Ipszi a noteszát lengette felénk, és azt kiáltotta:

– Elveszett, képzeljétek, pajtikák, elveszett! Bebarangoltuk fél Pestet, és sehol se találtuk.

Nem Gyurikát, mert ő megvolt. Igaz, hogy csüggedten, de megvolt. És azt hajtogatta:

– Pedig megvolt. Délután még igazán megvolt. Esküszöm megvolt. És holnap megint meglesz. Holnap megtalálom.

– Csak aztán legyen valaki, aki téged is megtalál – epéskedett a nagysefcsik.

Ezek szerint Gyurika nem lelte meg a délután felfedezett nagyszerű új titkos helyiséget.

A csüggedt csapat visszaült elhagyott helyére, a poroló köré. Pimpi is feltelepedett a keresztrúdra, és azt mondta:

– Akkor folytassuk ott, ahol abbahagytuk. Jó?

És pont úgy nézett Gabira, mint az előbb én. De Gabi mégse mondta neki, hogy: „Pimpi, mi van veled, görcsöt kapott a szemed?” Hanem azt:

– Jó, csak folytassátok. – Aztán egy könnyed legyintéssel: – Na, szevasztok, én megyek.

És ment.

Vagyis erre várt. Erre a hatásos nagyjelenetre. Amelyben ismét az övé a főszerep.

Óriási sikere volt vele. Ámbár nem tapsolt senki. Ellenkezőleg. Néma csöndben ült az egész csapat. És dermedten hallgatta Gabi lépteinek koppanását az udvar kőkockáin. Aztán becsukódott Klimkóék ajtaja. Kíváncsian vártam, hogy mi lesz.

Az lett, hogy Pimpi megrántotta a vállát, és odaszólt a nagysefcsiknek:

– Annyi vész, akkor folytasd te, elvégre te vagy a főtitkár.

Tagadhatatlanul ő volt a főtitkár, csakhogy a főtitkár nem volt a szavak embere. Nem tudott úgy szónokolni, olyan izgalmasan mesélni, mint az elnök. Ezért zavartan dünnyögte:

– Majd máskor. Holnap. Most már késő van. Az ülést bezárom. Majd a gyerekek!

Így aztán Pimpinek aznap nem sikerült megtudnia, hogyan kerültünk Abádra, és milyen nagyszerű kalandjaink voltak ott.

III. Nem úgy, ahogy volt

Csak ámultam és bámultam, amikor Gabi eszeveszetten lerobogott a lépcsőn, mint egy 4/a osztályos ámokfutó tank. Mindenkit félretaszigált, aki az útjába akadt, és sokan akadtak az útjába, például én is. Még engem is oldalba bökött, igaz, észre se vette, hogy engem taszigál, ez az oldalba bökés mégis szíven talált. Talán éppen azért, mert észre se vette, hogy én vagyok az az oldalba vágott.

Mögötte, kissé lemaradva, a nagysefcsik törtetett. Ő se kímélte a lépcsőn lefelé és a kapun kifelé áramló gyereksereget, de vesztére tette, mert valaki hátulról nyakon ragadta. A nagysefcsik hátrarúgott és felkiáltott:

– Menj a fenébe, nem érek rá!

– Nono, fiacskám, azért csak szentelj nekem egy kis időt – mondta a nyakon ragadó.

A nagysefcsik felnézett. Nem egy másik fiú csípte el, hanem Skublák tanító bácsi, a 3/b osztályfőnöke, aki azután rövid, de annál velősebb prédikációt tartott neki, amelyben többször előfordult az intő, a kevésbé szabályszerű magatartás, valamint az iskola lépcsőjén érvényben levő néhány főbb közlekedési

szabály.

– Igenis, tanító úr… Igenis, ezentúl majd mindig úgy… Igenis, megígérem, hogy… Igenis, megértettem – bólogatott mindenre készségesen a nagysefcsik, abban a reményben, hogy így hamarabb szabadul a nyakát szorongató marokból.

– No, ha megértetted, fiacskám, akkor ne játsszál a lépcsőn se lavinát, se megvadult bölénycsordát, hanem gyere szépen mellettem, ahogy emberhez illik. Elvégre emberek volnánk. Vagy nem?

A nagysefcsik kénytelen volt beismerni, hogy azok volnának. Minek következtében ugyancsak kénytelen volt emberhez illő módon lekocogni a lépcsőn, pedig rohanni szeretett volna.

Ezen én, a szemtanú nagyon jól mulattam, pedig tulajdonképpen neki drukkoltam, azt szerettem volna, ha ő nyeri meg az iskolalépcső futóbajnokságát, s ha ő ér elsőnek a célhoz, és nem Gabi.

A cél ugyanis Pimpi volt. A harmadik osztályos Pimpi.

Gabi később – sokkal később! – azt állította, hogy ő tulajdonképpen nem is Pimpi után száguldott olyan eszeveszetten, mert őt Pimpi valójában egy cseppet se érdekelte, csak a nagysefcsiket akarta leégetni, mert a nagysefcsik is leégette őt. Továbbá azt is állította, hogy hazafelé menet, a sulitól a Cserép utcáig, kizárólag Abádot mesélte Pimpinek, aki kíváncsi volt rá. De szerintem csak úgy tett, mintha kíváncsi lenne, mert ő már harmadik osztályos korában egyetemi tanár lehetett volna emberismeretből, és pillanatok alatt felfedezte, hogy Gabinak nem is egy, hanem két Achilles-sarka van, az egyik az előőrscsapat – azelőtt sejtegyesület –, a másik a kalandmesélés, de csak az olyan kalandé, amelynek ő a főhőse.

Gabi azonban akkor délben, iskola után egyáltalán nem állított semmit, még a semmi ellenkezőjét sem, csak rohant Pimpi

után, és – mint említettem – ő ért elsőnek célhoz. Minek következtében ő kísérhette haza a célt, vagyis Pimpit, ő vihette a cél iskolatáskáját, és ő beszélhetett lyukat a dobhártyájába.

Én pedig mehettem haza a nagysefcsikkel. Biztattam ugyan, hogy csatlakozzunk Gabihoz és Pimpihez, de ő kijelentette:

– Azt már nem. Én végeztem Klimkóval.

Ebben maradtunk.

Kettesben baktattunk hazafelé, ami nem volt valami irigylésre méltó szórakozás, mert a nagysefcsik egész úton mindössze ennyit mondott:

– Ó, a piszok! A piszok!

Amiben ugyan részemről teljesen egyetértettem vele, de azért ezt nemigen lehetett szóáradatnak nevezni.

Annál többet beszélt Gabi – messziről is láttam, hogy egy pillanatra be nem áll a szája. Bár nem voltam velük, pontosan el tudom képzelni, miket mesélt Pimpinek. Alaposan nekieresztette a fantáziáját, amit annál könnyebben megtehetett, mert nem volt a közelében semmiféle furfangos diák, aki nagyot prüsszentsen rá.

Biztosan elmondta, hogy hogyan bújt el azon a teherautón, amin a papája meg Sefcsik bácsi meg Simoncsics bácsi mindenféle, falun szükséges holmit szállított a gyárból Abádra – tudjátok, Zsebő Mariska szülőfalujába –, hogy az egészet élelemre cseréljék be a gyári dolgozók számára.

Egy veszélyes hajtűkanyarban banditák állították meg a kocsit, rabolni akartak. De ő alaposan elbánt velük! Így mesélhette, pedig nem is ő bánt el velük, valójában Pamut volt a hős, aki ugyancsak ott rejtőzött a vödrök meg csöbrök között, és a banditák nyakába vetette magát. Mégpedig azért, mert az egyik bandita nem volt más, mint gyűlölt ellensége, a zöld inges Schlampeter nyilas testvér. A meglepett útonállókat aztán

sikerült lefülelni.

Azt hiszem, azt meg sem említettem, hogy a főtitkár, vagyis a nagysefcsik is ott bujkált a kocsin. Így ő is eljutott Abádra, nemcsak Gabi. Abádon nagy örömmel és szeretettel fogadták őket, és az egész csapatot meghívták nyaralni meg hízni. Így kerültünk Abádra. De előbb még sok baja volt neki – mármint Gabinak – a Nyugatról hazatért Rosmeyer bácsival, aki utált minket, és mindig pofozta Edét, a fiát, ha megtudta, hogy barátkozik velünk. Így Ede nem is jöhetett a csapattal Abádra, és mire hazaérkeztünk, már nem is lakott a Cserép utcában.

Abádon eleinte nagyon jó volt. De aztán az Eskovácsék, a nagygazda fiúk háborút indítottak ellenünk, és egy időre még a titkos nyári helyiségünket is elfoglalták. De ő, Gabi, nem lett volna Gabi, az elnök, ha le nem győzi egy nagyszerű hadicsellel az ellenséget, és mellékesen még meg nem találja egy tavalyi szalmakazalban azokat az eldugott cséplőgép-alkatrészeket, amik nélkül a cséplőgép semmit se ért volna.

De megtalálta! És nem csak az ellenséges bandát győzte le, hanem még Terebes úrékat és Kormondy grófékat is a kastélyban, és csakis ő intézkedett, hogy a gyárból jöjjön egy roncsokból összetákolt traktor, ami aztán meghajtotta a rendbe hozott cséplőgépet. És így tulajdonképpen neki köszönhető, hogy Abádon olyan jól sikerült az első szabad aratás és betakarítás, és nemcsak a föld lett azé, aki megműveli, hanem a termés is.

Igen valószínű, hogy közben egy csomó dolgot elhagyott, egy egész sor másik dolgot alaposan kiszínezett, és abban is bizonyos vagyok, hogy egyet-mást még hozzá is toldott, életveszedelmekről, párviadalokról, diadalmámorokról, lelkes ünneplésekről, „éljen Klimkó Gabi!” kiáltásokról s egyebekről. Vagyis biztos, hogy egészen másképp mesélte el, mint most én.

Ami teljesen érthető.

Mert senki se úgy meséli el a dolgokat, ahogy azok megtörténtek, hanem úgy, ahogyan emlékezik rájuk. Én is így teszek, másképpen nem is lehet.

Mert ami egyszer elmúlt, az csak egyféleképpen támasztható fel. Úgy, ahogyan az a feltámasztójában, vagyis a visszaemlékezőben él. És Gabiban – a jövendőbeli nagy fantáziájú íróban és újságíróban – biztosan csupa élénk, ragyogó, lángoló kép maradt meg arról a nyárról, 1945 nyaráról.

S ha ő állna itt, és ő emlékezne vissza ugyanennek az évnek a szeptemberére, nem pedig én, akkor bizonyára nem csupa sárgásszürke és szürkéssárga színnel festené azt az időszakot. Énbennem ellenben csupa ilyen színű emlék maradt meg. És ezek a színek az én képzeletemben a féltékenység színei. Shakespeare ugyan zöld szemű szörnyetegnek nevezi a féltékenységet, de ő azért Shakespeare.

S hogy miért ilyenek az emlékeim? Annak egyszerű a magyarázata. Akkoriban ugyanis (talán már eddig is észrevettétek) őrületesen féltékeny voltam Pimpire.

Ha észrevettétek, bizonyára feltettétek magatoknak a kérdést: egyáltalában féltékeny lehet-e egy hat és fél éves kislány, egy első osztályos tökmag?

De mennyire hogy lehet! Nincs ugyan tudatában állapotának, de a féltékenység anélkül is gyötrelmes állapot. Úgy láttam, el akarnak venni tőlem valamit, amire nekem életbevágó szükségem van. Nem is magát Gabit, hanem a szeretetét, ami az enyém volt, egészen addig, amíg fel nem tűnt a láthatáron Pimpi lobogó szőkesége.

Képzeljetek magatok elé engem hat és fél évesen. Mit vigyorogtok, ütődöttek? Azt hiszitek, mi nem voltunk gyerekek? De mennyire hogy voltunk. Igaz, nem egészen úgy, mint ti, mert

mások voltak az idők, mást követeltek tőlünk, más megpróbáltatások elé állítottak. De azért mi is voltunk gyerekek; másképpen hogy mesélhetnék nektek 1945-ről?

Közben elképzeltetek már magatoknak? Hadd hallom, milyennek!

Kis helyesnek? Köszönöm, nagyon kedves tőletek. Az is voltam. De nem csak az.

Piros masni virított a hajamban? Igen, volt szalagom. De nem piros, hanem kék.

Bátornak? Nem, inkább hetyke voltam. Hetykeséggel lepleztem riadtságomat. Gondoljátok csak meg, mennyit kellett félnem bujkálásom alatt, és mennyit kellett rettegnem a bombázások idején. Hozzászoktattak a félelemhez és rettegéshez, de ahhoz is, hogy eltitkoljam. Ezért voltam hetyke.

Ilyen, egyszerre riadt és hetyke voltam az iskolában is, az első tanítási napon. Féltem, s mivel rettegtem attól, hogy ezt észreveszik rajtam, hát magasan hordtam az orromat. És azt gondoltam magamban: „Ti kis pockok, fogalmatok sincs róla, hogy én már mi mindenen mentem keresztül; ti kisbabák maradtatok, de én már majdnem felnőtt vagyok, és azonkívül ismerem a nyomtatott nagybetűket, el tudom olvasni az újságok címeit és a plakátokat…” S úgy néztem a többiekre, mint valami idős nővér.

Egyébként: első tanítási nap. Erről is érdemes valamit mondani.

Igaz, rengeteg iskola rengeteg első osztályában rengeteg első tanítási nap volt már a világon. Mindegyik egyforma. És mindegyik egészen más. De ennyire egyforma és ennyire egészen más talán még sohasem volt.

Először is a viharvert öreg épület. De az a vihar a háború vihara volt. Aztán az ócska, megviselt padok, amelyek egy részét

a beszállásolt német katonák felfűtötték. Azután a csupasz falak, mert a faliképek és táblák jók voltak gyújtósnak. Aztán az iskolaszag, ez a tintaszagból, porszagból, az olajozott padló és a meszelt fal szagából kevert illat, amiben még mindig ott lehetett érezni a lóvizelet csípős szagát, mert a földszintet istállónak is használták. És végül mi, gyerekek, akik egy ostromlott, majd romjaiból feltápászkodó, kifosztott városban lettünk – ahogy hivatalosan mondják – iskolaérettek.

Köztünk olyanok, mint az a bőgőmasina kislány, aki görcsösen kapaszkodott a papája kezébe, a világért se volt hajlandó elengedni, és csak azt zokogta rémülten:

– Apukáááám! Apukáháááám! Ne hagyj itt, apukáááám! Meg olyanok, mint az a piciny arcú, óriási szemű, sovány kisfiú a szomszéd padsorban, aki folyton összerezzent, s minden hangosabb szóra rémülten a válla közé húzta a fejét, mintha attól félne, hogy megverik. Pedig hát ki verte volna meg ott, nem voltak köztünk olyan verekedősek.

Meg olyanok, mint az a nevetséges, dundi lány, aki egy ócska, kopott kis mackót szorított a melléhez, és látszott rajta, hogy körömmel-foggal megvédelmezné a maciját, ha valaki el akarná tőle venni. Ha jól emlékszem, még zümmögött is neki valami dalt, de erre már nem mernék megesküdni. Csak arra, hogy nagyon fölényesen mosolyogtam rajta.

És nevetségesnek találtam a tanító nénit is, aki egyáltalában nem olyan volt, amilyennek elképzeltem, vagyis nem volt se magas, karcsú, se szép rózsás arcú, se gyönyörűen fésült, nem viselt vakító fehér blúzt, sötétkék szoknyával és fekete lakkcipővel.

Inkább olyan volt, mint egy kis, lompos veréb, szürke és félrecsúszott kontyú, sokkal idősebb a mamámnál, és valami barna ruhát hordott, amihez kitaposott, magas szárú cipőt vett

fel. Igaz, később elmondta, hogy ez a legszebb ruhája, mert a többi mind elpusztult, odaveszett, amikor kigyulladt a lakása. Ennyije maradt. De előszörre inkább egy kicsit nevetséges volt és egy kicsit szánni való. „Biztosan nem is tud semmit" – gondoltam.

De mégiscsak tudhatott valamit. Ami abból derült ki, hogy a bőgőmasina abbahagyta a bőgést, csak egy kicsit csuklott még; az összerezzenős fiú mosolyogni kezdett, mint aki végre biztonságban érzi magát, a dundi kislány pedig szépen lefektette a maciját a padba, hogy ott aludjon a tanítás végéig. A beszélgetők abbahagyták a beszélgetést, a nevetgélők a nevetgélést, csak – egyelőre – én nem hagytam abba a hetyke fölényességet.

Egészen addig, amíg a bőgőmasináról kiderült, hogy csak papája van, mamája nincs többé, mert a mamája ölbe kapta, és rohant vele az utcán egy váratlan bombatámadásnál, amely odakint érte őket. A mama a földre vetette magát, és a testével takarta el Zsuzskát – mert így hívták a bőgőmasinát –, ő ott feküdt a mama alatt, és már alig kapott levegőt. S amikor a bombatámadás végén rájuk találtak, a mamája már nem élt, megölte egy gonosz és ostoba bombaszilánk vagy repeszdarab. De még holtában is testével védelmezte, takargatta a kislányát…

És kiderült, hogy Lekszi – mármint az összerezzenős fiú – a csuklóján kék számokat hord, amiket nem lehet soha többé lemosni, mert a bőrébe vannak tetoválva. A koncentrációs táborban számozták meg, mint valami tárgyat vagy levágásra ítélt birkát, leltári számot sütöttek rá, s bizonyára azért rezzent össze minduntalan, s azért húzta a válla közé a fejét, mert ott, a koncentrációs táborban sohase tudhatta, mikor vernek rajta végig korbáccsal vagy furkósbottal…

És kiderült, hogy Ági, a dundi, a nagynénikéjénél él, az viseli

gondját, mert a szülei útközben elveszítették, amikor esztelenül engedelmeskedve az esztelen fasiszta parancsnak, elindultak Nyugat felé, lehet, hogy most is ott élnek, valahol Németországban. Ági meg a macijával, amely akkor is vele volt, rettegve bolyongott szekérkerekek, lópaták, csattogó lánctalpak és sáros katonacsizmák között, valahol, maga se tudja, hol. Ő vigasztalta a maciját, a maci vigasztalta az Ágiját, és megfogadták, hogy sohase hagyják el egymást…

Még sok minden kiderült, de nekem ennyi is elég volt, hogy megértsem: semmi okom fölényeskedni, mert nem én vagyok az egyetlen, akit meggyötört ez a kor. Le kell mondanom a szenvedés előjogairól, mert mások is szenvedtek, akárcsak én, legfeljebb máshol és másképpen. És nekem még szerencsém is volt, hiszen Nagyanyónál élhettem, és ismét együtt vagyok apuval és anyuval. Ámbár mindannyiunknak szerencsénk volt, akik ott ülhettünk az iskolapadban, azon az első tanítási napon, hiszen túléltük és megértük, és most már ugyanolyan gyerekek lehetünk, mint akárki más, mint minden gyerek a világon, aki élete első tanítási napján eljutott az iskolába…

Egészen biztos, hogy akkor ezt egyáltalában nem gondoltam így végig. Csak ma gondolom, hogy akkor ezt gondoltam. De az is egészen bizonyos, hogy egy fokkal szerényebb lettem, noha kérdéses, hogy vannak-e fokozatai a szerénységnek, s ha igen, mifélék.

Délután pedig sorba álltunk.

Hogy melyik délután?

Ezen azóta is sokat vitatkozunk a férjemmel, amióta Gabiból Gábor lett. Én úgy emlékszem, hogy annak a bizonyos napnak a délutánján, amikor ő Pimpi oldalán illegette magát.

Gabi ellenben ragaszkodik hozzá, hogy jóval később történt, valamikor október legelején, és előbb volt még az az eset

Csernyikkel, az osztálytársával.

Pimpi, vagyis Luca, a barátnőm egyáltalában nem ragaszkodik semmihez, mert egyszerűen nem emlékszik arra a délutánra.

A nagysefcsiket, vagyis Sefcsik Péter főmérnököt hiába kérdezem, egyszer nekem ad igazat, egyszer Gábornak – szerinte jobb a békesség, különben is hagyjuk, ne bolygassuk a múltat, törődjünk a mával és a holnappal.

Csernyiket pedig akkor se kérdezném, ha lehetne. De nem lehet, mert azóta itt hagyta az országot, még csak haza se látogathat, mivel valahol – azt hiszem, Svájcban – rablásért és betöréses lopásért börtönbe csukták.

Maradjunk tehát annyiban, hogy egyszerűen: délután. Ennyi elég.

– Ducikám, te csak csináld meg szépen a leckédet – mondta ebéd után anyu –, én leszaladok a boltba. Sefcsik néni mondta, hogy jegyes cukrot osztanak.

– De anyu, hogyan csináljam meg szépen, ha nincs is leckém – mondtam én. – Kérlek, vigyél magaddal, igazán, anyu-uuu!

– Nem bánom, gyere. Bár igazán nem tudom, mi jó van abban a sorbaállásban.

Bezzeg tudtam én. Az a jó, hogy biztosan ott lesz Gabi is, mert elvégre Klimkóéknak is kell a cukor. Mentem hát. Sőt rohantam. Lélekszakadva. És azonkívül borzasztó büszkén. Arra, hogy én kapom a legtöbb cukrot. Mert képzeljétek csak, nekem mint tizenkét éven alulinak, a rózsaszín szelvényre teljes negyven deka cukor járt egy hónapra. Míg anyunak és apunak, a felnőtt élelmiszerjegy szürke szelvényeire csak tíz-tíz deka. Igaz, apu még a hivatalnoki sárga szelvényekre is kapott tíz dekát, de ez összesen is csak harminc deka volt, és Sefcsik bácsinak is csak harminc deka jutott, pedig ő nehéz testi munkás jegyet kapott, és

annak a kék szelvényére járt a cukor…

Rózsaszín, sárga, kék – amint látjátok, szép színes világ volt az, szép színes élelmiszerjegyekkel és szép sárgásszürke cukorral.

A Baron fűszeres előtt hosszú sor állt. Benne a nagysefcsik, Ipszi, Dénes és – ahogy reméltem – Gabi. Pimpit nem láttam sehol, úgy látszik, Piri néni már kiváltotta a jegyes cukrot… Ettől végleg jókedvem kerekedett.

– Duci, gyere ide, fogtam neked egy helyet! – kiáltotta Gabi.

– Nyughass, nem itt van a sor vége! – ripakodott rá egy valamikor kövér néni, akin most minden lötyögött: a szoknya, a ráncot vető harisnya, még a könnyzacskó is a szeme alatt. Szegény.

– Szervusz, Duci, jó, hogy jössz, mondok valamit! – integetett felém a nagysefcsik, aki Gabi mellett állt, de úgy, mintha nem állna mellette.

Szívesen odamentem volna hozzájuk, hogy a fejükre

olvassam: hülyék, hát érdemes haragszomrádot játszani Pimpi miatt? De Gabi biztosan azt felelte volna, hogy nem Pimpiről van szó, hanem az elnökségről. Őt, az elnököt ne égesse le a főtitkár. A nagysefcsik pedig biztosan azt felelte volna, hogy Pimpi le van ejtve, de az elnök azt akarja, hogy folyton neki legyen igaza, és ez nem járja. Ezért aztán nem mentem oda se az egyikhez, se a másikhoz, hanem egy kaviccsal iskolázni kezdtem, remekül ugráltam fél lábon meg két lábon, és nagyszerűen szórakoztattam magamat.

– De jókedve van ennek a majomnak. Úgy látszik, a vesztét érzi! – zsörtölődött ugyanaz a valamikor kövér néni.

Mire a mögötte álló harcias orrú néni:

– Mit törődik vele, Perhácsné, nem a maga gyereke!

– Kapna is tőlem, ha az enyém lenne – így a valamikor kövér.

– Szégyellhetné magát! – Ezt a várakozók feje felett kiáltotta oda neki egy bácsi, aki már több napja elfelejtett megborotválkozni. – Gyerek, hát hadd játsszon. Még azt a kis játékot is sajnálja szegénykétől?!

– Ki sajnálja? Azt mondja meg, ki sajnálja! – Ez megint a valamikor kövér néni volt, de már kiabált, és az arca is vörösödni kezdett, – Némelyek beleütik az orrukat mindenbe. Semmi köze hozzám, törődjön a maga dolgával!

Ma már tudom, hogy nem a rosszindulat mondatta ezeket velük, hanem a gond és a nélkülözés. De akkor fél lábon odaiskoláztam magam Gabihoz és a nagysefcsikhez, és azt súgtam nekik:

– Most láthatjátok, milyen csúnya dolog a veszekedés.

– Te azt nem értheted, mert még kicsi vagy – mondta a nagysefcsik.

– Én nem veszekeszek senkivel, csak várom, hogy sorra kerüljek – mondta Gabi.

Közben a sor lassan előretopogott a boltajtó felé. Olyan volt az az ajtó, mint egy fenevad szája, amely fokozatosan elnyel egy óriáskígyót. De olyan óriáskígyót, amely nem akart elfogyni, mert amennyit rövidült elöl, annyit hosszabbodott hátul.

A valamikor kövér néni lába már a küszöbön volt, amikor az ajtóban megjelent maga Baron úr személyesen, egy borzasztó piszkos fehér köpenyben. Széttárta a karját, és bejelentette:

– Nagyon sajnálom, kérem, a jegyes cukor elfogyott.

– Hogy az isten! – sikoltotta kétségbeesetten a valamikor kövér néni. – Most hogy adok mákos tésztát a gyerekeknek meg az embernek? Mit adok nekik vacsorára? Gazember, gyilkosok! Elfeketézitek a cukrunkat, de aranyért meg dollárért bezzeg annyi van, hogy sok. Honnan vegyek aranyat, a bőröm alól?!

Tépni kezdte karján a petyhüdten lötyögő bőrt, Baron úr meg rémülten lehúzta a redőnyt, alatta egy kis résen bebújt a boltba, és bezárta az ajtót.

Aztán olyan recsegés-ropogás támadt, mintha visszatért volna a gépfegyveres-géppisztolyos idő. Pedig csak kövek zuhogtak a bolt redőnyére.

És hogy nagyobb legyen a zenebona, a nagysefcsik a szájába vette két ujját, és éleset füttyentett.

Ipszi habozott, hogy beírja-e Baron urat a noteszba, de nem tudott dönteni.

– Most mi legyen? – nézett szét tanácstalanul Rezik néni, Gyurika mamája.

– Semmi – sóhajtott nagyot Kolba néni, és megvonta a vállát.

Ekkor derült ki, hogy mégiscsak Gabi az *Elnök.* Vagy legalábbis az *elnök.* Mert odafordult a nagysefcsikhez, begörbítette a mutatóujját, ami a titkos jelünk volt, és azt jelentette, hogy „így görbüljek meg", majd azt mondta hivatalos elnöki hangon:

– Majd a gyerekek!

– Majd a gyerekek! – felelte a nagysefcsik. Utána rögtön szerette volna leharapni a nyelvét, de már késő volt. A nyelv leharapásához nem, de a válasz visszaszívásához igen. Így hát épségben maradt a nyelve.

– Főtitkár! – mondta Gabi, hangsúlyozva, hogy nem barátjához, a nagysefcsikhez, hanem a csapatbelihez szól –, főtitkár, fontos javaslatom van, amit sürgősen meg kell tárgyalni.

– Mi az az elnöki javaslat? – kérdezte a nagysefcsik, olyan hangon, amelyből kiérződött, hogy nem a barátját, Gabit, hanem az elnököt kérdezi.

– Az, hogy a csapat csak lötyög, és csak teng-leng, amióta hazajöttünk Abádról. Mégpedig azért, mert nincs semmi dolgunk.

– Ezt magamtól is tudom – vetette oda a főtitkár.

Amiben az is benne volt, hogy ilyesmihez nem kell elnöki ész. Holott kellett.

– Pedig feladat mindig akad, csak körül kell nézni – folytatta zavartalanul Gabi.

A nagysefcsik gúnyosan körbebámult, jelezve, hogy hiába néz körül, itt nem látható semmiféle feladat. Holott akadt.

– Oda nézz és oda nézz – mutatott Gabi, az elnök a lassan, kelletlenül feloszló sorra és a bolt lehúzott redőnyére. – Ott meg ott a feladat. Őrséget kell szervezni a csapatból. Meg esetleg őrjáratot. Figyelni a boltokat meg a piaci kofákat, és ha valahol kapni lehet valamit, akkor riadót fújunk a házban, hogy mindenki idejében vásárolhasson abból a valamiből, amit éppen kapni lehet. Vagyis hogy ne húzzák le éppen az orrunk előtt a rolót…

– Csudajó! – lelkesedtem. – Rém muris! Izgi!

– Megcsinálhatjuk – adta beleegyezését a nagysefcsik. –

Részemről elfogadva. Főtitkárilag.

– Gyerünk, Duci – hívott anyu, és a kezét nyújtotta. Megindultunk. Ők is megindultak, de úgy, mint akik nem ismerik egymást, és nem is áll szándékukban bemutatkozni.

És egyszer csak ott volt Pimpi. Nem érkezett meg, csak felbukkant Gabi mellett, és örvendezett:

– Szerbusz, Klimkó, de jó, hogy látlak!

Elsápadtam mérgemben. Mért olyan jó neki, ha látja?

És mért csak neki jó? És mért Klimkó? Miért nem Gabi vagy Gábor? Amíg egyszerűen Gabi, addig semmi az egész, elvégre szomszédok, iskolatársak. De ez a Klimkó, ez jelent valamit, ez bizalmaskodás. Micsoda undok!

– Szervusz, Pimpi, én is örülök.

Gabi is örült. Hogy látja. Igazán nem tudom megérteni, mi öröme telik benne. A fiúk érthetetlenek.

– A mamám szeretne beszélni veled – közölte Pimpi. – Gyere fel hozzánk.

– Most nem tudok. Inkább holnap. Jó?

– Jó – egyezett bele Pimpi. – Jó. Nem olyan sürgős. Szerbusz.

És már el is ügetett. Szerencséjére. Így nem kaparhattam ki a szemét. Még hogy Piri néni akar beszélni Gabival! Nevetséges. Vagy inkább pukkasztó. Micsoda vacak trükkök. De a férfiak még mindig bedőlnek az ilyesminek. Megállj, Pimpi, még elbánok veled!

IV. Háromfelől, ugyanoda

A szemüveges Kasznár nagyot puffant, amikor hanyatt esett, csak úgy porzott az iskolaudvar földje. Csernyik, aki elgáncsolta, levigyorgott áldozatára, és „kicsi a rakás!” csataüvöltéssel rávetette magát.

– A Gömb utcában szilvalekvár van! A Gömb utcában

szilvalekvár van! – Gyurika kiáltozása (őt Dénes küldte haza az értesítéssel) felverte a házat. Pillanatok alatt bevásárlószatyorral felszerelt mamák özönlötték el a gangot. A szilvalekvárhoz ugyan felesleges a bevásárlószatyor, de – gondolták – ahol lekvár van, ott talán más is akad…

– Gabi, gondolkodj azon, amit mondtam, szervusz – búcsúzott az elnöktől Piri néni, és becsukta mögötte az előszobaajtót. Gabi, olyan nagy képpel, amilyenek akkoriban a választási plakátokon virítottak, megindult lefelé a lépcsőn, és a homlokát dörzsölte, mert gondolkodott *azon*…

És most, pajtások, nem tudom, hol folytassam.

Nem mintha elveszítettem volna az elbeszélés fonalát, ellenkezőleg! Hallhattátok, hogy egy helyett hármat is találtam: az egyik Piri néni állítólagos meghívása, amiben pedig egy percig se hittem; a másik a beszerzés- és bevásárlásügyi őrszolgálat, amiért rögtön lelkesedtem; a harmadik az a bizonyos Csernyik-ügy, amitől még mindig úgy undorodom, mintha egy százlábú mászna a nyakamban.

Sőt, ha alaposabban utánagondolok, esetleg még egy negyedik meg ötödik szálat is találhatok, de köszönöm szépen, nem kérek belőlük, nekem a felsorolt három is éppen elég fejtörést okoz.

Tehát a Csernyik-ügy. Hogy minél hamarabb túlessünk rajta. Nem valami bonyolult dolog. Látszólag. Mert valójában sokkal bonyolultabb, mint amilyennek látszik.

Az egész ügy az iskolában zajlott. Abban az iskolában, amelyről Pimpi teljesen tévesen azt állította, hogy nem valami különös. De én nemcsak különösnek találtam, hanem érdekesnek, izgalmasnak és gyönyörűnek is. Azonkívül óriásinak. Azaz dehogy… ezt csak most érzem így, amikor visszagondolok rá. Akkor csak azt tudtam, hogy imádok iskolába

járni.

Már az is nagyszerű volt, hogy milyen iskolába járok. Nem akármilyenbe, hanem általánosba. Pedig amikor beírattak, még úgy volt, hogy elemista leszek. De aztán kiderült, hogy általános iskolás vagyok. Egyszer mondtam is Gabinak – olyankor, amikor nem ő ért elsőnek Pimpihez, hanem a nagysefcsik, és kénytelen volt beérni az én társaságommal, no meg Dénesével, Szipóéval és a középsősefcsikével –, szóval mondtam neki, hogy:

– Te csak egy vacak elemista vagy, de én általános iskolás vagyok, ami sokkal több.

– Te majom – fölényeskedett erre –, akár elemi, akár általános suli, te mindenképp csak elsős pocok vagy, én meg negyedikes vagyok.

– Igen, de csak negyedikes elemista – vágtam rá.

De azért nem voltam olyan nagyon biztos a dolgomban, hát elmagyaráztattam magamnak az elemit meg az általánost a papámmal.

Az igazság az, hogy ő se nagyon értette, de azért elmagyarázta, mert a felnőttek már olyanok, hogy elmagyarázzák a gyerekeknek azt, amit maguk se értenek egészen.

– Tudod, Ducikám – magyarázta –, az úgy van, hogy eddig elemi iskola volt meg középiskola, de néhány nappal ezelőtt megcsinálták az általános iskolát. Aki most kezdi az iskolába járást, az már általánosba megy. De aki másodikba, harmadikba vagy negyedikbe jár, az folytatja az elemi iskolát, egészen az ötödik osztályig, amikor aztán ő is általános iskolás lesz. Érted?

Nem akartam, hogy belezavarodjon a magyarázatba, tehát bólintottam, és azt mondtam:

– Értem, szóval az általános iskola az mégiscsak több.

Erre meg ő bólintott, biztosan azért, mert ő se akart

belezavarni engem.

A fő az volt, hogy én általános iskolás voltam, nem pedig vacak kis elemista. Gondoltam is rá, hogy Pimpinek talán igaza van: az elemi nem valami különös, de az általános iskola egészen más.

Milyen különösek voltak például a gyerekek, Zsuzska, a szegény kis bőgőmasina meg Lekszi meg Ági meg mind a többiek. Az egész első b osztály. És mind engem irigyeltek, hogy nekem van egy Gabi barátom, aki ugyan csak elemista, de mégiscsak negyedikes nagyfiú, és vele jövök isibe, és néha – amikor Pimpit a nagysefcsik kíséri – vele is megyek haza.

És csuda különös volt Blanka néni, a tanító nénink, akit mindenki csak Banka néninek hívott a búbos bankáról, de nem csúfolkodásból, hanem szeretetből. Mindent, de mindent tudott, és mégis úgy tett, mintha nem tudna semmit, és minket kérdezett, hogy tudjuk-e, és nagyon örült, amikor tudtuk.

Olyankor jelentkezni kellett. Feltartani a két ujjunkat. Meg akkor is, amikor valakinek ki kellett mennie. És nagyokat mulattunk, amikor Banka néni nem tudta, hogy azért jelentkezünk, mert tudjuk, vagy azért, mert ki kell menni. Én nagyon szerettem tudni, és nagyon szerettem jelentkezni, ezt hívják manapság a felnőtt lélektani szakemberek sikerélménynek. És boldog voltam, amikor kis vonalkákat meg köröket írhattam az irkámba…

Tulajdonképpen mindentől boldog voltam, nekem találták ki ezt az egész általános iskolát, úgy lubickoltam benne, mint vízben az a hal, amelynek sejtelme sincs róla, hogy háló vagy horog is van a világon. Azonkívül úgy hiszi, hogy abban az általános iskolás tóban csupa, de csupa kedves, derék, aranyos kis halacska úszkál.

Egyszer ugyan néhány pillanatra megingott az én békés

boldogságom, de nem dőlt össze.

Ez akkor volt, amikor láttam, hogy tanítás után az utcán két fiú üldözőbe vesz egy csirkecsontú, vékony kis szemüveges srácot, aki eszeveszett rémülettel menekül előlük, s miközben vadul nyargalnak az üldözők, furcsa torokhangon azt kiáltják:

– Vetkőztetés! Vetkőztetés!

Ekkor úgy tűnt, hogy elsötétedik a nap, éjszaka borul váratlanul a világra, a sötétségben lövések dörrennek; és egy menekülő ember léptei csattognak a kihalt utcán. Egyszerre éltem át a két üldöző srác elől menekülő fiú és a vetkőztetők elől kétségbeesetten rohanó éjszakai járókelő szörnyű rémületét…

De ti azt se tudjátok, mi az a vetkőztetés, kik azok a vetkőztetők.

Nem értem. Hát úgy is fel lehet nőni, hogy az ember nem hallja minduntalan a bombák robbanását, a gépfegyverek kattogását, a géppisztolygolyók dobpergését, majd azoknak az elszánt útonállóknak a pisztolylövéseit, akik – kihasználva a háború okozta felfordulást, zűrzavart, létbizonytalanságot – az éjszakai utcákon kószálnak, és könyörtelenül kifosztják, az ingéig levetkőztetik azt, aki ezen a szégyenletes hajtóvadászaton elébük kerül. Na, most már tudjátok, kik voltak a vetkőztetők. És hogy mit jelentettek az éjszakánként menetrendszerűen felcsattanó lövések és feljajduló „Segítség! Segítség!” kiáltások. Amelyek nemegyszer összeszorították a szívemet, amikor éjszaka felriasztottak könnyű álmomból. Így szorult össze a szívem akkor is, amikor a „Vetkőztetés! Vetkőztetés!” kiáltást hallottam. De aztán elnevettem magam; ezek a bolondok micsoda undok játékot játszanak. Ezt gondoltam magamban, és a megingásból nem lett összedőlés, a békés boldogság rendje helyreállt.

Pedig okosabb lett volna, ha egy kicsit tovább ingadozik.

Akkor talán hamarabb kiderült volna, hogy Csernyik és a

cimborája, Moldován játszott ugyan a szegény szemüveges Kasznárral, de majdnem olyan kegyetlenül, mint macska az egérrel. Mindennap saroktól sarokig üldözték, hol azt kiáltották: „Vetkőztetés!", hol azt, hogy „Halál reá!", hol valami mást. A következő sarkon aztán megálltak, futni hagyták Kasznárt, és nevettükben majd megszakadtak. Áldozatukhoz soha egy ujjal se nyúltak hozzá, ez tény. De állandóan rettegésben tartották azzal, hogy hátha mégis beváltják szörnyű fenyegetéseiket. És ők boldogok voltak, hogy van, aki ilyen iszonyatosan fél tőlük.

Kasznár megpróbálta megvesztegetni őket. A papája elpusztult a háború alatt, s a mamája zsúfolt marhavagonokban – vagy csak a tetejükön – vidékre járt, hogy szegény Kasznár bácsi megmaradt ruhadarabjait élelmiszerre cserélje be falun. A szemüveges Kasznár így néha jó falatokhoz is jutott. Egyszer, amikor egy szelet, egy nagyon vékony szelet sonkát hozott két vastag karéj kenyér között, felajánlotta tízóraiját Csernyiknek és Moldovánnak. Ettől a két cimbora vérszemet kapott. A tízórás nagyszünetben mindennap közrefogták áldozatukat, és követelték a váltságdíjat, vagyis a tízórait. Kasznár, a szemüveges Kasznár remegett, hallgatott és engedelmeskedett.

Egészen addig a szünetig, amelyben Csernyik gáncsot vetett neki, Moldován pedig mellbe taszította, hogy egész biztosan átessen Csernyik kinyújtott lábán.

Aznap ugyanis a szemüveges Kasznár mamája honnan, honnan nem, egy kis szalámit szerzett, és szalámis kenyeret adott tízóraira a fiának. Kasznár pedig bolondult a szalámiért. Én az ő helyében már az iskolába menet gyorsan befaltam volna kedvenc szalámimat, hogy még nyoma se maradjon. Nem úgy ő. Megvárta a tízórai idejét, és elhúzódott az udvar egyik sarkába. De könnyebb lett volna félrevezetnie Sherlock Holmest, Maigret felügyelőt vagy bármelyik mesterdetektívet, mint a Csernyik-

Moldován párost. Biztosan szag után mentek, a szalámi szaga után. Rábukkantak, és követelték a tízórait. Kasznár nem adta. Huzakodni kezdtek. „Add ide!” „Nem adom.” „De ideadod!” „De nem adom!”

Kasznár magához szorította a szalámis kenyeret, nagy zsírfolt támadt az ingén, azért otthon még külön kikapott. Csernyik kinyújtotta a lábát. Moldován megtaszította Kasznárt, aki nagyot puffant a földön. A szalámi pedig ott hevert az udvar porában. Egy gyanútlan harmadikos futott arra, és rátaposott. Kasznár feljajdult.

Csernyik azonban nemcsak elszánt volt, hanem ravasz is. El akarta kerülni a verekedésnek még a látszatát is. Ezért elkiáltotta magát:

– Kicsi a rakás!

– Nagyobbat kíván! – rikkantotta Moldován. Mindketten Kasznárra vetették magukat. Mint akik kicsi a rakást játszanak.

Kasznár kézzel-lábbal igyekezett szabadulni, de pillanatok alatt eltűnt a fölébe zuhanó testek tömege alatt.

Ekkor ugrott oda Gabi.

Én akkor még az egészből semmit se értettem. És azt hittem, ő is a kicsi rakást akarja növelni. De esze ágába se volt. Éppen ellenkezőleg: nekiesett az egymás hegyén-hátán heverőknek; hol egy lábat ragadott meg, hol egy kart, és azon igyekezett, hogy kiszabadítsa Kasznárt.

Most úgy lenne szép, úgy lenne igazán kalandos és hősies, ha elmesélném, hogy Gabi némán, hangtalanul működött, és csak úgy röpködtek jobbra-balra az emberkupac dicső tagjai, akik békaként terültek el szanaszét az udvaron, míg végül legalul meglelte Kasznárt, karon fogta, talpra állította, és elsétált vele, mintha semmi se történt volna. Csakhogy Gabi nem volt félisten, se kalandregényhős, csak egy negyedik elemista fiú. Minek

következtében úgy is viselkedett. Először is nem hallgatott dacos

haraggal, hanem felháborodottan kiabálta:

– Hülyék! Menjetek a fenébe! Hagyjátok abba! Hát nem látjátok?…

Másodszor: hiába erőlködött, ha egyvalakit sikerült lecibálnia a rakásról, helyette már más vetette magát a kupac tetejére.

Az a rakás talán még most is ott heverne az iskolaudvaron, ha nem érkezik segítség, mégpedig a nagysefcsik személyében. De érkezett. Ketten azután már eredményes munkát végeztek. Végül nem maradt más a földön, csak legalul Kasznár, fölötte pedig Csernyik és Moldován. Csernyiket Gabi ragadta meg, Moldovánt a nagysefcsik. Ketten kétfelé röpültek. Akkor jobbról-balról megfogták, talpra állították és porolgatni kezdték az áldozatot.

Kasznár kétségbeejtően festett. Az ingén nagy zsírfolt. A kabátja felhasadt. A füle vérzett. És levegő után kapkodott, mert már majd megfulladt Csernyik alatt.

– Te gyilkos! – mondta Gabi Csernyiknek. – Ezt készakarva csináltad.

– És ha igen? Mi közöd hozzá? – vigyorgott Csernyik. –

Különben is csak játszottunk. Nem igaz, Kasznár?

Tekintetéből mérgezett tőrök villogtak Kasznárra. De Kasznár a földre sütötte a szemét, és vesztére (kinek a vesztére? majd elválik) megpillantotta a rajongásig szeretett szalámi szégyenletesen megnyomorított földi maradványait. Fellázadt.

– Nem. Nem igaz! – jelentette ki halálra szántan.

– Mi? Hát én hazudok?! Mi? Te, vigyázz! Csernyik odaugrott hozzá, de Gabi megelőzte. Megmarkolta mellén az inget, és rázta, mint egy porrongyot.

– Tudod, ki vigyázzon? Te vigyázz! Te vigyázz! Te vigyázz!

Most igazán olyan volt, mint egy kalandregényhős, de igaziban. Elragadtatva bámultam, és nem vettem észre a közeledő Moldovánt. De a kalandhős se. Viszont észrevette a nagysefcsik. Mellbe taszította Moldovánt, majd félrelökte Csernyiket, és rájuk ripakodott:

– Tisztuljatok a jófenébe! De gyorsan ám, ti!… Olyan kifejezést használt, amit mindnyájan ismertek.

És az a gyanúm, mindnyájan használtok is. De remélem, nem ragaszkodtok hozzá, hogy én is használjam. Nem? Köszönöm. Akkor folytatom.

Az egyik cimbora jobbra dőlt, a másik balra. Ők meg – mármint Gabi és a nagysefcsik, a két haragos – egymásnak vetett háttal várták a támadásukat. De az elmaradt. Talán azért, mert a két betyár visszariadt a két haragos elszánt tekintetétől. Talán azért; mert a közelben felbukkant Soltész tanító néni. Talán azért, mert becsöngettek. Mindenesetre elódalogtak, csak az orruk alatt merték dünnyögni:

– Ezt még megkeserülitek!

Gabi azonban egészen hangosan kiáltotta utánuk:

– Kasznár a védelmünk alatt áll! Jó lesz, ha megjegyzitek! Hallottátok?

Aztán teljesen megfeledkezve védencéről, aki még mindig a jóvátehetetlenül tönkretett szalámira meredt, odafordult a nagysefcsikhez, és vállon ragadta.

– Nagy voltál, apuskám! Kösz a segítséget.

– Nem neked segítettem, hanem az igazságnak – mondta a nagysefcsik olyan hidegen és olyan savanyúan, mint egy adag citromfagylalt.

– Akkor is kösz…

– De a harag azért marad! – jelentette ki a nagysefcsik, és el akart fordulni.

Csakhogy Gabi nem engedte.

– Szó sincs róla, hogy marad. Én azért is kibékülök veled, akár tetszik, akár nem. Na, add már a mancsodat!

És a nagysefcsik, kelletlenül bár, de adta. Kibékültek.

Beigazolódott tehát a vélemény, hogy a legrosszabban is van valami jó. Még Csernyik aljasságában is. Mert az adott alkalmat a kibékülésre. Igaz, nem volt az valami forró kézszorítás, valami ellágyult nyakba borulás; a könnyhullatás is elmaradt. De a kibékülés mégiscsak megtörtént. A két nagyhatalom helyreállította a megszakadt diplomáciai viszonyt.

Majd a két nagyhatalom hanyatt-homlok berohant az osztályba.

Ezután mesélt el mindent Kasznár a zsarolásról meg az üldözésről, de csak Gabinak és a nagysefcsiknek. Senki másnak.

Gereben tanító úrnak, az osztályfőnökünknek azonban alighanem volt valami titkos radarkészüléke, amellyel képes volt távolban lezajló dolgokat is észlelni. Csakis ezzel magyarázható, hogy a legközelebbi mindennapi kérdések-órán – ami olyan volt, mint mostanában az osztályfőnöki óra – az újjáépítésről kezdett beszélni, és azt mondta:

– Gyerekek, nézzetek ki az ablakon. Mit láttok? Ugye, a

háborúban megsérült, megviselt, rokkant, beomlott házakat? De a háború maradványa nemcsak az, ami szemmel látható, nemcsak a sok romba dőlt ház, hanem a sok romba dőlt lélek is. A romházakat, meglátjátok, hamarosan felépítjük, vagy ha már nem lehet segíteni rajtuk, eltakarítjuk az útból, és előbb-utóbb sor kerül majd a felrobbantott hidak újjáépítésére is. De a lelkeket… azokat bizony sokkal nehezebb munka helyrehozni, újjáépíteni, eltüntetni a sérüléseiket. Hiszen mennyi rosszakarat, gyűlölet, elfogultság és gonoszság bombázta őket.

És aztán – folytatta egy kis töprengés után – a romok között meg kinn a földeken meg a folyók mélyén hány fel nem robbant, hány befulladt akna rejtőzik. Azokat hatástalanítani kell. Ez a tűzszerészek dolga. De mi legyen a lelkek mélyén rejtőző veszedelmes robbanóanyagokkal: a gyűlölettel, az erőszakkal, a kegyetlenkedéssel, a durvasággal, a kíméletlenséggel? Ezeknek csak mi magunk lehetünk a tűzszerészei. Nem szeretek jósolgatni, de bizonyos vagyok benne, hogy még tíz-tizenöt év múlva is találnak majd itt meg ott fel nem robbant lövedéket, és azok tíz-tizenöt év múlva is emberéleteket követelnek majd. Könnyű kiszámítani, mert így volt ez az első világháború után is, pedig az csak előjátéka volt ennek a másodiknak. Gyermekeim, jól vigyázzatok, ne őrizzetek a lelketek mélyén ilyen fel nem robbant gyűlöletbombákat, ilyen befulladt kegyetlenség- és erőszakaknákat. Mert azok nemcsak másokat pusztíthatnak el, hanem azt is, akiben ott rejtőznek.

Lányok, fiúk! – Gereben tanító úr felemelte a hangját. – Egész egyszerű, köznapi szóval szólva: a háború sokakat rászoktatott a hatalmaskodásra, a durvaságra, a kíméletlenségre, mások szenvedéseinek, fájdalmának semmibevételére. Vannak nem kevesen, akiket még a rablásra és erőszakoskodásra is. Tudom, köztetek nincsenek ilyenek. És ne is legyenek soha. Ezt követeli

tőletek a mi szabaddá, emberibbé vált világunk, gyerekek…

Bizonyára még mást is mondott Gereben tanító bácsi, de Gabi csak ennyit mesélt el nekem, és minden szavát úgy megőriztem, mintha magnetofonszalagra íródott volna a fejemben. Pedig az akkor még nem is létezett. Továbbá még azt is elmesélte, hogy Csernyik az egész beszéd alatt fintorgott, meg a pad alatt mindenfélét mutogatott, vagyis bohóckodott, de senki se nevetett rajta, sőt Faragó, a padszomszédja még úgy oldalba is lökte, hogy majd kiesett a padból.

V. Hogyan születik egy legkisebbsefcsik

Amit az előbb elmondtam, azzal – mármint az oldalba taszítással, a porba taposott szalámis kenyérrel meg a kibéküléssel – minden szépen tisztázódott, elrendeződött, és a helyére került. Legalábbis egyelőre. Világossá vált például, hogy az egész Csernyik-ügy egyáltalában nem a Baron fűszeres előtti sorbaállást és Gyurika „szilvalekvár!" csatakiáltását megelőzően, hanem azt követően zajlott le. Ez abból vált világossá, hogy a sorbaállás idején az elnök és a főtitkár még egy kicsit se volt kibékülve.

Vissza kell tehát kanyarodnom az előzményekhez; amelyek a Baron fűszer üzlet előtt kezdődtek; és az udvaron folytatódtak, természetesen a poroló körül. A poroló keresztrúdján ezúttal az elnök és a főtitkár trónolt, míg Pimpi, az én legnagyobb örömömre, nem volt sehol.

– Az ülést megnyitom – mondta Gabi, és ez volt az elnöki megnyitója. Majd így folytatta: – Elnökileg és főtitkárilag elhatároztuk, hogy a csapat csak akkor csapat, ha működik. Ezért sürgősen működésbe lépünk, és őrséget meg őrjáratot szervezünk…

– Minek? Már nincs háború! – szólt közbe a középsősefcsik.

– Dehogyis nincs – intette le Gabi. – Van például széncsata, ami ugyebár háború. Meg van *Arccal a vasút felé,* ami szintén az, csak másképp hívják. Meg van anya, vagyis a mamám, aki mindig azt mondja, hogy ma is micsoda harcomba került, hogy nektek, férfiaknak, enni tudjak adni.

– Érdekes – bólogatott Dénes –, az én mamám is ilyeneket mond.

– Meg az enyém is. Mert a mamák azok mamák – szögezte le Ipszi.

A középsősefcsik azonban még mindig akadékoskodott, mintha csak megbízásból tenné, és lehetséges, hogy abból is tette.

– Jó. Jójójó! De mi nem tudunk szenet bányászni meg vasutat építeni.

– Hát az ebéd? Meg a vacsora? – kérdezte Gabi.

– Azt se tudunk főzni. A lányok talán igen, de az se biztos.

– Te csak ne kapaszkodj bele mindenbe. Nem ebédfőzésről van szó; ahhoz nem kell őrjárat meg őrség.

– Dehogynem – vigyorgott a középsősefcsik. – Az őrség majd őrködik, hogy oda ne kozmáljon a koszt.

Diadalmasan körülnézett, de látta, hogy humorával nem aratott viharos sikert. Egyedül a nagysefcsik… mintha ő mégiscsak somolygott volna az orra alatt. Gabinak azonban a szeme se rebbent. Még csak nem is legyintett. Pedig szeretett volna, láttam rajta. De az ember nem teheti mindig azt, amit szeretne. Ezért szemrebbenés és kézlegyintés nélkül úgy folytatta, mintha a középsősefcsik meg se szólalt volna:

– Mint mondtam, nem ebédfőzésről van szó, hanem a bevásárlásról. Aki ott volt, az tudja, hogy a Baronnál is hoppon maradtunk, mert későn tudtuk meg a cukorosztást. Azért kellenek az őrségek meg őrjáratok, hogy a boltok előtt figyeljenek, meg mindenfelé cirkáljanak, és ha valahol valami

ehetőt lehet kapni, akkor rögtön: „Riadó, itt meg itt ez meg ez kapható!”

– Csoki például – mondta ábrándosan Ica.

– Meg krémes – mondta még sokkal ábrándosabban Mica.

– Én pedig azért se fogok csokiért meg krémesért mászkálni – kötekedett a középsősefcsik –, és Ipszi se meg Dénes se meg…

– Csukd be a szád, mert kihűl a gyomrod – szólt rá Gabi, aki már régen felismerte, hogy mi a középsősefcsik célja: nevetségessé tenni a tervét, őt meg kihozni a sodrából. Hát most kihozta.

Ez kapóra jött a nagysefcsiknek. Most először szólalt meg, de úgy, mintha a cipőfűzőjéhez beszélne:

– Figyelmeztetem az elnököt, hogy ne gorombáskodjon a tagsággal. Ilyet már nem lehet, mert most már demokrácia van.

Ezek megint veszekednek! – gondoltam rémülten, és drukkoltam, hogy Gabi most az egyszer ne vágjon vissza. Szerencsére nem is volt alkalma rá, mert Ipszi megelőzte.

– Nana, főtitkár – mondta, miközben levette a szemüvegét, és gondosan törölgette, pedig tisztább már nem lehetett. – Nem a tagságról van szó, hanem az öcsédről. Te ne az elnököt utasítsd rendre, hanem őt. Különben is itt mindenki megértette, szerintem még az öcséd is, hogy nem édességről és nyalánkságról van szó, hanem élelemről. Krumpliról. Meg kolbászról, az se baj, ha lókolbász. Meg étolajról. Meg sóról. A mamám éppen ma mondta, hogy már alig van egy csipet sónk.

– Só? – biggyesztette a száját Mica. – Kit érdekel?!

– Ugye, mondtam, hogy a lányok se tudnak főzni! – rikkantott a középsősefcsik. – Ez még annyit se tud, hogy só nélkül nem lehet főzni.

– Pofa be, öcskös! – ripakodott rá a főtitkár.

– De… hiszen te mondtad… nekem… – hápogta az elképedt

középsősefcsik.

– Én azt mondtam, hogy pofa be. Szerintem szavazzunk.

– Miről szavazzunk?

Ezt Pimpi kérdezte, vidáman csengő hangocskáján, Pimpi, akinek valami hatodik érzék mindig megsúgta, hogy mikor bukkanjon fel teljesen váratlanul, mégpedig a kellő pillanatban. Persze a pillanat csak neki volt kellő, másnak, például nekem, nem.

Az eddig oly szófukar nagysefcsik egyszerre beszédessé vált. Pimpi volt az a Mózes, aki vizet, vagyis szöveget fakasztott főtitkári kősziklájából. Mintha csak egy hadaróversenyre trenírozna, olyan sebesen kezdte magyarázni az élelemszerző őrség és őrjárat tervét. De a légzési technikája még nem volt tökéletes, így egyszer mégis kénytelen volt szünetet tartani, hogy levegőhöz jusson. Gabi türelmesen kivárta ezt a pillanatot, és akkor minden eddigit felülmúlóan elnöki hangon kihirdette:

– Elnöki ötletem és javaslatom felett szavazás következik. Aki mellettem van…

Ennyi elég volt Pimpinek, máris felemelte a kezét. Elsőnek.

Ipszi azonban leintette, mégpedig a fekete noteszával.

– Várj csak, kérlek, várj csak. Én ugyan nem vagyok se elnök, se főtitkár, csak egyszerű jegyző, de az én jegyzeteimben nem szerepel Pimpi nevezetű tag.

– Talán Luca néven – reflektorozta rá legbűvölőbb tekintetét Pimpi.

– Luca néven se – szögezte le Ipszi. – Pedig ebben a noteszban minden tag szerepel. És aki nem szerepel, az nem tag.

– Dehogynem tag! – állt ki Pimpi mellett a nagysefcsik.

– Ha még nem tag, ezennel felvesszük a csapatba – elnökölt Gabi.

– Hátha nem is akar tag lenni! – süvítette egy éles hang.

Az én hangom.

– Ugyan mért ne akarna? Nevetséges. – heveskedett a főtitkár.

– Persze hogy akar. Ugye, hogy akarsz? – kérdezte az elnök.

– Igazán nem is tudom… ha gondoljátok… ti tudjátok… – S Pimpi az elnökről a főtitkárra, a főtitkárról az elnökre villantotta lila szemét.

„Micsoda szemtelen! – bosszankodtam. – Csak úgy félvállról veszi a tagságunkat!” De bosszankodásomba reménység és káröröm is vegyült, mert biztos voltam benne, hogy erre a magatartásra csak egy válasz lehetséges: a visszautasítás. Maradjon magának, ha nem boldog, hogy tag lehet. Mások bezzeg még könyörögnének is, például Ede… Csakhogy tévedtem, nem először és főképp nem utoljára életemben. Mert az elnök és a főtitkár egymást túllicitálva jelentette be, illetve jelentette ki, hogy Pimpi fenti mondatában egyértelműen benne foglaltatik a belépési szándék, sőt kérelem, mivel nincs hőbb vágya…

Pimpi felhőtlen derűvel figyelte, hogy szavaiba mi mindent magyaráznak bele, hogy milyen buzgón értelmezik – akárcsak némely kritikusok némely írók műveit, amelyekből olyasmit is kiolvasnak, aminek még az ellenkezője sincs bennük. Derűs türelmének vagy inkább türelmes derűjének meg is lett az eredménye: belépett. Vagyis inkább: tag lett, mert ő ugyan egy lépést se tett ennek érdekében, csak hagyta, hogy beléptessék.

Ipszi ugyan akadékoskodott, hogy őneki mi mindenben kellett helytállnia, amíg tag lehetett, de az elnök és a főtitkár – akik ebben az egyetlen kérdésben, a Pimpi-kérdésben csodálatosképpen egyetértettek – egyhangúan letorkolták azzal, hogy az más volt. Hogy miért volt más, azt nem tartották szükségesnek megindokolni, hiszen úgyse mondhattak volna egyebet, mint azt, hogy azért volt más, mert Ipszinek nem volt se

lobogó szőke haja, se lila szeme.

Pimpi, újdonsült tagként, ugyancsak részt vehetett az őrjáratban és őrszolgálatban, amit a csapat természetesen egyhangúlag megszavazott, még a középsősefcsik se tartózkodott a szavazástól. Megkapta a beosztását is: az ő feladata lett megfigyelés alatt tartani a Rapsitz és Tsa hentes és mészárost, és azonnal jelenteni, ha csodába illő módon valami váratlan hússzállítmány érkezne.

Csakhogy azt a Rapsitz és Tsa hentes és mészárost, úgy látszik, megbabonázták, vagy valamennyi magyarországi vágóállat bojkott alá helyezte, egyetlenegy se volt hajlandó ebben a mészárszékben kimérésre és eladásra kerülni, se disznó, se marha, se birka, se borjú, még egy árva nyeszlett kismalac se. Erre abból lehetett következtetni, hogy teltek a napok, és Pimpi nem jelentett semmit. Viszont egyes rosszindulatú személyek – hogy csak egyet említsek közülük név szerint: például Komlós Duci – azzal gyanúsították, hogy nem holmi bojkottról van szó, hanem arról, hogy Pimpinek esze ágában sincs őrködni meg figyelni, ahelyett inkább játszik, azt meg nem lehet jelenteni, ugyebár.

Annál szorgalmasabb volt a csapat többi tagja.

Gyurika szilvalekvár-riadóját már említettem. De azt még nem, hogy aznap este a földszinten is, az emeleten is szilvalekváros metélt volt a vacsora. Nálunk is. A tészta bizony meglehetősen szürke volt, mert abból a kenyérlisztből gyúrták, aminek megérkezéséről a már ismert Baron fűszereshez a középsősefcsik és a kissefcsik értesítette a házat.

Gabi ebből az alkalomból egy nagyszerű találmányt is bevezetett. Gyurika gyerekkocsiját, amely ott porosodott a padláson. Azon szállítottuk haza, valóságos diadalmenetben, a kenyérlisztzsákmányt, és Gabi mint a nap hőse, csak azt sajnálta,

hogy Pimpi nem lehet tanúja diadalútjának, mert kénytelen ott őrködni – teljesen hiábavalóan – a Rapsitz és Tsa előtt.

Aztán volt Ipszinek is egy tündökletes órája… mondjuk, fél órája.

Azzal a hírrel verte fel a házat, hogy a Szegedi útra, a zöldséges pincébe zsákszám érkezett a krumpli. Ez nagy hír volt. Hatalmas hír volt. Izgatottan indult meg a bevásárló menet, élén Gyurika gyerekkocsijával, a Szegedi útra. Éppen idejében érkezett, mert akkor rakták le az utolsó zsákot a stráfkocsiról.

Én azt reméltem, hogy talán egy kis étolaj is akad majd ott a pinceüzletben… és lelki szemeim előtt máris megjelentek a karikára vágott, sistergő olajban piruló krumpliszeletek, orrommal érezni véltem a frissen sült rósejbni szagát.

Rezik néni egy kis vöröshagymában reménykedett, mert anélkül semmit sem ér a krumplifőzelék, de babérlevélről még álmodni se mert természetesen.

Gabi elárulta nekem rohanás közben, hogy nincs jobb, mint a finom hajában főtt krumpli vajjal, de ha nincs vaj, hát a napraforgóolaj is jó.

Közben megérkeztünk, letódultunk a meredek lépcsőn, és odalent elborított minket a zöldséges pince szaga, a karalábé és a zeller illata, a nedves homok jellegzetes párája, elvegyülve a vöröshagyma kellemesen csípős szagával és egy kis dohossággal. De mindebből, a szagokon kívül, csak a homok és a doh volt jelen, no meg a krumpli. A vastag derekú, fagyott kezű, fejkendős zöldséges néni már nyitotta is az első zsákot, s nem annyira borízű, mint inkább szilvóriumízű rekedtes hangon, a tulajdonos fölényével, a kegy- és krumpliosztó gőgjével ráreccsent a legelöl álló Kolba nénire:

– Na, meddig várjak? Mondja már, mennyit adjak!

– Mennyit kaphatnék, kérem? – suttogta Kolba néni,

megilletődve a nagy lehetőségtől.

– Mennyi köll?

– Tíz. Tíz kiló… ha lehetne… – rebegte Kolba néni. – Lehet. De nem lesz az sok? – A zöldséges néni mintha elképedt volna. Amin ő maga is rögtön elcsodálkozott, mert már jó régen leszokott az elképedésről.

– De – riadt meg Kolta néni saját mohóságától – sok lesz. Legyen öt.

– Felőlem.

A zöldséges néni vállat vont, és benyúlt a zsákba. S ezzel az egyetlen, köznapi mozdulatával semmivé tette Ipszi rövidéletű dicsőségét. Mert a zsákból szép kerek és meglehetősen sáros céklák kerültek elő.

Aznap sokan ettek céklát a házban. Nálunk céklafőzelék volt. Mondhatom, nagyon utáltam. Honnan tudhattam volna, hogy hamarosan eljön az az idő, amikor a cékla kilója milliókba, sőt milliárdokba fog kerülni? De ahogy most visszaemlékszem a céklára, amely a tányéromon lilult, bizonyos vagyok benne, hogy neki magának se volt sejtelme a reá váró fényes karrierről.

Micáéknál levest készítettek a céklából, állítólag nagyon finom volt, mert még olyan szalonnabőrkék is főttek benne, amelyeken valaha régen, a történelem előtti időkben, szalonna is volt.

Gabi elújságolta, hogy a mamája érthetetlen optimizmusában céklasalátát készített, mert az nagyon finom sült hús vagy pörkölt mellé. El is tette gondosan a kamrába. Szegény cékla, gondolta Gabi, ítéletnapig ott várakozhat.

Mint látható, Ipszi azért nem bukott meg egészen. A cékla mégiscsak valami változatosságot hozott a Cserép utcai étrendbe.

Az előőrscsapat őrjáratai pedig – mintha csak jó előre készültek volna a bekövetkező még súlyosabb, már-már

elviselhetetlenül nehéz időkre – mind távolabbra merészkedtek. Portyázásaik során eljutottak egyfelől a Béke térig, másfelől az Aréna útig – amit ti már Dózsa György út néven ismertek –, sőt egészen a Lehel téri piacig is. Keresték, kutatták, hol lehet valami ennivalót kapni, nem aranyért, nem dollárért vagy a csillagászatinál is magasabb feketepiaci áron, hanem jegyre, hivatalos áron. Hiszen gondoljátok csak meg, még a gyufát is jegyre adták, és jegy nélkül már száz pengő volt egy skatulya ára, ami különösen Varjas bácsit érintette érzékenyen, mivel pipázott, és egy pipa dohányhoz néha tíz szál gyújtót is elhasznált.

Valamit mindig sikerült felhajtani. Kisebb-nagyobb sikerekkel mindenki dicsekedhetett – igaz, inkább kisebbekkel, mint nagyobbakkal –, kivéve Pimpit, akiről napokig egyáltalában nem hallottunk.

Illetve hát hallottunk, hiszen együtt mentünk iskolába, gyakran együtt jöttünk haza is, útközben el is hencegtünk egymásnak a sikereinkkel, de ő hallgatott. Igaz, nem irigykedett, de nem is mentegetődzött, csak kedvesen mosolygott, nem lehetett haragudni rá. Jaj de haragudtam rá azért, mert nem lehetett haragudni rá!

Azt hiszem, hatodnap (vagy inkább hetednap?) délután váratlanul hazaérkezett. Nem riadóztatta a házat; csak sorra bekopogtatott vagy becsengetett minden lakásba, kedvesen mosolygott; és azt mondta azon az édes kis hangján:

– Kezicsókolom, néni kérem, tessék szíves lenni holnap pontosan kettőkor eljönni a Rapsitz és Tsá-hoz, de se előbb, se később, hanem pontosan, ez nagyon fontos.

Többet nem volt hajlandó mondani, csak továbbsietett, valósággal ellibbent, mint egy kis lidérc, én ugyan nem láttam, de Rezik néni így mondta, és különben is el tudtam képzelni magamnak, amint kiskecske-ugrándozással ellejt.

Másnap, vagyis szombaton úgyszólván az egész ház kivonult a mészárszék elé. Az üzlet redőnye lehúzva sötétlett, s rajta cédula fityegett:

HÚS NINCS, ÉS NEM IS LESZ

Senki se ütődött meg a cédulán, akkoriban az ilyesmi nem volt szokatlan látvány, csak Varjas néni dünnyögte:

– Tudtam, hogy valami rossz tréfa, így az orránál fogva vezetni az embert.

Éppen sarkon fordult, hogy nagy haragosan elbaktasson, amikor nagy robajjal felgördült a redőny, mert valaki belülről felhúzta. Az ajtóban ott állt maga Rapsitz, de az is lehet, hogy az „és Tsa", véres fehér kötényben és kötélizmú karjain olyan felgyűrt ingujjakkal, mintha most azonnal ölre akarna menni az egész gyülekezettel.

Rapsitz (vagy „és Tsa”) paffá válva meredt a csapatostul megjelentekre, aztán lebámult a lába elé, egyenesen Pimpire, aki viszont felnézett rá, aranyszőkeségét rázogatva, lila szemét ragyogtatva és édes mosolyát kivirítva.

– Kezicsókolom, itt vagyunk – mondta bűbájosan.

– Áztat látom. Te aztán alaposan beugrattál engem – csóválta nagy, tömör fejét Rapsitz (és Tsa?). Felemelte a kezét, de csak azért, hogy töprengve megvakarja a tarkóját, aztán intett: – No, egy-kettő, befelé mindenki, de szaporán, mielőtt meglássák.

Gyorsan benyomakodtunk a mészárszékbe, de Rapsitz még gyorsabban rántotta le mögöttünk a redőnyt, Aztán kinyitotta a nagy jégszekrényt, amiben egy egész család ellakhatott volna, s a pultra dobott egy csomó valódi szép, pirosasbarna marhamájat meg vesét meg pacalt, és sebesen megkezdte a szétmérésüket. Csak úgy röpködtek az egyforma csomagok, mert nem sokat

vacakolt, mindenkinek egyenlően mért, senkitől se kérdezte, hogy mit parancsol. Nem is kérdezhette, nem jutott rá ideje, mert közben egy szuszra mondta:

– Na, én jól megjártam ezzel a csöppséggel, mondhatom; egy nap észreveszem ám, hogy itt ólálkodik a boltom előtt, néz engem; rémlett nekem, mintha már tegnap is ott láttam volna, hát figyelni kezdtem, oszt láttam, hogy ő meg engem figyel; nocsak, talán csak nem a gazdasági rendőrség küldte a nyakamra, hogy a körmömre nézzen?… Mert mi tagadás, néha muszáj az embernek ügyeskedni, feketevágásból, miegymásból juttatni a régi jó kuncsaftoknak, akik tudnak rá áldozni, és másnap ugyanúgy volt, hát gondoltam egy nagyot, és intettem neki, hogy gyöjjön be, és ő gyütt is nagy bátran, én meg gondoltam, adok neki egy fél kila karmonádlit, betömöm vele a száját, de hát olyan kis ártatlanka volt a lelkem, úgy nézett rám azzal a két szemivel, meg úgy mosolygott, mint a bazsarózsa, hogy elszégyelltem magam, én el, becsületistenemre, mert ez úgy tud nézni, mintha belelátna az emberbe, és úgy tud mosolyogni, mintha mindent tudna; mondtam is magamnak, micsoda vadállat vagy, te Rapsitz és Társa, hogy ezt az édes csöppet meggyanúsítod, bár neked is adott volna ilyet az isten, de hát nem adott, ő tudja, mért; hát kérdeztem tőle nyájas szóval: kicsikém, tán keresel valakit, vagy mi, hogy mindig itt látlak? „Nem, bácsi kérem – mondja ő –, én csak várom, hogy mikor lesz egy kis hús, mert mi már nagyon régen nem ettünk, és szeretnénk.” Ti? – mondom én, és akarom kérdezni, van-e dolcsi, vagyis dollár, és napcsi, vagyis Napóleon-arany, de látom rajta, ezt úgyse értené, ez olyan kis istenbogara, hát visszanyelem a napcsit meg a dolcsit, és mondom: Ide hallgass, bogárkám, aggy egy puszit a bácsinak, és lesz valami, nem éppen tőkehús, hanem inkább belsőség, de az a jó, az a jó vércsináló, aztán hatósági áron

lesz, mert úgy kapok én is, kiutalva, hát gyertek el holnap, vagyis ma, pontosan kettőkor,

a délutáni nyitás előtt, de se előbb, se később, addig senki mást ki nem szolgálok, és… hé, hé, hát a puszival mi lesz?! – kiáltottam, mert már el akart röppenni, mint egy kismadár, mint egy katicabogár, de nem, mert hozzám röppent, átfogta a nyakamat, ezt ni, aztán jobbról-balról puszi; oszt már itt se volt; de hogy a fél várost idecsődíti, arra még álmomban se gondoltam, azt hittem, a mamáját hozza el, de ennek tizenöt mamája van legalább, de ha már megígértem, és eljöttek, hát állom a szavamat, ne mondhassa ez a pirinyó, hogy Rapsitz és Tsa egy huncut gazember, aki átejtette őtet, na, készen is vagyunk, mindenki megkapta a csomagját, lássuk, mennyi az pengőben…

Hát így! Pimpi az aranyszőkeségével, a lila szemével, a bazsarózsamosolyával többet ért el, mint bármelyikünk a loholásával. Gabi és a nagysefcsik után Rapsitz és Tsát is puhára főzte a kis bestia, de jól csinálta, az biztos, most először történt, hogy nem haragudtam rá, hanem irigyeltem, pedig szavamra, nem szokásom. És akkor először hökkentett meg az a lehetőség,

hogy ez a Pimpi esetleg a végén még engem is képes lesz megfőzni, amilyen kedves és ügyes és vidám és simulékony, no de azt már nem, abból nem eszik!

És természetesen ő lett a nap hőse, ami biztosan nagyon jó dolog, Gabi is nagyon szeret a nap hőse lenni, de ezúttal, teljesen érthetetlenül, nem irigyelte Pimpitől a dolgot, sőt még azt is mondta, hogy a mamájának volt igaza, amikor salátát készített a céklából, köménymaggal és tormával ízesítve, mert Pimpi elintézte, hogy legyen mihez enni a céklasalátát.

Egyébként Sefcsik néni még aznap késő este rosszul lett. Egyesek szerint, mert túlságosan belakott a pirított májból, mivelhogy kettőt kellett táplálnia, mások szerint viszont azért, mert eljött az ideje. Én nem tudtam, melyiküknek van igaza; mert se ezt nem értettem, se azt nem értettem.

Mindenesetre nagy szaladgálás és kapkodás kezdődött. A nagysefcsik átrohant Serbán úrékhoz, és Serbán úr átrohant Sefcsikékhez. Aztán a Sefcsikéket kiküldték a konyhába, de a kissefcsik elmesélte nekem, hogy hallotta, amikor Serbán úr azt mondta odabent a mamájának: „Sefcsikné kedves, maga aztán alaposan elszámította magát.” Mire a mamája: „Jaj, drága doktor úr, hogy menjek el ilyen hirtelen, itt van ez a négy gyámoltalan férfi, ki fogja addig gondjukat viselni?” Mire Serbán úr: „Majd a gyerekek!” És még a mutatóujját is behajlította, hogy így görbüljön meg, de ezt csak képzelem, mert nem voltam ott, és a kissefcsik, aki elmesélte, nem leskelődött a kulcslyukon.

Aztán Sefcsik bácsi meg Serbán úr letámogatták a lépcsőn Sefcsik nénit, és Sefcsik bácsi nemcsak kisbőröndöt vitt, hanem párnát és dunnát is, és amikor jó sokára hazaérkezett, azt mondta:

– Gyerekek, anyátok most elutazott egy újabb kistestvérért.

A nagysefcsik azt tudakolta, minek kellett az utazáshoz

ágynemű, mire Sefcsik bácsi azt mondta, hogy azért, mert ahova Sefcsik néni utazott, ott minden elpusztult a háborúban, ágy ugyan van, de ágynemű nincs.

A középsősefcsik úgy vélekedett, hogy teljesen felesleges még egy családtag, éppen elegen vannak. Minek még egy kistestvér?

– De igenis kell! – ellenkezett bátyjával a kissefcsik. – Annak, hogy végre ne én legyek a kicsike, akit mindenki pofozhat, most lesz végre egy legkisebbsefcsik, akit én pofozhatok. De csak fiú kell, mert lányt nem lehet pofozni. Apa, ugye, fiút hoz anyu?

Sefcsik bácsi azt mondta: ilyesmit nem lehet előre tudni. Ezen a kissefcsik – aki nekem az egészet elmesélte – nagyon elcsodálkozott és felháborodott, mert ezt tudni kell. Ha az ember elmegy cipőt venni, tudja, hogy sárga cipőt akar vagy feketét. Egy új kistestvér pedig mégiscsak fontosabb, mint egy pár új cipő.

A nagysefcsik erre egy javaslatot terjesztett elébe. Mégpedig azt, hogy fogja be már a száját. Megtehette, pillanatnyilag ő volt az úr a háznál, mert Sefcsik bácsi újra elment. Nagyon idegesnek látszott, és a kapuban hosszan értekezett Varjas bácsival, a házmesterrel, aki intette, hogy vigyázzon magára, mert ilyenkor már javában működnek a fosztogatók és a vetkőztetők; nem lenne jó, ha az apa ugyanolyan meztelenül állna a világban, mint újszülött gyermeke.

Majd dörrenve becsapódott a kapu Sefcsik bácsi mögött. A kissefcsik ezen felbátorodva nem fogta be a száját, hanem tudni akarta, hol kaphatók a kisgyerekek, és hogy azokat is jegyre adják-e, mint a többi fontos dolgot: cukrot, kenyeret, olajat.

A középsősefcsik közölte vele, hogy kis hülye, tudhatná, hogy a kisgyerek az születik. Mégpedig a mamája hasából. Arra a kérdésre viszont már nem tudott felelni, hogy hogyan kerül oda.

A nagysefcsik talán – esetleg! – tudott volna felelni rá, neki

viszont nem volt kedve hozzá. Ezért eloltotta a villanyt, és kihirdette az egyhangú határozatot:

– Aki még egy szót szól, és nem hagy aludni, azt holnap úgy elkalapálom, hogy megemlegeti.

Csönd lett.

Alighanem alvás is lett. Erre csak következtetni lehet. Abból, hogy vasárnap reggel a konyhából hallatszó edénycsörömpölésre ébredtek.

– Hurrá, anya! Hurrá, kistestvér! Hurrá, megjött!

Üvöltve rontottak ki a konyhába, de ott nem a mamájukat találták, hanem Rezik nénit, aki teát főzött nekik. És Sefcsik bácsi se volt sehol.

– Tessék mondani, Rezik néni, hogy kerül a kisgyerek a mamája hasába? – kérdezte a kissefcsik.

– Honnan veszed ezeket a dolgokat? – mérgeskedett Rezik néni. – Edd meg a reggelidet, és öltözz fel. De rendesen mosakodj meg, a nyakadat is…

A kissefcsik a nyak megmosásának említésére elhallgatott, és szerényen összehúzta magát, remélve, hogy megfeledkeznek róla. Ami meg is történt.

Később bejött Kolba néni, söprűt fogott, és takarításhoz látott. A kissefcsik tőle is meg akarta kérdezni a kérdeznivalóit, de eszébe jutott a nyakmosás, és okosabbnak látta hallgatni. És még okosabbnak látta elpárologni, mielőtt Kolba néni felszólítaná, hogy segítsen a takarításnál. Ezért átpárolgott hozzánk. Nálunk még egyszer megreggelizett, és éppen javában mesélte nekem az este történteket, amikor az udvarról felhangzott a sejtegyesület, illetve most már az előőrscsapat füttyjele.

– Az elnök – mondtam én.

– Ez Gabi! Hív! – kiáltotta ő.

Máris végigrobogtunk a gangon, lerobogtunk a lépcsőn,

kirobogtunk az udvarra, és nem Gabi állt a poroló mellett, hanem Serbán doktor, ő adta le a füttyjelet, úgy is mint tanácstag. És úgy is mint ő.

– Megvan! – kiáltotta diadalmasan a kissefcsik. Odarobogott Serbán úrhoz, a doktorhoz és tanácstaghoz, megállt előtte, felnézett rá és megkérdezte:

– Mondd, Serbán úr… – tegezve kérdezte, mert Serbán úrral az egész csapat tegeződött, nem neveletlenségből, hanem szeretetből.

– Mit mondjak?

– Azt mondd, hogy hogyan születik egy legkisebbsefcsik. Sürgősen tudni akarom. Te biztosan tudod.

– Helyes, majd megbeszéljük – bólintott Serbán úr –, mert én, egészen véletlenül, tényleg tudom. De előbb mást kell megtárgyalnunk a csapattal. Egyébként…

Odamutatott a sietve gyülekező előőrsökre, vagyis az előőrscsapat tagjaira.

– Majd a gyerekek!

VI. Ami nem tartozik szorosan a tárgyhoz

Csak ne mosolyogjatok olyan fölényesen, mint akik előtt már nincs titok. Pedig van. Hiába tűnik a szemetekben oly nevetségesnek a kissefcsik bátor, választ követelő naivitása és egy bizonyos Duci nevű kislány teljes tudatlansága az emberi nem szaporodását illetően. Mert miközben fölényesen mosolyogtok, legalább három dologról megfeledkeztek (ha nem többről).

Az első az, hogy közben elmúlt harminc év. Igaz, a gyerekek ma is pont úgy születnek, mint akkor. De harminc év alatt mégiscsak rengeteg minden megváltozott, odakint az életben is, idebent az iskolában is, és ma már másképp beszélünk az

úgynevezett kényes kérdésekről – de erről most elég ennyi.

A második az, hogy akkoriban a kissefcsik mindössze második elemista volt, Duci meg pláne csak elsős. Az ilyen pockoknak pedig manapság se kötnek mindent az orrára, mert manapság is ritkák a Serbán doktorok, akik úgy gondolják, hogy egyenes kérdésekre egyenes válaszokat kell adni.

A harmadik – és talán a legfontosabb – az, hogy a kissefcsik kérdései tulajdonképpen nem is voltak olyan nevetségesek. A kisgyerekek, akárcsak a különböző Nobel-díjas és Nobel-díjtalan tudományos kutatók – éppen az élet végső kérdései iránt érdeklődnek a legszenvedélyesebben. Izgatja őket az élet keletkezése (vagyis a születés), és tiltakoznak megszűnése (vagyis a halál) ellen.

Tudom, tudom, mindez nem tartozik szorosan a tárgyunkhoz. De ugyan miért kellene mindig és kizárólag arról beszélni, ami szorosan odatartozik? Különben is van időnk, nyugodtan szentelhetünk néhány percet annak, ami nem tartozik szorosan a tárgyunkhoz. Vagyis életnek és halálnak. Ami egyébként, véleményem szerint, minden tárgyhoz szorosan hozzátartozik.

A születésről még szó lesz, hiszen a kissefcsik egyelőre nem kapott választ a kérdésére, és a legkisebbsefcsik se jött még világra.

Viszont ott van a halál. A kisgyerek és a halál. Ehhez aztán nektek van közötök, hiszen ti is voltatok kisgyerekek. Pontosan olyanok, mint az én Gabi fiam, aki most itt ül köztetek, öregen, bölcsen, mindentudóan és tizenhárom évesen, akárcsak ti.

Ez az ifjabb Gabi valamikor, úgy ötéves korában akadémiai székfoglalót tartott tulajdon jövőjéről. Az akadémiai szék, amelyet elfoglalt, nagyapjának, vagyis Klimkó bácsinak a térde volt. Gabinak nagyszabású elképzelései voltak a jövőjéről. Úgy

tervezte, hogy először is pilóta lesz, de az is lehet, hogy űrhajós, aztán később autóbuszsofőr, majd indiánfőnök, és ha már nagyon megöregszik, nyugdíjas könyvíró lesz. (A könyvírásban az apja, a nyugdíjasságban a nagyapja volt a mintaképe.) Úgy tervezte, hogy nagyapjával együtt lesz nyugdíjas.

Mire a nagyapja megjegyezte, hogy ő azt már nem éri meg, addigra ő meghal.

– Miért akarsz meghalni? Ne haljál meg! – kapacitálta az unokája.

– Egyszer mindenkinek meg kell halnia – oktatta őt a nagyapa.

Gabika döbbenten rámeredt. Elsápadt, reszketett, még sírni se tudott. Rémülten kiáltotta:

– Nagyapa! De én nem akarok meghalni!

Klimkó nagypapa megrémült ettől a rémülettől. Ölelte, simogatta, becézgette, nyugtatgatta az unokáját, és biztosította:

– Ne félj, Gabikám, nincs semmi baj. Te nem halsz meg. Nem. Soha. Soha.

– Ugye, nem? – ragyogott fel Gabi, és ujjongásában végre elsírta magát. – Ugye, én nem?

Boldogan, megkönnyebbülten napirendre tért nagyapja várható halála felett, úgyszólván feláldozta a nagyapját saját halhatatlanságának oltárán.

Ne gondoljátok azért, hogy Gabi önző volt. (Ha igen, akkor ti is azok voltatok kisgyerek korotokban.) Egyszerűen csak hiányoztak a tapasztalatai, nem úgy, mint nekünk, akik a háború idején voltunk kisgyerekek, és rengeteg halált láttunk magunk körül. Mi megpillantottuk igazi arcát, és megborzadtunk tőle. Megismertük. És megértettük, hogy a halál nem csupán a saját pusztulásunkat jelenti, hanem mindenét és mindenkiét, akikhez és amikhez elszakíthatatlan szálak kötnek, s pusztulásuk a mi

megsemmisülésünket is jelentené, noha életben maradunk… Mert a magányosság is halál.

S mert mindezt átéltük, átéreztük, és a magunk kisgyerek módján megértettük, olyan teljes, olyan elpusztíthatatlan, olyan kirobbanó erővel tudtunk élni, amikor lehetett – mint talán egyetlen másik nemzedék sem.

S talán e sok-sok halál látványa tette számunkra is olyan fontossá az új életek világrajövetelének, a születésnek a titkát. Lehet, hogy ezért követelt választ a kissefcsik. De egyelőre nem kapott, mert Serbán úr azt mondta:

– Majd a gyerekek.

Igaz, csak egyszer mondta, én csupán azért ismétlem meg, mert a kitérő során esetleg megfeledkeztetek róla.

– Majd a gyerekek – feleltük mi. Utolsónak Gabi, aki elnök létére utolsónak érkezett, pedig ő lakott a legközelebb a porolóhoz. Kényelmesen sétált oda, egyik kezében lekváros kenyérrel, a másikban egy irkalappal. Mintha csak szándékosan kényelmeskedte volna el a dolgot.

Válaszunkra Serbán doktor megköszörülte a torkát, aztán megszólalt:

– Elnézést kérek, hogy az elnök helyett én, a tanácstag hívtam össze gyülekezőre a csapatot. Tulajdonképpen nincs jogom hozzá, de sürgősen meg kell tárgyalnunk valamit. Azt, hogy amikor az este kórházba vittük Sefcsik nénit (mert oda vittük), ő kétségbeesve kérdezte: hogyan menjek el, ki fog törődni addig az én Sefcsikeimmel? Mire én azt mondtam: majd a gyerekek. És úgy is gondoltam. A csapat már annyi mindent elintézett. Sokkal nehezebb ügyeket is. Pont ezt ne tudná elintézni? Mert miről van szó? Mindössze arról, hogy a háznak egy hétig pótolnia kellene Sefcsik nénit, amíg haza nem jön a kisbabával. Reggeli, ebéd, vacsora, egy kis takarítás, ennyi az egész. Ebben kell Sefcsikek

segítségére lenni. Én mint tanácstag máris meghívom őket hozzánk reggelizni, mert fogadni mernék, hogy ma még nem reggeliztek…

– Dehogynem, tanácstag úr – szólt közbe a középsősefcsik –, nagyon jól bereggeliztünk.

– Rezik néni átjött, ő készített nekünk igazi vasárnapi reggelit – tette hozzá a nagysefcsik.

– De én azért köszönöm szépen, elmennék hozzátok reggelizni – mondta a kissefcsik, aki pedig túl volt már a második reggelijén is. Nálunk.

– Ez igazán szép volt Rezik nénitől. Talán ki is takarított? Mert nálatok biztosan nagy a rendetlenség.

– Nem ő takarított ki, hanem Kolba néni – jelentette a nagysefcsik. – Én segíteni akartam Kolba néninek, de kizavart, azt mondta, ne lábatlankodjam ott, ő egykettőre összekapja a lakást.

– Ez meg Kolba nénitől volt nagyon szép – örvendezett a tanácstag –, most akkor ebédügyben kell intézkednünk…

– Azt nem kell, tanácstag úr – jelentette be Gabi. – Sefcsikéknek maradt tegnapról máj is meg minden, azt anyu elkészíti. Megígérte. Nálunk ebédelnek majd.

Serbán úr gyanakodva nézegette a szemüvege fölött Gabit. Valami nem tetszett neki. De az is lehet, hogy éppen ellenkezőleg, nagyon is tetszett. Nem lehetett pontosan tudni. De nem is kellett, mert később úgyis kiderült. Előbb azonban megkérdezte:

– Jó lenne tudni, honnan jutott eszébe például Rezik néninek…

– Úgy, hogy Gabi szólt az anyukámnak! – rikkantotta Gyurika. – Már egész korán reggel szólt neki. Azt hitték, én még alszom, pedig mindent hallottam.

– Gondolhattam volna! – szólt sértődötten Serbán doktor. – Mindig mindenben az elnök keze van benne. Elveszed a kenyeremet. – Váratlanul nagyot csapott Gabi vállára. – Ezt jól megcsináltad, barátom. Gratulálok.

– Tanácstag úr, én igazán… csak véletlenül eszembe jutott… – dünnyögte Gabi nagyon szerényen. Mert mindig nagyon szerény tudott lenni, amikor ő volt a nap hőse. És most tagadhatatlanul ő volt.

– Igen ám, csakhogy egy egész hétről lesz szó – ragadta magához ismét a szót a tanácstag. – Készítsük el a tervet…

– Ne haragudj, tanácstag úr – mondta lehajtott fejjel, és ha ez egyáltalában lehetséges, még sokkal szerényebben Gabi –, én már elkészítettem.

Olyan zavarban volt, hogy a lekváros kenyeret nyújtotta oda Serbán doktornak. De még idejében észbe kapott, és kezet cserélt. Átadta az irkalapot.

Serbán úr kisimította, tüzetesen áttanulmányozta, majd visszaadta és megkérdezte:

– És honnan tudtad, hogy erre a segítségre vagy összefogásra egy hétig lesz szükség?

– Onnan, hogy anyu mondta – hangzott a válasz. – Úgy gondolom, Sefcsik néni egy hétig lesz oda körülbelül. Ezt mondta anyu. Nem tudom, honnan tudja ilyen jól, talán onnan, hogy ő is…

– Úgy van. Onnan – bólintott rá Serbán doktor. – És mivel az elnök frissebb meg fürgébb volt, mint én, így maradt egy kis időm, hogy válaszoljak a kissefcsik kérdésére. Ámbár erre nem éppen az udvar a legalkalmasabb helyszín. Kellene egy újabb titkos helyiség. Az se baj, ha nem titkos, a fő, hogy helyiség legyen.

– Nekem is ez a véleményem – közölte a nagysefcsik. De az

elnök ellene szavazott.

– Én találtam is egyet – jelentette be Gyurika. – De aztán elveszítettem.

– Amíg megtalálod, kénytelenek vagyunk beérni az udvarral – mosolygott Serbán doktor, majd így folytatta: – Figyeljetek ide, tagok. Gyerek olyankor születik, amikor az apa és az anya megölelik egymást. Ölelkezés előtt még csak úgy mondjuk: férj és feleség. Ölelkezés után apa és anya lesz belőlük. Pedig ezt akkor még csak tudni lehet, látni nem. Azt, ugye, tudjátok, hogy a földbe magot kell vetni, hogy búza keljen ki, ezt, ha másutt nem, Abádon megtanulhattátok. A házasságban a férj a magvető, és a feleség öle a föld. Emiatt a szép hasonlóság miatt szoktuk mondani, hogy anyaföld. Meg azt is, hogy az anya öle termékeny.

Talán még azt is tudjátok, városi gyerek létetekre, hogy a földben mi történik a maggal – mondta tovább. – A mag ott a tápláló sötétségben kicsírázik, és növekedésnek indul, mielőtt még kidugná a fejét a napvilágra. Ilyesmi történik az anyaföldhöz és a maghoz hasonlóan az anyaölben is, az embermaggal. Ott csírázik ki a tápláló, nevelő sötétségben, ott nő, növekszik, gyarapodik, fejlődik az embrió, amely még nem ember, csak készül rá, hogy az legyen. Az anya teste védelmezi és táplálja kilenc teljes hónapig. Közben olyan nagy lesz, hogy már kívülről is meglátszik a létezése. Olyan lesz az anya, mintha meghízott volna, pedig valójában nem a hasa nőtt meg, hanem benne a magzat. Most már mindenki tudja-látja, hogy áldott állapotban van, hogy testében egy új, most bontakozó élet eleven terhét hordozza…

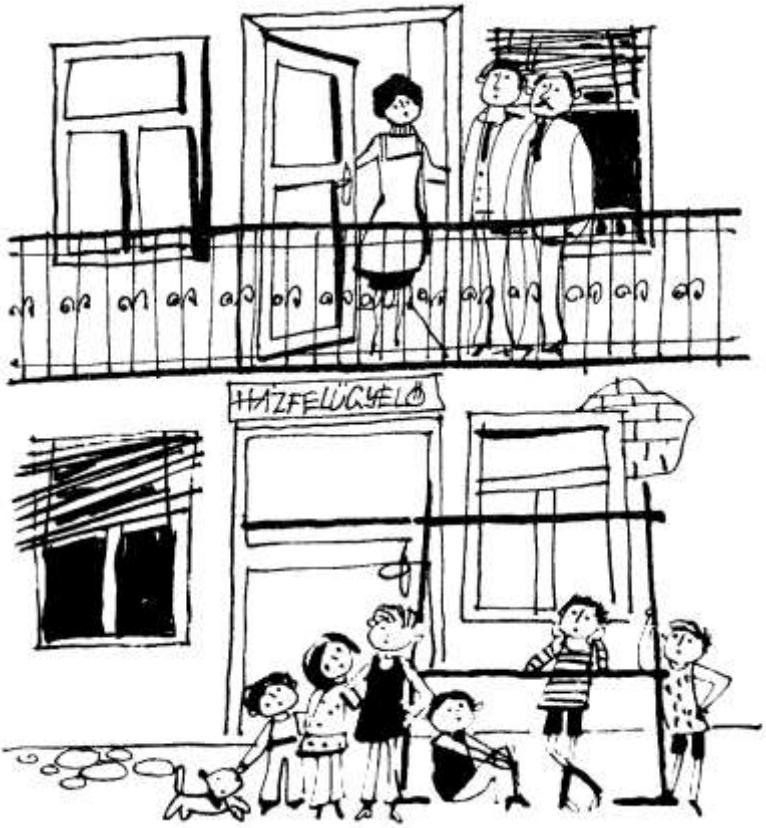

Körülnézett. Látta, hogy figyelmesen hallgatjuk, még a nagy kamaszok se találnak szavaiban semmit, amin kétértelműen vigyorogni lehet. Elégedetten bólintott.

– Így van, barátaim. Az anya kilenc hónap után világra hozza testéből a magzatot, a csecsemőt, a kisbabát. Az saját maga jelzi odabentről, hogy szeretne már megszületni. Ez is és a szülés is nagy fájdalommal, kínlódással, néha még műtéttel is jár. Ezért kell kórházban szülni. Ott gondosan ápolják az anyát is, a gyermekét is. Ezért vittük kórházba Sefcsik nénit; mert oda vittük; és meglátjátok, egy hét múlva milyen édes, szép, egészséges kisbabával fog onnan hazatérni. Kisbabával, akiből a világon minden lehet, mert a jövő tárt karokkal várja. S ki tudja,

talán olyan nevezetes ember lesz belőle, hogy egy nap utcát vagy teret fognak róla elnevezni. Legkisebbsefcsik tér. Vagy: Legkisebbsefcsik sugárút. Jól hangzik, ugye? De a Legkisebbsefcsik utca se rossz.

Ez szöget ütött Gabi fejébe. Mondta is:

– Ez szöget ütött a fejembe, Serbán úr.

És ha Gabi fejében valami szöget ütött, akkor a következmények egyszerűen kiszámíthatatlanok voltak.

– Mondd, Serbán úr, én is a mamám hasából születtem? – kérdezte a kissefcsik. – És Péter is?

– Mindnyájan így születünk. És ha felnőtök, a ti gyerekeitek is így fognak születni. Mert ez a természet rendje. De azért mégis lesz valami különbség. Mégpedig az, hogy a ti gyerekeitek már egy sokkal jobb, sokkal szebb, sokkal különb világba fognak beleszületni. Mivel addigra sok mindent meg fogunk változtatni körülöttünk. Mert ez meg az emberek rendje.

Azt hiszem, egyetérthetünk abban mindannyian, hogy Serbán doktor igazán tapintatosan, költőien és ugyanakkor nagyon világosan, érthetően mondta, vagy inkább mesélte el nekünk ott az udvaron a megtermékenyülés és a születés titokzatos folyamatát, mondhatnám úgy is, hogy csodáját.

Sajnos, amint később kiderült, még túlságosan is világosan.

A kissefcsiket ugyanis majd szétvetette a büszkeség és a sok újonnan szerzett, nagyszerű tudomány. Azt képzelte, most már mindenkinél többet tud, s csak alkalomra várt, hogy kitálalja mindazt, amit megtanult. Az alkalom ugyanis nemcsak tolvajt tud szülni, hanem például dicsekvőt is. És az alkalom nem váratott magára sokáig. Csupán délig, pontosabban déli egy óráig. Egy órakor a négy Sefcsik, az apa és három fia bekopogtatott Klimkóékhoz, ahol már várták őket.

Maguk Klimkóék addigra már nagy sietve megebédeltek,

mégpedig odakünn a konyhában, mert nem volt akkora asztaluk, amelynél heten elférhettek volna. Mert igaz, hogy kis helyen sok jó ember elfér, de ebédelni mégiscsak jobb kényelmesen.

A vendégeket azonban nem a konyhában ültették le, hanem betessékelték a szobába.

Sefcsikék letelepedtek az ünnepélyesen megterített asztal mellé. Bár Sefcsik bácsi szabadkozott, hogy: „Ugyan, Klimkó elvtárs, nem vagyunk mi díszvendégek, különben sincs ma névnap, se jeles ünnep…”

– Dehogynincs – ellenkezett Klimkó bácsi, és hamiskásan kacsintott. – Ha névnap nincs is, de születésnap még lehet, nem igaz?

És nagyot nevetett a saját tréfáján.

A nagysefcsik nem szabadkozott. Igaz, nem is nevetett. Merev tartásával, keskenyre zárt szájával azt óhajtotta jelezni, hogy ő úgyszólván csak hivatalos minőségben van itt, miután az elnökkel csak félbarátságban vannak. Még akkor sem engedett fel, amikor Klimkó néni behozta a zöldségekből főzött pompás hamis húslevest, benne szép dundira sikerült májgaluskákkal.

A két kisebb Sefcsik mohón kanalazni kezdett. Úgy nekiestek a tűzforró levesnek, hogy még a szájukat is megégették. S az igazságnak tartozunk annak a megállapításával, hogy az első kanál leves után a nagysefcsik is megfeledkezett hivatalos minőségéről, és egyáltalában nem főtitkárként, hanem magánemberként, helyesebben magángyerekként élvezte a jó ételt, a pihekönnyű májgaluskát, amit még soha életében nem evett.

A gyerekek ugyanis nagyon szeretik az idegen ízeket meg a vendégséget. Megfigyeltétek már? Ezért néha jobban esik nekik valahol másutt egy tányér borsópüré, a tetején hagymás-paprikás zsírral, mint odahaza a legropogósabb kacsasült…

De ez megint csak nem tartozik szorosan a tárgyhoz. A tárgyhoz a Sefcsikek tartoznak, akik éppen a májgaluskát fedezték fel, akkora ujjongással, mint a *Santa Maria* matróza az árbockosárból a földet.

Klimkó bácsi elégedett mosollyal szemlélte jó étvággyal párosult lelkesedésüket, és büszkén magához ölelte Klimkó nénit, a májgaluskák varázslóját. Mire a kissefcsik torkán akadt a falat, köhögni, fuldokolni kezdett, majd néhány hátbavágás után végre levegőhöz jutva, felkiáltott:

– Klimkó, neked is lesz kisöcséd! A papád és a mamád megölelte egymást.

– Mit beszél ez a gyerek?! – kérdezte elképedve, magasra vont busa szemöldökkel Sefcsik bácsi.

Máskor a kissefcsik erre megszeppenten elhallgatott volna, mert Sefcsik bácsi komoly dolgokban nem ismert tréfát, s ha magasra vonta a szemöldökét, akkor nem apa volt, hanem atya. Abszolút tekintély. Aki a hatalmat nem az erősebb, hanem a bölcsebb, a tapasztaltabb jogán gyakorolta, bár egy-két nyaklevest is kilátásba helyezett, ám azokkal mindig adós maradt. A kissefcsik a magasra vont családfői szemöldök ellenére se volt képes a bögyében tartani újonnan szerzett nagyszerű tudományát, és diadalmasan kibökte:

– Én azt beszélem, hogy ha férj és feleség összeölelkezik, abból gyerek lesz.

– Úgy? Te azt beszéled! És ki tanít téged ilyesmire? Talán ez a csibész bátyád?

– Tud is ő ilyesmit – legyintett fölényesen a kissefcsik. – Ezt csak Serbán úr tudja, engem ő tanított, mert elmondta, hogy a gyerek a mamája hasában nő ki, és az apa a magvető, és hogy a mama az anyaföld, amiben a mag kicsírázik…

– Elég! – dörrent rá Sefcsik bácsi, és nagyot csapott az asztalra.

Szerencse, hogy a levest már megették, mert mind kilöttyent volna. – Elég! Ez lehetetlen!

– Dehogyis, apa, igazán így van – erősködött a kissefcsik. – Kérdezd csak meg Serbán urat, ha nem tudod, majd ő neked is elmagyarázza…

– Csönd! – A nagy, kemény ököl ismét az asztalra csapott. Sefcsik bácsi odafordult vendéglátójához. – Mit szól ehhez, Klimkó elvtárs? Hát érti ezt?

– Úgy látszik. Serbán elvtárs szemináriumot tartott nekik.

– De az istenfáját! Nem tűröm, hogy a gyerekeimet…

– Nono, Sefcsik elvtárs! – figyelmeztette Klimkó bácsi. – Nem vagyunk egyedül.

– Igaz – gyűrte le indulatát Sefcsik bácsi. – Majd utána megbeszéljük. Mert ezt, ugye, nem lehet annyiba hagyni. De most ne rontsuk el ezt a jó ebédet veszekedéssel. Nektek meg annyit mondok – fordult a fiaihoz –, felejtsétek el sürgősen ezt az egész disznóságot, különben letöröm a derekatokat! Most pedig együnk.

Ettek. De a hangulatot már Klimkó néni remekbe sikerült rántott mája se tudta megmenteni. Még maradt is a májból.

Ebéd után Sefcsik bácsi hazaküldte a fiúkat, Klimkó bácsi meg kizavarta Gabit az udvarra játszani. Így nem tudhattuk meg, mit beszéltek egymás közt. De azt láttuk, hogy később mindketten kiléptek az ajtón, nagyon komolyan, nagyon ünnepélyesen, nagyon mereven. Ha gyári körökben divat lett volna a párbaj, azt lehetett volna hinni róluk, hogy párbajsegédek. Fellépkedtek az emeletre, és becsöngettek Serbán doktorhoz.

Piri néni nyitott ajtót, láthatólag az ebéd utáni mosogatást szakította félbe. Nagyon kedvesen mosolygott látogatóira, de szemmel láthatólag őt is meglepte azoknak a kimértsége. Többet nem láthattunk, mert becsukódott az ajtó.

Ami odabent történt, arról Pimpitől tudunk. Ő mesélte el.

Azt, hogy mindvégig Sefcsik bácsi volt a szószóló, Klimkó bácsi csak megerősítette a szavait néhány úgy-úggyal, néhány jól mondjával, néhány így igazzal.

Én persze most nem úgy, nem pontosan úgy mondom el, ahogyan akkor lezajlott ez a beszélgetés. Először is azért, mert Pimpi se emlékezett rá szó szerint, nem is emlékezhetett, hiszen egy csomó dolgot meg sem értett. Másodszor is azért, mert én meg azt nem értettem pontosan, amit Pimpi elmondott, és ennyi idő után nem is emlékezhetek rá szó szerint. Így hát, amit elmondok, az rekonstrukció. Félig emlékezés, félig kiegészítés.

Azzal kezdődött, hogy Sefcsik bácsi elmondta, mennyire tiszteli Serbán doktor elvtársat a tudásáért is, meg azért is, mert régi jó elvtárs, és Klimkó elvtárs ugyanígy van ezzel, és mind a ketten nagyon hálásak azért, amit a gyerekekért tett a nehéz időkben meg azóta is, de ami túlzás, az túlzás.

Azt kérdi, doktor elvtárs, hogy mi a túlzás? Hát az, hogy a gyerekek fejét teletömi oda nem való dolgokkal, és megzavarja. Azok még nem elég érettek arra, hogy megértsék az életet meg az efféle nemi dolgokat, majd eljön annak is az ideje, de ő teljes tisztelettel bár, mégis azon a véleményen van, hogy az ilyen felvilágosítás vagy micsoda csak erkölcsi fertőt eredményez.

Sejtelmünk se volt róla, mi az a fertő, Gabi is csak annyit tudott, hogy egy tó, nem értettük, mi köze van ehhez a tónak, még ha a városligeti tóról lett volna szó, de nem.

Serbán úr megkérdezte, hogy a gyerekeket becsapni, félrevezetni, hazugságokkal kifizetni, az szerintük erkölcsös-e.

Sefcsik bácsi azt dünnyögte, hogy itt nem becsapásról és félrevezetésről van szó, hanem arról, hogy a gyerek, az gyerek, és vannak bizonyos dolgok, amikről nem lehet még velük beszélni, de nem is illik, elvégre szemérem is van a világon. Nem szabad

megtanítani a gyerekeket a disznóságokra.

Ezen Serbán úr nagyon felháborodott. Hát szerintük disznóság az élet keletkezése? És a szerelem is disznóság? És az anyaság is disznóság? Hiszen ezek a legszebb, a legtisztább, a legtiszteletreméltóbb dolgok; ha vallásos lenne, azt mondaná, a legszentebbek.

Mire Sefcsik bácsi azzal vágott vissza, hogy a gyerekek ebből csak a disznóságot értik meg, és mi lesz a vége? Csupa erkölcstelenség, tessék, nézze meg, milyenek a mai fiatalok, milyen szabaderkölcsűek, a MADISZ-ban meg mindenütt, márpedig erkölcs nélkül nem lehet élni.

Márpedig amit Sefcsik bácsi prédikál, az kispolgári erkölcs, mondta Serbán úr, pedig hát legjobb tudomása szerint Sefcsik elvtárs kommunista, Klimkó elvtárs szociáldemokrata; hogy egyeztetik ezt össze?

Sefcsik bácsi erősködött, hogy ő igenis kommunista, ezt mindenki tudja róla az egész Cserép utcában meg odabent a gyárban, de más a politika, és más az erkölcs, a kettőt nem lehet összekeverni, mert abból csak zűrzavar meg fejetlenség lesz, meg az, hogy a kölykök nem tisztelnek majd senkit és semmit, és Klimkó elvtársnak ugyanez a véleménye.

Erre Serbán doktor gúnyosan gratulált nekik, hogy milyen alaposan megvalósították a munkásegységet az erkölcsi kérdésekben, és még az erkölcsi nevelés dolgában is közös listán indulnak: a kispolgári álszemérem közös listáján. Ez aztán a hármaslista!

Ezt Pimpi megint nem értette, persze én sem, de szerencsére Gabi igen, és megmagyarázta nekünk, hogy jövő vasárnap választás lesz Budapesten, az első szabad választás Magyarországon, ezt minden újság megírta, és különben is kint vannak a plakátok az utcán, mindenki láthatja, és a választáson a

kommunista meg a szociáldemokrata párt közös listával indul, annak a neve hármaslista, erre gondolt Serbán doktor biztosan.

Sefcsik bácsi viszont nagyon megmérgesedett. Ő szívesen tanul, mert az embernek holtig van tanulnivalója, de Serbán doktor elvtárs vegye tudomásul, hogy ő részt vett mindenféle szemináriumokon, még Braun Somáén is és illegálisakon is, de egyiken se erről volt szó, hanem értéktöbbletről meg profitrátáról meg arról, hogy a munkások csak a láncaikat veszíthetik el, márpedig ha nem volt szó, akkor nem is tartozik a világnézetbe, mert más a forradalmi politika, és megint más a szemérem meg a tisztesség meg az erkölcs; folyton ezen az erkölcsön lovagolt.

Serbán úr erre hosszú szónoklatba fogott, amit Pimpi csak nagyon hozzávetőlegesen tudott megjegyezni és elismételni, de nekünk úgy is jó volt, hiszen alig értettünk belőle valamit. Úgy gondolom, az lehetett a lényege, hogy nincs kétféle forradalmi erkölcs: egy a politikában, és egy az életben, a kettő szorosan összefügg, azaz el sem választható; nem lehet valaki a politikában forradalmár, az életben meg álszent kispolgár; meg különben is újfajta embert, a szocialista embert kell kinevelni, és az ilyen nevelést nem lehet hazudozással, félrevezetéssel, szemforgatással elkezdeni. Nyíltan, őszintén, becsületesen meg kell mondani az igazat, nemcsak az elvtársaknak, hanem mindenkinek, így a gyerekeknek is, mert a hazugság csak hazugságot, az elhallgatás meg elhallgatást szül. Az igazság ellenben tiszta, fényes és meggyőző.

Ha a gyerekeket gólyamesével és más efféle hamis gügyögésekkel traktálják, akkor eltorzítják a képzeletüket, a lelkivilágukat, és gondoljanak csak vissza arra, hogy nekik maguknak milyen súlyos megrázkódtatást okozott, amikor az efféle gólyamesék után szembe találták magukat az igazsággal és valósággal. Van, aki ezt sohase heveri ki. Hát ezt akarják?

Ők csak azt akarják – makacskodott Sefcsik bácsi –, hogy a doktor elvtárs ne nevelje ellenük a gyerekeiket.

A vita itt félbeszakadt, mert Piri néni feketekávét vitt be, Pimpi segített neki, ő vitte a cukrot.

A történetből sok mindent nem értettünk. De főként egy dolog volt előttünk roppant titokzatos. Az, hogy Piri néni honnan tudott valódi feketekávét szerezni, amikor még pótkávéhoz is nehéz volt hozzájutni.

Sefcsik bácsi és Klimkó bácsi megitta a feketekávét, jó sok cukorral, aztán elbúcsúztak, de nem valami barátságosan, a feszültség nem oldódott fel köztük és Serbán doktor között. Pimpi ugyan ezt másképpen fejezte ki, de ez volt a lényege.

S mi teljes joggal gondolhattunk arra, hogy lám, ez a legkisebbsefcsik még meg sem született, és máris mennyi bajt okozott; mi lesz, ha megszületik?

VII. Teljesen váratlan fordulatok

Pedig a legkisebbsefcsik még aznap megszületett. De ez nem a váratlan, ellenkezőleg, a nagyon is várva várt fordulatok közé tartozott. Vagy mégsem?

Akár így volt, akár úgy, a tény az, hogy aznap, vagyis 1945. szeptember 30-án kettős diadal született.

Az egyik ott, ahol az ilyen diadal mindennapos, vagyis a szülőotthonban.

A másik a labdarúgópályán, ahol a magyar csapat legyőzte a román válogatottat.

A mérkőzés rádióközvetítését az egész ház hallgatta, beleértve azokat is, akiknek semmi kedvük se volt hozzá, például engem. De mit lehetett tenni e hangorkán ellen? Semmit.

Legfeljebb azt, amit Sefcsik bácsi tett, aki rögtön a Serbán úrnál tett látogatás után elsietett hazulról, és egész másutt

szurkolt. Bizonyos, hogy ő még sokkal izgalmasabb órákat élt át, mint a legvérmesebb futball-drukkerek.

Ha akkoriban fiú lettem volna, most részletesen be tudnék számolni nektek a mérkőzésről. Gabi többet tudna erről mondani, ha nem lenne Tanzániában. Igaz, ott is többet tudna mondani, de alig hiszem, hogy a tanzánok szenvedélyesen érdeklődnének egy harminc év előtt lezajlott budapesti futballmérkőzés iránt.

Kénytelenek vagytok beérni annyival, hogy akkor a magyar válogatott győzött. Ezt onnan tudom, hogy több gólt rúgott, mint amennyit kapott. Viszont sejtelmem sincs, hogy kik rúgták a gólokat, csak azt tudom, hogy hova: az ellenfél kapujába.

Meccs után mindenki olyan örömmámorban úszott, mintha a győzelem egy csapásra megoldotta volna az élelmiszerhiányt, az egyre nagyobb és fenyegetőbb drágaságot, felépítette volna a romba dőlt hidakat, és begyógyította volna a háborús sebeket és sérüléseket.

Őszintén mondom, szívből tudom irigyelni azokat, akik így, ilyen teljesen át tudják adni magukat a sportizgalomnak, ennyire azonosulni képesek kedvenc csapatukkal, annak mind a tizenegy játékosával egyszerre. A kapussal vetődnek, a hátvéddel cseleznek, a csatárral kapura lőnek, és győzelem esetén úgy ujjonganak, mintha valami részük lenne benne.

Éppen az örömmámor tetőfokán érkezett haza Sefcsik bácsi a kórházból, ahol ugyancsak eldőlt a mérkőzés, mégpedig Sefcsik néni javára.

Miután én kimaradtam az általános örömujjongásból, nekem feltűnt az, amit a többiek alighanem észre se vettek, vagy ha igen, egyszerűen átsiklottak fölötte. Az tudniillik, hogy Sefcsik bácsi, az újdonsült apa nem látszott valami boldognak, legalábbis nem olyan boldognak, mint amilyen boldogság elvárható egy

újdonsült apától.

Jöttére a futballszurkolók kisereglettek volna a gangra, ha nem lettek volna már amúgy is ott, és nem vitatták volna szenvedélyesen a mérkőzés egyes mozzanatait. Mert ez megint olyan jellegzetes szurkolói tulajdonság, módom volt megfigyelni előbb Gábornál, később Gabinál. Az igazi szurkolók a végignézett vagy végighallgatott mérkőzés után még órákon át tárgyalják azt, amit láttak vagy hallottak. Aztán elolvassák a sportlapban a tudósítást arról, aminek maguk is szem- és fültanúi voltak, majd órákon át megtárgyalták.

A gangra sereglett futballdrukkerek körülfogták Sefcsik bácsit, és izgatottan kérdezték:

– Szakikám, szomszéd úr, Sefcsik elvtárs, hát megjött?

De úgy kérdezték, mintha azt tudakolták volna: gól?

– Meg, meg – bólogatott Sefcsik bácsi.

– És végre kislány legalább? Mert tudjuk, hogy most már kislányt szerettek volna – tudakozódott Kolba bácsi. S mivel Sefcsik bácsi nem felelt azonnal, habozva folytatta: – Vagy… talán… megint fiú?

– Fiú, fiú – bólogatott Sefcsik bácsi.

– Az is jobb, mint a semmi – tréfálkozott Klimkó bácsi.

– Ha fiú, akkor a jövő kitárt karokkal várja – idézte Gabi bölcs képpel Serbán urat, de csak mi tudtuk, hogy ez idézet. – A világon minden lehet belőle.

– A világon minden, csak lány nem – ugratta őt Rezik bácsi.

– És lehetséges, hogy olyan nagy ember lesz belőle, akiről utcát vagy teret fognak végül elnevezni. Miért ne? – folytatta rendületlenül Gabi, akiről tudtuk, hogy ez szöget ütött a fejébe. És ha valami szöget ütött a lejébe, akkor a következmények kiszámíthatatlanok voltak.

A szurkolók végre észbe kaptak, hátba veregették Sefcsik

bácsit, a kezét szorongatták, és szívből gratuláltak neki a fölényes győzelemhez. De Rezik néni szétlökdöste őket. Közben zsörtölődött: nem látják, hogy ez a szegény ember teljesen ki van merülve és borulva, elvégre nem mindennap születik az embernek negyedik fia, nem igaz? Hagyják hát lepihenni. Majd amikor nagy nehezen sikerült kiszabadítania Sefcsik bácsit a gratulálok gyűrűjéből, megnyugtatta, hogy a felesége kosztjára ne legyen gondja, ő már holnap visz be neki valami kis pótlást, hiszen könnyű elképzelni; milyen lehet manapság a kórházi koszt, ámbár a beszerzés se könnyű, ha a gyerekek nem kurkásznák ki az imitt-amott fellelhető élelmet, hát nem is tudja, mihez kezdenének, noha így is… Nem panaszképp mondja; hiszen mind így vannak vele, csak éppen jelezni akarja, hogy nem valami lakomára gondol, csak egy kis levesre vagy más főtt ételre, azt beviszi…

– Ne, ne, inkább ne! – tiltakozott Sefcsik bácsi. Majd látva Rezik néni elképedését, sietve hozzátette: – Igazán nagyon köszönöm, de egyelőre jobb, ha nem látogatják az asszonyt, nyugalomra van szüksége, az állapota miatt…

– No hiszen – nevetett Rezik néni –, ismerem én azt az állapotot, nekem is van, igaz, hogy csak egy…

– Nem arról az állapotról van szó – magyarázta Sefcsik bácsi –, inkább olyan idegállapota van, amiatt. Az orvosok is mondták, nem szabad izgatni.

– Ha nem szabad, hát nem szabad – egyezett bele Rezik néni. – Akkor majd kotyvasztok valamit, és beadom, hogy el vihesse neki. Jó?

– Jó, jó – bólogatott Sefcsik bácsi, és hazabaktatott, így ért véget ez a nagyon, sőt túlságosan mozgalmas nap. Mert hátralevő része már teljesen szabályszerűen, mondhatnánk, szokványosan zajlott le.

Ugyan lehetséges, hogy a hazatérő szurkolók otthon mégiscsak elhümmögtek Sefcsik bácsi különös, kissé zavart viselkedésén, de előbb-utóbb napirendre tértek felette azzal, hogy ilyenkor így van ez. Egyedül én nem tértem felette napirendre, mert én még nem tudtam, hogy ilyenkor hogy van ez. Honnan tudhattam volna hat és fél éves koromban? De magyarázatot én se találtam Sefcsik bácsi viselkedésére, amelynek rejtélyét legfeljebb egy mesterdetektív tudta volna megoldani. Vagy még az sem.

Gondolom, ti is szeretnétek tudni a megoldást. Oldalatokat majd kifúrja a kíváncsiság, hogy mi történhetett ott a szülőotthonban, ami így felbolygatta Sefcsik bácsi lelkivilágát. Nem csigázom tovább a kíváncsiságotokat, elárulom. Csak előbb még futólag érintem, hogy mi történt azon a héten.

Folytatódott az iskolába járás, az élelemkutatás, valamint a kissefcsik hencegése. Szombaton még meg is szaporodott a gondunk, mert mindenki kétheti fizetéspótlékkal jött haza, amit téli élelem beszerzésére utaltak ki, és azt sürgősen el kellett költeni, amíg kapni lehetett valamit a sok ezer pengőért. És azt a valamit mi igyekeztünk felhajtani a ház számára. Továbbá folytatódott a választási harc meg a választási előkészület, de ez nem érintett minket. Dénes ugyan szerényen javasolta, hogy szálljunk be mi is, elvégre nagyon jól tudnánk nyalókát, vagyis olyan kicsike, színes hirdetményecskét ragasztani meg röpcsit, vagyis röpcédulát osztogatni, jó móka lenne. De Gabi úgy vélte, hogy a választás egészen a felnőttek dolga, és én szentül meg voltam győződve róla, hogy ezt nem magától mondta, hanem a tanácstagtól hallotta. Az előőrscsapatnak legfeljebb annyi köze volt a választáshoz, hogy a nagysefcsik hétfőn odalépett Gabihoz, és azt mondta, kössenek békét, úgy illik, hogy ők is megcsinálják a közös listát, ha már az elnök a papája után

szocdem, és a főtitkár kommunista. Így aztán a barátság nem állt ugyan helyre, de szent lett a béke.

A békekötés következtében egységfrontot alkottak a kissefcsik ellen, és nagy munkáspárti pofonokat ígértek neki, ha nem hagyja abba.

A kissefcsik ugyanis nem hagyta abba.

Sefcsik bácsi hiába vonta fel a szemöldökét, amitől kemény, fenyegető ráncok vésődtek a homlokára, a kissefcsik tovább folytatta. Úgy látszik, elhatározta, hogy az egész házat felvilágosítja. Az is lehet, hogy nem felvilágosító hadjáratról volt szó, hanem egyszerűen élvezte a felnőttek, különösen a nők elképedését, felháborodását, felzúdulását. Akár így volt, akár úgy, buzgón igyekezett mindenkit beavatni a nagy titokba. Még csak körbe se kellett járnia a házat, mert helybejött mindenki. Aki takarított a távollevő Sefcsik néni helyett, aki reggelit készített nekik, aki megebédeltette őket, az mind meghallgathatta a kissefcsik szabadelőadását arról, hogy nem a gólya hozza a gyereket, ez óriási tévedés, gólyáról szó sincs, meg arról se, hogy a mamák elmennek valami tóhoz, és abból kihalásszák az új gyereket. Á, ilyesmit nem szabad elhinni! Ő elárulja a titkot…

És elárulta a titkot, nem egészen úgy, ahogy Serbán doktortól hallotta; mert hiszen ki tud mindent pontosan megjegyezni? De azért elárulta.

– Ezt kellett megérnem! – csapta össze a kezét Kolba néni, amikor meghallotta a titkot. – Micsoda erkölcstelenség, egy kisgyereket ilyesmire oktatni!

– Serbán doktor megzavarodott – vélte Csobán néni. – Tönkreteszi ezeket a szegény gyerekeket.

– Ilyet hallani se akarok! – szólt szigorúan Pintér néni, miközben a kelkáposzta-főzeléket merte. – Serbán doktor nem tudja, mit beszél.

A legmélyebben Varjas néni háborodott fel, pedig neki nem is volt soha gyereke. Ő is erkölcstelenséget emlegetett meg hallatlan merényletet a gyermeklélek ellen, meg azt, hogy ez tűrhetetlen, és hogy tiltakozik.

A kissefcsik egyedül a kövér Kudáchynénál vallott kudarcot, mert az, legnagyobb meglepetésére, helyeslően bólogatott; és ahol eltévesztette a dolgokat, még pontosan helyre is igazította. Aztán összecsapta a két dundi kezét, de nem ám felháborodásában, hanem örömében.

– Nahát, kedveskéim, aranyoskáim, hogy ez a Serbán doktor milyen nagyszerű, okos, derék ember, aranyba kéne foglalni, mert nincs szebb dolog, aranyoskáim, mint az élet, én mondom, Kudáchy néni, nekem elhihetitek.

Csakhogy Kudáchy nénit nem vették komolyan a házban, az volt róla a vélemény, hogy derék asszony, de hebrencs, nem kell adni a szavára. Így hát az ő helyeslése nem volt olaj a háborgó tengerre, nem simította el a felháborodás hullámait, s az egész ház felzúdult Serbán doktor ellen.

Ez volt a helyzet, amikor szombat délután megfejtődött a rejtély, méghozzá egy teljesen váratlan fordulattal.

Előzőleg csepergett az eső. Nem zuhogott, nem ömlött, ez még nem volt az igazi őszi vízözön, csak amolyan előzetesféle, mint a mozikban: „Következő műsorunk” meg „Jön! Jön!” Valami ilyesmi.

Mi az udvarról behúzódtunk a hátsó lépcső alá. Igaz, ott sötétebb volt, mint az első lépcső alatt vagy a kapualjban, itt-ott megfeketedett pókhálók is csüngtek, meg időről időre nagy zuhogás is hallatszott, amikor valaki a hátsó lépcső melletti közös klozettot lehúzta. Így nem két tűz, hanem két víz közé kerültünk a hátsó lépcső alatt. Mégis jobban éreztük ott magunkat, mint az első lépcső, nagyzoló kifejezéssel főlépcső

alatt, ahol túlságosan szem előtt voltunk már. Mégiscsak igaza volt a nagysefcsiknek…

– Szerintem – mondta Ipszi, mindnyájunk közt a legidősebb, aki már az általános iskola ötödik osztályába járt – csinálni kellene végre valamit.

– De mit? – kérdezte a nagysefcsik. – Az elnöknek nem jut eszébe semmi… Igaz, a főtitkárnak se – tette hozzá önkritikusan.

– Azért nekem van egy ötletem – kezdte habozva Gabi.

Az ötlet elmondására nem került sor, mert Dénes felkiáltott:

– Csönd! Figyeljetek csak! Hallok valamit.

Akkor már mi is hallottunk valamit. Mégpedig sírás-rívást. Kéthangút. Az egyik hang sírt, a másik rítt. Az egyik hang vékonyan, a másik még vékonyabban. Két szólamban.

Nem tudom, hallottatok-e már vidám sírást? Olyat, amelytől az ember felderül, a szíve boldogabban ver, és az ajka önkéntelen mosolyra nyílik? Mert ez a két-hangú, kétszólamú sírás ilyen rívás volt. Hangjára mintha még a szürke felhők is oszladozni kezdtek volna. A csepergés mindenesetre elállt.

Kíváncsian lestünk ki a hátsó lépcső alól.

A kapualjban megpillantottuk a hazatérő Sefcsik nénit (Sefcsik bácsi ugyan ott baktatott mögötte, karján az ágyruhával, de ki méltatta volna figyelemre). Csakhogy nem Sefcsik néni sírt-rítt olyan édesdeden.

Hanem jobb karján egy kisbaba.

És bal karján egy másik kisbaba.

Ez aztán váratlan fordulat volt, ugyebár? Sefcsik néni két karján megérkezett a magyarázata Sefcsik bácsi különös viselkedésének. És még különösebb válaszának. Amikor azt felelte Kolba bácsi kérdésére:

– Fiú, fiú.

Persze hogy kétszer mondta, ha két fia született.

– Ikrek! – kiáltotta elképedve Ica.

– Ikrek! – kiáltotta még sokkal jobban elképedve Mica.

Úgy kiáltották, mintha ők nem is lettek volna azok. Vagy úgy, mint akik inogni érzik keservesen kiküzdött kiváltságos pozíciójukat. Hogyne, hiszen eddig ők voltak az egyetlen ikerpár a házban, sőt az egész Cserép utcában. És most tessék, itt a konkurencia!

– Utánam! – rikkantotta Gabi.

Azt hittük, az elnök Sefcsikék nyomába ered. De nem. Felrohant a hátsó lépcsőn. Mi mögötte.

Körbefutottunk a gangon. Éppen idejében érkeztünk az emeleti lépcsőházba, hogy ott fülszaggató diadalüvöltéssel üdvözölhessük a hazaérkezőket:

– Éljen! Hurrá! Diadal! Hurrá! Éljen!

Az ikreket – nem Icát és Micát, hanem az újszülötteket – úgy megrémítette a csataordítás, hogy bennük rekedt a sírás.

– Jaj, drága gyerekeim! Köszönöm. Gyönyörű fogadtatás, igazán – hálálkodott Sefcsik néni. – De ünnepeljetek egy kicsit csöndesebben, mert még halálra ijesztitek Danit és Dinit. Ezt csak nem akarjátok?

Nem akartuk. Tehát egészen halkan éljeneztünk, miközben diadalmenetben kísértük ajtajukig Sefcsikéket.

Én egész úton le nem tudtam venni a szememet Sefcsik néniről. Az ikrekből egyelőre alig látszott valami, úgy be voltak bugyolálva. Annál több látnivaló akadt Sefcsik nénin. Akár hiszitek, akár nem, gyönyörű volt. Nem mondhatom, hogy szebb lett, mint valaha, mert sohase volt szép, legalábbis az én szememben nem. Most egy csapásra megszépült, sőt meggyönyörült, ha ilyesmit egyáltalában mondani lehet. De nem kívülről volt szép, hanem valahogy belülről. Sugárzott, mintha valahol egy lámpa égett volna benne.

– Kettő null Sefcsik néni javára – súgta oda nekem a fanatikus futballdrukker Dénes, aki még elragadtatását is csak szurkolónyelven tudta kifejezni.

Valamennyi Sefcsik eltűnt a lakásban. Mi ott maradiunk a gangon, és mindenkinek, aki csak jött, elújságoltuk a nagy hírt: ikrek születtek. Márpedig sokan jöttek, főleg mamák, akik odabent hangosan sikongattak elragadtatásukban. A kissefcsik időnként megjelent az ajtajukban, és tájékoztatott minket a benti fejleményekről:

– Kolba néni szerint egészen az anyjuk.

– Rezik néni szerint szó sincs róla, mind a kettő egészen apja.

– Klimkó néni most azt mondta, hogy az orruk az anyjuké, de a homlokuk meg a fülük az apjuké.

– Varjas néni gratulált, a két öcsém szépen fejlett, egészséges kölyök.

– Csobán néni kijelentette, hogy gyönyörűek, de… És csak a vállát vonogatta, mint aki nem mer beszélni. Utoljára ezzel jött ki:

– A kissefcsik szerint, aki én vagyok, ezek a pondrók, ezek a legkisebbsefcsikek nem hasonlítanak senkire, még saját magukra

se, legfeljebb egymásra, és most mindenki ki lesz zavarva, mert etetés következik.

Mindenki vigyorgott, azok is, akik kitódultak Sefcsikéktől, csak Gabi látszott gondterheltnek. Szépen, kedvesen kérdeztem tőle, mi bántja.

– Semmi, semmi – felelte –, csak erre nem számítottam.

– Erre? Mire?

– Hát ikrekre. Hátha csak az egyikből lesz valami kiválóság? Hátha csak a másikból lesz valami kitűnőség? De hátha mind a kettőből világnagyság lesz. Igazán nem tudom, hogyan lehet majd ikrekről utcát vagy teret elnevezni.

Megnyugtattam, hogy nem olyan sürgős eldönteni, addig még sok víz fog lefolyni a Dunán.

– Ki tudja? – ingatta a fejét titokzatosan. – Szerintem sokkal érdekesebb lenne…

Nem árulta el. hogy szerinte mi lenne sokkal érdekesebb. Elharapta a szót, és Serbánék felé nézett. Arról éppen akkor sietett hozzánk Pimpi. Gabi integetve sürgette, majd mikor odaért, szemrehányóan mondta:

– Végre itt vagy!

Érdekes. Én eddig észre se vettem, hogy nincs ott. Nekem egy cseppet se hiányzott. Úgy látszik, Gabinak már inkább. Máskülönben mért mondta volna azt, hogy „végre'", meg azt, hogy „itt vagy”. Mérgemben kiöltöttem rájuk a nyelvemet, de csak befelé, nehogy meglássák. Elvégre kinek mi köze hozzá, hogy utálom Pimpit, és legalább annyira Gabit azért, mert Pimpinek örül.

– Nem jöhettem előbb, segítettem anyunak – mentegetődzött Pimpi. Majd körülnézett. – Hol csináljuk?

Mit? *Mit?*

– Majd odalent a hátsó lépcsőnél, ott nagyon jó kis hely van –

javasolta Gabi. Megadta a gyülekező füttyjelét, ami ugyan teljesen felesleges volt, mert ott tolongtunk teljes számban a gangon, aztán kiadta a jelszót: – Utánam!

Letolongtunk elhagyott helyünkre. Azt reméltem, hogy Pimpi fintorgatni fogja az orrát, és kényeskedik, elvégre a hátsó lépcső alatt igazán minden volt – por, pókháló, pinceszag –, csak éppen lovagterem meg előkelőség meg tisztaság nem volt. Legnagyobb mérgemre Pimpi egyáltalában nem fintorgatott, hanem letelepedett egy kicsorbult lépcsőfokra, és megkérdezte:

– Kezdhetem?

– Várj, előbb elmagyarázom – mondta Gabi, és hozzánk fordult. – Már mondtam nektek, hogy van egy ötletem. Nem egészen az enyém, de nagyon jó. Ahhoz sürgősen meg kell tanulnunk egy dalt.

– Miféle dalt? Kitől tanuljunk? Minek tanuljunk? – hangzottak a kérdések.

– Majd Pimpitől tanuljuk, ő tudja. Kezdheted is.

(Már megint Pimpi. Meg kell pukkadni!)

– Várj még – tiltakozott a nagysefcsik. – Én mint főtitkár, nem tudok semmiféle ötletről és semmiféle dalról.

– Márpedig ez előre meg volt beszélve – közölte vele Gabi, teljesen magyartalanul, de annál határozottabban.

Nevet nem mondott, de mindenki arra következtetett, hogy ilyen magyartalanul csakis Serbán úrral lett megbeszélve. Én is a következtetők közé tartoztam. Alighanem a nagysefcsik is, de ő azért még védelmezni próbálta hivatalos tekintélyét. Természetesen Pimpi előtt.

(Már megint Pimpi! Fel kell robbanni.)

– Az még sincs úgy. Egyedül nem határozhatsz. És különben is minek nekünk valami új dal? Van nekünk nagyon jó dalunk, a *Majd a gyerekek, majd a fiúk, lányok,* amit a tanácstaggal együtt

írtunk magunknak, azonkívül tudunk mindenféle más dalokat is; minek újat tanulni?

– Mert ez más dal. Ez olyan, hogy éppen zenés ébresztőnek való.

Zenés ébresztő? Hát az meg mi a csuda?

Gabi elmagyarázta, hogy ez az a bizonyos ötlet; ami az övé, bár nem egészen. Csak félig. Holnap választás. Zenés ébresztővel fogjuk felkelteni a házat, amiből mindenki rögtön tudni fogja, milyen nap van. És a zenés ébresztőhöz nem felel meg akármilyen dal.

Ahhoz tényleg nem.

– Csakhogy a zenés ébresztőhöz zene is kell. Honnan vegyünk hangszereket? – tudakolta Ipszi.

– Az nem kérdés! – legyintett fölényesen Gabi. – Mindenütt akad fedő meg tölcsér meg fakanál.

– Én majd selyempapírt feszítek egy fésűre, és azon fogok muzsikálni – jelentkezett Szipó.

– Nagyszerű zenekarunk lesz. Akkor kezdhetjük is – elnökölt Gabi. – Pimpi, énekeld el nekünk azt a dalt. De halkan, nehogy kihallatsszon.

Pimpi énekelni kezdett, halkan, nehogy kihallatsszon.

Szép gyermekem, jöjj ki a rétre,
hol traktorok hangja zenél,
nézd, új csillag fut fel az égre,
és hírt hoz a hajnali szél…

Elhatároztam, hogy utálni fogom a dalt, de hiába, mert nagyon tetszett. És a többieknek is. Pimpi határozottan jól énekelt, könnyű kis hangja volt, tiszta és csengő – amiért még jobban haragudtam rá. Talán ha repedtfazék-hangon kornyikál,

esetleg megenyhülök iránta, de ezt az esélyt elszalasztotta. Viszont a csapat zenés ébresztőt akart adni, így kénytelen voltam tanulni tőle.

Előbb csak halkan dúdoltuk, aztán zümmögtük, aztán együtt énekeltük Pimpivel a *Szép gyermekemet,* de vigyázva, nehogy kihallatsszon.

Ezalatt, mondanom se kell, nem csupán csend, hanem béke és nyugalom is honolt az udvaron. Ilyen csend, béke és nyugalom utoljára csak akkor volt nálunk, amikor Gyurika, a rohammunka mintájára, kitalálta a rohamjóságot, hogy ő is eljöhessen velünk Abádra. Több apát és anyát nyugtalanított is ez a gyanúsan békességes némaság; az aggályosabbak már-már arra gyanakodtak, hogy hirtelen kihaltunk. Néhányan szólongatni kezdték szép gyermeküket, mire mi beszüntettük az énekórát, és nem mentünk többé a rétre, hanem hazamentünk, amitől a csend, a béke és a nyugalom végleg kiterjesztette szárnyait az udvar felett.

Annál idegtépőbb zenebona verte fel másnap kora reggel a házat. Szerintünk zenés ébresztő volt, és abból állt, hogy lábasfedő-cintányérok csattogtak, tölcsér-trombiták recsegtek, Szipó buzgón fújta fésű-muzsikáját, és legalább százezren harsogták torkuk szakadtából a *Szép gyermekemet.*

Nem tudom, hogy az ötletnek melyik fele volt Gabié, de láttam, hogy az a fele is nagy sikert aratott. Ez abból derült ki, hogy Varjas bácsi jégeralsónadrágban és Varjas néni berlinerkendőjében rohant ki a házmesterlakásból, és vérvörösen kiáltozott:

– Ez nem rajcsúr! Mi ez a rajcsúr? Abbahagyni a rajcsúrozást!

Ezt már jó ideje nem hallottuk tőle. Ezért egy kicsit abbahagytuk a zenés ébresztőt, és érdeklődve hallgattuk Varjas bácsi házmesteri csatakiáltásait.

Pimpi viszont alaposan megszeppent.

Nem csoda. Varjas bácsi, úgy első pillanatra, elég vademberesen festett a jégeralsóban és a berlinerkendőben, amikhez még a szemét is forgatta. Pimpi amellett azt se tudta, mi fán terem az a bizonyos rajcsúr. Érthető, hogy szipogni kezdett, és segélykérően nézett ránk. Látszott rajta, hogy még egy pillanat, és eszeveszett futásnak ered. Megfogtam a karját.

– Ne félj, te buta. Amelyik kutya ugat, az nem harap – súgtam neki.

Igen, én súgtam ezt neki. Én öntöttem belé lelket. Ahelyett, hogy hagytam volna elmenekülni. Micsoda mulatság lett volna abból. De nem hagytam, hanem suttogva bátorítottam. Rögtön megbántam. Pofon tudtam volna ütni magamat. Csak azért nem tettem, mert sajnáltam. Ugyancsak magamat.

Közben Varjas bácsi még néhányszor elrikkantotta a maga vérszomjas harci riadóját, aztán nagyot fújt és várt. Mivel hiába várt, ránk szólt:

– Na, mi van, híresek, egy szavatok sincs?

– De van, Varjas bácsi – mondta Gabi. – Ez itt nem rajcsúr, hanem választási zenés ébresztő. Mert ma választás van, és ne aludja el senki a szavazást, hanem ünnepélyesen ébredjen fel.

– Választási zenés ébresztő? Az más – dünnyögte Varjas bácsi. Majd a fejét vakarta. – Mondjátok, híresek, nem lehetne ezt az ébresztőt egy kicsit halkabban csinálni? Hogy aludhasson tőle az ember.

Nevettünk. Pimpi most már velünk nevetett. Varjas bácsi is szeretett volna nevetni, de azt hitte, hogy ez nem fér össze a méltóságával. Ezért csak legyintett, és átengedte nekünk a terepet.

Mi pedig dalolva és muzsikálva körbejártuk az udvart, csak úgy zengett a ház. Majd feltrappoltunk a lépcsőn, és

körbemasíroztunk a gangon. Sefcsikék előtt Gabi intett.

Vigyázat, halkan!

A fedők nem csattogtak, a tölcsérek nem recsegtek, mi pedig lábujjhegyen lopakodtunk el Sefcsikék ablakai alatt, s éppen csak leheltük a zenés ébresztődalt, hogy a legkisebbsefcsikek fel ne riadjanak, és halálra ne rémüljenek. Így kezdődött nekünk a választás.

És úgy folytatódott, hogy kimosakodva, tisztára súrolva, kikefélkezve megjelent Varga Pista, akit Abád óta nem láttunk. Nagyon megörültünk neki, és hívtuk, helyesebben Gabiék hívták, hogy jöjjön focizni, nagyon klassz rongy lasztijuk van. Varga Pista udvariasan bár, de határozottan nemet mondott. Először is azért, mert nem volt egyedül, hanem egy valamivel idősebb kamasz társaságában. Ez nem lett volna akadály, mert Gabiék azzal a nagyobb sráccal is szívesen fociztak volna. Csakhogy, mint kiderült, ők küldetésben voltak. A MADISZ megbízásából sorra járták a környék házait, és felkértek mindenkit, hogy ne mulassza el a választást, menjen el szavazni, mégpedig a hármaslistára, feltéve ha azt akarja, hogy Budapest újjáépüljön, hogy rend legyen és minden. Varga Pista megígérte, hogy hamarosan magánemberként is ellátogat hozzánk, aztán a kamasz társaságában megkezdte körútját a házban.

És úgy végződött – mármint a választás –, hogy hétfőn délután váratlanul felbukkant Lopótök, vagyis Rendek úr, az egykori házparancsnok, Rosmeyer bácsi barátja és a zöld inges Schlampeter cimborája.

A váratlan felbukkanást nem úgy kell érteni, hogy hosszú távollét után hirtelen felbukkant a házban, hiszen ott lakott ő azóta is, amióta a háború után dicstelenül visszatért Németországból, ahová náci buzgóságában elszökött. De olyan csöndesen, olyan lapulva élt, hogy jelenlétét egyszerűen észre se

lehetett venni. Legfeljebb annyi életjelt adott magáról, mint egy falban kaparászó kisegér vagy fában percegő szú, vagy még annyit se.

Hétfőn délután azonban alaposan felbukkant. Peckesen feszített, kidüllesztette a mellét, felszegte túlméretezett fejét; igazán csak a fazék nagyságú légósisak és a karszalag hiányzott róla, s azt hihettük volna, hogy ismét átvette a házparancsnokságot.

Döngő léptekkel masírozott végig – osonás helyett – az udvaron, szemmel láthatóan élvezve, hogy a kapubolt zengve visszaveri talpának minden csattanását. Amint kilépett a kapun, megtorpant, mert megpillantott minket, akik az őszi nap enyheségét kihasználva, ott játszottunk az utcán.

Gondolhatjátok, hogy a Cserép utca nem volt valami mesébe illő játszótér, valami káprázatos gyermekálom. Egyszerű, poros, kopott angyalföldi utca volt, olyan házakkal, amelyek egykedvűen viselték testükön, vagyis falaikon a nemrég véget ért háború nyomait ugyanúgy, mint az előző nap lezajlott választás immár értelmetlenné vált plakátjait, s olyan úttesttel, amelyen nagy forradásként húzódott keresztbe a németek által sebtiben kiásott és később sebtiben betemetett lövészárok, mélyén ki tudja, hány holttesttel. Ilyen utca volt, nekünk azonban éppen megfelelt, mert a miénk volt. Itt nem zavartak minket sem a tankok meg páncélozott autók, sem a társzekerek, gépkocsik, teherautók. Az előbbiek ideje elmúlt, az utóbbiak ideje meg még nem érkezett el, s akkoriban még véletlenül se tévedtek be angyalföldi birodalmunkba. Vagyis a mamáknak se kellett attól reszketniük, hogy egy ilyen motoros szörnyeteg halálra gázol valamelyikünket. Nyugodtan birtokba vehettük hát az utcát, a mi utcánkat, amely jóindulatúan tűrte, akárcsak egy öreg, vedlett és békésen bölcs bernáthegyi kutya, hogy azt műveljük vele, ami

nekünk tetszik. Ehhez nem kellett más, csak egy kis képzelőerő, és abból nekünk akkoriban sokkal több fölöslegünk volt, mint mondjuk, zsírból és lisztből.

Láttunkra Lopótök megcsóválta névadóját, vagyis indokolatlan térfogatú kobakját. De nem azt rosszallotta, hogy játszótér híján kénytelenek vagyunk az utcán játszani, hanem azt, hogy egyáltalában játszunk. A fejcsóválás nehéz munkája annyira kimerítette, hogy kénytelen volt betérni a Szomjas Oroszlánba, némi frissítőre és szíverősítőre.

Mondanom se kell, azonnal félbehagytunk mindent, és odatódultunk a kocsmához, hogy kilessük a romjaiból feltámadt Rendek urat.

Azt láttuk, hogy mohón elnyel egy korsó sört. A korsót csak azért nem, mert azt máris újból megtölteti. Aztán a második korsó sört is lehajtja. És nyújtja a csaposnak harmadik töltésre. Közben szélesen gesztikulálva, beszédbe igyekszik elegyedni Rosmeyer bácsi utódával, a mindenütt gömbölyű új Szomjas Oroszlánnal, de az nem áll kötélnek, faképnél hagyja, és az asztalokon kezdi rendezgetni a söralátéteket, sótartókat, fogvájótartókat. Megkapja a harmadik korsóval is. Gyorsan az első kettő után küldi a

tartalmát. S már kéri a negyediket. Azt kézbe veszi, és szónokolni kezd. Nagy taglejtésekkel magyaráz, nem ennek vagy annak, nem a csaposnak vagy valamelyik vendégnek, hanem a világnak. Olyan harsány hangon, hogy még hozzánk is kihallatszik egy-két beszédfoszlány:

– Most aztán… döntött a magyar nép… mi magyar emberek… vége a vörösuralomnak… kampec… rendet csinálunk… éljen a…!

Az éljenkiáltás után magasra emeli korsó sörét, mintha felköszöntene vele valakit. Körbeint…

Fenti művelet nem volt sikeresnek mondható, mert a centrifugális erő, aminek létezéséről nekem akkoriban még sejtelmem se volt, de a sör annál jobban ismerte, a sárga folyadékot kiloccsantotta a pohárból, és jókora sörzuhannyal öntötte nyakon a pult mögött álló csapost.

Lopótök a pohár alján lötyögő maradékra meredt, a csapos viszont őrá. A csapos felemelte az öklét, de legnagyobb sajnálatunkra nem Lopótököt csapta fültövön, csak a bádogborítású söntéspultot. De ez is elég hatásosnak bizonyult. Lopótök gyorsan felhajtotta a sörmaradékot, fizetett, és még sokkal peckesebben, mint ahogy jött, kilépett a kocsmából.

Odakünn ismét ránk meredt. Ismét megcsóválta a fejét. Vesztére tette, mert a fejcsóválástól elszédült, és nekitántorodott a falnak.

– Hé! – mondta a falnak, amelyen éppen a hármaslista plakátja virított. Vérbe borult szemmel meredt a plakátra. Dühöngve megmarkolta a szélét, és egy széles csíkot leszakított belőle. Azt diadalmasan meglengette felénk. Majd összegyűrte, és odavágta elénk, akik nagy érdeklődéssel figyeltük minden mozdulatát.

– Nesztek! – vigyorogta, vagy inkább vicsorogta. – Nesztek, kis bolsik! Most aztán kampec. Höhö!

E mélyértelmű kinyilatkoztatás után ellökte magát a faltól, és a józanságot tettető részegek karótnyelt tartásával elindult. Mégpedig vissza, a házba. Mi, kis bolsik, óvatosan követtük, lőtávolon kívül maradva, és a kapu alól lestük, mit fog csinálni. Előre élveztük, hogy nem találja majd a kulcslyukat, és nem tud hazamenni. Csakhogy nem is akart. Merev lábakkal egyenesen a házmesterlakás felé lépdelt. Ott ököllel verni kezdte a konyhaajtó üvegablakát, ami piros meg kék színű vízpapírral volt beragasztva, hogy ne lehessen belátni.

– Gyere ki, papa! Gyere ki, te disznó! – ordította miközben verte az ablakot. – Eláztattál az igazoló bizottságnál. Ellenem vallottál, mert én jó magyar ember voltam. Most miattad trógerolhatok. De eljött a mi időnk, győztünk. És leszámolunk az ilyenekkel! Elintézzük az ilyeneket! A pofájukba vágunk az

ilyeneknek, ha kidobják…

Benne rekedt a szó. Mert az ajtó kivágódott, és az ajtónyílásban ott állt Varjas néni. De nem is tőle rettent meg annyira, hanem a kezében tartott nagy fakanáltól, amely piros volt… Ő bizonyára úgy látta, hogy a vértől. Pedig csak a paradicsomtól, amit befőzés idején kevergettek vele. S a vörös lé lesikálhatatlanul beivódott a fába.

– Kell valami, részeg disznó? – kérdezte harciasan Varjas néni. – Mert tőlem megkaphatja, akkor is, ha az uram nincs idehaza. Még többet is megkaphat, mint ami kell. – S mivel Lopótök csak hápogott, mellbe taszította a fakanál nyelével. – Na, hordja el magát, részeg disznó!

– Megyek is – jelentette ki megtántorodva Lopótök. – Némberekkel nem tárgyalok. Sértegetik a jó magyar embert. Nahát. Megyek is, mert már várnak. A többi jó magyar emberek. Követelni fogjuk az ártatlanok szabadon bocsátását. Éljen Imrédy, éljen…

– Takarodjon! – ripakodott rá Varjas néni, és magasra emelte a fakanalat.

– Naaaaa!… – ordította rekedten Lopótök, és hátrahőkölt.

Ezt nem kellett volna tennie Mert ismét elveszítette az egyensúlyát, és ezúttal nem is találta meg. Estében azonban még sikerült átfordulnia, így nem a hátára zuhant, hanem hasra puffant.

– Puff! – hangzott a kapu alól a mi kórusunk, nem valami szellemesen, viszont annál kárörvendőbben, amikor a földön láttuk heverni esküdt ellenségünket.

– Árulás! Merénylet! – ordította esküdt ellenségünk. – Elgáncsolták a jó magyar embert. Ezért még számolunk!

Felkapott a földről egy göröngyöt, és felénk hajította.

Mi viháncolva és rikoltozva szétfutottunk.

Ezután napokig nem láttuk. Eltűnt.

Később sem tűnt fel. Alighanem azért, mert kerülte a feltűnést. Hazatérve is igyekezett úgy tenni, mintha ott se lenne. Ami annál könnyebben sikerült neki, mivel mi mással voltunk elfoglalva.

VIII. Ami nem búsulás, csak gondolkodás

Ez a „mással voltunk elfoglalva" úgy értendő, hogy mindegyikünk valami mással, ki ezzel, ki azzal.

Gabi, ennek a történetnek legfontosabb személye, a csapattal.

Mindent elkövetett, hogy összetartsa azt, ami széthullani készült, hogy megmarkolja azt, amiről úgy érezte, hogy kicsúszik a kezéből. Vagyis a csapatot. Minduntalan keresett és talált is valami okot, de legtöbbször csak ürügyet a csapat összetrombitálására, helyesebben összefütyülésére. De hiába buzgólkodott, hiába törekedett, sohase jelentünk meg teljes létszámban. Mindig akadtak igazoltan – és igazolatlanul! – hiányzók. Mert, ahogy említettem, mindegyikünk valami mással volt elfoglalva.

Hogy csak magamat említsem, én Dini babakelengyéjének összegyűjtésével foglalkoztam. Mert nem volt neki. Hiszen Sefcsik néni csak egy kisbabát várt, és annak az egynek is csak a legszükségesebb holmit – néhány pelenkát, egy pólyát, gumilepedőt, kisinget, kötött sapkácskát volt képes abban a nehéz időszakban beszerezni, amikor egy kis flanellepedőcske valóságos kincsnek számított.

Az az egy várva várt kisbaba pedig Dani volt, a váratlan meg Dini.

Csak rá kellelt pillantani Dinire, hogy lássa az ember: ezt a szegénykét nem hívta, nem várta senki, kéretlenül toppant a napvilágra. Hogy ő az a bizonyos tehertétel és ráadás. Mindene

olyan édesen szánni való volt: a pirinyó popsija, a ráncos orrocskája, a két szál szőke haja a feje búbján meg a valószínűtlenül apró fülkagylója; nem is értettem, hogy lehet ilyen csöpp füllel bármit is hallani. Csak a szeme volt nagy és kék.

Mások szerint az ikrek olyan egyformák voltak, mint két tojás. Sőt mint két teljesen egyforma tojás. Szerintük semmi, de semmi különbség nincs az ikrek között, az egyik olyan, mint a másik, a másik olyan, mint az egyik, lehetetlen megkülönböztetni őket. Serbán doktor azt mondta, ez azért van, mert egypetéjű ikrek. Még a mamájuk is csak a kis csuklójukra kötött szalagocska segítségével tudta megállapítani, hogy melyik melyik.

Nekem ugyan beszélhettek. Én egyszerűen nem értettem, hogyan lehet Dinit összetéveszteni Danival, és viszont. Igaz, én is beszélhettem nekik. Ők meg egyszerűen nem értették, hogyan lehet Dinit megkülönböztetni Danitól, és viszont. Pedig én még a hangját is azonnal megismertem.

Dini persze sírt. Mit tegyen egy kéthetes csecsemő? Talán tartson előadást a világpolitikai helyzetről vagy a történelmi materializmusról? Sír a lelkem, és közönyös füleknek egyik sírás olyan, mint a másik. Pedig Dini szerényen, segélykérően, mondhatnám, a feltűnést kerülve sírt, míg Dani erőszakosan, követelően, mohón bőgött.

De ugyebár nem a csecsemősírásról akartam értekezni, hanem a babakelengyéről, amelynek összekeresgélése újabb keserűség forrása volt számomra. Illetve még erről sem, hanem Gabiről. Aki aztán tudott szónokolni, nem úgy, mint Dinike.

– Ti nem értitek Lopótököt, ti nem tudjátok, mi történt – kezdte beszámolóját, ha jól emlékszem, szerdán délután.

Dehogynem értettük, dehogynem tudtuk. Nem éltünk mi vattába csomagolva vagy csíramentesített levegőn, mint az

inkubátorban tartott koraszülöttek. Az udvaron éltünk és az utcán, minek következtében, akárcsak a görög bölcs előtt, előttünk sem volt semmi idegen, ami emberi. Éppen elégszer láttunk életünkben részegen tántorgó embereket vagy a Szomjas Oroszlánból – azelőtt Rosmeyer kocsmájából – kihajított szesztestvéreket. Dénes mondta is:

– Dehogynem értjük, dehogynem tudjuk. Lopótök leitta magát, felöntött a garatra, elitta az eszét, ha ugyan volt neki.

– Ez semmi – legyintett Gabi. – Majd én megmagyarázom, mert nekem is megmagyarázták.

Nem árulta el, hogy ki magyarázta meg, de szerintünk nem lehetett más, csakis Serbán úr, elvégre ő volt a tanácstag, és ő tudott mindent. Legalábbis mindent, amire mi kíváncsiak voltunk. Lopótökre nem voltunk olyan jaj de nagyon kíváncsiak, Gabi azért csak elmondta:

– Nem az a lényeg, hogy Rendek úr leitta magát, ez csúnya dolog ugyan, de ahogy Dénes mondta, láttunk már ilyet. Az a lényeg, hogy Lopótök miért itta le magát. Azért, mert azt hitte, hogy felvirradt neki. Nem győzött a közös lista, a hármaslista, vagyis a kommunisták és szociáldemokraták listája. Ugyanis rengeteg ilyen Lopótök, töméntelen ilyen Rendek úr él Pesten, azok mind a közös lista ellen szavaztak, mert azt akarják, hogy ne változzon meg semmi, ne kerüljön a hatalom a munkások, a szegény emberek kezébe, hanem legyen minden megint úgy, ahogy volt. Mert nekik úgy volt jó. Szóval azt hitte, hogy visszatér az a régi rossz világ, és hogy csalódott ő is meg a többi Lopótök is. De meglátjátok, még sok bajunk lesz velük.

Ezt magyarázta úgy, ahogy neki magyarázták, és később, nem egészen egy hónap múlva kiderült, hogy milyen jól magyarázták. Van nálam erről egy levél. 1945 novemberében kaptuk, Abádról. Azóta őrzöm. Majd ha odaérünk, fel fogom olvasni nektek, igaz,

most is felolvashatnám, de hát muszáj valami sorrendet tartani.

A sorrend pedig az, hogy Gabi éppen jelentőségteljesen kinyilatkoztatta: még sok bajunk lesz velük!… Meg azt, hogy Lopótök jelkép! Amikor meghallottam a csecsemősírást.

Dini sírt. Az én Dinikém. No persze alapjában véve Sefcsik néni Dinikéje volt, de én teljesen a magaménak éreztem. S anélkül, hogy meghallgattam volna, minek-kinek a jelképe Lopótök, rohantam fel az emeletre, hogy hátha tisztába kell tenni a gyerekemet…

Csak ne nevessetek. Ámbár felőlem akár nevethettek is. Azon, hogy én a gyerekemnek tekintettem Dinit.

A lányok bizonyára jobban megértik majd ezt, mint a fiúk.

Ők tudják azt, hogy milyen gyöngéd szeretetet érezhetünk a babáink iránt. Énnekem Dini volt az első igazi babám. Nem rongyból, nem kaucsukból, nem porcelánból, hanem élő húsból-vérből-bőrből-hajból, igazi alvóbaba, aki magától nyitotta-csukta a szemét, és én esküdni mertem volna rá, hogy már kéthetes korában megismer, bizalommal néz fel rám, s tudja, hogy ha én ott vagyok, akkor minden rendben van, nem érheti semmi baj.

Csodálatos érzés gondoskodni valakiről, aki rászorul a védelmünkre, gyöngédségünkre, szeretetünkre; kiszolgáltatott kis apróság, akinek mi jelentjük a védelmet és biztonságot, holott mi magunk is védelemre szorulunk. És ez kétszeresen így volt az én esetemben, hiszen gondoljátok csak meg, pajtások, mi mindent éltem át az üldözések és a bombázások idején, mennyit szorongtam, most pedig én lehettem az erős, a hatalmas, a védelmező – az anya, aki… de nem folytatom tovább, látom, értitek.

Ezért rohantam fel az emeletre, meghallva Dini hangját. Éppen idejében érkeztem ahhoz, hogy Sefcsik néni a kezembe nyomhassa a cumisüveget, amiben csak édes plantatea volt, mert

a tejjel spórolni kellett…

Boldogan cumiztattam Dinit, de nem voltam részrehajló, adtam Daninak is, ne legyen ő se mostoha gyerek.

Ezzel voltam elfoglalva, ez volt az a más. Emiatt lett kedves üldögélő helyemmé a hátsó lépcső legalsó foka. Eleinte az ablakhoz telepedtem, hogy kéznél legyek, ha szükség van rám. De anyu becsukta az orrom előtt az ablakot, azzal, hogy október közepén nem üldögélünk kitárt ablaknál, ezért kénytelen voltam más megfigyelő-pontot keresni. Olyat, ahonnan én mindent látok-hallok, de magam rejtve vagyok a kutató anyai tekintet elől.

Egy délután, amint elkészültem a leckémmel, lesiettem arra a bizonyos megfigyelőpontra, hónom alatt egy meséskönyvvel. Egy szép, képes Andersen-kötettel, abból próbáltam silabizálni, noha az iskolában még messze voltunk az olvasástól.

Legnagyobb meglepetésemre Gabit találtam ott. A legalsó lépcsőfokon kuporgott, magasba húzott térdekkel, térdén az öklével, öklén az állával, és leírhatatlanul bánatos képpel meredt a cipője orrára. Ez megint AZ én Gabim volt, nem Pimpié, egy olyan Gabi, aki valamiért búsul, akit valami bánt, akit tehát vigasztalni kell. Olyan volt, mint Dini, csak egy kicsit nagyobb. Még a tekintete is, ahogy rám vetette… pedig nem kék szeme volt, hanem barna.

Melléje telepedtem. Átöleltem a nyakát. Egy kicsit együtt hallgattam vele, aztán megkérdeztem:

– Mi baj van, Gabi?

– Te érted ezt? – nézett rám elkeseredetten.

– Ezt? Mit?

– Hát a csapatot. Nem tudom, mi van vele. Amíg csupa baj volt minden, addig a sejtegyesületben olyan jól együtt voltunk… Talán nem kellett volna átalakítani csapattá.

– De Abádon már csapat voltunk – emlékeztettem. – És ott is, ugye, nagyszerűen csináltunk mindent. A te vezetéseddel. – Ezt azért tettem hozzá, hogy örömet szerezzek neki.

Csakhogy ő egyáltalában nem akart örülni. Kedvetlenül legyintett.

– Abád! Hol van már Abád? Olyan vacak a hangulat, mintha sose lett volna sejtegyesület, és sose lett volna Abád; mintha mindenki unná az egészet. De miért van ez? Te érted?

Én nem értettem. Azért megkockáztattam:

– Talán mert most már nincs ellenség.

– Dehogy nincs! – csattant fel. – Látszik, hogy nem figyelsz rám. Akkor se figyeltél, amikor Lopótököt magyaráztam. Mert neked folyton azon a kis porontyon jár az eszed.

Már akkor is nagyon tapintatos voltam; nem vágtam vissza azzal, hogy neki meg folyton azon a Pimpin jár az esze. Ő meg ismét csak az öklére hajtotta az állát, és töprengett.

Akkor nem hatolhattam be a gondolatai közé, ahhoz túlságosan kicsi voltam. De ma, ahogy visszanézek arra a fiúra, aki ott ül harminc év előtt a hátsó lépcső legalsó fokán, már pontosan tudom, mi járt a fejében.

Arra gondol, hogy azért mond valamit ez az elsős pocok, aki én vagyok harminc év előtt. Tényleg, addig volt összetartás meg egyetértés meg összefogás, amíg harcolni kellett és lehetett az ellenség ellen, itt Pesten meg ott Abádon. Úgy látszik, közös ellenség nélkül egy csapat szétszóródik, mindenki megy a maga feje után, csinálja a maga dolgát: leckét ír, vagy kisbabát ajnároz, játszik, vagy éppenséggel verekszik. Vagyis semmi se olyan fontos, mint egy megfelelő ellenség.

Ezt gondolja, mert megfeledkezik róla, hogy a sejtegyesület akkor is összetartott, amikor újjáépített, vagy Serbán-féle ablakpótló olajos papírt gyártott. Mert a közös ellenség elleni

harc csak egy lehetőség a sok közül. De valamennyi lehetőségnek van egy gyűjtőfogalma: a közös cél. Arra van szükség. Csakhogy azt innen, harmincévnyi messzeségből nem súghatom a fülébe…

Ezért azt gondolja még, hogy sürgősen keresni kell egy megfelelő ellenséget, máskülönben vége a sejtegyesület-előőrscsapatnak. Igen ám, de hol keresse?

Az iskolában? Ott van ugyan egy Csernyik meg egy Moldován, de ők nem ellenség, csak két ronda fráter.

A házban? Itt van egy Lopótök. Ő ugyan közös is, ellenség is, mi több, esküdt ellenség, de éppen le van győzve.

A városban? Ott élelmiszerhiány van. Ez aztán már igazi közös ellenség. A pékek, a fűszeresek, a tejcsarnokok előtt minden eddiginél hosszabb és reménytelenebb sorok állnak kenyérért, mert már jegyre is alig lehet kapni. És a sorban állók azt beszélik, hogy még a Szabad Nép is megírta: már csak két-három napra van kenyere Budapestnek. Mi lesz azután? A sejtegyesület-előőrscsapat harcolhatna azért, hogy azután is legyen kenyér, hiszen Abádon is mennyi mindent tett az első szabad aratás és betakarítás sikeréért, az első kenyér szép piros hajáért, fehér beléért. De hol és hogyan szállhatna harcba azzal a közös ellenséggel, akinek neve: nélkülözés.

Végül pedig az egész országban ott van egy még sokkal titokzatosabb és megfoghatatlanabb közös ellenség. Őt magát nem látni sehol, annál jobban látható az, amit láthatatlanul művel. A neve olyan furcsa, érthetetlen: *infláció.* Ezt az inflációt szidják, szapulják, átkozzák, mert folytonos drágulást okoz. Mire apa – vagyis Klimkó bácsi – hazajön a gyárból a fizetésével, az már kevesebbet ér, mint amikor megkapta. Még a felnőttek is tehetetlenek vele szemben, mit kezdhetne hát az ellen ez idegen, Infláció nevezetű rém ellen a Cserép utcai gyerekek csapata?

Nagyot, mélyet sóhajt. Átkarolom ismét a nyakát.

– Ne búsulj, Gabi.

– Nem búsulok, hanem gondolkodok – mondja, semmibe véve az ikes igékre vonatkozó szabályokat. Bánatában. Mert azért búsul. Mégis felveti a fejét. Talpra áll. Felfelé int, az emeletre.

– Nem hallod, Duci? Bőg a porontyod.

– Ó, ez nem Dini! Ez csak Dani – állapítom meg csalhatatlanul.

– Poronty az poronty – szögezi le fensőbbségesen, kis híján tíz évének fölényével.

Védelmembe veszem az apróságokat:

– Elfelejted, mit mondott Serbán doktor? Hogy mi minden lehet belőlük, mert most már szabad az út… meg hogy olyan világ van… vagy lesz…

– Nem felejtettem el. De azért jó, hogy emlékeztettél rá. Kösz.

Megsimogatja a fejem búbját, és elindul. Megy, hogy tanácsot kérjen.

Én meg ott maradok a lépcsőn. Ha nem sajnálnátok a fáradságot, és kiugranátok a Cserép utcába, most is ott látnátok kuporogni azon a grafitszürke, kicsorbult lépcsőfokon, mint egy gondterhelt kis manót, apró fenekem alatt az Andersen-mesékkel, mert nagyon hideg a kő. És ott fogok kuporogni még nagymama koromban is hat és fél évesen, mert az emlék halhatatlan, amíg van, aki visszagondol rá, s az emlékezetben megőrzött múlt nem változik és nem öregszik sosem. Igen, ott kuporgok, és nézem Gabit, ahogy távolodik, átvágva a halhatatlan és múlhatatlan poros udvaron, amelynek nyoma sincs már, mert magasház áll a Cserép utca huszonnyolc helyén. De Gabi most is ott baktat, ott távolodik tőlem, míg végül eltűnik a szemem elől…

Hová ment akkor Gabi? Kitől szándékozott tanácsot kérni?

Nem tudtam, de sejtettem. Csak azt nem értettem, hogyan kérhet tanácsot Serbán úrtól, aki ilyenkor nincs még odahaza, mert a kórházban gyógyít.

Szívesen törtem volna a fejemet ezen a problémán – vagyis Gabi problémáján –, csakhogy nem volt rá időm. A fejem felett szerény, de öntudatos sírás harsant fel. Most már valóban Dinié. Az én Dinikémé.

Biztosan összegyűrődött a pelenkája, és most töri a gyönge kis popiját. Vagy túl sok cukros teát kapott, és most fáj szegénykének a hasikója. Vagy éhes. Vagy olyan szorosra van kötve a pólyája, hogy mozdulni sem bír. Jaj, ez a Sefcsik néni, ez a Sefcsik néni, nem ért a kisbabák gondozásához! Még szerencse, hogy itt vagyok én!

Felpattantam. És már száguldottam is fölfelé a lépcsőn. Rohantam kis védencemhez, akiért végigházaltam már az egész Cserép utca huszonnyolcat, miközben rengeteg bosszúságot nyeltem.

Az úgy volt, hogy először Rezikékhez állítottam be. Rezik néni sajnálkozott:

– Gyurika nincs itthon, már megint kódorog valahol. És még egy kis zsíros kenyérrel se tudlak megkínálni, bogaram. Se zsírom, se kenyerem.

– Köszönömszépenreziknéninemkérek – hadartam egy szuszra. – Csakazértjöttemhogy tessékszíveslenniösszekeresni Gyurikamegmaradtbabaholmiját, mertsefcsiknéninek csakegykisbabáravalóvan, ésnagyonkellenemég.

– Ja úgy. Erről van szó – bólogatott Rezik néni, mint aki már várta a látogatásomat. – Már össze is készítettem, amit tudtam. Szóval téged küldtek érte?

Engem ugyan nem küldött senki, de gondoltam, csak nem fogok Rezik nénivel vitatkozni ezen. Átvettem a kis

csomagocskát, és futottam vele haza. Úgy terveztem, hogy az egész gyűjtést egyszerre fogom átnyújtani Sefcsik néninek, annál nagyobb lesz a diadalom.

Máris siettem tovább, mégpedig az ikrekhez. De nem az újszülött, hanem az ószülött ikrekhez. Gondoltam, Ica és Mica után egész biztosan maradt egy csomó kis holmi, az se számít, hogy kislánynak való. Nem is csalódtam, mert maradt. Azaz csalódtam, mert ami maradt, azt már odaadta Kolba néni. Sajnos.

A következő állomás Klimkó néni lett volna. De elkapott Kudáchy néni, aki olyan kövér volt, hogy elzárta a gangot, mint egy duzzasztó gátja.

– Aranyoskám, kedveském – mondta –, mindenkit meglátogatsz, csak éppen Kudáchy nénit hagyod ki?

Mondtam, hogy nem hagyom ki, de Ipszitől biztosan nincs már semmi babaholmija, hiszen mikor volt ő csecsemő.

– Régen, bizony nagyon régen – bólogatott Kudáchy néni. – Jaj, megnőtök, ti gyerekek, maholnap kirepültök a fészekből. De én csak beszélek, beszélek, mondom a magamét, és nem felelek neked. Dehogy nincs nekem babaholmim az én egyetlenemtől, attól a haszontalantól: ha láttad volna, milyen göndör kis pufók angyalka volt, azt nem lehet elfelejteni, én bizony tűzön-vízen, menekülésen, bujkáláson át megőriztem az első pár cipőcskéjét, gyere, szívecském, megmutatom.

Mindezt idegenes hanglejtéssel mondta el, de olyan csobogva, mint a vízfolyás. És máris terelt befelé hozzájuk. Azaz nem is kellett olyan nagyon terelni, hiszen máris tízféle terv fordult meg a fejemben, hogy miképpen fogom kikunyerálni tőle azt a tűzön-vízen, menekülésen, bujkáláson át megőrzött pár cipőcskét, ami úgy kellett volna az én védencemnek, Dinikének, mint egy falat kenyér. Nem is! Úgy, mint egy pár cipő.

Odabent a nagyobbik szobában megállt Kudáchy néni a kissé

kopott zöld bársonyterítővel letakart asztal előtt, és a közepére mutatott nagy büszkén. Ott csillogott, fényesre szidolozva egy pár galvanizált kisbabacipő, amit a fémbevonat megőrzött az örökkévalóság számára. Hogyan húzhatnám ezt a pár fémcipőt Dinike lábára, ha Kudáchy néni történetesen ide is adná? Bizony mezítláb maradsz, Dénes!

Csalódásom ellenére udvariasan megcsodáltam a cipőcskéket, és iramodtam tovább. Le Klimkóékhoz. Ott is előadtam kérésemet.

– Szerencséd van, Duckó! – örvendezett Klimkó néni. – A többit már elvitték, de találtam még egy kis sapkácskát. Nézd, milyen édes.

Igazán édes volt az a kis horgolt kék tutyi, Klimkó néninek még arra is jutott ideje, hogy kivasalja kék selyemszalagjait, amelyek úgy fénylettek, mint az újak. Örömömben még azt is elfelejtettem megkérdezni, hogy ki vitte el a többit, csak köszöntem a sapkácskát, és futottam értékes zsákmányommal egyenesen haza.

Otthon jutott az eszembe, hogy hiszen én is voltam kisbaba. Mindenkire gondoltam, csak éppen magamra nem. Még szerencse, hogy az eszembe jutottam!

– Anyu, anyu! Jaj de jót találtam ki! – kiáltottam örömmel. – Keresd ki a legkisebbsefcsikeknek az én kisbabakelengyémet.

– Már kikerestem – mondta anyu.

– Igazán? Nagyszerű! Akkor máris viszem Sefcsik néninek.

– Késő. Már elvitték.

– Már elvittééék?! Tőlünk is elvitték? – És csak most jutott eszembe megkérdezni: – Anyu, ki vitte el?

– Hát az a kedves kis Luca.

– Luca? Miféle Luca?

– Ej, hát akit ti Pimpinek neveztek. Sefcsik doktor fogadott

kislánya. Nagyon ügyes, kedves, derék kislány. Elmagyarázta, hogy Sefcsik néni csak egy kisbabára számított; miért is számított volna többre? De kettő érkezett. És ezért milyen bajban van a babaholmikkal…

A fülemre tapasztottam a tenyeremet. Nem akartam többet hallani, elegem volt az ügyes, kedves, derék Pimpiből. Volt képe hozzá, hogy még nálunk is megelőzzön, és az én saját babaholmimat, az enyémet elkunyerálja előlem! Szerettem volna alaposan elpáholni. Sajnos nem tehettem. Pillanatnyilag nem tartózkodott a kezem ügyében. Azonkívül erősebb is volt nálam. Így szégyenszemre csupán egy csomagocskával meg Gabi egykori tutyijával állítottam be, ez volt az egész zsákmányom.

Képzeljétek, Pimpi is ott volt Sefcsikéknél. Ügyet se vetett az én vasvillatekintetemre, olyan kedvesen mosolygott rám, mintha nem is ő halászott volna el mindent az orrom elől. És boldogan újságolta:

Képzeld, Duci, végigházaltam az emeletet meg a földszintet, és nagyszerű holmikat szereztem az ikreinknek… vagyis Sefcsik néni ikreinek. De né, te is hoztál valamit… jaj de édes kis tutyi!… És mi van a csomagban? – Fürge ujjakkal szétbontotta a csomagot, és szétteregette a tartalmát. – Pelencik. Meg kising. Kisrékli. Nagyszerű! Igazán ügyes kislány vagy…

Most már nem értem volna be az elpáholással. Szerettem volna megfojtani. Mert így lekezelt, mert így lekislányozott. És közben még meg is csókolt. Csakhogy sajnos még mindig erősebb volt nálam.

És mindennek a tetejébe még bájosan kellett mosolyognom édes gödröcskéimmel, mert Sefcsik néni megsimogatott mindkettőnket, s mélységesen meghatódva susogta (hogy fel ne ébressze az ikreket):

– Köszönöm, kicsikéim, derék gyerekek vagytok. Köszönöm

nektek.

És én igenis ott álltam, és igenis szendén mosolyogtam, és Pimpi – akit legszívesebben belefojtottam volna az ikrek cumisüvegébe – ugyancsak ott állt, és ugyancsak szendén mosolygott; olyanok voltunk mi öten (az alvó ikrekkel), mint egy rosszul beállított, kényszeredetten vigyorgó csoportkép valami vásári gyorsfényképész felvételén. Így ni! Ezen is túl vagyok és most hosszan ecsetelhetném nektek azt, ami ismét csak nem tartozik szorosan a tárgyhoz, hogy milyen keserves dolog az ilyen kínos-emlékeket kiemelni az agy valamelyik félreeső memóriaegységéből, és szembenézni velük nyíltan, bátran, őszintén. Meg arról, hogy milyen elkerülhetetlenül fontos a visszaemlékező számára ez a kínos szembesítés önmagával. Mégsem ecsetelem, bár szívesen pazarlom az időt és a szót olyasmire, ami nem tartozik szorosan a tárgyhoz, mégpedig azért nem, mert előbb-utóbb magatok is kénytelenek lesztek részt venni efféle szembesítésben, ha lesz hozzá bátorságotok. Akkor majd meglátjátok…

Én pedig hadd üljek asztalhoz, és hadd ízleljem meg azt a kóstolót, amit Sefcsik néni nagy büszkén kitálalt nekünk.

Megvallom, még a nyál is összefutott a számban, mert húst már régen nem láttam, és a tálon frissen sült kis rántott szeletek pirultak, de nem szégyenükben.

Pimpi szeme is felragyogott, és csak illendőségből szabadkozott egy keveset, aztán ő is nekilátott.

Az első falat majd a torkomon akadt. Ilyen lehet az olajban sült fűrészpor, gondoltam, bár fűrészport még semmilyen formában nem ettem. A második falat csak megerősített meggyőződésemben a fűrészport illetően. De látva Sefcsik néni örömtől sugárzó arcát, legyűrtem a harmadik falatot is.

– Ízlik, gyerekek? – kérdezte Sefcsik néni.

És nekünk volt képünk azt felelni, hogy nagyon. Meg azt, hogy finom.

– Hja, a kényszerűség sok mindenre ráviszi az embert – magyarázta nem kis büszkeséggel Sefcsik néni. – Aztán már csak egy kis ügyesség, egy kis ez-az kell hozzá, és az ember úgy elbolondítja azt az ételt… No, mit gondoltok, mit esztek?

Nekem, ahogy említettem, volt erről némi elképzelésem, s úgy gondolom, Pimpinek is. Ennek ellenére lesütött szemmel – mert önmagam előtt is szégyelltem kegyes hazugságomat – azt feleltem, hogy húst. Rántott húst. Ugyanezt mondta Pimpi is, csak ő nem sütötte le a szemét, úgy látszik, nagyobb gyakorlata volt a kegyes hazugságokban.

– Hohó, jól becsaptalak titeket! – nevetett diadalmasan Sefcsik néni. – Ez nem hús, hanem még annál is finomabb. Az a neve, hogy Sertamin. Húspótló tápszer, úgy mondják, élesztőből készül, és táplálóbb még a borjúhúsnál is. Gondoltam, meglepem vele a gyerekeket no meg Sefcsiket, megérdemli, töri magát a gyárban egy híg levesen, amit ott adnak, na hiszen… És úgy örülök, hogy ilyen jól sikerült. Hogy fogják élvezni… No, vegyetek még, ha már annyira ízlik.

Mi azonban köszöntük szépen, de nem kértünk többet. Azzal, hogy nem vagyunk éhesek. Meg azzal, hogy akkor nem marad elég a családnak. És gyorsan búcsúztunk.

Sefcsik néni pedig még az ajtóban is a Sertamin dicséretét zengte, és azt mondta, elújságolja majd Klimkóéknak meg Rezikéknek meg nekünk meg mindenkinek a nagy felfedezést, egyen végre más is egy jó falatot.

Én hazafutottam, és köszönés helyett azzal nyitottam be:

– Anyu, ígérj meg valamit. De igazán. Ígérd meg, hogy sohase fogsz Sertamint adni nekem.

– Sertamin? – csodálkozott anyu. – Az meg mi fán terem?

– Élesztőfán – mondtam én szellemesen. – Tudod, az olyan húspótlék tápszer, most kínált meg vele Sefcsik néni. De te ne kínálj vele. Én igazán akármit szívesen megeszek, csak ilyen húspótlékot ne… Még a kelkáposztát is szívesebben!

– Kelkáposzta? – Anyu keserűen elmosolyodott. – Te csak ne nézd le azt a kelkáposztát. Tudod, mibe kerül kilója? Ötszáz pengőbe. Úgy bizony, ötszáz pengőbe.

Nekem, elsős pocoknak, az ötszáz is felfoghatatlanul nagy szám volt. Honnan sejthettem volna, hogy nemsokára milliókkal, billiókkal és trilliókkal fogok dobálódzni, mint valami öreg, kecskeszakállas csillagász; egyedül a fényévekben való számolást nem tanulom majd meg, mert azt mégsem lehet mondani, hogy egy kiló kelkáposzta két vagy három fényév-pengő.

IX. Elnevezési és leleplezési

Úgy látom, egyesek a panaszkönyvet kérik, mert reklamációjuk van. Talán kihagytam valamit, vagy megfeledkeztem valamiről? Egyáltalán nem lehetetlen, hiszen tudjátok, hogy nem hivatásos elbeszélő vagyok, csupán egyszerű visszaemlékező. Hogy elejtettem az elbeszélés egyik szálát? Melyiket?

Vagy úgy. Arra a bizonyos harmadik szálra gondoltok, amit úgy emlegettem, hogy: „Piri néni állítólagos meghívása, amiben pedig egy percig se hittem…” Meg így: „Gabi, gondolkodj azon, amit mondtam, szervusz – búcsúzott az elnöktől Piri néni, és becsukta mögötte az ajtót.”

Szerintetek ezt a szálat egyszerűen elejtettem.

Tévedtek, barátocskáim. Egyáltalában nem ejtettem el, csak hallgattam róla. De azért közben folyton emlegettem.

Ez természetesen ellentmondás. De ez az ellentmondás nem az elbeszélőben és nem az elbeszélésben van, hanem az

elbeszélendőkben. Tudniillik úgy emlegettem folyton, hogy közben sejtelmem se volt róla. És én magam lepődtem meg a legjobban, amikor kiderült, hogy arról a bizonyos elejtettnek látszó szálról van szó.

Mindez egy kellemetlen, borús, elkeserítő október végi napon derült ki, amikor olyan volt a világ, mint egy duzzadásig teleszívott szivacs, amibe már egyetlen csöpp víz se fér. Nedves volt a járda, sáros volt a kocsiút, vizes volt rajtunk a ruha, még a levegő is olyan volt, mint a kihűlt gőz egy hideg mosókonyhában.

Ebben a lucskos világban Gabi buzgón működött. Igen, ugyanaz a Gabi, akit nemrég még ott láttunk üldögélni, teljesen letörve, a hátsó lépcső legalsó fokán.

Úgy látszik, valahogy magához tért, erőre kapott. Olyan tettvágy lángolt fel benne, amely minket is tűzbe hozott. A tegnap még tétován lötyögő és lötyögve tétovázó bandaféle úgyszólván egyik óráról a másikra ismét céltudatosan összeműködő, tevékeny csapattá szerveződött.

Egyszerre mindenkinek akadt valami sürgős, fontos, sőt halaszthatatlan tennivalója.

Pimpi meg én – hogy szerénytelenül magamon kezdjem – azt az egészségügyi feladatot kaptuk, hogy értessük meg Sefcsik nénivel a friss levegő áldásos hatását. Mi, Gabi megbízásából, lelkesen magyaráztuk neki, hogy edzeni kell az ikreket, az ilyesmit nem lehet elég korán kezdeni, akkor majd nem lesznek náthásak, nem fognak köhögni, prüszkölni, egészségesek lesznek, mint a makk. Mint a makkok. A jó levegő a legjobb orvosság, a legremekebb gyerektápszer, jobb, mint az Oriza, ami úgyse kapható, levegő ellenben van, Dinit és Danit feltétlenül sétáltatni kell, amikor csak lehet.

Sefcsik néni végül beadta a derekát. Őneki magának hogyan

lett volna ideje megsétáltatni az ikreket, amikor hét éhes szájról kellett a nehéz időkben gondoskodnia, nem beszélve a sok pelenkamosásról, a csecsemőápolásról – buzgó segítségünkkel – és a négy nagy vagy legalábbis nagyobb Sefcsik ellátásáról, mert azért róluk se lehetett megfeledkezni. Aggályoskodva ugyan, de csak ránk bízta végül Dinit és Danit. Mi pedig az élelmiszerszállító eszközből babakocsivá visszaalakított járműben és egy másik, már nem is tudom, honnan előkerített gyerekkocsiban sétálni vittük kedvenceinket, védenceinket a szabadba, ami természetesen a Cserép utcát jelentette, amelyet aligha lehetett összetéveszteni a természet lágy ölével. Minket pedig majd szétvetett a büszkeség, ahogy ott tologattuk az ikreket, én természetesen Dinit, Pimpi meg Danit. Boldogan álltunk meg minden kíváncsi járókelőnek, hogy nyugodtan megcsodálhassa ikreinket, és elgügyöghesse nekik a maga untyulu-muntyuluját vagy büngyülü-müntyülüjét, ahogy az még manapság is szokás. De a fő mégiscsak az volt – elárulhatom –, hogy Sefcsik néni hozzászokjon a sétáltatás gondolatához, és később nyugodtan ránk bízza majd Dinit és Danit, ami kellő időben meg is történt.

Dénes, Gabi utasítására és az ő tervei alapján, buzgón rajzolt meg festett. Valahonnan szerzett két negyedíves rajzlapot, még csak nem is sejtettük, hogy honnan, mert pénzünk nem volt egy fillér sem. Az egyikre csak fekete betűket rajzolt, jó nagy fekete betűket, olyanokat, mint az utcatáblákon láthatók. A másikra nagyon ügyesen rózsaszín erezetet festett, amitől a rajzlap, különösen kellő távolságból, feltűnően hasonlítani kezdett egy márványtáblára, ha az ember a fél szemét becsukta, a másikkal meg hunyorított. Erre a festett márványtáblára aztán aranyfestékkel valami szöveget festett. Sajnos az aranyszínű gombfesték már nagyon kicsike volt, hamar elfogyott, kénytelen volt kárminnal, majd amikor az is elolvadt, egy kis szépiával

folytatni. Csak az volt a kényelmetlen, hogy folyton dugdosnia kellett a művét, nehogy avatatlan szem elé kerüljön. Hej, de jól jött volna most Dénesnek egy akármilyen szerény titkos helyiség! Még az is, amit Gyurika elveszített.

Ipszi meghívókat írt. Ő is jó hasznát vehette volna a titkos helyiségnek, mert Kudáchy néni, a mamája, roppant kedves, de még roppantabbul kíváncsi néni volt. A meghívókon ez a szöveg állt:

MEGHÍVÓ

Tisztelettel ünnepélyesen meghívjuk Önt az ünnepélyes leleplezéssel egybekötött ünnepélyes elnevezési ünnepségünkre, amely az ünnepeltek ünnepélyes jelenlétében fog lezajlódni.

Megjelenésére feltétlenül számítunk.

Színhely:……..

Időpont:……..

Ünnepélyes tisztelettel

Az előőrscsapat azelőtt sejtegyesület s. k.

Ezt az s. k.-t Gabi sok hivatalos hirdetményen, plakáton látta, és nagyon tetszett neki, azért biggyesztette oda. Egyébként a meghívó eredeti fogalmazványában volt egynémely eredeti fogalmazási és helyesírási hiba, azokat Ipszi egyáltalában nem hivatalból, hanem magánszorgalomból, a saját szakállára kijavította.

A színhely és az időpont egyébként mindvégig kitöltetlen maradt. Ugyanis számolni kellett azzal az eshetőséggel, hogy a meghívó illetéktelen kézbe kerül, annak ellenére, hogy kizárólag a beavatottak kaptak belőle. Azok meg úgyis tudták, hogy mi lesz, hol lesz, és mikor lesz. Kivéve a Rádiót, amelynek ugyancsak küldtek egy meghívót, helyszíni közvetítés céljából.

Ennek ellenére a középsősefesik, ugyancsak Gabi utasítására, valami titokzatos szerkentyűt eszkábált. (Azonkívül, hogy neki kellett szögekről és kalapácsról gondoskodnia.) Ócska villanydrótokat bogozott össze jó hosszú vezetékké. Egy üres cipőkrémes dobozt tükörfényesre csiszolt. A csupa bog vezetéket hozzákötötte a cipőpasztás skatulyához, és az egészet valami botfélére erősítette. Hogy ne csigázzam feleslegesen senkinek a kíváncsiságát, máris elárulom: ez a herkentyű vagy szerkentyű egy házi gyártmányú rádiómikrofon volt, amely az ünnepélyes ünnepség ünnepélyes rádióközvetítéséhez kellett, amit Ipszi vállalt magára. A sejtcsapat ugyanis élt a gyanúperrel, hogy az igazi Rádió esetleg nem fog helyszíni közvetítést adni, annál kevésbé, mivel a kitöltetlen meghívóból meg se tudhatták, hogy hová, mikorra – és miért! – hívják őket.

Ica és Mica, Szipó és Milka se maradt munka nélkül. Nekik az volt a dolguk, hogy idejére teremtsenek elő két krizantémkoszorút, ahogy Gabi mondta nekik: akár a föld alól is. Bár eléggé köztudomású, hogy krizantémok nem nőnek a föld alatt. Gabi eredetileg babérkoszorúra gondolt, de amikor az ügyben óvatosan puhatolódzni kezdett, tudomására hozták, hogy a hazai babérlevélállományt alighanem az utolsó szálig belefőzték már abba a töméntelen bablevesbe, amit Budapest az ostrom kezdete óta bekebelezett. Még az operettprimadonnák és koszorús költők babérkoszorúi is erre a sorsra jutottak, így be kellett érnie krizantémmal.

Gyurikának és a kissefcsiknek rendkívül felelősségteljes megbízatás jutott. Ők voltak a falazók. Így hívják a betöréseknél azokat a cinkosokat, akik őrködnek, nehogy a betörőket valaki rajtakapja. Betörésről ugyan nem volt szó, de rajtakapási lehetőségről annál inkább. Gyurika és a kissefcsik azonban öreg vagányokat megszégyenítő fifikával oldották meg feladatukat,

azonnal ügyesen jeleztek, amint illetéktelen személy (egy apa, egy anya vagy egy szomszéd) közelített a munkálatok színhelyére.

No és mit csinált maga az elnök meg a főtitkár? Veszekedett.

Igaz, csak eleinte, de annál szenvedélyesebben. Akkor, amikor Gabi közölte a tervét a nagysefcsikkel, és ismertette vele a feladatokat.

A főtitkár először elégedett vigyorral bólogatott, aztán teljesen váratlanul, elvörösödve kikelt magából:

– Hogyisne! Mit képzelsz?! Azt már nem!

– Mit nem? Ha nem tetszik neked, megcsináljuk nélküled.

– Azt szeretném látni! Én vagyok a főtitkár! Követelem! Ragaszkodok hozzá. Egyeztető bizottság elé viszem.

– Megvesztél? – képedt el Gabi. – Miféle egyeztető bizottság?

– Még azt se tudod? A fater meséli mindig, hogy egyeztető bizottság elé viszi a gyárban ezt meg azt, amikor a szocdemek valami suskust akarnak csinálni a kommunisták ellen. A csapatban pedig én vagyok a kommunista vezetés, és te vagy a szocdem.

– Valami az agyadra ment, te nagysefcsik. Esküszöm, az agyadra ment. Sejtem is, hogy kicsoda. Mért lennék én a szocdem és te a kommunista?

– Mert a te apád az. Az én faterom meg ez. És ő mondja mindig, hogy csakis paritásos alapon, máskülönben egy fityiszt.

– Azt se tudod, mi az a paripásos alap. Különben is miféle paripa?! Hogy jön ide egy ló? Rajtad kívül. Csak jár összevissza a szád, mert irigy vagy és féltékeny.

– Majd én jól szájon vaglak tégedet, te Klimkó. Akkor megtudod, ki a féltékeny és a szájjártató. Vagy bemondalak a fateromnak. Esetleg mind a kettő. Szájon is vaglak, meg be is mondlak.

– Lássuk!

– Megláthatod. És a beszédet igenis én fogom mondani.

– Hát erről van szó? – vihogta el magát Gabi. – Mért nem mondtad mindjárt. Te gügye.

– Már megint kezded?! Vigyázz!…

– Dehogy kezdem, eszem ágába sincs. De az én apám is szokott mondani. Azt, hogy egy osztály, két párt, közös út, csak együtt győzhetünk. Hát tudod mit? Mondjunk beszédet mind a ketten. Te mondasz egy elnevezőt, én mondok egy leleplezőt.

– Na látod, tudod te, mi az a paritás. Hogy egy ide, egy meg oda, ha az egyik pártból van egy szónok, akkor a másikból is.

– Akkor rendben van? – kérdezte Gabi. – így már paripásos?

– Nincs rendben. Mert én mondom a leleplezőt és te az elnevezőt.

– Nekem úgy is jó.

– Neked úgy is jó? – A nagysefcsik rásandított a szeme sarkából. Gyanús volt neki ez a nagy engedékenység. Hátha direkt mondta fordítva, hogy aztán a visszafordításnál mégis neki jusson az elnevező. De az ő eszén nem jár túl semmiféle Gabi és semmiféle elnök. Gyorsan kiigazította magát: – Tévedés, rosszul mondtam. Beszélj te csak leleplezőt, és én beszélem az elnevezőt. Mégiscsak az a fontosabb.

Ebben maradtak. És mindketten nekifogtak az ünnepi beszéd megírásának, majd bemagolásának.

A házban itt meg ott minduntalan felbukkant hol egy elnök, hol egy főtitkár, amint papírlappal a kezében érthetetlen szöveget dünnyögött. Amikor megakadt, előbb a homlokát ráncolta, az ajkát harapdálta, a füle tövét vakargatta, végső menedékként aztán mégis belepillantott a papírlapon olvasható szövegbe, majd folytatta tovább a motyogást.

A nemrég még csüggedt elnök így kezdett lázas

tevékenységbe, és így ragadt róla miránk is a tevékenységi láz, mint a himlő vagy a kanyaró.

Mi történhetett vele?

Magyarázat csőstül kínálkozik. Valamennyi magyarázat felnyújtja a kezét, szólásra jelentkezik, egymás sarkára hágva tülekedik a szónoki emelvény felé.

„Gabi tippet kapott, mint a lóversenyjátékos, akinek megsúgják, hogy melyik pacira tegyen."

„Gabi csak adta az elkedvetlenedettet – hű, de hosszú szó! –, hogy annál nagyobbat robbanjon a tevékenységi bomba."

„Gabi biztosan olvasott valahol ilyesvalamit." „Gabi a szerencse fia, mert véletlenül mindig támad egy új ötlete." „Gabi olyan, mint Anteus, tudjátok, az a mitológiai alak, aki Hérakléssszal vívott szabadfogású birkózómérkőzést, és valahányszor a földhöz teremtették, mindig új erőre kapott a földtől – vagyis ő minden kudarcából újult erővel kerül ki."

Satöbbi, satöbbi, satöbbi, egészen addig, hogy:

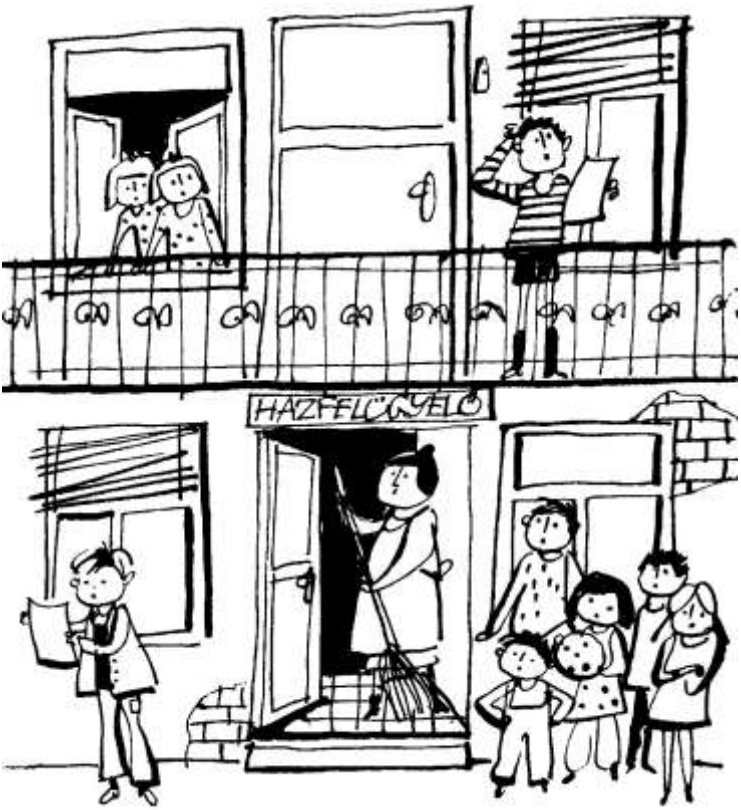

„Gabi nemcsak fél kézzel és fél szívvel, nemcsak amúgy mellékesen, hanem minden ízében igazi gyerek volt.”

És milyenek a valódi, az igazi gyerekek, akik minden ízükben azok? Akik nincsenek éppen elfoglalva pad alatti keresztrejtvényfejtéssel vagy krimiolvasással, azok maguktól is rájöhetnek. De azért én elmondom.

Tudjátok meg, hogy gyereknek lenni sokféleképpen lehet. Elég, ha körülnéztek a rajotokban, az iskolátokban, az életetekben, és magatok is meggyőződhettek róla.

Lehet türelmetlenül hajszolni a napokat, hónapokat, éveket, hogy minél hamarabb elérkezzék a felnőttség. Aki így tesz, az ugyanúgy nem lát semmit a gyerekség varázslatos világából,

mint ahogy a kilométerfaló, a sebesség eszeveszett megszállottja se lát semmit az autója mellett elsuhanó csodálatos táj szépségeiből.

Lehet minden szóval, minden mozdulattal, minden lépéssel a felnőtteket majmolni. Aki így tesz, az azzal áltatja magát, hogy ettől ő maga is felnőtt, vagy legalábbis majdnem felnőtt lesz. Pedig csak idő előtt kiszikkadt, lelkileg összetöppedt koravén kisöreg a szegény.

Lehet gyerekesen is gyereknek lenni. Vagyis komolytalanul, felelőtlenül, hányavetien, semmivel se törődve, semmire se törekedve, minden felelősséget, gondot, problémát a felnőttekre hárítva. Az ilyenekre mondhatjátok nyugodt lélekkel, hogy kis hülye, és mondjátok is.

Lehet kényeskedve, kellemkedve, illegve és billegve, selypítve és szeleburdiskodva gyereknek lenni. Az ilyen Gyerekektől szoktak elragadtatva lenni bizonyos felnőttek, hogy „jajdeédes, csudaennivaló, eszemapofikáját, csupacukor". De az ilyen nem tesz mást, mint hogy a gyerekségét eladja egy tál lencséért, azaz néhány cuppanós felnőttpusziért és egy doboz csokiért.

Így és még sokféleképpen lehet gyereknek lenni, mert a gyerekség – ellentétben az általános hiedelemmel – nem életkor, hanem rátermettség dolga. És vannak, akik nem születtek igazi gyereknek, annak ellenére, hogy őket is bölcsőben ringatták. De vannak az előbb felsoroltakon és fel nem soroltakon kívül igazi, valódi rátermett Gyerekek is, mégpedig szép számmal.

Ők azok, akik komolyan tudnak játszani. Ők azok, akik kíváncsiak az életre, és örülnek minden új felfedezésüknek. Ők azok, akik tele vannak képzelőerővel. Ők azok, akik nem adják lakli korukban a kisbabát és kissrác korukban a szakállas felnőttet, hanem mindig olyan idősek, ahány évesek. Ők azok, akik tudják, hogy milyen jó, milyen érdekes gyereknek lenni, és

milyen jó, milyen érdekes később felnőtté válni. Mindent a maga idejében. Ők azok, akik kíváncsiságuk és képzelőerejük segítségével keresik és megtalálják a maguk gyerekhez illő és méltó helyét a világban, társaik és a felnőttek között egyaránt. Röviden szólva: ők zseniálisan gyerekek, vagy még helyesebb azt mondani, hogy ők a gyerekség lángelméi.

Azt hiszem, ilyen gyerekek voltunk mi, amikor gyerekek voltunk, és egész biztosan még ilyenebb gyerek volt Gabi. Ezért volt ereje kikapaszkodni a csüggedés verméből, és valami újat kezdeni. És ezért volt képes magával ragadni minket is.

Erre persze azt mondhatjátok: „Nem úgy van ám, ismerjük mi Gabit, hallottuk, mi mindent vitt végbe alig egy év alatt, csupa felnőttes dolgot, tudjuk, milyen volt."

Ha ezt mondjátok, igazatok van, és még sincs igazatok. Mert nem Gabi volt olyan, hanem a kor, amelyben élt, amelyben éltünk. Az kényszerítette rá, hogy gyerek létére egy csomó felnőttnek való dologba másszon bele, méghozzá nyakig. És kizárólag azért kényszeríthette rá, mert Gabi igazi, valódi gyerek volt, tele képzelőerővel. El tudta képzelni, mennyi baj történne, ha nem mászna bele nyakig. És tele volt tettvággyal, ami arra ösztönözte, hogy ne üljön ölbe tett kézzel, hanem ő is megtegye a magáét. A csodálatos meg a titokzatos az, hogy miközben belemászott és miközben megtette, mindig gyerek volt. És mi is azok voltunk. Úgy, ahogyan lehetett. És úgy, ahogyan muszáj volt akkoriban gyereknek lenni.

Ezért mondhattam és mondhatom ismét: igen, mi is voltunk gyerekek, és senki se volt közülünk gyerekebb gyerek, mint Gabi.

Ezzel kész. Vége a titokzatos átváltozás és pálfordulás magyarázatának, folytatódhat maga a cselekmény.

Mégpedig a hátsó lépcső legalsó fokán.

Ott kuporgott Gabi, és magolt.

Egészen addig, amíg Szipó, a krizantémkutató brigád tagja éktelen szipogásával meg nem zavarta a szónoklati motyogást és biflázást.

– Légy szíves, ne szipogj a fülembe – szólt rá Gabi. – A szipogásodtól nem hallom a saját hangomat. Így nem lehet tanulni. Még itt se hagyjátok az embert…

Ezt azért mondta, mert otthon se hagyták.

Klimkóéknál ugyanis feldúlt szomszédasszonyok gyülekeztek össze, és egymás szavába vágva tárgyalták, vitatták a Lehel téri piacon lezajlott izgalmas eseményeket.

A piacon aznap nagy tüntetés robbant ki. Mégpedig a krumpli miatt. Hivatalos áron nem lehetett egy szemet se kapni, feketén – jegy nélkül – pedig csekély ezerkétszáz pengőt volt képük elkérni egy kiló Ella burgonyáért. Ami mégiscsak gyalázat.

Az asszonyok kiabáltak, az öklüket rázták, és szét akartak verni az árdrágítók között.

Jöttek a rendőrök. Sefcsik néni elégedetten állapította meg: azért látszik, hogy más világ van már, mert a rendőrök egy ujjal se mertek hozzájuk nyúlni, bezzeg tavaly másképpen viselkedtek volna. Nem használták azok se a fegyverüket, se az öklüket, csak szépen kérlelték őket:

– No de asszonyok, térjenek észre, ne csináljanak ilyeneket…

De ők nem tértek észre, hogyan térhetnének észre, amikor egy kiló Ella krumpli ezerkétszáz pengő?

– Le a spekulánsokkal! Le a nyomor vámszedőivel! A mi embereink éhesen dolgoznak az újjáépítésen, amíg ezek dagadtra keresik magukat! Intézzük el a csibészeket!

Ilyeneket kiabáltak.

Aztán megláttak egy nagy feketézőt. Olyat, aki teherautószám

hozza-viszi, adja-veszi az árut. Valaki felismerte, hogy az a főcsibész. Neki akartak rontani, de a rendőrök nem engedték. Erre megdobálták. Jó fagyott sárgöröngyöket vágtak hozzá, meghajigálták elöl-hátul, az meg esze nélkül futott előlük…

Aztán vijjogva, sivítva megérkezett a rendőri riadóautó, úgy szirénázott, hogy majd belesüketültek. És a krumplit hivatalos áron kimérték az utolsó szemig…

A történet folytatását és befejezését nem várta meg Gabi, hanem kimenekült a hátsó lépcsőhöz. Ahol viszont Szipó zavarta meg.

– Ronda cidri van, azért szipogok – szipogta Szipó.

Az orra vörös volt, a keze fejéről nem lehetett pontosan megállapítani, hogy lila-e vagy kék, és a cipője is túlságosan szellős volt a szokatlanul hideg októberi zimankóhoz.

– Ezt kifogtuk – állapította meg Gabi. – Ki tudja, mikor engedik megint friss levegőre az ikreket. De a beszédet muszáj bevágni. Na, mire vársz?

– Arra, hogy mondhatom-e.

– Mit?

– Valami fontosat.

– Mondhatod, de légy szíves röviden.

– Ede.

– Te Szipó, mit edézel nekem? Azt mondtad, valami fontosat akarsz…

– Te meg azt mondtad, hogy röviden. Hát röviden: Ede.

– Nehéz pasas vagy! – sóhajtott fel Gabi. – Úgy látszik, ha röviden mondod, sose érünk a végére. Nem bánom, mondjad inkább hosszan.

– Akkor jó – mondta Szipó. Nagy lélegzetet vett, amiből végül nagy szipogás lett, és elkezdte: – Tudod, mi most folyton mászkálunk, mert a koszorúkhoz sok krizantémum köll, és nehéz

szerezni, mindenütt kunyerálunk, meg néha csórunk is, de csak itt egy kicsit, ott egy kicsit, és ma a Lehelen jártunk virágért, gondoltuk, találunk eldobottat vagy elhullottat, és képzeld, a Lehelen…

– Jó, jó, ezt már hallottam – vágott közbe Gabi. – Tüntetés volt, spekulánsverés, ezzel elkéstél.

– Láttuk mi is, de előbb még volt ám valami; képzeld, kibe botlottunk bele. Edébe! Na, mit szólsz?

– Semmit.

– Majd fogsz te még szólni, mert az Ede talpig jampi volt, úgy ki volt cicomázva, mint valami nem is tudom mi, és én mondtam is neki, hogy hallod, te Ede, úgy kiöltöztettek, mint a bazári majmot, mire ő: ne is emlegesd nekem ezt a sok hülye vacakot, a mutterom bohócot csinál belőlem, aztat mondja, hogy adni kell a gyerekre is, aki én vagyok, és a fater úgy hallgat a mutteromra, mint egy kiskutya…

– Miket beszélsz? Edének nincs is mamája. Sose láttunk, sose hallottunk róla, talán meghalt vagy elvált, vagy nem tudom mi, de mindig a papájával élt.

– Jé, tényleg – csodálkozott Szipó –, erre nem is gondoltam, de hát én csak úgy mondom, ahogy ő mondja, és ő így mondta. Igaz, egyszer úgy is mondta, hogy a papám felesége, de az ugyanaz, nem?

Gabi ráhagyta, hogy az ugyanaz, Szipó meg folytatta:

– Ede borzasztóan örült, mondta, hogy borzasztóan örül, és tényleg borzasztóan örült, és megkérdeztem, mit keres itt a Lehelen, talán ő is szerezni akar valamit, de a hülye csak röhögött erre, mint a fakutya, hogy ők gazdagok, ládában áll náluk a pénz, és csak a papáját, vagyis Rosmeyer bácsit várja, annak itt dolga van, egy héten kétszer-háromszor is, de nem szabad tudni róla senkinek; mire kérdeztem, hogy most mit

csináljak, hogyan ne tudjak róla, ha már tudok; úgyhogy tartsd a szádat, mondta ő, és hogy vannak a srácok a Cserép utcában, és hogy van Gabi, nem is tudjátok, milyen jó nektek, én visszasírom azt a Cserép utcát meg a sejtegyesületet; jaj, vigyázz, pucoljatok, mert jön a faterom, és még meglát veletek, akkor nekem régen rossz…

Mindezt egy szuszra mondta el, ami szép teljesítmény volt részéről, de itt szünetet kellett tartania. Gabi felhasználta az alkalmat.

– Ennyi az egész? – kérdezte, és hangjában még nyoma se volt az izgalomnak.

– Neked ennyi nem elég? – csodálkozott Szipó.

– De elég. Nincs tovább?

– Azért is van tovább. Mert közben volt az a bizonyos tüntetés is, amit te mondtál, és ami nekünk nagyon jól gyött, mert felborítottak több virágkosarat, és ami kihullott belőlük, abból tudtunk szerezni néhány szálat: de nem ez az érdekes, hanem az, hogy volt ott egy psek… peks… sepuláns…

– Spekuláns.

– Az, az. Akit sárral megdobáltak, egész fekete lett tőle az arca meg az elegáns bőrkabátja meg a bilgerije, mind csupa sárfolt, és az Ede azt látta meg, hogy fut, rohan, éppen felénk, és az nem volt más, mint Rosmeyer bácsi, mert mi kilestük a bódé mögül.

Diadalmasan várt. A hatást várta. De Gabit még ez a közlés se villanyozta fel.

– Érdekes – mondta ugyan, de nem látszott rajta; hogy csakugyan érdekesnek találná.

Szipó nem értette. Az ő helyében én se értettem volna. Azóta már értem. Gabi akkor éppen valami egészen másra összpontosította a figyelmét. Márpedig neki egyszerre csak egyvalami üthetett szöget a fejébe. Legfeljebb kettő. És az az egy

– legfeljebb két – szög már ott volt abban a makacs, konok keményfa fejében. Olyan szilárdan állt benne, hogy még harapófogóval se lehetett volna kihúzni onnan. Legalábbis addig nem, amíg végre nem hajtotta, amit elhatározott. Csakhogy ezúttal ez elháríthatatlan akadályokba ütközött, mivel az időjárást B sejtegyesületinél elnökebb elnökök se képesek befolyásolni. Márpedig az időjárás keresztbe feküdt a küszöbön, és esőjével, szelével, hidegével azt mondta: „Csak a testemen keresztül!”

– Tudod, Duci – magyarázta nekem Gabi az iskolából hazafelé menet –, nincs borzasztóbb, mint várni és csak várni. Még az is jobb, ha az ember valamit rosszul csinál, csak csináljon valamit. De várni, hogy legyen valami, mondjuk, napsütés vagy jó idő, csak lesni az ablakon át, hogy mikor derül már ki, miközben múlik az idő, ez borzasztó. Te talán még meg sem érted ezt, de legalább elmondtam…

Én talán meg sem értettem ezt, de legalább nekem mondta el, és nem Pimpinek. Őt aznap a nagysefcsik csípte el elsőnek. Én úgy láttam, kizárólag azért, mert Gabi nem is törte magát utána, nekem akarta kiönteni a szívét. Ez boldoggá tett, és titokban azt kívántam, hogy tartson még soká a zimankó, akkor Gabi még sokszor ki fogja nekem önteni a szívét. És akkor vigasztalhatom: „Ne búsulj, Gabi, ne mérgelődj, meglátod, jó lesz.”

Sajnos csak egyszer vigasztalhattam. Mert egyik óráról a másikra beütött a szép idő, teljesen szabálytalanul. Ahelyett, hogy még zordabbra fordult volna, ahogy az ilyenkor illik, váratlanul megenyhült, még a nap is kisütött. Nem égetett, nem perzselt, ahhoz már nem volt ereje, de sütött. A házon villámként cikázott végig a hír, azaz Gyurika a hírrel. Mindenütt csak ennyit mondott:

– Holnap, ebéd után.

És ez mindenkinek elég volt ahhoz, hogy tudja a dolgát.

Másnap azt füllentettem, hogy nincs semmi lecke feladva, és máris mentem az ikremhez, Dinihez. Így is csak pillanatokkal előztem meg Pimpit, aki természetesen Danihoz érkezett. Bepólyáltuk az ikreket, csak az orruk látszott ki, az se nagyon, olyan csöpp volt, és máris indultunk levegőzni.

Megvallom, megszegtük Sefcsik néninek tett ünnepélyes ígéretünket, hogy csak a ház előtt fogunk levegőzni. Nem maradtunk a Cserép utcában, hanem sebesen eltoltuk a két gyerekkocsit a Röppentyű utcába, a kis házhoz. Szokásunk ellenére nem álltunk meg egy pillanatra sem, hogy idegen nénik és bácsik elragadtatva gügyöghessenek védenceinkhez, és azon vitatkozzanak, melyikük édesebb. Pedig a váratlanul megenyhült idő sok embert kicsalt az utcára. Azok, ikrek híján, kénytelenek voltak beérni a választási plakátokkal, azokat nézegették

Ugyanis megint választás készült. Mégpedig országos, mert az előző csak fővárosi volt. Ennek következtében még sokkal nagyobb képek nézegettek le ránk a házfalakról. Mosolygásukat kissé megviselte a sok esőzés, de azért valamennyien bíztak a jövőben, és én úgy láttam, hogy helyeslően bólogatnak felénk, egyikük-másikuk még cinkosan hunyorított is, mintha tudta volna, hogy mi készül, miről van szó.

Pedig azt csak mi tudtuk, mi, a sejtegyesület-előőrscsapat.

A kis háznál azonnal megkezdődött a rádióközvetítés, amint fölbukkantunk a láthatáron.

– Kedves hallgatóink – hadarta Ipszi a cipőkrémes dobozból készült mikrofonba –, díszkíséretével most kanyarodik be a térre a két nevezetes személy, aki megjelenésével emelni fogja ezen ünnepség fényét, amely a maga nemében az első és az egyetlen a demokrácia fennállása óta. Mielőtt megkezdődik az ünnepség,

megpróbálom szóra bírni magukat az ünnepelteket, a díszvendégeket, a fővendégeket… vagyis a főszereplőket…

Úgy látszik egy kicsit belezavarodott, de aztán kivágta magát: – Felkérem Sefcsik Dinit és Danit, bocsánat, Dénest és Dánielt, adjanak hangot véleményüknek.

Odatartotta a cipőkrémes dobozt Dini orra alá. Annak nagyon tetszett a csillogó holmi, alaposan megbámulta, és körülbelül a következőket nyilatkozta:

– Gö, gu, hö, brö…

Ami egy nem egészen négyhetes csecsemő részéről nagyon mély értelmű kijelentés.

– Köszönöm szépen – hálálkodott Ipszi, a rádió-riporter –, ezzel mindannyian egyetérthetünk. És most következzék a másik ünnepelt, Sefcsik Dániel.

Dani szája elé tartotta a mikrofon-skatulyát. Ő megrémült, és sírva fakadt; hiába, nem az én nevelésem volt.

– Sefcsik Dániel kijelentette, hogy egyelőre nem kíván nyilatkozni – közölte Ipszi. – De kedves hallgatóink, idő sincs már rá, mert kezdetét veszi az ünnepség.

Ezt abból lehetett tudni, hogy Szipó kicipelt a kis házból egy hokedlit, odaállította a falhoz, és a nagysefcsik felállt rá.

Egy-két járókelő már eddig is megállt kis csődületünk láttán. Mert Budapest mindig olyan város volt, és olyan is maradt, hogy mindig mindenhova jutott egy-két bámészkodó, rendszerint több is. Most is újabb érdeklődők álltak meg, s kíváncsian kérdezték a korábban érkezettektől:

– Mi ez itt? Mi történik?

– Valami választási propaganda lesz – vélte egy idős bácsi, aki eredetileg egy varrógépállványt cipelt, de azt letette a földre, és rákönyökölt. – Most mindenütt az megy.

– No de gyerekekkel?! – háborgott egy sovány, nagykendős

néni.

– Miért ne? Nagyon kedvesek – ellenkezett vele a szomszédja, egy nagy bajuszos, borostás, papírcsákós szobafestő. – Biztosan énekelni is fognak.

És csakugyan énekeltünk. Először a *Majd a gyerekeket,* azután a *Szép gyermekemet,* vagyis teljes repertoárunkat.

A nagysefcsik odafönt a hokedlin megköszörülte a torkát, aztán krákogott.

– Az ünnepség első szónoka Sefcsik Péter főtitkár – jelentette be kedves hallgatóinak Ipszi.

– Halljuk, halljuk! – kiáltotta valaki. Mégpedig Piri néni.

Nagyon meglepődtem. Mindenki nagyon meglepődött. Legalábbis azt hittem. Később kiderült, hogy nem is mindenki lepődött meg. Akkor viszont én lepődtem meg. Még egyszer. Egyelőre azonban csak az első meglepődésről volt szó. Arról, amit Piri néni megjelenése keltett. Amiből hamarosan magamhoz tértem. Éles eszemmel rájöttem, hogy Piri néni csakis Serbán úr helyett lehet ott, mert a tanácstag nem tudott elszabadulni a kórházból, még erre a fontos eseményre sem. Az ő nevében *halljuk-halljukozik* Piri néni. És még tapsol is.

Lelkes buzdításának meg is lett az eredménye. A nagysefcsik elkezdte, úgy, ahogy a papájától hallotta.

– Kedves elvtársak és szaktársak! – mondta a cipőkrémesdoboz-mikrofonba. Majd egy kis szünetet tartott. Vagy a hatás fokozására, vagy az emlékezete felfrissítésére.

– Ugye, mondtam, hogy választási dolog – szólt diadalmasan az idős bácsi, és ő is azt kiáltotta: – Halljuk, halljuk!

Mire a nagysefcsik folytatta, ugyancsak úgy, ahogy Sefcsik bácsitól hallotta:

– Ide jöttünk ezen névtelen térre, mely tér azért maradt névtelen, mert az elmúlt bűnös rendszer még névre sem érdemesítette, mivelhogy Angyalföldön, a prolik fellegvárában van. Igaz, ezen teret nem veszik körül fényes, előkelő paloták…

Ilyet csakugyan nem lehetett állítani. Se Nagyanyó kis háza, se a Császárik kovácsműhely bódéja nem volt fényes palotának nevezhető.

Egyéb épület pedig nem állt azon a terecskén, amely valójában nem is tér volt, csupán egy kis beszögellés, az utca egyik foghíja.

A nagysefcsik alaposan megnézte magának a teret, mintha még sohase látta volna, s miután meggyőződött állítása

igazságáról, így beszélt tovább:

– Mi elhatároztuk, hogy pótoljuk ezen hiányosságot, mely hiányosság… mely hiányosság… izé, hiányosság… – Kénytelen volt belepislantani a beszéd szövegébe, de nem találta a keresett helyet. Azért sikerült magát kivágnia, így: – …nem maradhat hiányosság. Az elvtársak és szaktársak tudják, hogy Pesten sok az ellenforradalmi utca, amit most mind átkeresztelnek, így lett például gróf Tisza Istvánból József Attila.

– Éljen! – kiáltotta Piri néni.

A nagysefcsik hálásan pillantott rá, mert az éljenzés lehetőséget adott neki egy nagyobb szabású lélegzet vételére. Ennek megtörténte után sokkal nyugodtabban folytatta:

– Mi is ki akarjuk venni a részünket ezen demokratikusságból, és ezen névtelen térnek, ami antidemokratikus, ezennel nevet adunk, új, demokratikus nevet, és ezennel ünnepélyesen felerősítjük a névtáblát. Éljen! Éljen! Éljen!

Mi is éljeneztünk, aztán elénekeltük a *Szép gyermekemet.*

Miközben Dénes felnyújtotta a nagysefcsiknek az egyik rajzlapot, a középsősefcsik pedig négy szöget és egy kalapácsot adott a kezébe.

– Kedves hallgatóink – közvetítette a nagy eseményt Ipszi, a rádióriporter –, most érkeztünk el az első félidő legfontosabb eseményéhez. A középcsatár, akarom mondani, az elnök felszegezi a falra az új utcatáblát. A házból, amelyre az utcatábla kerül, kifutott a kapus… vagyis akarom mondani, a lakó…a… a… a… a Nagyanyó, örömében összecsapja a kezét, és boldogan felkiált…

– Vigyázz, haszontalan, még bedöntöd a falat! – kiáltott Nagyanyó a nagysefesikre.

– Még egy kalapácsütés. A névtábla a helyén van – folytatta a

közvetítést Ipszi. – A főtitkár elhagyja a szószéket, és a tábla láthatóvá válik. A tömegen meglepett moraj fut végig…

Azt meghiszem, hogy végigfutott. Mert az utcatáblán ez állt:

XIII. KERÜLET, ANGYALFÖLD CSÖPPSEFCSIK TÉR

– Na de ilyet! – ámuldozott Nagyanyó.

– Hát ez meg mi legyen? – értetlenkedett a szobafestő és talán mázoló.

– Valami móka – kuncogott a varrógépállványos bácsi. – Én megmondtam.

– Kedves hallgatóink, az új tér… vagyis a régi tér új neve: *Csöppsefcsik tér* – ismertette a nagy eseményt a rádióriporter. – Az ünneplő tömeg hatalmas örömujjongásban tör ki, és meghatottan énekli el a külön erre az alkalomra szerzett indulót. – Hevesen integetett felénk. – Gyerünk, gyerünk, mi lesz?!

Mire mi elénekeltük a *Majd a gyerekeket.*

– És ezzel kezdetét vette a második félidő – harsogták volna a rádiók, ha Ipszi nem egy üres cipőkrémes dobozba beszél. – Most fut ki a pályára a másik csapat kapitánya, Klimkó Gábor elnök. Lefut a jobbszélen, és már ott is van a kapu torkában, vagyis a szónoki emelvényen. Felemeli a kezét. Leengedi. Körülnéz. Nem néz körül. Hallgat. Beszélni kezd. Az ünnepeltekhez fordul, akik személyesen is megjelentek, hogy jelen legyenek, amikor teret neveznek el személyükről…

– Kedves ünnepeltek, kedves csöppsefcsikek! – kezdte Gabi, és nagyon Serbán-hangon folytatta, mintha csak a tanácstag diktálta volna neki a szónoklatot: – Ez a terecske csöppnyi, és ti is azok vagytok. De eljön majd az az idő, amikor a tér is megnő, és ti is megnőtök. Lehet, hogy itt körben hatalmas felhőkarcolók állnak majd, amiket ti terveztetek, és ti fogtok felépíteni, biztosan

így lesz, mert az egész jövő nyitva áll előttetek, és ti már el is indultatok a jövő felé, egyelőre babakocsiban, de nemsokára a saját lábatokon. Nagy ember lesz belőletek, híresek lesztek, művészek vagy tudósok, esetleg miniszterelnökök, csakis rajtatok múlik. Sefcsik Dénes és Sefcsik Dániel, ti vagytok a jövő nagy emberei! Eddig mindig csak azokról neveztek el teret meg utcát meg rakpartot meg körutat, akik már befejezték a pályafutásukat. Mi úgy gondoltuk, hogy most, amikor nálunk minden, de minden újra kezdődik, olyanokról kell elnevezni, akik szintén most kezdik, és ezért lett ez a tér Csöppsefcsik tér, hogy hirdesse azt a sok mindent, amit ti tenni fogtok, ti csöppsefcsikek.

Gabi intett nekem meg Pimpinek. Erre mi a karunkra vettük Dinit és Danit, és odaálltunk velük a szónoki emelvény elé.

Most aztán igazi tapsvihar tört ki. Az időközben felszaporodott nézősereg velünk együtt ünnepelte a Csöppsefcsik tér névadóit. Akik megilletődötten pislogtak bele a világba, amelyről azt mondták nekik, hogy az most már mindenestül az övék. Mielőtt sírva fakadhattak volna, gyorsan visszatettük őket a babakocsiba, és Ipszi már közvetítette is a további eseményeket.

– Kedves hallgatóink, most következik az emléktábla ünnepélyes leleplezése és felszögezése. Amit hallanak, az a kalapácsütések zaja, mert Klimkó Gabi elnök most szegezi fel a falra az emléktáblát, amely megörökíti a tér névadóinak érdemeit… Az egyik szög sajnos elgörbült, újat kell beverni. A szisszenés, amit hallottak, az elnöktől eredt, mert a szög feje helyett a bal keze mutató-ujjára ütött. De most… most… még egy utolsó kalapácsütés, hajrá, Gabi! Megvan. Kész. Helyén a márványtábla, amelyen arany- meg kármin betűkkel ragyog a belevésett szöveg:

A CSÖPPSEFCSIKEK: S. DINI ÉS S. DANI
SZÜLETTEK BUDAPESTEN, 1945. IX. 30-ÁN
MINDKETTEN A JÖVŐ NAGY EMBEREI
HIRDESSE EZ A TÉR VÁRHATÓ DICSŐSÉGÜKET
A MÁRVÁNYTÁBLÁT A JÖVŐ NEVÉBEN ÁLLÍTOTTA
A CSERÉP UTCAI ÚTTÖRŐCSAPAT

– Nahát, ezek a mai gyerekek! – mondta egy néni, s szemügyre vette a rajzlapra festett márványtáblát.

– Hogy ezek mit ki nem találnak! – csóválta fejkendős fejét a szomszédja.

A többit elnyomta az előőrscsapat éneke.

Ezúttal a változatosság kedvéért megfordítottuk a sorrendet, és a *Majd a gyerekeket* énekeltük először.

Illetve csak a többiek énekelték, mert Pimpi meg én rohanva hazatoltuk a babakocsikat, nehogy Sefcsik néni felfedezze eltűnésünket. Így aztán a koszorúzás is nélkülünk, illetve az ünnepeltek nélkül zajlott le. Amit még ma is sajnálok, mert mire visszamentünk megnézni, addigra rég ellopták a házfalról a koszorút! Csak az emléktáblát hagyták ott. Az, úgy látszik, nem kellett senkinek.

X. Az elveszett megkerül

Az elnevezés és leleplezés híre futótűzként terjedt el a házban. Pedig nem is a tűz futott, hanem Gyurika, aki hazarohant, hogy diadalmasan elújságolja mindenkinek a nagy eseményt. Ugyanis szenvedélyesen szeretett újságolni, olyankor roppant fontos személynek érezte magát.

Mi szerencsére jóval előbb hazaértünk, s mire Gyurika, a hírharang megérkezett, a csöppsefcsikek – mert azontúl

mindenki így hívta őket – már teljes épségben, jóllakottan és elégedetten szuszogtak tejszagú álmukban.

Sefcsik néni így is belesápadt a rémületbe. Csak azért nem ájult el, mert ilyesmi nem volt szokás a Cserép utcában. Viszont megállíthatatlanul peregni kezdett a nyelve, mert ilyesmi nagyon is szokás volt a Cserép utcában.

– Jaj nekem! – kiáltotta suttogva, nehogy felébressze az alvó ikreket. – Jaj nekem! Hát van bennetek szív, hát van nektek lelkiismeretetek, ti haszontalanok, belepusztulhattak volna szegénykéim, soha többé nem bízom rátok őket, nem elég, hogy belevittétek ezt a két kis ártatlant a veszedelembe, kocsiút, útkereszteződés, mit tudom én, rájuk dőlhetett volna egy romház fala, a tetejibe még csúffá is tettétek, bolondot is csináltatok belőlük, szégyellhetitek magatokat, nevetség tárgyává lenni két ilyen csöppséget!…

Alighanem tudta, hogy igazságtalan ezzel a csúffátétellel meg nevetség tárgyával, de nem törődött vele, inkább még belelovalta magát, azt akarta, hogy fájjon nekünk, és ez sikerült is neki. Én rögtön elbőgtem magam, Pimpi szolidaritásból velem tartott, igazán szép volt tőle. Felháborodottan sírtunk, mert megcsúfolták a szeretetünket, jó szándékunkat, mert belegázoltak jó szívvel játszott játékunkba. Milyen igazságtalanok tudnak lenni ezek a felnőttek!

Bőgésünk felriasztotta az ikreket, akik ugyancsak sírva fakadtak mérgükben, hogy felriasztották őket. Erre a szemrehányások újabb özöne zúdult ránk, hogy még meg is ríkatjuk a két kis bimbót, aminek természetesen meg is lett a foganatja: még jobban bőgtünk.

Ekkor robogott be a hazatérő három Sefcsik. Nem kérdezték, mi történt, csak vad csatakiáltással körültáncoltak minket, sírókat, vagyis Pimpit, engem meg az ikreket.

– Bőgőmasinák! Bőgőmasinák! Bőgőmasinák! – ordítozták.

Sefcsik néni el akarta kapni a frakkjukat, s közben magából kikelve szidta őket, hogy haszontalan, csibész kölykök, ti is benne voltatok a disznóságban, majd fogtok még ti is bőgni, jöjjön csak haza apátok!…

Négyen sírtak. Hárman ordítoztak. Egyen kiáltoztak. Szép kis hangzavar keletkezett.

Erre nyitotta rá az ajtót Sefcsik bácsi, aki hazajött, ahogy Sefcsik néni megjósolta.

Mindenki elhallgatott, kivéve az ikreket.

– Mi ez a szörnyű ricsaj? – kérdezte magasra felvont, szigorú szemöldökkel Sefcsik bácsi.

Sefcsik néni beszélni kezdett. Én is beszélni kezdtem. Pimpi is beszélni kezdett. Csak a két iker nem kezdett beszélni. A megfelelő pillanatokban a három Sefcsik is megtette a maga megjegyzéseit, hiszen ők is nyakig benne voltak az elnevezésben meg leleplezésben. Az ikrek a maguk részéről csak némi sírással vettek részt az újabb hangzavar létrehozásában. Nem volt könnyű ebből a zagyvalékból kihámozni a lényeget. Sefcsik bácsi mégis kihámozta valahogy. Ezt abból lehetett tudni, hogy előbb elmosolyodott, aztán nevetni kezdett, végül hahotázott.

– Szóval teret… még hogy teret… Micsoda gondolat… még ilyet!…

Sefcsik néni elképedve bámult rá, aztán egész haragja ellene fordult.

– Nézze meg az ember a bolondját! Csúffá teszik a porontyait, ez a nagy melák meg még nevet, mintha elment volna az esze, no hiszen, van is mit nevetni…

– De van ám! – nevetett Sefcsik bácsi. – Hát nem nevetni való, hogy két ilyen kis vakarcsról teret neveznek el, mert lehet belőlük valaki? Valaki! Az ám, valaki. Nagy ember, kiváló

ember, jó elvtárs, mit tudom én… És ők közben itt feküsznek pólyában, és bepisilnek meg betrottyantanak, de lesz belőlük valaki, mert lehet! Olyan világ lesz itt, hogy lehet. Ezt jelenti ez az utcaelnevezés meg emléktábla-leleplezés. Igaz, gyerekek?

– Igaz. Igaz bizony – helyeseltünk mi is nevetve már.

– Na látod, te Sefcsikné, ezek a pockok jobban értik a politikát, mint te. Akárki találta ki ezt a heccet, jól találta ki, azt mondom. Több esze volt, mint a hercegprímásnak. Igaz-e?

– Igaz, igaz! – kiáltottuk nevetve. Fogalmunk se volt róla, mit jelent ez a szó, úgy értettük, hogy herceg is, prímás is, egy herceg, aki cigányprímás, egy cigányprímás, aki herceg, ez jó mulatság, mulattunk.

Csak a két csöppsefcsik nem kiabált, mert ők még nem tudtak, és legidősebb bátyjuk, a nagysefcsik, mert ő meg sokallotta Gabi dicséretét. De azért ő is velünk nevetett.

Az ikreket is magával ragadta az általános jókedv. A sírást már korábban félbehagyták, s most mosolygósra nyílt a szájuk.

– Nézd, nézd! – kiáltotta elragadtatva Sefcsik néni. – Nézd, már nevetni is tudnak a drágáim! Nevetnek. Kinevetnek titeket, vén szamarakat. – És ő is nevetett már.

– Szó sincs róla! – hahotázott Sefcsik bácsi. – Nevetnek, mert ők is nekem adnak igazat. Igaz-e?

– Igaz, igaz! – kiáltottuk újra, és már az oldalunk is megfájdult a nevetéstől. De a legszebben mégis a csöppsefcsikek nevettek. Úgy nevettek, hogy attól világosabb és melegebb lett a szobában, és a szívünkben is természetesen. Pimpi meg én megfeledkeztünk az igazságtalan szidásról, Sefcsik néni a neheztelésről, még a nagysefcsik is megfeledkezett a Gabival való vetélkedésről, az ikrek nevetése úgy úszott a levegőben, mint két piros léggömb, vagy még inkább, mint két fénylő, piros lampion, amelyben belül egy-egy kicsiny, de állhatatos fényű

gyertyácska ég.

Egyébként, pajtások, ha esetleg kedvetek támadna megkeresni azt a nagy port felvert Csöppsefcsik teret, ne tegyétek. Nyomát se találnátok. Igaza lett annak az ünnepi beszédnek: ha nem is éppen felhőkarcolók, de tíz-tizenkét emeletes lakótelepi épületek nőttek ki azon a helyen, egy új világ épült rá arra a régire, arra a valaha voltra. Amire most én magam is úgy nézek, hunyorított szemmel, mintha a legmagasabb épület legfelső emeletének ablakába könyökölve tekintenék le a mélybe!

Ni, micsoda kicsiny alakocskák jönnek-mennek, nyüzsögnek odalenn, az idő szakadékának alján, az alig kivehető múltban. Lehet, hogy az a pirinyó emberke ott én vagyok, a másik meg Pimpi s a harmadik Gabi? És csapatostul a többiek? Milyen csöppecskék vagyunk az események felhőkarcolóinak tövében botladozva, megesik rajtunk a szívem. Ugyanakkor büszkeség is tölt el, mert le- és visszanézve látom, hogy nem vettünk tudomást törpeségünkről, nem riadtunk meg a fölénk tornyosuló történelmi felhőkarcolóktól, olyan bátran jártunk-keltünk az események emberfeletti méretű kulisszái között, mintha azokat egyenesen a mi kedvünkért emelték volna. És lehetséges, hogy úgy is volt.

Még a súlyos tüzelőhiány is a kezünkre játszott. Legalábbis a nagyobb fiúkéra.

Anélkül ugyan hogy kalandozhattak volna el a budai hegyekbe, egyedül, szülői felügyelet nélkül, hogyan élhették volna át a vakmerő vállalkozások, a Föld körüli felfedező utak minden izgalmát? Így pedig, amint a november ismét kimutatta foga fehérét, nekivágtak a világnak, amin a Váci utat, a Körutat és a Margitszigetre vezető szükséghidat kell érteni, majd onnan tovább a Margit-híd fel nem robbantott jobb parti felén áthaladva Budát és a Sváb-hegyet… Oda és ki tudja, még hova jártak rőzsét

gyűjteni, gallyat szedni, és néha-néha suttyomban egy-egy kisebb fácskát is kivágni.

Erről nem tudok bővebbet mondani, mert engem nem vittek magukkal, ami nem volt szép tőlük. De legalább Pimpit se vitték magukkal, ami viszont szép volt tőlük.

Ezúttal a kalandjaikkal se hencegtek el, talán attól tartottak, hogy a felnőttek nem engedik el többé őket, ha megtudják az igazságot. Csak egyszer hallottam, hogy eldicsekedtek vele: aznap ezer pengőt kerestek. Azzal, hogy Budára menet lógtak, azaz blicceltek, más szóval zónáztak, vagyis jegy nélkül utaztak a villamoson, márpedig egy villamosjegy kétszáz pengőbe került akkoriban. És ötször kétszáz az ezer – ezt még nekem, elsős pocoknak is meg kellett tanulnom, mint annyi sok koromhoz nem illő dolgot, ha el akartam igazodni valahogy abban az összegabalyodott és csak nagyon lassan kibogozódó életben.

Megtanultam például tapintatosnak lenni. És buzgón gyakoroltam újonnan szerzett tudományomat, amikor Sefcsik néni sült krumplival kínálta az átfázott, átázott, gémberedett ujjú fahordókat.

A szobában olyan mesebeli szag terjengett, mint az erdő öreganyókájának barátságos kunyhójában, meghitt, otthonos, tápláló illat. Mégpedig az élelmiszerjegyek jóvoltából. Ugyanis a Lehel piaci emlékezetes tüntetés után krumplit osztottak, fejenként egy kilót, abból a hatósági áron vásárolt burgonyából sütögetett néhány szemet Sefcsik néni a vaskályha tetején.

Egy-egy szem szép ropogósra pirult krumpli jutott mind az öt tüzelőszállítónak: a három Sefcsiknek, Ipszinek és Dénesnek. De a kályha tetején maradt még két szem. Igaz, a legkisebbek, de azért gyönyörűek, omlósak, harapni valóak. Azokat Sefcsik néni a mi kezünkbe akarta nyomni, pedig Pimpi és én nem is vettük ki részünket a gallyszedés és rőzsegyűjtés fáradságos

munkájából, mi csak az ikreket dajkáltuk, ami nekünk nem munka volt, hanem mulatság.

– Tartsátok a markotokat – biztatott minket Sefcsik néni, akivel ismét szent volt a béke és barátság. – Vigyázzatok, forró!

Akkorát nyeltem, mintha az a sült krumpli egészben csúszott volna le a nyeldeklőmön, és olyan lelkierővel, amiért titokban még ma is tisztelem magamat, azt feleltem:

– Köszönöm szépen, nem kérek.

– Talán nem szereted a sült krumplit?! – csodálkozott Sefcsik néni, érthetetlennek találva, hogy akadhat valaki, aki nem szereti ezt a finom és ritka csemegét. S alighanem még sokkal érthetetlenebbnek találva, hogy manapság – vagyis akkoriban – ne kérjen egy hat és fél éves valaki bármiféle ennivalóból, ha egyszer hozzájut.

– De. Szeretem. – Ezt kénytelen voltam beismerni.

– Akkor tartsd a markod, ne affektálj.

– Igazán nem affektálok, Sefcsik néni! – tiltakoztam, de nem nyúltam a krumpliért.

– Talán nem vagy éhes?

A kérdés teljesen képtelen volt. Akkoriban mindig éhesek voltunk, ha nem is nagyon, legalább egy kicsit. Legalább annyira, hogy egy-két szem sült krumplit be tudjunk vágni, és utána még esetleg egy karéj lekváros vagy szójakolbászos kenyeret is.

– Nem azért, Sefcsik néni, kérem. Csak nem kérek. Köszönöm.

Hogyan tudtam volna megmagyarázni neki egy hat és fél éves gyerek szókincsével, hogy azért nem kérek, mert nem akarom elenni előlük azt a kis krumplit, amikor minden falatot be kell osztani, ki kell számítani, különben mindenkinek kevesebb jut, vagy nem marad másnapra. Meg azt, hogy mindenki egyformán kapott abból a szűken mért krumpliadagból, mi is megkaptuk a magunk járandóságát,

igazságtalanság lenne részemről, ha elfogadnám azt a szem sült krumplit, akárhogy csorog utána a nyálam. Meg azt, hogy hátha Sefcsikék éléskamrájában egyszerűen semmi sincs azon a kis krumplin kívül, hiszen a mienkben sincs, és ha most megesszük, akkor még az sem lesz…

Sefcsik néni hosszan rám nézett. Aztán Pimpire pillantott, aki a háta mögé dugta a kezét, hogy még véletlenül se lehessen belecsúsztatni valamit. Pimpiről ismét rám emelte a tekintetét, és megértette. Elsápadt. De úgy, mintha a Cserép utca legszebb hagyományait sutba dobva, mégiscsak el akarná veszíteni az eszméletét. A szeme sarkában könny jelent meg, de csak az egyikben, és csak egyetlen csepp. Égnek lökte két kezét, és jajveszékelni kezdett:

– Jaj, jaj, az isten verje meg ezt az átkozott életet! Idáig jutottam! Egy szem koszos krumplit nem lehet elfogadni a kezemből, olyan nyomorúságra, olyan szegénységre jutottam. Hogy hátha hiányozni fog! Hogy hátha a számtól kell megvonnom. Ezek a félnótás prolik meg csak fújják a magukét a világról, hogy ilyen szép lesz, meg olyan nagyszerű lesz. Majd! Hát azt a *majdot* hogyan osszam szét, hogyan tálaljam fel, mi? Hogyan? Jaj nekem, de nagyszerű, jaj nekem, de gyönyörű világ, utcát azt tudnak elnevezni két csecsszopóról, mert majd a jövő!… De mi van ma? Mi? Ilyen szégyent! Istenem, ilyen szégyent!… Már keservesen zokogott.

Az öt fiú dermedten állt, még a falat se ment le a torkukon.

Lám, megint tanultam valamit. Azt, hogy még a tapintat is lehet tapintatlan, lehet megalázó és megszégyenítő. De én, a tapintatos jobban szégyelltem magam, mint Sefcsik néni. Simogatni, ölelgetni kezdtem őt, mintha én lennék a komoly, okos, bölcs felnőtt, és ő a megbántott kisgyerek. Pimpi ugyanúgy tett. És vigasztalni próbáltuk, hogy mi nem úgy gondoltuk,

igazán nem úgy, ne haragudjon ránk, és kérjük szépen, adja oda nekünk a krumplikat.

Sefcsik néni erőtlenül tűrte, hogy kivegyük a kezéből a két szem sült krumplit. Már egészen kihűltek, s bőrük megráncosodott, mintha bánatukban megvénültek volna, öreg arccal néztek ránk. Szépen, óvatosan visszatettük őket a kályhára, s a szobát ismét mesebeli sültkrumpli-szag kezdte betölteni, az a kedves, otthonos, meghitten szerény és mégis oly hatalmas illat.

A sírás lassan-lassan csitult, megnyugvó, beletörődő szipogássá csöndesedett. Mi otthagytuk Sefcsik nénit az ikrekkel meg a bánatával, és lábujjhegyen kilopakodtunk. Csak akkor vettem észre, helyesebben csak akkor vettem tudomásul, hogy Gabi hiányzik közülünk.

Senki se tudta, hol van.

Gabi az utóbbi napokban el-eltünedezett. És amikor jelen volt, akkor se volt ott igazán köztünk, bár úgy tett, mintha ott lenne. Iskolai történeteket mesélt, hogy Gereben tanító úr így meg úgy, még bolondozott is, de mintha mindig máson járt volna az esze. Még az elnevezési és leleplezési ünnepségről se lehetett vele beszélni, csak legyintett, és azt mondta: „Á, semmi az!”

Én egyszer kérdezni akartam tőle, hogy a márványtáblán miért ez áll: „a Cserép utcai úttörőcsapat", amikor mi előőrscsapat vagyunk. De nem hagyott kibeszélni, csak hátba vágott.

– Hát észrevetted, prücsök?

Ennyi volt az egész. És aztán az eltünedezések. Mindig szerette a titokzatoskodást. No de ennyire?

És annyira, hogy amikor felbukkant, egészen váratlanul azt mondta:

– Holnap három órakor. Megjelenés halálosan kötelező.

Életbevágó dolog.

Semmi többet. De ezt mindenkinek. Hogy izguljunk, hogy törjük a fejünket, hogy másnap délután három óráig egyébre se tudjunk gondolni. Szerintem ez mégiscsak túlzás volt.

Viszont elérte vele, hogy már három előtt tíz perccel ott volt mindenki, beleértve még a nagysefcsiket is, ott, a hátsó lépcsőnél.

Pontosan három órakor kinyílt Klimkóék ajtaja. Kilépett rajta Klimkó néni, és elindult vásárolni. Ugyanakkor kopogó léptek hallatszottak. Valaki jött lefelé a hátsó lépcsőn. Mint egy ponyvaregény, ugye? Mint egy krimi: jön a gyilkos!

Pedig ő jött. És azt mondta:

– Majd a gyerekek!

– Majd a gyerekek! – mondtuk mi is, és vártuk, hogy most bejelenti. Nem tudtuk mit, de bejelenti.

Ő végignézett rajtunk. Számba vett minket.

– Mindenki itt van? Akkor mehetünk. Gyerünk, indulás!

Indultunk és mentünk.

Túl sok bámulója nem lehetett a menetnek. Akkoriban annyi felvonulás volt Pesten, hogy nem kelthettünk különösebb feltűnést. Néhányan azért mégis megnéztek minket. Különösen akkor, amikor Gyurika kivált a sorból, és a fal mellett lépkedve szemügyre vette a lezajlott választás plakátjait, amelyeket csapkodott az ónos eső, és csattogtatott a feltámadó szél. Ez a második választás már országos volt, nemcsak egyszerűen fővárosi. Az első általános titkos választás, rengeteg plakáttal és rengeteg kiragasztott arcképpel.

Gyurika mustrálgatta az arcképeket, és sorba rájuk bökött.

– Ezt szeretem. Ezt nem szeretem. Ezt se szeretem. Ezt szeretem.

Megjegyzem, a legcsekélyebb tekintettel se volt pártállásra, politikai pozícióra, vagyis teljesen apolitikusan és kispolgári

álobjektivitással bírálta el az emberfeletti méretű portrékat.

Akire azt mondta: nem szeretem, mintha bánatos könnyeket hullatott volna, pedig csak esőcseppek csurogtak végig a papiroson. Akikre pedig úgy mutatott rá, hogy: ezt szeretem! – hát azok felemelték fényképfejüket, elmosolyodtak, s látszott rajtuk, milyen büszkévé teszi őket Rezik Gyurika szeretete… így kanyarodtunk rá a Fóti útra, onnan a Csángó utcába, majd befordultunk a Malom utcába. Gyurika, akiben aznap, úgy látszik, olthatatlan szereplési láz égett, diadalmasan felkiáltott:

– Ott van! Megvan! Megtaláltam, ami elveszett! Ugye, megmondtam?!

Futásnak eredt. Elrohant, egészen egy sárga dísztéglás, hosszú, földszintes épületig. Deszkákkal kifoltozott kapuja előtt megállt és integetett.

– Gyertek! Gyorsan! Ez az! Tudtam, hogy meglesz!

Mi is odaértünk. Gyurika megrángatta Gabi nadrágját.

– Nézd, ezt a titkos helyiséget találtam. Csak elveszítettem. De most megtaláltam. Gyerünk be, foglaljuk el.

– Jó – egyezett bele Gabi. – Bemegyünk. Elfoglaljuk.

Gyurika ismét a nadrágszárába kapaszkodott, de ezúttal azért, hogy visszatartsa.

– Várj! Elkéstünk. Már elfoglalták.

Felmutatott az ablakokba, amelyeknek keretében vagy Wepa, vagy Lux fagyálló, vízálló, viharálló, fényáteresztő, hőszigetelő ablaküvegpótló feszült. Ezeket állandóan reklámozták, minden újságban ott volt a hirdetésük; azért tudom ilyen jól, mert a hirdetések kövér betűit már egész ügyesen tudtam olvasni. A fényáteresztő ablaküvegpótlók tényleg áteresztették a fényt, láttuk, hogy mögöttük lámpa ég.

– Mehetünk szépen haza – csüggedt el Gyurika.

– Azért csak gyerünk be – mondta nagy bátran Gabi. Kinyitotta a recsegő kaput, és belépett. Mi utána. Tágas kapualjba jutottunk, olyan volt, mint egy komor, nagy barlang. A végében valami udvar- vagy kertféle látszott, tele felhalmozott lomokkal. Jobbra és balra két-két bejárati ajtó nyílt. Az egyik, a bal kéz felőli második ajtó – kinyílt. Az ajtó keretében ott állt Piri néni.

– Nini! A mamád! – figyelmeztettem elképedve Pimpit.

– Aha – mondta ő, és egy cseppet se látszott meglepettnek, nem úgy, mint mi többiek. Kivéve Gabit. De ez nem látszott meg rajta.

A legérdekesebb mégis az volt, hogy Piri néni egy csöppet se csodálkozott el rajtunk. Ellenkezőleg, úgy integetett nekünk, mintha már várt volna ránk.

– Csakhogy megjöttetek! – örvendezett. – Már azt hittem, sosem értek ide. Gyertek, gyertek, befelé…

Az egészből egy szót sem értettünk.

Bementünk, hogy megértsük.

XI. ÚJ FEJEZET KEZDŐDIK

Odabent jó meleg fogadott s a kissé nyers tűzifa fanyar füstje, amelybe még valami édes, cukros illat is vegyült.

– Majd a gyerekek! – villantotta ránk mosolygó szemét Piri néni, becsukva az ajtót. – Azonkívül: *előre!*

– Majd a gyerekek! – feleltük minden meggyőződés nélkül, mert ezt se értettük. Azonkívül mit jelentsen ez az előre?

Csupán Gabi és Pimpi tette hozzá a köszöntéshez – ugyancsak teljesen érthetetlenül – az *előrét.*

– Hát tessék, ez az – mutatott körbe Piri néni. – Remélem, megfelel. Nézzetek körül alaposan.

Hogy értsük azt, hogy ez az? Mi? És miért reméli, hogy megfelel? Kinek felel meg? Minek felel meg? Milyen célra? Érthetetlen! Egyes-egyedül a körülnézésre való felszólítás volt érthető. Hát mindenesetre alaposan körülnéztünk.

Jó nagy szobát, majdhogynem termet láttunk. Három ablaka nem az utcára, hanem az öblös kapualjból már megfigyelt, elhanyagolt kertre vagy hátsó udvarra nyílt, ahol eső verte a felhalmozott lomokat. Odakint aligha rejtőzhetett a titok megfejtése, az valahol odabent bujkálhatott a teremnyi szobában. Tehát ott folytattuk a szemlélődést.

Asztalokat láttunk, valóságos asztal-kongresszust, amelyre ki tudja, merről és honnan verődtek össze a résztvevők: zöld posztós kártyaasztal, bicegő konyhaasztal, x-lábú deszkaasztal, még egy kis kecses női íróasztalka is.

Az asztalok mellett néhány szedett-vedett szék és három deszkalóca állt. De nem ők voltak az érdekesek, hanem az, ami az asztalon volt, az a bögre- és csészefelvonulás; kicsiny és öblös, füles és fületlen, pöttyös és virágos ivóedények seregszemléje. S mindegyik mellett kis fehér papíron egy-egy szelet valódi

mazsolás kalács hevert.

A sarokban nagy vaskályha állt, az ontotta magából a jó fanyar fafüstöt és a hőséget. S a tetején! A tetején piros mázas fazék melegedett, fedője alól észbontó kakaóillat sündörgött elő.

Ez már nemcsak titokzatos volt, hanem izgató is.

Ti, pajtások, bizonyára sokalljátok már a kályhákat és kályhatetőket.

Sefcsikéknél krumpli sült a kályha tetején, itt meg egy nagy fazék kakaó főtt, ha hihetünk az orrunknak.

Alighanem úgy vélitek, hogy ez az ismétlődés képzeletszegénységre vall részemről. Pedig nem képzelőerőben volt hiány, hanem fában és szénben. Tüzelőnkből nem futotta külön a konyhai csikótüzhely – népszerű nevén sparhert – és külön a szobában álló vaskályha fűtésére. Ezért vagy főzve melegedtünk a konyhában, vagy melegedve főztünk a szobában. Így hát az a bizonyos fazék nagyon is a helyén volt ott a vaskályhán 1945-ben. Nem a fazék foglalkoztatta a fantáziánkat (valamint a szaglásszerveinket és gyomornedveinket), hanem a tartalma.

Mielőtt azonban arra – vagyis a tartalmára – is sor került volna, én a magam részéről Piri nénit is alaposan szemügyre vettem, mintha a teremnyi szobával együtt őt is most látnám először. És minél tüzetesebben megszemléltem, annál inkább úgy tetszett, hogy csakugyan most látom először. Olyannak, amilyen valójában. Így láttam én meg akkor az igazi Piri nénit, és szeretném, ha így látnátok meg ti is, mert ilyen Piri nénivel soha többé nem fogtok találkozni.

Én is egyes-egyedül őt ismertem, pedig sokan voltak azelőtt a Piri nénik, a papám később sokat emlegette vele kapcsolatban B. Margitot, aki ugyanolyan volt, meg H. Rózsit, Sz. Piroskát, S. Sárit, talán még másokat is. Anyu valósággal féltékeny volt az

emlékükre, pedig szerette őket. Mégsem örült, amikor apu olyan nagy rajongással beszélt róluk, akik szakszervezeti összejöveteleken, vasárnapi ifitúrákon, legális és illegális szemináriumokon, a gödi fészekben eltöltött hétvégeken nevelkedtek, növekedtek, formálódtak, olyanná, mint… mint Piri néni. Mint *Pirinéni.*

Bizonyára ezt a pirinéniséget láttam meg rajta és benne akkor délután, amint ott állt a teremnyi szoba közepén, rövidre nyírt, majdnem fiúsan egyszerű, vörösesbe játszó hajával, sötétkék

szemével, a közepesnél valamivel kisebb, mégis erőteljes termetével. Barna szövetszoknyát s tiszta fehér blúzt viselt, nehéz túrabakancsot hordott, és egy falba vert szögön ott lógott kopott viharkabátja meg svájcisapkája.

Értelmetlen leírás. Szavaimmal úgysem vagyok képes megközelíteni azt a tiszta és egyszerű szépséget, azt a nyugodt vidámságot, ami belőle sugárzott. Olyan ember volt, aki nemcsak az ajkával és a szemével mosolygott, hanem egész lényével… De

lám, már megint kezdem a leírást! És mégis, egyvalamit még meg kell említenem. Fehér blúzának bal oldalán, éppen a szíve fölött tűz-vörös kottafej piroslott. Később apa elmondta, hogy az annak a fiatalokból álló munkáskórusnak a jelvénye volt, amelyben Piri néni is énekelt. De számomra több volt, mint jelvény. Jelkép volt, és az is maradt. A pirinéniség jelképe.

Meglehet, mások emlékezetében másképpen él tovább, de az enyémben így, és hiszem, hogy az én emlékképem az igazi.

– No, gyerekek, megnéztétek? Igaz, egyelőre nincs itt sok látnivaló. De majd lesz – mondta Piri néni. – Egy-kettő, rakodjatok le, és érezzétek itt otthon magatokat. Aztán figyeljetek, mert most jön a meglepetés…

– A kakaó! – suttogta átszellemülten Mica.

– A kakaó! – rikkantotta Gyurika.

– A kakaó! – lelkesedett szipogva Szipó.

– Helyes, jöjjön a meglepetés-kakaó – mosolygott Piri néni. – Meguzsonnázunk. Kérem a csészéket.

Mindenki letelepedett, kivéve Pimpit és engem. Mi hordtuk a csészéket és bögréket Piri néninek, aki telemerte azokat jó sűrű, cukros kakaóval. Közben dicsekedett:

– A kakaót a Nemzeti Segélytől kaptam. A mazsola a kalácsban az UNRÁ-tól való. A cukrot pedig egy spekulánstól kobozták el, volt vagy egy fél vagonnal. Abból jutott nekünk is. Valami Rosmeyertől… Az a gyanúm, ismeritek ezt a nevet.

– Hajaj! – legyintett a kakaósbögréből kiemelkedve a nagysefcsik.

– Én tökkelütött hülye! – csapott a homlokára Gabi. – Erről teljesen megfeledkeztem. Pedig Szipó mondta.

– Mit mondtam én? – kérdezte teli szájjal Szipó.

– Hát a tüntetést a Lehelen és a sárral megdobált Rosmeyer urat.

– Zt tnylg mntam – csámcsogott Szipó, és az elnyelt magánhangzókat nagy korty kakaóval öblítette le.

– Igaz is, majd kifelejtettem a MADISZ-fiatalokat – folytatta Piri néni. – Ők segítettek úgy-ahogy rendbe hozni ezt… ezt itt… Mi is ez tulajdonképpen?

– Titkos helyiség! – rikkantotta Gyurika. – Én találtam.

Nevettünk.

– Csak ne nevessetek – mondta nevetve Piri néni. – Tényleg Rezik Gyurka találta. De el is veszítette. Aztán Klimkó Gabi újra megtalálta. Ki kér még? – És megkongatta a fazék oldalát.

Azonnal felfogtuk, hogy a kérdés nem a titkos helyiségre, hanem a kakaóra vonatkozik. Ütemesen zörögtünk a csészéinkkel, és ütemesen kiáltottuk:

– Ké-rünk-még! Ké-rünk-még!

Ismét hordtuk-vittük Pimpivel a bögréket és csészéket. A fazék kiürült. Mi uzsonnáztunk. Néztük Piri nénit. Piri néni nézett minket. Jól éreztük magunkat.

– Tudtok közben figyelni? – kérdezte Piri néni. Nem könnyű dolog egyszerre figyelni a kakaóuzsonnára is meg Piri nénire is, de azért tudtunk.

– Akkor most jön a valódi meglepetés – közölte Piri néni. – Mégpedig az, hogy ez a helyiség egészen a tiétek. Mától fogva a ti helyiségetek. A csapaté.

Meglepetésünkben a torkunkon akadt a falat, cigányútra ment a korty. Nagy nehezen lenyeltük, illetve kiköhögtük. Ennyi időre mindenképpen szükségünk volt, hogy felfogjuk a bejelentés teljes jelentőségét. Akkor aztán kitört a hurrázás és éljenzés és hajrázás és huhuzás és nagyszerűzés és megint éljenzés.

Piri néni megkongatta a merőkanállal a fazék oldalát. Nagyon tetszett neki az örömünk, de igyekezett komoly maradni.

– Nem is vagytok rá kíváncsiak, hogyan lett a tiétek? – kérdezte, amikor végre nagy nehezen csöndet teremtett. – Persze hogy kíváncsiak vagytok, és tudni szeretnétek – adta meg magának a választ. – És ha már ilyen nagyon unszoltok, nem bánom, elmondom. Úgy történt, hogy Gyurika talált egy titkos helyiséget, de azután elveszítette. Gabi nem nyugodott bele az elveszítésbe, hanem keresni kezdte, és meg is találta. Aztán valaki (akit nem akarok megnevezni) hivatalról hivatalra járt, kilincselt, hogy kiutaltassa, mert tudjátok, az ilyesmihez most kiutalás kell. Végül eljutott a Gyermekbarát Egyesületbe, és az elintézte. Ezután következtetek ti. Azzal, hogy megkaptátok, vagyis a tiétek, feltéve, hogy kell nektek. Kell? Hát persze hogy kell – adta meg ismét önmagának a választ, mielőtt mi szóhoz jutottunk volna. Elmosolyodott. S ahogy mondtam, nemcsak az ajkával, nemcsak a szemével, hanem egész lényével. S mosolyogva tette hozzá: – Látjátok, ennek igazán örülök.

– Mi is! Mi iiiiiiiis! – Végre ordíthattunk, ahogy a torkunkon kifért.

– Csak ne nagyon siessétek el azt az örömöt – intett le minket. A helyiséggel együtt tudniillik engem is megkaptatok. Afféle tanácsadónak és segítőtársnak…

– Tudjátok meg, Piri néni már eddig is az volt – mondta lelkesen Gabi. – Mindenben segített. És csuda jó tanácsokat adott. Mindenben.

Ez újabb meglepetés volt számunkra. És ha egy kicsit töritek a fejeteket, akkor a ti számotokra is.

Aha! Már rájöttetek. Úgy van, arról a bizonyos harmadik szálról van szó. Amit egyszer már számon kértetek tőlem. És amiről azt hittétek, hogy kicsúszott a kezemből, pedig hát itt volt a markomban, akkor is, amikor nem tudtam róla.

Gabi közbeszólása mindenre vagy majdnem mindenre

rávilágított.

Igazságtalanul gyanúsítottam meg Pimpit, mert Piri néni akkor csakugyan üzent, hogy szeretne Gabival beszélni. Beszélt is.

És Gabi attól kezdve folyton Piri nénivel konspirált, mint egy igazi összeesküvő. Nemcsak a titkos helyiség dolgában, hanem mindenben. Ő maga mondta az előbb.

Biztosan Piri nénivel tárgyalta meg a választási zenés ébresztőt. És beavatta Piri nénit az elnevezési és leleplezési ünnepségbe is. Vagyis Piri néni nem is Serbán úr helyett volt ott, vagy ahogy hivatalosan mondják, jelent meg, hanem saját maga helyett. Meg minden.

A csapat dübörgő lábdobogással és ordítozással fogadta Piri néni bejelentését. Azonkívül még csörömpöltek is a bögrékkel.

– Köszönjük! Elfogadjuk! Klassz lesz! Nagyon jó! Tessék segíteni!

Csak hárman nem dobogtunk és ordítottunk. Gabinak nem volt oka rá, hiszen ő már régen döntött: Piri nénit választotta. Pimpi illendőségből maradt csöndben, nem akarta ünnepelni a saját mamáját, átengedte ezt a többieknek. Én meg azzal voltam elfoglalva, hogy átláttam a szitán.

– Óvatosabban bánjatok azokkal a bögrékkel – szólt ránk Piri néni. – Még szükség lehet rájuk. Talán máskor is ihatunk belőlük kakaót. Vagy tejeskávét. Egyszer esetleg még igazi csokoládét is.

Ettől a páratlan lehetőségtől mindenki úgy megilletődött, hogy néma csend támadt, hallani lehetett odakint az esőcseppek kopogását. Piri néni pedig folytatta:

– Akkor most megalakítjuk a csapatot, jó? Persze hogy jó – adta meg szokása szerint önmagának a választ.

Dénes ellenvéleményt nyilvánított, de mindnyájunk helyett.

– Minek megalakítani? Már meg van alakulva.

– Csakhogy most új fejezet kezdődik – mondta Piri néni. – És az új fejezethez új név is kell. Ti előőrscsapatnak neveztétek el magatokat. Az előőrsöt a pionírból fordítottátok. Csakhogy a fordítás nem valami jól sikerült, nem találtátok meg a megfelelő szót. Pedig az nagyon fontos. Mármint a megfelelő szó. Azon nagyon sok múlik. A megfelelő szó pedig nem más, mint: úttörő. Tehát: úttörőcsapat. Hogy tetszik?

– Nini! – kiáltottam fel, mielőtt még Piri néni helyeselhetett volna saját magának, hogy nagyon tetszik. – Hiszen az emléktáblán is az volt, hogy Cserép utcai úttörőcsapat.

– Nagyon jó megfigyelő vagy – állapította meg Piri néni. – Én mondtam Gabinak, hogy várjunk még vele, de ezúttal nem fogadta meg a tanácsomat. Ragaszkodott az úttörőcsapathoz, azt mondta, hogy nagyon jól hangzik.

– Klasszul is hangzik – erősítette meg Gabi. És megkérdezte: – Elfogadjátok?

Elfogadtuk. Ugyan ki mondott volna ellent Gabinak? Természetesen a nagysefcsik.

– Szerintem teljesen megfelel az előőrscsapat. Régi névvel is lehet új fejezetet kezdeni.

– Csakhogy a többi csapatot is úttörőcsapatnak nevezik – világosított fel Piri néni. – Úgy gondolom, nem lenne helyes, nem lenne elvtársi magatartás részünkről, ha mi nem csatlakoznánk hozzájuk.

Talán nem is tudta, hogy ezzel az *elvtársival* teljesen lehengerelte a nagysefcsiket, aki szerette az ilyen kifejezéseket, amiket a papájától, Sefcsik bácsitól hallott. De az is lehet, hogy tudta. Mindenesetre lehengerelte.

S a lehengerelt, aki eredetileg azt szerette volna mondani, hogy miért nem a többiek csatlakoznak hozzánk, zavarában azt dünnyögte:

– Hát van többi is? Nem is tudtam.

Mi se tudtuk.

Piri néni elmagyarázta, hogy azok a csapatok azért nem egészen olyanok, mint a mienk, mert előzőleg egyik se volt sejtegyesület, nem harcolt a zöldingesek ellen, nem segített a mozgalomnak, nem rejtegetett veszedelemben levőket, nem is tehette, mert akkor még nem is létezett. Tulajdonképpen a mi csapatunk az első, de hát erről a többiek nem tudhattak, és csapatot alakítottak, mégpedig úttörőcsapatot, a hetedik kerületben meg a Wekerle-telepen és talán másutt is. De ez még semmi, mert nemsokára az egész országban mindenütt lesznek úttörőcsapatok, ezer és ezer úttörő él majd itt boldogan, vidáman, remekül, és mi tudni fogjuk, sőt csakis mi magunk fogjuk tudni, hogy mi voltunk az elsők, mi kezdtük, mi törtük először az utat, mi tettük az első lépéseket!…

Elhallgatott. Nem volt képes folytatni. S én láttam rajta, hogy nemcsak mondja, nemcsak gondolja, hanem látja is azt, ami lesz, ami… ami a jövő. És abban a pillanatban még Pimpinek is megbocsátottam, nem véglegesen ugyan, de megbocsátottam, amiért ilyen mamája van.

– Szóval úttörő? – tette fel a kérdést a beállott csendben Gabi.

– Igen, úttörő! – mondtuk rá mi.

– Nagyszerű! – örvendezett Piri néni azon, hogy megértettük. – De ha úttörő, akkor ti most már nem egyszerűen gyerekek vagytok, hanem pajtások. Valamennyi úttörő pajtásai.

– Szevasz, pajtikám! – csapott Ipszi vállára Dénes.

Azt meg Piri néni nem értette, miért tört ki erre köztünk az általános és ragályos vidámság. Mindenesetre velünk nevetett. Aztán nekünk kellett elmagyaráznunk Ipszi szavajárását, a pajtikámozást. Mire ő is Ipszi vállára csapott.

– Jól van, pajtikám. Jól van, Ipszi pajtás.

Újabb vidámságroham következett. Most már olyan hangulatba kerültünk, hogy mindenen hajlandók voltunk nevetni. Talán még azon is nevettünk volna, ha leszakad a plafon. De nem szakadt le. Azok az idők már elmúltak.

– Pajtások – emelte fel a hangját Piri néni –, ha már ilyen szépen megalakultunk, akkor válasszunk nevet is! Azt kérditek, hogy minek? – Mi ugyan nem kérdeztünk semmit, de azért megfelelt rá: – Hát azért, hogy amikor tíz meg száz, esetleg ezer úttörőcsapat lesz az országban, akkor meg lehessen különböztetni a mienket a többitől. És a többit a miénktől. Így hát elneveztük magunkat. Nem könnyen és nem egyszerűen, de elneveztük. Annyi javaslat röpködött a levegőben, hogy lepkehálóval lehetett volna fogdosni őket. A legnagyobb tetszéssel Gabi javaslata, a dr. Serbán Péter úttörőcsapat találkozott. De Piri néni ellenezte. Ha ő lesz a tanácsadó és a segítőtárs, akkor a csapat nem viselheti a férje nevét. Még azt hinnék, hogy egy úttörőcsapathoz ment feleségül. Már nem tudom, kinek az ötlete volt a Toldi Miklós úttörőcsapat. Mindenesetre ebben maradtunk. És Piri néni már szólt is:

– Most akkor letesszük mindannyian a fogadalmat. Mondjátok utánam: én…

– Én – mondtuk utána.

– Most mondjátok a saját neveteket…

– Most mondjátok a saját neveteket – visszhangoztuk mi.

– Jaj, ti kis szamarak! – nevetett Piri néni, de olyan jóízűen, hogy nem tudtunk megsértődni, pedig szerettünk volna. – Mindenki mondja a saját nevét.

Ja! Az más. Mondtuk a saját nevünket.

– A Gyermekbarát Egyesületen belül megalakult Toldi Miklós úttörőcsapat tagja – mondtuk utána most már minden baj nélkül –, becsülettel fogadom, hogy felszabadult hazámért minden

áldozatra kész vagyok, szüleimnek és nevelőimnek mindenkor szót fogadok, s a világ minden dolgozóját a testvéremnek tekintem.

Igen, ez volt az első úttörőfogadalom szövege. Mi akkor még nem tudtuk, hogy később lesz majd másik is. Olyan komolyan, olyan átérzéssel mondtuk, mint aki egy életre szóló fogadalmat tesz. Csak egy ponton mutatkozott némi kis habozás. A szófogadásnál. Mert az rendben van, hogy szüleinknek és nevelőinknek… De hogy mindenkor?! Ez azért egy kis túlzás. Mégis túljutottunk rajta, és a fogadalom végén magánszorgalomból elharsogtuk:

– És majd a gyerekek!

Ebből megint baj lett. Vagy legalábbis fejtörés. Mert kiderült, hogy a többi pajtás nem ismeri ezt a köszöntést. Honnan ismerhetné? Javasoltuk ugyan, hogy tanulják meg, de Piri néni azon a véleményen volt, hogy olyan köszöntés kell, ami mindenkinek egyformán jó, mindenkihez egyaránt szól, és mindenki számára kifejezi azt, ami az úttörőség lényege. Miután ezt kifejtette, megkérdezte, ki ismer valamilyen Petőfi-verset.

– A *János vitézt* tudom is kívülről – jelentkeztem. – „Tüzesen süt le a nyári nap sugára az ég tetejéről…”

Sajnos nem hagyta végigmondani, pedig nagyon szívesen elszavaltam volna. Hadd pukkadjon Pimpi, hogy milyen jól tudom. Nem pukkadt, hanem amikor Piri néni félbeszakított, azonnal mondta a *Kutyák és farkasok dalát.*

– A *Talpra magyart* is ő írta! – kiáltotta Gabi.

– És az *Anyám tyúkját* is – tette hozzá a középsősefcsik.

– Az semmi! – intette le a bátyja, a nagysefcsik. – De azt is, hogy *Akasszátok fel a királyokat.*

– Kitűnő! Mindegyik kitűnő – dicsért meg mindannyiunkat Piri néni. – De tudja-e valaki véletlenül a *Csatadalt?*

Ipszi véletlenül tudta. Őrá mindig lehetett számítani. Már mondta volna, de Piri néni megállította.

– Pajtások! Csináljuk úgy, hogy a refrént mind mondjuk Ipszi pajtással. – Észrevette, hogy csak bámulunk rá, és nem értjük. – Igaz is. Refrénnek a vers ismétlődő részét nevezik. Majd én intek. Jó? Persze hogy jó. Kezdhetjük.

Trombita harsog, dob pereg, kész a csatára a sereg…

Amikor Ipszi ideért, Piri néni intett. Mi pedig a szavalóval együtt kiáltottuk: – *Előre!*

– *Süvít a golyó, cseng a kard, ez lelkesíti a magyart…*

Megint csak intés, megint csak közordítás: – *Előre!*

– *Fel a zászlóval a magasba, egész világ hadd láthassa…*

– *Előre!* – kiáltottuk, minden intés nélkül.

– *Hadd lássák és hadd olvassák, rajta szent szó van: szabadság!*

– *Előre!* – tört ki belőlünk a csatakiáltás.

– Ez az! – örvendezett Piri néni. – Már meg is tanultátok az úttörőköszöntést. Halljuk még egyszer.

– Előre! – kiáltottuk, harsogtuk, zengtük, ordítottuk, és még egyszer magánszorgalomból: – Előre!

Az ajtó kivágódott. Egy teljesen feldúlt néni állt az ajtóban, kabát és sapka vagy kendő nélkül, látszott rajta, hogy csapot-papot otthagyva rontott be hozzánk.

– Mi az, mi történt? Valami baleset? – kérdezte rémülten, és lihegett.

– Szervusz, Rózsi elvtársnő! – nevetett rá Piri néni. – Nem történt semmi különös, csak éppen új fejezet kezdődött.

Rózsi elvtársnő úgy nézett Piri nénire, mint aki nem tudja, hogy kettejük közül melyik őrült meg hirtelen.

– Miféle új fejezet? – kérdezte tétován.

– Megalakult a Toldi Miklós úttörőcsapat – hangzott a felvilágosítás.

– Jaj! – lélegzett fel megkönnyebbülten Rózsi elvtársnő. – Én meg már azt hittem, hogy valami háborúból visszamaradt akna robbant fel, és tömegszerencsétlenséget okozott. De egy új fejezet… az más… az mégis valamivel jobb. Szervusztok.

– Előre! – viszonoztuk a köszönést.

És csak utólag kaptunk észbe, hogy minden integetés vagy biztatás nélkül, egészen magunktól és egészen magától értetődően használtuk az új köszöntést. Úgy látszik, csakugyan új fejezet kezdődött.

De még nem ért véget.

Ugyanis ha már benne voltunk, akkor a végére kellett járnunk. Legalábbis Piri néni szerint, aki sok mindent tudott rólunk, de mindent azért mégsem. Ezért nem sejthette, hogy milyen vihart fog felidézni azzal, amit ő egészen egyszerű, egészen kézenfekvő dolognak tartott. Mármint a csapat beosztással. Közölte, hogy a csapat rajokból, a raj pedig őrsökből áll. Minden rajban két őrs van, illetve lesz, élén az őrsvezetővel és a helyettesével. Mi viszont mindössze tizenhárman vagyunk, ami a babona szerint szerencsétlen szám, de a számtan szerint se szerencsés, mert nem lehet kettővel elosztani, hogy két egyenlő létszámú őrsre oszolhassunk.

Dénes azt ajánlotta, hogy a két legkisebbet, Gyurikát és Milkát tekintsük két fél pajtásnak, és akkor az egyik őrsben is hat, a másikban is hat tag lehet.

Az ajánlat nem talált különösebben lelkes fogadtatásra se Gyurika, se Milka részéről, mivel ők egésznek tartották magukat, és nem mutattak hajlandóságot arra, hogy az oszthatóság kedvéért feleknek tekintsék őket.

Piri néni se helyeselte a javaslatot. Úgy vélte, hogy a csapatnak együtt kellene maradnia, egy őrsben. A másik őrsöt pedig össze fogjuk majd toborozni, új fiúkból és lányokból. A

megalakuló őrs vezetője legyen Gabi, aki eddig is elnök volt, a helyettes pedig az eddigi főtitkár, a nagysefcsik.

Mi már éppen helyeselni készültünk, amikor a nagysefcsik, számomra nem teljesen váratlanul, felugrott, és handabandázni kezdett. Hogy azt már nem! És nem és nem! És még egyszer nem. Ő eddig se helyettes volt, hanem főtitkár, és ezután se lesz az. A faterja, vagyis a papája is megmondta számtalanszor, hogy nekik kell a kezükben tartani a vezetést. Ha Klimkó őrsvezető lesz, akkor neki legalábbis rajvezetőnek kéne lennie, de nem ragaszkodik hozzá, csak ahhoz ragaszkodik, hogy ő nem lehet Klimkó helyettese, mert ő jobban tudja.

Ki tudja, mi mindent hordott még össze, igyekezett úgy feltüntetni a dolgot, mintha elvi ellentétekről lenne szó, holott azt se tudta, mi az az elvi. Azt viszont jól tudta, mi az a hiúság és féltékenység, mert az dolgozott benne, semmi más.

Gabi vérig sértetten kijelentette, hogy akkor ő nem lesz őrsvezető, legyen Sefcsik az őrsvezető, ha olyan nagyon akar.

– Ki akar olyan nagyon őrsvezető lenni?! – kakaskodott a nagysefcsik.

– Te akarsz, igenis te. Hát csak legyél – adta a sértődöttet Gabi. – Én ugyan nem ragaszkodom hozzá. Majd leszek egyszerű tag.

– Ismerlek! – támadt rá a nagysefcsik. – Szépen a háttérben maradnál, furkálnál, hogy megbuktass.

– Kikérem magamnak! – toppantott Gabi.

– Én kérem ki magamnak! – dühösködött a nagysefcsik.

Miután ilyen szépen kikérte magának mind a kettő, Piri néni közbelépett.

– Pajtások, ezt igazán nem hittem volna. Annyi bajban, veszedelemben, küzdelemben szépen megértettétek egymást, és éppen most tör ki köztetek valami értelmetlen ellenségeskedés.

Sajnálom, hogy az új fejezet ilyen rosszul kezdődik. Igazán sajnálom. Talán kár is volt elkezdeni.

A nagysefcsik becsületére legyen mondva, rögtön észhez tért. Bocsánatot kért Piri nénitől, és példáját Gabi is követte. Azért annyira nem tértek észhez, hogy egymástól is bocsánatot kérjenek. Piri néni pedig úgy tett, mintha ezt nem venné észre. Inkább azt mondta, hogy kompromisszumos megoldást javasol, ami annyit jelent, hogy a kecske is jóllakik, a káposzta is megmarad, ezt hívják idegen szóval kompromisszumnak.

Azt ajánlotta, hogy alakítsunk két őrsöt, egy létezőt és egy létezendőt. A létező őrs vezetője legyen Gabi, a később, de minél hamarabb felállítandó őrsé pedig a nagysefcsik, Gabi helyettese legyen, mondjuk…

– Ipszi! Csakis Ipszi! – kiáltoztunk mi.

– És az őrs neve legyen Tanácstag őrs! – javasolta Gabi. – Serbán úr, a tanácstag tiszteletére – tette hozzá.

Várakozó tekintetet vetettünk Piri nénire. Féltünk, hogy ezt is ellenezni fogja. De ő nevetve bólintott és beleegyezett.

– Helyes, tehát Tanácstag őrs. Őrsvezető Gabi, őrsvezető-helyettes Ipszi pajtás. És ki legyen a nagysefcsik helyettese?

Csakugyan, ki legyen a nagysefcsik helyettese? Csönd. Várakozás. Habozás.

– Én Pimpit ajánlom – javasolta Gabi.

Igen, Gabi. Teljesen önként. Ő maga engedte át, sőt ajánlotta fel Pimpit a vetélytársának. Ki érti a férfiakat?

Nem tudom, melyikük pirult el jobban. Pimpi a megtiszteltetéstől vagy a nagysefcsik… tudjuk, hogy mitől…

– Én szívesen leszek az őrsvezető helyettesének a helyettese – jelentkezett a középsősefcsik általános derültséget keltve. Így azután Gabi váratlan nagylelkű gesztusa és a középsősefcsik bohóckodása következtében mégse kezdődött olyan rosszul az új

fejezet…

Most veszem észre, milyen sokáig elidőztem olyan jelentéktelen részleteknél, amelyek számotokra egészen természetesek, nekünk azonban merőben újak voltak – hiszen mi kezdtük. De így van ez mindig, amikor az emberben feltolulnak a régi emlékek, amelyek csak neki érdekesek, s talán még azoknak, akik átélték ugyanazt, amit ő. Vagy esetleg még azoknak se. Mert azok mind a saját emlékeiket tartják egyedül fontosnak, érdekesnek és jellemzőnek. Minek következtében egy-egy visszaemlékezés hallatán legyintenek: „Az semmi, ezt hallgassátok meg!" Nos, lehetséges, hogy ti végigunatkoztátok ezt az új fejezetet, illetve a kezdetét – hiszen ezzel a fejezettel éppen csak hogy elkezdődött az új fejezet –, de mivel még nincsenek hasonló réges-régi emlékeitek, legalább nem legyintettetek. És azért ez is valami.

XII. Mindenkor, de nem mindenben

– Kérlek, fiam…

Érdekes, csak most tűnik fel nekem, hogy anyu mindig fiamnak szólította aput. Igazán nem tudom, miért. Alighanem csupán egyszerűen megszokásból. Hagyományból. Nem tudom, ez a hagyomány haladó-e, de hát ő így tanulta a mamájától, vagyis a nagymamától, aki így szólította a férjét, vagyis a nagypapámat, az meg a saját mamájától, vagyis a dédanyámtól… Nem folytatom, mert végül alighanem Évánál kötnék ki, aki már ugyancsak fiamnak szólította Ádámot a Paradicsomban

– Tessék, kedves, szóltál?

Bár az ágyamból nem láthattam oda a kályhához, mégis pontosan tudtam, mit csinál apu. Valami jelet tesz a lapok közé, hogy tudja, hol hagyta abba az olvasást, aztán behajtja a nagy, vastag könyvet, és felnéz anyura.

Ezt onnan tudtam ilyen pontosan, mert apu újabban minden este odaült az éppen csak langyosra fűtött cserépkályha mellé, és akármilyen fáradtan jött haza, vacsora után belemélyedt abba a nagy, vastag könyvbe, és ha mondtam neki valamit, megkérdezte: „Tessék, bogaram, szóltál?” Aztán valami jelet tett a lapok közé, hogy tudja, hol hagyta abba az olvasást, behajtotta a könyvet, és lenézett rám.

Egyszer kértem, olvasson fel nekem egy szép mesét abból a könyvből, erre valami ilyesmit olvasott fel: „A közvetlen termékcserékben minden áru közvetlenül csereeszköz tulajdonosa számára, egyenértékű a nem tulajdonos számára, de csak annyiban, amennyiben használati érték ennek számára. A cserecikk tehát…”

Ez a mese nem tetszett nekem. Apu elmagyarázta, hogy ez nem is mese, hanem tanulás, készül a szemináriumra, ami olyasmi, mint az iskola, csak mégse iskola, hanem szeminárium. Ebből mindössze annyit értettem, hogy apu tanul, de azt már nem, hogy miért. Kérdeztem is tőle, minek tanul, hiszen már felnőtt, és mindent tud. Mire apu azt magyarázta, hogy most mindenkinek tanulnia kell, az új életet kell tanulnia, meg az új élethez kell sok mindent bemagolni és megérteni, és ezért ma nekik, felnőtteknek talán még több tanulnivalójuk van, mint a gyerekeknek, mert őnekik nemcsak új dolgokat kell megtanulniuk, hanem azokat a régieket is, amiket már megtanítottak nekik, csak rosszul.

– Igen, fiam, szóltam – felelte anyu. – Ezzel a Ducival megint problémák vannak.

„Ez a Duci” – vagyis én személyesen – odaát feküdt a másik szobában, és legjobb tudomásuk szerint már régen aludt. Honnan tudhatták volna, hogy egyáltalában nem alszom, mert rengeteg gondom van. Hogy a fejemet töröm Gabin meg a

Tanácstag őrsön. Halkan beszéltek, hogy fel ne ébresszenek vélt álmomból. Én meg nem tudtam, mitévő legyek. Hagyjam meg őket a hitükben, hogy alszom, ahogy jó kislányhoz illik, akivel egyáltalában nincsenek problémák, vagy szóljak, hogy nem alszom ám, hallom, hogy rólam beszélnek, én jó kislány vagyok, nem akarok hallgatódzni.

Mielőtt dönthettem volna, a beszélgetés folytatódott:

– Ugyan? Talán ötöst hozott haza? Vagy éppenséggel intőt?

Ezt apu kérdezte. Hangjában kis nevetés bujkált, megfoghatatlanul, mint egy apró, elvillanó gyíkocska. Anyu mégis ügyesen nyakon csípte, és szemrehányóan mondta:

– Csak ne nevess, fiam, komolyabb dolgokról van szó. Aggódom Duci miatt.

– Igazán nem nevetek – nyugtatta meg apu, és tényleg nem nevetett. – Miről van szó?

– Arról, hogy folyton elcsavarog. Soha sincs itthon, ki tudja, hol-merre mászkál.

– Ugyan, ugyan – nyugtatgatta apu. – Duci tavaly is mennyit mászkált mindenfelé, mennyit kellett szegénykének csavarognia…

– Tavaly, az más volt – vágott közbe anyu. – Tavaly rendkívüli idők jártak.

– Most is rendkívüli idők járnak, szívem. A tavalyiak rendkívüli és rettenetes idők voltak, a mostaniak pedig rendkívüliek és nagyszerűek.

– De milyen nagyszerűek! – kiáltott fel keserű gúnnyal anyu. – Azt csak én tudom. Nekem kell mindennap csodát művelnem, hogy valami étel kerüljön az asztalra. Nekem kell mindent toldoznom-foldoznom, stoppolnom, hogy valamit magatokra vehessetek. Nagyszerű idők! Amikor az olaj literje huszonnégyezer pengő, egy kiló kelkáposzta kétezer pengő, ha

éppen kapni lehet, és egy kiló só, ami nincs, nyolcezer pengő. Legalábbis ma délelőtt annyi volt. De hol vagyunk már ettől, hiszen negyedóránként drágul minden. És napközben állnak a villamosok, mert nincs áram, és csak reggel és délben meg este van egy kis gáz… Egy félórára! Tessék így reggelit meg ebédet meg vacsorát főzni!

Apu türelmesen végighallgatta anyu kifakadását, közben a kezét simogatta. Nem láttam, de biztos voltam benne, hogy a kezét simogatja.

– Életben maradtunk, szívem – mondta végül csendesen. – Ez nagyobb dolog a gáznál meg a kelkáposztánál, ez a legnagyobb dolog, mert mindent újrakezdhetünk. És újra is kell kezdenünk. Hiszen még egy hidunk sincs, ami összekötné az ország két részét, ki tudja, mikor épül fel a Kossuth-híd. De nemcsak a hidakat kell felépíteni, mindent, amit leromboltak. És a nyakunkon az infláció. Az áruhiány. A spekuláció. A gondok. A bajok. És ezekkel verekedve kell lerakni egy egészen új, egészen más élet alapjait. Gondold csak meg. A jövőről van szó.

Nem számoltam meg, hiszen akkoriban még csak az egyszeregynél tartottam, de azért bizonyos vagyok benne, hogy azokban a hónapokban a leggyakrabban emlegetett szó a „jövő” volt. Esetleg még a „holnap", de ez a kettő egyre megy. Én meg csendesen örültem, hogy végre nem rólam van szó, hanem a jövőről, és nem tudtam, hogy amikor a jövőről beszélnek, akkor rólam is szó van. De korán örültem.

– Lehet, fiam – mondta anyu –, hogy te engem szűklátókörűnek tartasz; de én nem tudok a jövőre gondolni, amikor a jelenben annyi baj és gond van. Mondd csak, fiam – kérdezte egy teljesen váratlan fordulattal –, egyáltalán van tudomásod róla, hogy a lányod úttörő lett? Se szó, se beszéd, úttörő.

Ez is olyan dolog volt, amit már akkor megfigyeltem. Ha jó voltam, anyu eldicsekedett velem apunak: „Képzeld, a lányom ma reggel segített nekem port törülgetni.” Ha meg elégedetlen volt, akkor: „No, fiam, a lányod már megint kitett magáért.” így pingpongoztak velem, hol odapörgettek apunak, hol visszapattantam anyuhoz; hol az ő lánya voltam, hol apué. Néha szinte egy csöpp kísértést éreztem némi rosszalkodásra, hogy aznap éppen apu lánya legyek.

– Úttörő? – csodálkozott apu. – Az meg miféle csodabogár?

– Azt hiszem, fiam, hogy te a pártban már hallottál róla. Az úttörő olyasféle, mint a cserkész.

– Azt nem szeretem. Túlságosan nagy és túlságosan üres a kalapjuk, sok minden elfér alatta: sovinizmus, antiszemitizmus, irredentizmus, klerikalizmus, militarizmus… Legalábbis így volt az én időmben. Nem hiszem, hogy egy csapásra megváltozott volna.

– Ezeknek nincs nagy kalapjuk. A Gyermekbarátban szervezik őket, szovjet mintára.

– Szóval pionírok – állapította meg apu. – Akkor már értem. Csak téged nem értelek. Hiszen a gyerekek tulajdonképpen eddig is azok voltak, amíg sejtegyesületnek meg előőrscsapatnak nevezték magukat. Most úttörőnek nevezik, ennyi az egész különbség. Csak legyen úttörő az a csipisz. A magam részéről egyenesen örülök neki. Remélem, te is.

– Az ember már nem is tudja, minek örüljön, és minek nem – sóhajtott anyu. – Annyi mindenfélét beszélnek…

– Például mit?

– Például azt, hogy az úttörőket a végén mind elviszik Oroszországba…

– Szamárság! – vágott közbe apu. – Ez még viccnek is rossz. Ugyan mit kezdenének a Szovjetunióban Ducival vagy Rezik

Gyurikával? Elég Tányájuk és Vologyájuk van nekik maguknak is. Tudod, hogy hívták nálunk, munkaszolgálatosoknál az ilyen képtelen értesüléseket? Latrinahírek. És oda valók is voltak. Remélem, egy szót se hiszel ebből az ellenforradalmi ostobaságból?

– Én nem, én igazán nem – bizonykodott anyu –, de azért a házban mindenki ellenzi ezt az úttörőt. Klimkóné is, Rezikné is, még Sefcsikné is. Pedig hát Sefcsik szomszéd csak elég nagy pártember, mindig emlegeti a marxizmus-leninizmust meg a pártvonalat… Én ugyan nem értek hozzá, ez, fiam, a te tudományod… De még Sefcsikné is azt mondja, hogy az mégis túlzás, amit Serbán doktor csinál azzal a nemi felvilágosítással, emlékezhetsz rá, fiam, amikor a Sefcsik ikrek születtek…

– Szóval Serbán doktor szervezi az úttörőt? – kérdezte és állította apu. – Akkor pláne rendben van minden. Serbán doktor remek ember. Igazi humanista és igazi szocialista, emellett igazi orvos is. Mennyi mindent tett a legnehezebb időkben, és nem csak úgy általában, mert csak úgy általában beszélni és tenni, az a legkönnyebb. De mit tett Duciért. És értem. Meg Sefcsik elvtársért. Meg az egész házért. Őbenne úgy megbízom, mint saját magamban, talán még jobban is, mert többet tud nálam, és különb is, mint én. Duci csak jót tanulhat tőle.

– Például azt, fiam, hogy hogyan születik a gyerek. Szerintem is egy kicsit korai, nem gondolod? Az ilyesmivel csak elveszi a gyerekektől a gyerekkorukat…

– Érdekes – vetette közbe apu. – Én azt hittem, egészen mások akarták elvenni tőlük, nemcsak a gyerekkorukat, hanem az életüket is.

– Te mindig mindenre tudsz valamit mondani. – Anyu hangja félig panaszos, félig nevető volt. – És majdnem mindig igazad van…

– Mindig, szívem – nevetett apu.

– De most az egyszer nem. Az úttörőt ugyanis nem Serbán doktor szervezi, hanem a felesége. Márpedig Piri…

– Márpedig Piri remek ember – szögezte le apu. – Mondhatom, szívem, csak kevés ilyen asszonnyal találkoztam a mozgalomban, de azok a legkülönbek voltak.

Ezt nem kellett volna mondania. Mert vannak egynémely dolgok, amelyek az ókortól napjainkig nem változtak, ezek közé tartozik az is, hogy mi nők nem szeretjük, ha egy másik nőt túlzottan dicsérnek előttünk, különösen akkor, ha az a másik még szép, vonzó és okos is. Anyu is rögtön vöröset látott, amint apu ajkáról elröppentek a Piri nénit ünneplő szavak. Szinte láttam, amint gúnyosan legyint.

– Titeket férfiakat aztán könnyű elbolondítani, fiam. Nektek rögtön remek ember, kitűnő elvtárs, kiváló jellem valaki, ha elég vörös a haja, és elég kék a szeme. Na, mondhatom! Vörös haj és kék szem, mint a megbízhatóság ismertetőjele. Gratulálok. Csak annak örülök, hogy lányom van, és nem fiam, mert annak meg biztosan Luca, az a kis béka lenne megbízható…

Nem esküszöm meg rá, hogy ez a beszélgetés szóról szóra így zajlott le, hiszen azóta harminc év múlt el, ami nem csekélység, és én akkor nem voltam még egészen hétéves, ami szintén nem csekélység. Azonkívül nem volt magnetofon se a fejemben. De arra megesküszöm; ha kell, hogy szóról szóra így maradt meg az emlékezetemben. Egy részét végigszipogtam, főleg azt, amelyet nem értettem, más részét végigszorongtam. Az világos volt előttem, hogy anyu valamilyen rejtelmes okból nem lelkesedik az úttörőért, de arról fogalmam se volt, hogy féltékeny. Nem apura – énrám. Hogy fontosabb nekem Serbán doktor meg Piri néni, mint ő. De erre csak sokkal-sokkal később jöttem rá. Akkor mindössze azt fogtam fel, hogy anyu rosszat gondol Piri néniről.

De ki az a Luca? Az a bizonyos béka? Az a bizonyos kis béka? Amikor megértettem, habozás nélkül kiugrottam az ágyból, és mezítláb, hálóingben kirontottam, mint egy kísértet.

– Apu, nem is igaz! – kiáltottam. – Pimpi nem is béka, hanem nagyon rendes lány, és Piri néninél jobbat nem ismerek. És én igenis úttörő akarok maradni, mert megfogadtam, és azt is, hogy szüleimnek és nevelőimnek mindenkor szót fogadok, ez benne van a fogadalomban is.

– Duci, hát te nem alszol? – csapta össze a kezét anyu. Apu meg felkapott, az ölébe ültetett, és betakargatott toldott-foldott, agyonmosott háziköntösébe, mert bizony még a kályha mellett is elég hideg volt. Közben csak ezt hajtogatta:

– Te kis bolondom, te kis bolondom, anyu nem úgy gondolta, te kis bolondom.

– Szóval mindent hallottál – állapította meg tárgyilagosan anyu.

– Igen, anyu, de nem akartam hallgatódzni, csak nem tudtam elaludni, mert a fejemet törtem. Igazán. De te, anyu, nem érted az egész úttörőt. Ha akarod, elmondom a tizenkét pontot, hogy mit kíván az úttörő, abból majd megtudod. Egy: az úttörő szabad hazában, szabad emberek között, szabad emberként akar élni. Kettő: az úttörő szereti hazáját, népét, és harcol érte. Három: az úttörő a világ minden dolgozóját testvérének tekinti. Négy: az úttörő mindig igazat mond, és igazságosan cselekszik. Öt: az úttörő ismeri és lelkiismeretesen teljesíti kötelességét. Hat: az úttörő mindig kész segíteni másokon. Hét: az úttörő mindig bátor és önfegyelmezett. Nyolc: az úttörő ismeri és szereti a természetet. Kilenc: az úttörő önként aláveti magát a közérdeknek. Tíz: az úttörő őrzi egészségét, és fejleszti tudását. Tizenegy: az úttörő szívesen követi a felnőttek útmutatását. Tizenkettő: az úttörő megosztja tudását, és neveli a kisebbeket.

Egy szuszra daráltam el a tizenkét pontot. Az első tizenkét pontot, amit azóta más tizenkét pontok követtek, de erről akkor sejtelmem se lehetett. De biztos voltam benne, hogy ezekkel a nagyszerű pontokkal véglegesen sikerül meggyőznöm aput és anyut.

– De jól tudod – mondta anyu. – A leckédet tudnád ilyen jól.

Apu viszont megsimogatta a fejemet, és azt mondta:

– Jól van, bogaram, most még csak azt mondd meg, hogy az úttörő miért nem alszik ilyen késő este?

– Mondtam már, apu. A fejemet törtem. Azért.

– Aha. Biztosan gondjaid vannak, bogaram. – Apu megértően bólogatott. Szerencsére nem kérdezte meg, hogy min törtem a fejemet, mert úgyse mondhattam volna meg, hogy valami világraszólón.

Apu a karjába vett, visszavitt az ágyamba, anyu meg betakargatott, megcsókolt, és azt mondta:

– Semmi baj, Duci, aludj szépen, és erről még beszélgetünk majd.

De elárulom: nem beszélgettünk.

Pedig másnap-harmadnap szorongva vártam, mikor kerül sor rá. Attól féltem, hogy abba kell hagyni az úttörőt, éppen most, amikor megint világraszólót akartunk végrehajtani, olyat, mint sejtegyesületi korunkban. Akkor este is ezen törtem a fejemet, pedig szerettem volna elaludni.

Mondhatom, volt min fejet törnöm. Mert amikor elhatároztuk a világraszólót, Ipszi, úgy is mint őrsvezetőhelyettes, azt javasolta, hogy szóljunk róla Piri néninek, akit akkor már egyszerűen csapatvezetőnek hívtunk. Gabi, úgy is mint őrsvezető, tiltakozott. Szó se lehet róla, ezt a világraszólót titokban fogjuk végrehajtani, mert csak úgy érdekes. Ipszi emlékeztette őt a fogadalomra, amiben benne van, hogy

„szüleimnek és nevelőimnek mindenkor szót fogadok”. Gabi elismerte, hogy benne van, de kis habozás után diadalmasan kivágta:

– Az benne van, hogy mindenkor, de az nincs benne, hogy mindenben!

Ipszi elnémult. Ezzel beismerte, hogy letorkolták.

De én egyáltalában nem voltam bizonyos benne, hogy Gabi okoskodása nem álokoskodás-e, pedig akkor még nem is ismertem ezt a kifejezést.

Hát ezen törtem a fejemet elalvás helyett. Meg azon, hogy kell-e szólni Piri néninek vagy nem. És amikor visszafektettek az ágyba, ezen akartam tovább törni a fejemet, de akkor meg fejtörés helyett elaludtam.

Aztán egyik nap múlt a másik után, beszélgetés nélkül, senki se ült le velem tárgyalni, okosan és komolyan, mert már nagylány vagyok, és senki se mondta, hogy így a Piri néni, meg úgy az úttörő. Mintha attól a késő esti vitától szépen kitisztult volna a légkör, és anyu teljesen megnyugodott volna.

Milyen különösek a felnőttek!

Pontosan olyan különösek, mint a gyerekek.

Ezt az állításomat arra alapozom, hogy a felnőttek sokszor csinálnak olyasmit, ami józan gyerekésszel egyszerűen nem követhető.

Meg arra, hogy a gyerekek sokszor csinálnak olyasmit, ami viszont józan felnőttésszel követhetetlen.

Az egyikre ott van példának az elmaradt beszélgetés és az utána puskapormentessé vált légkör.

A másikra ott van példának az a bizonyos pofon, amit Pimpinek adtam. Én. Saját kezűleg. Egyszer már említettem – az is lehet, hogy többször –, de még nem mondtam el. Most elmondom. Nem azért, mert időrendben a pofon következik,

hanem azért, mert az eszembe jutott. Ezt hívják képzettársításnak.

A pofonról viszont eszembe jut Gabi kiskutyája, ezt is képzettársításnak hívják, bár Pamut a neve.

Pamutról jó ideje alig szóltam, pedig nélküle nem mesélhető el a pofon. Valahogy mindig kimaradt a főcselekményből. Ami egyáltalában nem jelenti azt, hogy ne lett volna állandóan jelen. Mindig mindenütt ott sündörgött, még az úttörőotthonban is, de csak olyanformán, mint a hivatalos fogadásokon a „jelen voltak" széles köre, a nevek felsorolása nélkül. Hát ő is mindig a jelen voltak között szerepelt, nevének megemlítése nélkül, de elmaradhatatlanul.

Erről az elmaradhatatlanul „jelen volt" Pamutról megemlítendő az, ami már amúgy is köztudomású, nevezetesen az, hogy szabad elhatározásából két gazdát választott magának. A másik természetesen én voltam. Pamut azonnal megérezte, hogy Gabi meg én egymáshoz tartozunk, és úgy is tekintett minket, mint egymás tartozékait. Csak akkor volt maradéktalanul boldog, ha mindketten vele voltunk, vagy ha mindkettőnkkel lehetett. Egyébként a megérkezőt olyan ujjongva ünnepelte, mintha valami halál veszedelemből szabadult volna meg, akár Gabi volt az az odaérkező, akár én.

Aztán egy nap ott találtuk magunk között Pimpit, aki egyre mélyebben befurakodott az életünkbe. Rendben van. Mindenkivel megkedveltette magát, ez is rendben van. Gabi szeme ugyanúgy kocsányon lógott, mint a nagysefcsiké, ha megpillantotta, ez ugyan már nincs rendben, de segíteni se lehetett rajta. Egyelőre. De végül már maga Pamut is lelkesen csóválta a farkát, ha felbukkant, s később még ennyivel se érte be, még vakkantott is hozzá. Ez már sok volt a jóból. Ha egyébért nem, hát azért, mert Pimpi ilyenkor oly büszkén, oly

diadalmasan nézett szét, mint akit éppen szépségkirálynővé választottak, vagy babérkoszorúval jutalmaztak a *Rómeó és Júliában* nyújtott magával ragadó alakításáért.

Igazán nem tudom, megfigyeltétek-e már azt, ami még lazán se tartozik a tárgyhoz, nemhogy szorosan: az emberek, ideértve a kiskorúakat is, valami titokzatos okból rendkívüli jelentőséget tulajdonítanak a kiskutyák és a kisgyerekek rokonszenvének, illetve ellenszenvének.

Ha láttukra egy kiskutya morogni kezd, vagy pláne szűkölni, és a lába közé húzza a farkát, vagy egy kisgyerek, ahelyett hogy puszit adna a bácsinak vagy néninek, a mamája karjai közé bújik, akkor mindent elkövetnek, hogy változtassanak ezen a magatartáson. Cuppogtatnak, csettintgetnek, cukrot kínálnak, az állacskát vakargatják, s számtalan efféle produkciót mutatnak be; szívósan, kitartóan, szűnni nem akaróan édesgetik magukhoz a kicsikét, akár kutyus, akár babus. Ha pedig kísérleteikkel kudarcot vallanak, és marad a vinnyogás vagy a szüpögés, akkor mélységesen megsértődnek, és olyan leforrázva mennek el, mintha közhírré tették volna gonoszságukat, szívtelenségüket, ferde jellemüket, gyanús voltukat.

Ha ellenben az ellenkezője történik, ha a kiskutya farkincát csóvál, ha a kisbaba puszit ad – akkor bezzeg büszkék, mintha a becsületrendet tűzték volna a mellükre. Úgy néznek körül, mint akik azt mondják: a kiskutyák (vagy a kisgyerekek) bezzeg tudják! Ők megérzik, ki az igazán jó, kedves, derék, pompás, nagyszerű, kiváló jellem, azért szeretnek. Vegyétek tudomásul, hogy engem minden kisgyerek (kiskutya) szeret, bizalommal közeledik hozzám, mert ilyen ember nincs több!

Aznap Pimpi pontosan így ragyogott, amikor az úttörőotthonba belépve, Pamut vidám csahintásokkal üdvözölte, majd lelkes farkcsóválással hozzáfutott, és a keze után kapdosott.

– Na, te bolond, jaj, te buta Pamut! – nevetett Pimpi, miközben majd szétvetette a büszkeség.

Bennem forrt a méreg. Odaléptem hozzá. Nem vett észre rajtam semmit. Még úgy is tett, mintha megörült volna nekem.

– Ez a bolond Pamut – szólt hozzám –, megérezte a zsebemben a jó falatot. Most aztán szeret.

Kivett a zsebéből egy csomagot. Kibontotta. Két szép csont volt a csomagban, kis mócsingokkal, bőrkékkel – akkoriban nem tellett más kutyacsemegére, mert a szafaládét vagy a mai kétforintos kolbászt magunk is boldogan megettük volna. A szójakolbászt ugyan utáltuk, de az Pamutnak se kellett.

Pimpi felém nyújtotta a csomagot.

– Tessék, Duci. Az egyiket add oda te… Szeressen téged is érte.

Ránéztem. Egy pillanatig mosolygó arcába meredtem, azután – puff! – egy tőlem telhetően hatalmas pofont kentem le neki.

Mi minden volt abban a pofonban! Elkeseredés, düh, csalódás, felháborodás. És még sok egyéb.

Azért kapta a pofont, mert betolakodott az életünkbe, pedig olyan jól megvoltunk nélküle; meg azért, mert szüntelenül kellette és illegette magát, hogy mindenkit meghódítson, alább nem adta; meg azért, mert Gabi szívét elfordította tőlem; meg azért, hogy nem érte be Gabival, még Pamut is kellett neki; végül meg azért, mert még meg is szégyenített ezzel a csontátadási ajánlattal, feltételezve, hogy nekem csontra van szükségem ahhoz, hogy Pamut engem is szeressen, ne csak őt.

Ennyi minden volt ebben az egyetlen frászban. És elárulhatom, hogy mind merő tévedés.

Pimpi elképedve bámult rám.

– Hát te ilyen vagy? Nem is tudtam.

Most hát megtudta. Azt hitte, ismer engem. Elintézett

magában azzal, hogy ez a Duci csupa szelídség, csupa lágyság, csupa simulékony kedvesség. Most végre igazán megismert. Megtudta, hogy elszánt is vagyok, meg vakmerő is, sőt adott esetben még kis pukkancs is.

Vártam, hogy visszaüt. De ez csak egyetlen pillanatig tartott. Ennyi elég volt nekem, hogy megértsem, tulajdonképpen miért vágtam szájon. Azért, mert felháborított, hogy akár akarom, akár nem, kénytelen vagyok szeretni, pedig utálom. És amint megértettem, máris elbőgtem magam. Vagyis nem az fakadt sírva, aki a pofont kapta, hanem aki adta. A következő pillanatban a nyakába borultam, és a fülébe bömböltem:

– Pimpi! Phihimpihi! Ne haragudj rám! Bocsáss meg! Undok vagyok. Gonosz vagyok. Édes Pimpi, igazán ne haragudj!

– Nono, Ducikám – simogatta meg a hajamat, mint egy kis felnőtt. – Ne sírj, nincs semmi baj.

Mellékesen, a felképelés egyik eredménye az volt, hogy a csomagból a földre pottyant mind a két csont. Pamut azonnal rájuk vetette magát, vidám morgással rágcsálni kezdett, majd zsíros pofával felnézett ránk, és a farkát meglebbentve azt mondta:

– Na végre! Hát nem szebb a barátság? Az egyetértés? Kellett morogni egymásra?

Lehet, hogy csak én értettem meg. De én aztán minden szavát.

Csakhogy Pamut tévedett. Mert Pimpi sohase morgott énrám, egyes-egyedül én morogtam őrá. Mert hülye voltam. Ő ugyebár most is kedves és nagylelkű volt, még vigasztalni is próbált, hogy nincs semmi baj.

De volt. Mert a csapat rögtön bírósággá alakult át. És komoly tárgyaláson elítélte buta, gyerekes, úttörőhöz méltatlan viselkedésemet. Egy hónapra ki akartak tiltani az otthonból. Ekkor Pimpi szót kért, és olyan védőbeszédet vágott ki

mellettem, hogy megúsztam szigorú dorgálással.

Ámbár ez mind nem fontos. Egyedül az a fontos, hogy Pimpi attól fogva a legjobb barátnőm lett, és az maradt mind a mai napig.

De azért másoknak mégsem ajánlom ezt a barátnő- vagy jóbarátszerzési módszert. Nem mindig célravezető.

XIII. Ide Edét a föld alól is!

Ezzel a Pimpi-pofonnal alaposan előreszaladtam az időben. Bizonyára azért, mert az emlék azóta is zavart, nyugtalanított, mert türelmetlenül kikívánkozott belőlem. Minél hamarabb túl akartam lenni rajta, mindenáron ki kellett mondanom, még az időrend megbontása árán is. Megtörtént. Most már szépen, folyamatosan beszámolhatok mindarról, ami az után a bizonyos késő esti beszélgetés után történt.

Szépen, folyamatosan!… Ezt sokkal könnyebb el határozni, mint megvalósítani, kimondani, mint megtenni. Az ember azt hinné, mi sem egyszerűbb, mint hűségesen, pontosan és összefüggően elbeszélni valamit, aminek részben cselekvő, részben szenvedő alanya, részben szemtanúja volt. Csak akkor döbben rá feladata nehézségeire, amikor már olyan alaposan belegabalyodott a cselekmény szövevényes szálaiba, mint légy a pókhálóba. Amire itt vagyok én eleven és intő példának. Mondhatom, ha ezt előre tudom, dehogyis vállalkozom erre az élménybeszámolóra. Csakhogy senki se figyelmeztetett.

Titeket azonban van, aki figyelmeztet. Megteszem én, aki azt mondom nektek: vigyázzatok, nehogy magatok is hasonló slamasztikába keveredjetek. Persze nem holnap vagy holnapután, hanem – mondjuk – harminc esztendő múlva, vagyis 2005-ben.

Csak ne legyintsetek olyan fölényesen. 1945-ben bizonyára én

is fölényesen legyintettem volna, ha figyelmeztetnek, hogy vigyázat, harminc év múlva, azaz 1975-ben neked kell odaállnod Gabi fiad pajtásai elé, hogy nagy idők tanújaként élménybeszámolót tarts nekik a sejtegyesület utolsó és az úttörőmozgalom első hónapjairól.

Ilyesminek pedig ti is ki vagytok téve, mert nemcsak mi is voltunk gyerekek, hanem ti is lesztek felnőttek, azaz papák és mamák, tehát nagy idők tanúi, mert előbb-utóbb minden idő nagy idő lesz, csak ki kell várni, és a ti gyermekkori dolgaitok, a maiak ugyancsak élménnyé pácolódnak az évek levében, s ezekről az élményekről majd be kell számolnotok egyszer saját gyermekeitek pajtásainak. Be is fogtok számolni. Elmesélitek majd, milyen élmény volt számotokra Gabi pajtásotok mamájának az élménybeszámolója. Ez, amit most tartok éppen nektek.

Mindenesetre ha valamikor sor kerül majd az élménybeszámolótokra, és ti belebonyolódtok saját emlékeitekbe – akárcsak én most az enyéimbe –, ne panaszkodjatok, hogy titeket senki se figyelmeztetett. Mert én igenis már harminc év előtt, vagyis ma előre megmondtam…

Egyébként nem gondoljátok, hogy már megint kissé túlságosan sokat fecsegek, és összehordok hetet-havat?

De bizony gondoljátok. Csak tapintatból nem mondjátok. Köszönöm nektek.

Hálából elárulom, hogy hiába is mondanátok, mert mindenki csak a saját törvényei szerint képes a saját történeteit elbeszélni. Jókai csak jókaiul. Mikszáth csak mikszáthul. Móra csak mórául. Én ugyan nem vagyok se Jókai; se Mikszáth, se Móra, csak egy egyszerű Kalló Gáborné született Komlós Duci, de én is kizárólag duciul, vagyis saját törvényeim szerint tudom elbeszélni saját történetemet. S az én elbeszélőtörvényem három szóból áll: Erről

Jut Eszembe. Aminek következtében folyton mellékösvényekre fordulok, zsákutcákba tévedek, esetleg egyszerűen letelepszem az útszélen, mert folyton az eszembe jut valami. Lehetséges, hogy azért teszek így, mert éppen a mellékesnek látszóban találom meg a lényegest, egy-egy zsákutcában lelem fel a legszebb, a legfényesebb emléket, s az út szélén elüldögélve, valamelyik mellékmondatban sikerül a legpontosabban megfogalmaznom azt, amiért ezt az egész történetet érdemes elbeszélni. Ezért van az, hogy számomra ezek a mellékösvények, zsákutcák, útszéli üldögélések fontosabbak, mint maga a nyílegyenes főútvonal, amelyen a történet elejétől a végéig a legrövidebb úton lehet eljutni. Amint az a mértanból köztudomású.

Csakhogy más a mértan és más az elbeszélés.

Amit rögtön be is bizonyítok nektek. Azzal, hogy visszakanyarodva jutok előre.

Ott folytatom tehát – mert ott folytatódik –, hogy miközben én szorongva vártam a vihar kitörését (ami, mint tudjuk, nem tört ki), addig a többiek teljesen gyanútlanul folytatták azt, amit a fogadalomtétellel elkezdtünk.

Én, Piri néni tanácsára, mélyen hallgattam a várható bajokról. Neki ugyanis titokban elmeséltem, milyen felzúdulás van a házban a csapat, Serbán úr és általában az úttörő ellen.

Piri néni szeme elsötétült a haragtól, valami galádságot emlegetett, de nem anyura vagy Klimkó nénire értette, még csak Sefcsik nénire sem, hanem azokra, akik gálád rágalmakat terjesztenek, fülbe súgnak, hazug pletykákat hordanak, sustorognak.

Azt vártam – talán reméltem is –, hogy Piri néni kiáll az udvar közepére, kibont egy vörös zászlót, elénekli az Internacionálét, és gyönyörű szónoklatot tart a jövőről, ami felé mi törjük az utat.

Legmélyebb csalódásomra semmi ilyesmit nem tett. Sőt egyáltalában nem tett semmit.

Élte a maga mindennapi életét, amelynek során bekopogott anyuhoz, és megkérdezte tőle, hogyan készíti világhírű gombapörköltjét, mert sikerült egy kis gombát szereznie, és ő korántsem olyan mestere a gombapörköltnek, mint anyu. Hosszan, alaposan, részletesen, azonkívül töviről hegyire megtárgyalták az ételreceptet, azután még sokáig beszélgettek, nem tudom, miről, mert nem voltam jelen. Talán a vadas marhahús és a narancskrémtorta rejtelmeiről.

Gabitól megtudtam, hogy náluk is járt. Petrezselyemzöldet kért kölcsön Klimkó nénitől, aki ezt a zöldségfélét gondosan kiszárítva őrizte egészen tavaszig, hogy télen is mindig legyen. Piri néni azt mondta, petrezselyemzöldje ügyében kizárólag Klimkó néniben van bizalma, mert köztudomású, hogy az egész Cserép utcában nincs hozzá fogható háziasszony. Eddig terjedtek Gabi értesülései. Bár Piri néni lényegesen hosszabban időzött náluk, mint azt a petrezselyemzöldje indokolta volna.

A kissefcsik – őrsünk egyetlen Sefcsik tagja még Gabinál is szerényebb értesülésekkel rendelkezelt. Ő mindössze annyit tudott, hogy Piri néni bekukkantott hozzájuk, mert látni akarta a csöppsefcsikeket, talán vitt is nekik valamit, ámbár ez nem biztos, csak az, hogy hozzájuk Rezikéktől érkezett, és sokáig maradt.

Az ilyesmit ma, ha nem tévedek, családlátogatásnak neveznék, akkoriban egyszerűen szomszédolásnak látszott, igazán nem tudhattuk, hogy Piri néni feltalált valamit (a családlátogatást), ami később általánosan szokásossá, sőt intézményessé vált. Mi csak annyit tudtunk, helyesebben konstatáltunk, hogy a viharfelhők elvonultak a fejünk fölül, elmaradt a dörgés, el a villámlás, még egyetlen szem jég se

hullott. Csakis bennem motoszkált valami sejtés, hogy Piri néni szomszédolásai és a viharfelhők szétoszlása között valami okozati összefüggés lehet, a többiek mit sem sejtettek, még Gabi is gyanútlanul szervezte a világraszólót.

Mert szervezte. Azzal kezdte, hogy nyomozást indított Ede felkutatására.

Csakhogy Ede nem hagyta magát felkutatni. Ede eltűnt. Edét a

föld nyelte el. Edének nyoma veszett. Mintha csak megérezte volna, hogy a föld alól is elő akarjuk keríteni.

De miért volt olyan égető szükség Edére? Hát azért, mert az apja fia volt. S ha megleljük a fiút, akkor elértük tulajdonképpeni célunkat, mert ugyanott rátalálunk az apára is.

Új címüket megtudhattuk volna természetesen Varjas bácsitól is. Ha lett volna új címük. Illetve volt. Azt Gyurika, Varjas bácsi kis kedvence kikönyörögte a lakónyilvántartási könyvből, azzal

az ürüggyel, hogy nagyon szeretne Edével találkozni (ami nem is volt ürügy).

A megadott címre – az Ilka utcába – Ipszit küldtük el puhatolódzni.

Úgy gondoltuk, az egész őrsben ő a legkomolyabb, a legbizalomgerjesztőbb elem, ővele biztosan szóba áll a legzordonabb házfelügyelő is. Benne nem is csalódtunk, annál inkább a címben. A zordon házfelügyelőnek még a bejelentőlapok átnézésére se volt szüksége annak közlésére, hogy igen, ott laktak albérletben néhány hétig, de továbbköltöztek, mégpedig valami egészen furcsa helyre, a Körönd penzióba.

A penzió – mint később megtudtam – olyan, mint egy szálloda, csak mégsem egészen, azért nem is szálloda, hanem penzió. Valami átmenet az albérleti szoba és a szálloda, a kifőzés és a családi asztal között.

Ipszi visszariadt ettől az ismeretlen, gyanús valamitől. Dénes se mutatott semmi hajlandóságot. Gabi kénytelen volt magára vállalni a penzió kinyomozását, bár ezzel kockáztatta világraszóló sikerét, hiszen Rosmeyer úr nagyon is jól ismerte őt. Mégis belevágott. Sőt még engem is magával vitt, de útközben pontosan kioktatott a szerepemre.

A Körönd penzió a Köröndön volt, egy nagy sarokházban. Jó ideig ólálkodtunk előtte, belestünk tágas kapualjába, elmerészkedtünk a lépcsőházig, de amikor lépéseket hallottunk, visszafordultunk, kiiramodtunk a térre. Végül mégiscsak rá kellett szánnunk magunkat.

Felbaktattunk az első emeletre, és becsöngettünk azon az ajtón, amin fekete üvegtáblán aranybetűk hirdették, hogy ott van a Körönd penzió. Az ajtót abban a pillanatban kinyitotta egy kövér és elég barátságtalan, fehér kötényes néni, a kezében szidolszagú ronggyal. Alighanem az ajtó belső kilincsét

fényesítette éppen. Látszott rajta, ahogy végigmért minket, hogy rögtön becsapja orrunk előtt az ajtót. Ezért Gabi gyorsan a küszöb és az ajtó közé tette a lábát, én meg rákezdtem:

– Néni kérem, mi Rosmeyer urat keressük, aki…

– Rosmeyer úr? – szakított félbe, és még sokkal barátságtalanabbá vált. – Azt itt hiába keresitek. Elköltözött.

Erre nem számítottunk. Rémülten Gabira néztem, és úgy elszipogtam magam, mintha nem is Duci lettem volna, hanem Szipó. De csak kis részben elkeseredésemben. Nagyobb részben azért, mert otthon felejtettem a zsebkendőmet.

– Jajaj, most mi lesz? – szipogtam.

– Mi lenne? – kérdezte a néni, szipogásomtól egy csöppet ellágyulva. Kitárta az ajtót. – Gyertek beljebb, még kihűtitek a hallt.

Sejtelmünk se volt róla, mi az a hall, amit kihűthetünk, de beljebb léptünk. Nagy előszobába jutottunk. Ott jó meleg volt. Sok ajtót láttunk, középen nagy asztalt, a nemrégiben lezajlott ebédelés emlékeivel: poharakkal, vizeskancsóval, sótartóval, az abroszra hajított asztalkendőkkel. A falakon néhány kép függött vastag aranyrámában, de nekem a sarokban álló óriási cserépkályha tetszett a legjobban, dőlt belőle a meleg.

– Mi baj, kicsim? – simogatta meg a hajamat odabenn az elég barátságtalan néni. – Mire kell neked olyan nagyon az a Rosmeyer úr?

Most már tudtam, mit kell hazudnom – természetesen kizárólag a nyomozás érdekében.

– Hát ő a nagybácsikánk – lódítottam szemrebbenés nélkül, de szipogva, mert még mindig nem volt zsebkendőm. – Hozzá küldött a mamánk, Mátyásföldről jöttünk gyalog, hogy ő majd segít rajtunk.

– Tessék mondani, néni kérem, hol találjuk? – kérdezte Gabi.

– Arról bizony sejtelmem sincs – ingatta a fejét a néni. – Egy nap csak kihurcolkodott, nem mondta meg, hová, nem hagyta meg a címét; ez olyan hely, hogy itt jönnek-mennek a lakók isten hírével. Ne áruljátok el senkinek, szerintem bujkál a nagybácsikátok, mert alighanem vaj van a fején, olyan ember az. No és ha meglelitek? Á, úgyse segített volna rajtatok, akármennyire nagybácsi is, nem kívánok magamnak ilyen szőrösszívű nagybácsit; amikor felhúzta a nyúlcipőt, még egy pengő borravalót se adott, de kiszolgáltatni magát, azt igen…

– Köszönjük szépen, néni kérem – szólt közbe nagyon udvariasan Gabi. – Ne tessék haragudni a zavarásért.

Már nyúlt is az ajtó gyönyörűen kifényesített, kiszidolozott rézkilincse után, de az elég barátságtalan néni visszatartotta:

– Hová rohansz, fiacskám? Látom rajtatok, messziről érkeztetek, alaposan átfáztatok, biztosan meg is éheztetek, gyertek, kaptok egy kis uzsonnát, aztán közben melegedhettek is. Na, szaporán, szaporán!

Miközben megtörölte az orromat a saját zsebkendőjével, beterelt minket egy ajtón.

Én még akkora konyhát életemben nem láttam. Igaz, olyan rendetlent se. Mindenfelé mosatlan edények tornyosultak, az óriási fehér tűzhelyen fazekak, lábasok álltak ételmaradékkal, és a nagy jégszekrényre is ráfért volna egy alapos sikálás, hogy kiderüljön: fehér-e még? A néni félretolta az asztal egyik sarkáról az edényeket, biztatott, hogy üljünk csak le, aztán ide fordult, oda lépett, kinyitotta a jégszekrényt, becsukta a tálaló ajtaját, és máris ott volt előttünk egy-egy csésze tejszínhabos kávé, vajas kenyérrel meg sonkával.

– Egy-kettő, megenni! – parancsolt ránk. És mi megettük az utolsó morzsáig.

A nem túl barátságos néni elégedetten nézte végig jóízű

uzsonnázásunkat, csak olyankor hagyott egy-egy pillanatra magunkra, amikor odakint megszólalt a csengő. Közben hol egyikünkre, hol másikunkra pillantott, „szegénykéim” mondta csak úgy magának, meg „micsoda idők” meg azt, hogy „mint két tojás, látszik rajtuk, hogy testvérek, micsoda hasonlóság”. S amikor végeztünk az evéssel, kinyitotta a folyosóra nyíló üveges konyhaajtót.

– Erre menjetek, nem fontos, hogy a nagysága meglásson benneteket. – Csomagot nyomott a kezembe, és azt mondta: – Fogd, egy kis útravaló, aztán ne nagyon keressétek azt a Rosmeyer urat, nem érdemes, én mondom, Maris nénétek, és amit én mondok, az hétszentség.

Mielőtt felelhettünk volna, becsukódott mögöttünk az ajtó. Ott álltunk egy kis gangon, egy komor, sötét, háromszögletű kis udvar mély kútjának majdnem a fenekén. Nagy nehezen megtaláltuk a hátsó lépcsőt, és lerohantunk.

Aztán elszontyolodva baktattunk a Liget felé az Andrássy úton. Amit ti Népköztársaság útja néven ismertek. Én a csomagot szagolgattam, és az illatából próbáltam kitalálni, mi lehet benne. Úgy gondoltam, további sonkaszeletek, és mint később kiderült, nem is tévedtem. Gabi kedvetlenül topogott mellettem, az elszalasztott Edéért nagyon csekély kárpótlásnak érezte a sonkát.

De hát miért volt nekünk olyan égető szükségünk Edére? Már mondtam. Rosmeyer úr miatt. És miért volt olyan égető szükségünk Rosmeyer úrra? Még nem mondtam? Hát azért, hogy elkezdhessük a világraszólót. A nagy leleplezést.

De ez némi magyarázatra szorul.

Gabi ugyanis egy kicsit türelmetlen volt. Igaz, mi is egy kicsit türelmetlenek voltunk. Gabi – így is mondhatnám – lobogott a harcos türelmetlenségtől. Akárcsak mi valamennyien. Ha meggondolom, Gabit ma teljes joggal bélyegezhetnénk balosnak,

szektásnak, elhajlónak, merevnek. Akárcsak minket valamennyiünket. Anélkül, hogy sejtelmünk lett volna ezeknek a fogalmaknak és kifejezéseknek a létezéséről. Mi csak annyit tudtunk, hogy a háborúnak már hónapok óta vége van, és még mindig rengeteg a baj, a gond, a nélkülözés, az igazságtalanság, talán még több, mint azelőtt. És egyszerűen nem tudtunk beletörődni, hogy a béke rosszabb legyen, mint a háború. Amellett folyton azt hallottuk, hogy elkeseredetten szidják a feketézőket, a spekulánsokat, a síbereket, és ebből arra következtettünk, hogy a nélkülözésnek kizárólag ők az okai. Ha pedig így van, akkor minden egyszerű: harcolni kell ellenük, le kell leplezni és le kell győzni őket, ennyi az egész. És nem voltunk képesek megérteni, hogy a felnőttek miért nem cselekednek. Hát ha ők nem, akkor majd mi. Majd a gyerekek!

A véletlen úgy hozta, hogy akadt ilyen leleplezni való spekulánsunk, aki ellen harcolni lehetett, mégpedig Rosmeyer úr. Ez akkor ötlött Gabi eszébe, amikor Piri néni megemlítette, hogy rengeteg cukrot koboztak el tőle. És rögtön elhatározta, hogy nem elég az elkobzás, le fogjuk leplezni, és le fogjuk győzni. Ezzel kettős célt érünk el. Egyrészt elbánunk vele, másrészt alaposan lefőzzük a nagysefcsiket egész őrsével együtt.

Igaz, ami a harcos türelmetlenséget illeti, a nagysefcsik hajszállal se maradt el tőlünk, sőt néha még mintha meg is előzött volna minket. Nála harsányabban senki se tudta kiabálni az akkori jelszavakat: „Munkásököl vasököl, oda üt, ahová köll!” meg „Lakat alá a feketézőkkel!” De Gabi úgy vélte, a kiabálástól nem lesz melegebb a suliban, ahol még a tinta is lúdbőrzött a tintatartóban, olyan nagy volt a hideg. És nem lesz több a lencsefőzelék a tányérokban, pedig a lencsefőzelék igazán vacak étel, és még abból sincs elég. Én különben ma is nagyon szeretem, de most Gabi véleményét ismertetem, nem a magamét.

Meg úgy is vélekedett Gabi, hogy a kiáltozástól nem lesz talpa a rongyos cipőnek, és nem lesz vattás bélése a koszlott kabátnak se, amire pedig nagy szükség lett volna a zordonra forduló időben. És nem lesz áram a villanyvezetékekben, áramkorlátozás idején. És még sok minden nem lesz, és nem lesz. Nem elég kiabálni, győzni is kell. A spekulánsok ellen.

Ipszi azt mondta, az ő papája szerint nem a spekulánsok okozzák az áruhiányt, hanem a háborús veszteségek, ők csak kihasználják, hogy gyorsan meggazdagodjanak mások bőrére, ami aljasság, de mégis. Igen, le kell őket győzni, de elsősorban mégis az a legfontosabb, hogy dolgozni kell, hogy legyen mindenből elég. És azokkal kell sürgősen elbánni, akik megpróbálják akadályozni a munkát, például azzal, hogy elássák az aranyukat, a munkásoknak meg azt mondják: nincs pénz, nem tudnak fizetni, se anyagért, se áruért, le kell állítani az üzemet…

– Úgy – szállt szembe vele Gabi –, hát a spekulánsok talán nem ezt csinálják?! Ők is csak a munkát akadályozzák. Meg a feketézők! He?!

Az igazat megvallva, Gabi nem tudta egész pontosan, hogy mivel spekulálnak a spekulánsok, és hogyan feketéznek a feketézők, de azért teljes szívéből gyűlölte őket. Mondom, hogy harcos türelmetlenség lobogott benne. Azzal sikerült lehengerelnie Ipszit, aki végül beadta a derekát, és ráállt a leleplezésre. Annyira, hogy még az Ilka utcába is elment. De a leleplezéshez elengedhetetlenül szükségünk lett volna a leleplezendőre, vagyis Rosmeyer úrra. Aki viszont nyomtalanul eltűnt, és ott az Andrássy úton úgy látszott, hogy a leleplezés Rosmeyer úr hiányában végleg elmarad.

– Szevasztok, srácok! Hát ti mit kerestek errefelé? Felnéztem, hogy ki köszön ránk ilyen vidoran. Maga Ede állt előttem, talpig eleganciába öltözve.

Pontosan úgy, ahogy Szipó leírta. Talán valamivel még úgyabban is. Mondhatom, alaposan kirítt a zsíros katonai kenyérzsákkal vagy üres hátizsákkal közlekedő, kopott; gyűrött, törődött járókelők közül. Tripla talpú sportfélcipője, sárga-zöld kockás vastag gyapjúharisnyája, lengyel szabású, prémgalléros irhakabátja, prémkucsmája valóságos kihívásként hatott. Akkoriban még nemigen voltak nálunk kirakatok, csak itt-ott, de ha lettek volna, hát bármelyikbe be lehetett volna állítani, néhány romba dőlt ház kinagyított fényképe elé, ilyen felírással: „Mindenütt és mindenkor öltözködjünk az alkalomhoz illően!”

Már éppen örvendezve közölni akartam ezzel a csodálatos divatférfival, hogy pontosan őt keressük errefelé, amikor Gabi szerencsésen megelőzött:

– Duci nagybácsikáját kerestük. Hogy hátha hazajött már a deportálásból. De nem jött… Hanem… Hallod, te Ede, te aztán jól kiöltöztél!

– Hagyd el – legyintett keserves képpel Ede. – Vásári majmot csinált belőlem az a rémséges kisanyu.

– Miféle kisanyu? Úgy tudom, neked nincs mamád. Már régen meghalt. De előbb elvált a papádtól.

– Anyum nincs is. De kisanyum, az aztán van! Képzeljétek, a fater megnősült. Agyára ment a nagy dohány. Beleesett egy spinébe. Azóta se éjjelem, se nappalom. Kisanyunak kell szólítani. A papám azt akarta, hogy anyunak vagy mamának hívjam, de Beácska tiltakozott, mert az őt nagyon öregíti. Így lett kisanyu.

– Jé! – csodálkoztam. – Milyen dolgok történnek. Pimpinek új papája lett, neked meg új mamád lett.

– Ki az a Pimpi? – kérdezte Ede, nem túlzottan nagy érdeklődéssel.

– Hát a Serbán úr lánya – magyaráztam. – Tudod, a Serbán úr

elvette feleségül a Piri nénit, aki nagyszerű néni, és Pimpi mamája, így lett neki lánya. A te papád meg elvette azt a Beácskát, úgy lett annak fia. Pimpi új papát kapott, te meg új mamát kaptál.

– Elég baj az nekem. De mondjátok, Serbán doktor igazán megnősült? Tényleg? Meséljetek róla… és mindenről. Mi újság otthon… vagyis nálatok?

– Csapatot alakítottunk – büszkélkedtem.

– Az ugyan nem újság. Azt tudom. Még tag is voltam. Sose éltem olyan jól életembe, mint akkor, se ott, abban a vacak Németországban, se itt, ebben a vacak jólétben. Mondd, Klimkó, még mindig te vagy az elnök? Ugye, én is tag vagyok még, nem dobtatok ki a csapatból?

– De ez más, ez úttörőcsapat – mondtam én.

– Nem érdekes – vont vállat Gabi. Elképedtem. Mi az, hogy nem érdekes? Hogy mondhat ilyet? De mondott még mást is. – Sokkal érdekesebb, hogy mi van teveled, Ede. Inkább te mesélj magadról.

– Á, minek?

Hát azért, mert nyomozni akarunk utánad – szerettem volna mondani, de Gabi mást mondott:

– Annak, hogy a barátunk vagy.

– Igazán? Kösz! – Ede szeme hálásan felcsillant. – Jó, akkor mesélek. Legalább majd sajnálni fogtok. Mondd meg nekem, Klimkó, tudjátok ti, mi az a reprezentáció? Ugye, nem tudjátok? Bár én se tudnám. Atyám is csak azóta tudja, amióta Beácska folyton a fülét rágja vele, egyebet se darál, csak hogy így reprezentáció meg úgy. Ez a maskara is reprezentáció, amibe belebújtatott. Meg az új lakás is, amibe beköltöztünk, de az tiszta röhej, mert ott mindenre vigyázni köll. Meg az is, hogy Beácska mindent és mindenkit becéz, a papámat apucikának mondja,

engem Edécskének hív, a reprezentációt meg csak egyszerűen repinek. És leginkább az a repi, hogy ők meg a barátaik folyton isznak, csak nem sört-bort-pálinkát, ami nálunk ki volt írva a Cserép utcában, hanem cognacot, amit konyaknak is mondanak, meg vizkit, és senki se tudhatja, hogy nekünk azelőtt kricsmink volt, mert az nem reprezentációs. Szóval beütött a nagy fene rongyrázás.

– Mert felvet a pénz titeket, azért – állapította meg Gabi.

– Az bizony meglehet – bólogatott Ede. – A fater kizárólag csak dolcsiban számol. Tudjátok, mi az? Hát dollár. Meg napcsiban. Az pedig Napóleon-arany. És brilleket, vagyis briliánsokat gyűjt a Beácskának, azaz kisanyunak. Most persze azt hiszitek, hogy nekem csoda jó ez, mi? – kérdezte mérgesen, és valamivel jobban kancsalított a szokásosnál. – Hát egy frászt! Vacak az egész, ott egye meg a fene, az egész villában nincs egy srác, akivel szóba állhatnék, még bunyózni sincs kivel. Igaz – tette hozzá végignézve magán –, ilyen maskarában nem is lehet.

– Szóval most igazi villában laktok? – tudakolta Gabi.

– Hát nem tudtad? Fenét se ér. Folyton csöndbe kell maradni, mert így a szomszédság, meg úgy a szomszédság, a kegyelmes asszony meg az altábornagy úr, és az embernek adni kell magára, és a kertben még focizni se lehet, akkor mit ér az egész; gyertek, megmutatom nektek az egész vacakságot, hogy magatok is lássátok. És nektek még új csapatotok is van, ezt nem lehet kibírni.

– De az új csapat egészen olyan, mint a régi – dicsekedtem. – Majdnem.

– No, gyösztök, vagy nem gyösztök? Nyugodtan jöhettek, a fater ilyenkor üzletel, a Beácska meg a Rosemariban ül, ami egy exprexó itt az Andrássy úton, és ott zsugázik a többi Beácskákkal, én tudom. Gyertek.

– Ha olyan nagyon akarod – egyezett bele Gabi.

Követtük Edét.

Gabi útközben egy vizsgálóbírót megszégyenítő ügyességgel szedegette ki Edéből Rosmeyer úr szokásait, hogy mikor megy el hazulról, és mikor megy haza, hogy hová jár, meg ilyeneket. Ma azt mondanám: keresztkérdéseket tett fel neki, de akkor nem mondtam semmit, csak csodáltam. Sok ideje nem volt a keresztkérdések föltevésére, így nem is tudhatott meg sokat, legfeljebb eleget, mert hamarosan megérkeztünk a Délibáb utcába, egy lenyűgözően előkelő villa elé, amibe sehogy se tudtuk beleképzelni Rosmeyer urat, a Szomjas Oroszlán kocsmárosát. A villa nagy előkelőségében egészen behúzódott a kertbe, még érintkezni se volt hajlandó az előtte elhaladó közönséges halandókkal. Számunkra az volt rajta a legfeltűnőbb, hogy ablakkereteiben valódi táblaüveg és nem üvegpótló olajos papír csillogott, s a kapuja nappal is csukva volt, mint egy összeszorított száj.

– Hát ez az, tessék, nesztek – mutatott rá Ede a villára megvetően. – Ha érdekel titeket, megmutathatom a lakást is… – Már nyúlt a kertajtó kilincse felé, de visszahúzta a kezét, mintha tüzes vasat érintett volna. – Én hülye! Odafönt van Erzsi néni, a bejárónő, az Beácska kémje, mindent besúg neki rólam. A látogatást is beköpné. De azért innen is jól lehet látni, hogy… Jaj, vigyázzatok! Ez Beácska! Menjetek haza. Gyorsan! Gyorsan!

Aggodalmasan pislogott a Bajza utca felé, ahonnan éktelen tülköléssel és tiszteletlen robajjal éppen akkor fordult be az utcába egy tereptarkára mázolt katonai dzsip, és zötyögve közeledett. A duda elhallgatott, s a motorzajt túlharsogta egy éles hang:

– Edécske! Edécske! Várjon!

Ede megtorpant, mint akinek lasszót vetettek a nyakába. Kénytelen volt bevárni a dzsipet.

Rögtön gondoltuk, hogy ez csakis Beácska hangja, lehetett. És nem is tévedtünk. Ez azonnal kiderült, amikor a dzsip nagyot zökkenve lefékezett a villa előtt, A hátsó ülésről máris leugrott egy néni. Magas volt, karcsú, nagyon szőke, nagyon bundás (ha emlékezetem nem csal, nercet hordott), nagyon illatos. Mi akkor már jó messze álltunk a kaputól, de a néni odáig illatozott, mint a tavasz a télben. A dzsipet egyébként valami idegen egyenruhás katonasofőr vezette, s a hátsó ülésen is valami katona ült, vakító fényes aranygombokkal és hetykén félrecsapott sapkában, alighanem tiszt. Beácska leszállás közben valami idegen szót mondott neki, mire ő a sapkájához emelte a kezét, úgy szalutált, mint feljebbvalójának. Ede is.

Beácska odalépett Edécskéhez, és kesztyűs kezével jókora nyaklevest kent le neki. Érdekes, Ede nem említette, hogy ez is a repihez tartozik.

– Edécske! – kiáltotta kisanyu-Beácska. – Százszor

megmondtam, úrifiú nem csavarog. Kik azok a kölykök, akikkel sugdosódott?

– Kisanyu, csak levegőzni jöttem – mentegetődzött Ede, bár fel se vette a pofont. Majd felénk bökött az állával. – Azok kérdezték, merre van a Fasor. Korán tetszett hazajönni, kisanyu.

– Csak egy kis pénzmagért ugrottam haza, mert azok a bestiák legombolták rólam minden vagyonkámat. Na, gyerünk, gyerünk befelé!

Betuszkolta Edét a kertajtón, aztán a kapun.

Mi elsündörögtünk a Munkácsy utca sarkáig, onnan lestünk vissza. Láttuk, hogy Beácska hamarosan előkerül, fellép a dzsipbe, amely benzinszagot és illatfelhőt hagyva maga után elrobog, amerről jött. Erre visszasomfordáltunk, és vártunk, hátha Ede újból lejön.

Valami zajt hallottunk, majd az egyesület füttyjelét. Felnéztünk a magasba. Ede hajolt ki az egyik első emeleti ablakon. Integetett, hogy sajnos nem jöhet le, mert kisanyu bezárta.

– Suliba a Szinyei Mersébe járok! – kiáltotta.

Azzal úgy eltűnt az ablakból, mintha hirtelen megnyílt volna alatta a föld. A következő pillanatban nagy csattanással becsapódott az ablak, csoda, hogy be nem tört. Azután teljes némaság.

Mi pedig megindultunk hazafelé. Gabi diadalmasan, én meg töprengve. Azon törtem a fejemet, hogy a szerencsétlen Edét eddig csak Rosmeyer úr verte. Most meg már Beácska is pofozza. És a titokzatos Erzsi néni is nyomorgatja. A papájának háromszor olyan jól megy, neki meg háromszor olyan rosszul…

XIV. Mégiscsak előőrs

Töredelmesen megvallom: a váratlan, nem remélt siker

elkapatott minket. Olyan elégedett képpel jártunk-keltünk, mintha ötös találatunk lett volna (pedig a lottó akkor még nem is létezett nálunk), holott csupán hármasunk volt: megtaláltuk Edét meg Rosmeyer urat, és legnagyobb meglepetésünkre még Rosmeyerné Beácskát, azaz kisanyut is, akinek létezéséről pedig tudomásunk se volt addig. Ettől úgy felfuvalkodtunk, igazán csak a vak nem látta rajtunk, milyen nagy és fontos titok birtokába jutottunk.

A nagysefcsiknek ugyan olyan éles szeme volt, mint a kőszáli sasnak, mégse látta. Megesik az ilyesmi. Ez a részleges vakság – vagy nevezzük inkább átmeneti rövidlátásnak – olyankor következik be, amikor az ember túlságosan belemerül a saját problémáiba, és egyszerűen nincs szeme a világ többi része számára. Ez ugyan nem tartozik szorosan a tárgyhoz…

De nem! Megfogadtam magamnak, hogy nem szólok közbe nekem… Várjunk, ez így nem jó. Megfogadtam nekem, hogy nem szólok bele magamba… Ez se tökéletes. Noha értjük, miről van szó: arról, hogy fogadalmat tettem önmagamnak: még saját magam által se hagyom eltéríteni magamat a történettől… Vagyis a tárgynál maradok. Méghozzá szorosan, máskülönben sohase érek a végére, ami pedig még jó messze van, térben valahol a Bazilika háta mögött, időben pedig 1946-ban. Illetve tulajdonképpen nincs is vége, mivel a természetben semmi sem vész el, csak átalakul, és semmi sem ér véget, csak folytatódik. Mint ez a történet is. Veletek. De a folytatásáról már nem én fogok mesélni, hanem ti.

Én most már semmi egyebet nem teszek, mint ragaszkodom. A tárgyhoz. Amely jelen esetben az éles szemű nagysefcsik rövidlátása.

Ez azért következett be, mert nyakig ült az őrsalakításban, miután őrse, a Győzelem őrs – mert így nevezte el – eredetileg

mindössze belőle, továbbá Pimpi őrsvezető helyettesből és a középsősefcsik őrsvezető-helyetteshelyettesből állt. Ez korántsem nevezhető teljes létszámnak. Márpedig a nagysefcsik mindenáron meg akarta mutatni Pimpinek, hogy mit tud és mire képes ő; különb őrsöt alakít, mint Klimkó, és egyszerűen zsebre vágja a Tanácstag őrsöt.

Ez ugyan kockázatos eljárás lett volna. Mivel a zsebe lyukas volt. Igazság szerint nem is zseb volt már, csak egy nagy lyuk a zseb helyén. Még szerencse, hogy a Tanácstag őrsön kívül nem volt semmi zsebrevágnivalója. A lefőzéshez azonban, bárhogy is forgatjuk, őrs kellett, mégpedig nem is akármilyen.

A szervezést az iskolában kezdte. Ez volt a kézenfekvő. Honnan tudhatta volna, hogy ezzel szabálytalanságot követ el, valóságos kihágást, továbbá megszegi az iskolai rendtartás sérthetetlen előírásait is, minek következtében Dávidként egyenlőtlen harcot kell vívnia egy reverendás Góliáttal.

Minderről a vallástanórán szerzett tudomást. Akkoriban ugyanis még ilyen tantárgy is volt, heti két órában.

Mi többiek, Piri nénivel együtt, csak délután, az úttörőotthonban értesültünk a nevezetes párviadalról, mert Gabi mint református, máskor és mást tanult, de azért annak is vallástan volt a neve. Nem is szólva rólam, aki izraelita hittanra jártam, és megint csak egészen mást és egészen máskor tanultam, de ugyancsak vallástan címén.

A nagysefcsik például azt tanulta, hogy a kenyér és a bor a pap szavára átváltozik Jézus testévé és vérévé.

Gabinak ellenben azt tanították, hogy ez nem helyes, mert bárki meggyőződhet, hogy az ostya és a bor a pap szavai után is megmarad ostyának és bornak; ha áttestesülne, észrevennék. Ez tehát csak jelképes átváltozás.

Mi ellenben egy szót se tanultunk ilyesmiről, se tényleges, se

jelképes átváltozásról, hanem arról, hogy az Örökkévaló a te istened, az Örökkévaló egyetlenegy, és ezt héberül is meg kellett tanulnunk, így kezdődött: Sömá Jiszróél…

Szóval ezek miatt a különbségek miatt kellett várnunk délutánig.

A nagysefcsik még akkor is harci lázban égett. Lángolt a füle, amikor elmesélte Piri néninek, milyen hősiesen szállt szembe az ellenforradalmi szellemmel és a reakcióval, ami a tisziben, vagyis a vallásoktatást végző tisztelendő úrban öltött testet, aki így félig tanár volt, félig pap, vagy esetleg megfordítva, és sohase lehetett tudni, melyik felével fordul éppen a tanítványai felé.

A tiszi bibliamagyarázat közben – éppen ott tartottak, hogy Szodomában és Gomorrában tíz igaz emberre lett volna égető szükség – váratlanul felszólította a nagysefcsiket, és kérdőre vonta: igaz-e, hogy ő valami úttörőcsapatot vagy micsodát szervez az iskolában. Mert ilyesmi jutott a tudomására.

A nagysefcsik rögtön tudta, honnan fúj a szél: Csernyik felől fúj. Csakis az köphette be őt, elég ránézni, és rögtön látni, hogy spicliképe van, különben is köztudomású, hogy az. Oda is hunyorított neki, ami azt jelentette: „Apuskám, ezért nagy ruhát szakítsz majd, úgy elverlek, mint a kétfenekű dobot, vagy mint szódás a lovát, választhatsz!” Aztán büszkén, öntudatosan, úttörőhöz méltóan kijelentette, hogy igenis igaz, mert ő úttörő, és azért szervez, hogy másokból is az lehessen, de csak olyanokból, akik érdemesek erre a kitüntetésre.

A tiszi csodálkozva felhúzta a szemöldökét: úttörő? Ilyen csapatról ő még sohase hallott, mi több, ezentúl se akar hallani, mert ha történetesen hallana, akkor kénytelen lenne jelenteni a felsőbbségnek, pedig hát, gyermekem az Úrban – vagyis a nagysefcsik –, én csak a javadat akarom, és nem kívánom, hogy igaztalanul bűnhődj. Éppen ezért, ha te, Sefcsik Péter fiam, igaz

hajlandóságot érzel magadban a testet-lelket erősítő, Istennek és hazának egyaránt kedves szolgálatra, akkor várj türelemmel a jövő tanévig, amikor is jelentkezhetsz felvételre a cserkészcsapatba, melynek én vagyok a parancsnoka, és ha megméretsz, és elég nehéznek találtatsz, úgy farkaskölyök lehet belőled, fiacskám. Addig is, édes gyermekem, hagyj fel minden tiltott szervezkedéssel, még nem késő, még van visszatérés erről a pogány tévútról, ha magadba szállsz, úgy Saulusból Paulussá lehetsz, fiacskám, úgy legyen.

És mit felelt erre ő, a nagysefcsik?

Mondhatta volna, hogy: igenis, tisztelendő atyám, köszönöm a figyelmeztetést, igenis felhagyok, igenis visszatérek a jó útra, és igenis majd jelentkezem. Minden következmény és kötelezettség nélkül, kizárólag a béke kedvéért mondhatta volna. De nem mondta. Ehelyett dacosan a tiszi szemébe nézett, és úgy kiáltotta, hogy ő nem akar cserkész lenni, köszöni szépen, nem kér belőle, mert a cserkészet az csupa reakció, és csakis úrifiúknak meg mindenféle csemetéknek való, de ő nem az, hanem olyan proletárfiú, mint Ady Endre versében az a bizonyos – ezt már Piri nénitől tanultuk az úttörőben! –, és ezért csakis úttörő akar lenni, mert az az igazi, és az a jövő, igenis.

Ilyen fiú volt a nagysefcsik.

Ilyen fiú volt a nagysefcsik?

Egyrészt.

Másrészt az idők voltak ilyenek.

Végre nem kellett nagyokat nyelni és a fogat összeszorítva hallgatni, hanem ki lehetett mondani bátran, nyíltan, őszintén. Olyan „ami a szívemen, az a számon” idők voltak. Minek következtében nemcsak a nagysefcsik volt ilyen, hanem többé-kevésbé mi is. Mindannyian.

Éppen az előbb említettem Gabival kapcsolatban, hogy volt

bennünk egy jó adag forradalmi türelmetlenség; erősen hittük, hogy mindig és mindenütt harcot, sőt osztályharcot kell vívnunk – pedig honnan tudhattuk volna, hogy mi az? De hát vívni könnyebb és egyszerűbb, mint tudni. És mi sürgősen, haladéktalanul el akartunk intézni mindent, amit azok a lassú, kényelmes, körülményeskedő felnőttek még mindig nem intéztek el.

Vagyis ha nem a felnőttek, akkor, ahogy a jelszavunk mondta: Majd a gyerekek!

Velem is megtörtént ebben az időszakomban, hogy alig hétéves lényem teljes öntudatával fordultam apámhoz, és nem is kíváncsian, inkább számon kérve megkérdeztem tőle:

– Mondd, apu, te régi marxista vagy?

Apu elképedt. Szerintem teljes joggal. Én is elképednék, ha ezt egy első elemista megkérdezné tőlem.

– Hogyan? – álmélkodott. Majd erőt vett magán, és megtudakolta: – Ezt mért kérded, Duci?

– Azért, mert én az vagyok – közöltem ellentmondást nem tűrő hangon.

– Ennek igazán örülök – bólogatott apu, és dicséretére legyen mondva, még el sem mosolyodott. – És mióta vagy az?

– Már tegnap óta – jelentettem ki büszkén. Ugyanis előző nap az iskolából hazafelé jövet nagy vita zajlott a nagysefcsik, Ipszi és Gabi között. Akkor hallottam, hogy Ipszi papája régi marxista. Mire a nagysefcsik rávágta, hogy az semmi, mert neki a papája is régi marxista, meg ő maga is az. Gabi se akart elmaradni, Serbán úrra hivatkozott, hogy az bizonyíthatja: ő még régebbi. Hát ha Gabi is az, meg a nagysefcsik is az, meg Ipszi is az, akkor én se lehetek más, ez csak világos.

– Nagyszerű! – örvendezett apu. – Tudnál erről valami közelebbit, bővebbet mondani? – Látta, hogy nem egészen értem

a kérdést (pedig egyáltalában nem értettem), ezért megpróbálta más formában feltenni: – Meg tudnád mondani, hogy ez mit jelent? Hogy ki a régi marxista?

– Persze hogy meg. Az, aki azt énekli, hogy ez a harc lesz a végső, és azt akarja, hogy mindig a szegények, vagyis a proletárok győzzenek, mert csak akkor lesz igazság.

– Akkor elvtársak vagyunk! – örvendezett apu. – Adj egy puszit, elvtársam! De adhatsz kettőt is.

És én adtam, mert láttam, hogy ezekkel a felnőttekkel nem lehet komolyan beszélni.

Ezt csak úgy közbevetőleg mondtam el, mert az eszembe jutott, és mert szorosan a tárgyhoz tartozik. Hiszen jól rávilágít, hogy milyenek voltunk mi, és milyen volt a nagysefcsik.

Olyan, hogy – legalábbis saját előadása szerint – parittya nélkül is leterítette a reverendás Góliátot, aki csak elvörösödött és csak hadonászott, legyőzve. Aztán kiabálni kezdett, hogy ő majd megmutatja, mi az igazi, és kié a jövő, és micsoda pimaszság ez! Látja már, mi az az úttörő, olyan hely, ahol a növendékeket a tanáraik ellen, a gyerekeket a szüleik ellen nevelik és uszítják, ilyen szervezkedést az iskola soha de soha nem fog elismerni. Ez az iskolai rendtartás megszegése. Úgy kicsapnak érte, gyermekem az Úrban, hogy belefeketedsz, mert jelenteni leszek kénytelen az igazgató úrnak. Most pedig takarodj!

Vagyis a legyőzött, a leterített ellenfél beismerte vereségét. Azzal, hogy a nagysefcsiket egyszerűen kidobta a vallástanóráról, mert nem bírt a szeme közé nézni. Ő pedig győzelmének tudatában büszkén kivonult, és katekizmus helyett remekül hógolyózott, mert aznap nagy hó hullott.

Miután befejezte, Piri néni – legnagyobb megdöbbenésére – elmagyarázta, hogy csakugyan úgy van, ahogy a tisztelendő

mondta. Kicsapásról vagy ilyesmiről ugyan szó sem lehet, ettől nem kell félni, de az iskolában tényleg nem lehet úttörőcsapatot szervezni, csak cserkészcsapatot. Igaz, nem tilos, csak éppen nincs engedélyezve. És ami nincs engedélyezve, az tulajdonképpen tilos. Legalábbis egyelőre. Azaz jelenleg. Így annál érdekesebb, izgalmasabb és hősiesebb, amit mi csinálunk, mert kettős értelemben is úttörők vagyunk. Utat törünk a jövő felé, és utat törünk az utánunk következő nemzedéknek, amely majd büszkén vonul be az iskola falai közé, hogy ott igazi úttörőéletet éljen, mert akkor már szabad lesz. Mi vagyunk az ő bátor előőrseik.

– Akkor mégis jó nevünk volt! – kiáltottam én. – Mégis előőrscsapat vagyunk.

– Mi vagyunk az úttörők előőrsei! – csatlakozott hozzám Dénes, aki szeretett csatlakozni.

– Mi vagyunk az előőrsök úttörői! – csatlakozott őhozzá Ipszi, aki szeretett így kiforgatni.

– Úttörők előőrsei! Előőrsök úttörői! Úttörők és előőrsök! – Ilyesmiket kiabáltunk, valami lázas lelkesedéssel, mert mindenki csatlakozott. Még Pamut is, jó nagyokat vakkantva.

Csak a nagysefcsik nem csatlakozott. Hanem azt morogta, hogy ez nem járja, ő majd megbeszéli a faterjával, az megbeszéli majd a párttal, és akkor alaposan ráncba szedik…

De Sefcsik bácsi nem szedett ráncba senkit. Biztosan mással volt elfoglalva, bőven akadhatott egyéb dolga a gyárban, ahol nem volt elég anyag, nem volt elég villanyáram, nem volt elég szén, és mégis termelni kellett, hogy meg ne álljon az újjáépítés.

Egyedül pénzből volt elég, csak éppen nem ért semmit. Képzeljétek, akkor már százezer pengős bankjegy is volt, százezer pengős! De csak egy kiló zsírt, vagy, mondjuk, egy cserép azáleát lehetett kapni érte, ha valaki, aki nem volt rossz

ember, szerette a virágot.

Azonkívül még lelkesedésből is volt valamennyi, de a lelkesedést még abban az időben se lehetett megenni ebédre. Be kellett érni délben egy-egy tányér híg borsólevessel – azzal is az üzemi beszerzési csoport jóvoltából –, amiben úgy kopogott a fövetlen vetőborsó, mintha üveggyöngyöket főztek volna bele. Apu is azt kapta az irodában, Sefcsik bácsiék is azt kapták a gyárban, és az már eseményszámba ment, ha a borsólevesben néhány szem galuska is úszkált.

A gyárakban morogtak, az üzemekben morogtak, mindenütt morogtak, néha még tüntettek is, jobb híján beverték néhány olyan kávéház ablakát, amely arról volt hírhedt, hogy ott jönnek össze a feketézők, de másnap reggel azért bementek dolgozni az összes Sefcsik bácsik és Komlós apuk. Igazán nem csoda, hogy ilyen körülmények között Sefcsik bácsinak, a rengeteg gonddal küszködő üzemi bizottság tagjának, nem jutott ideje semmiféle ráncbaszedésre, hiába bízott benne a nagysefcsik – bizonyára úgy gondolta, hogy mindent a maga idején. És végeredményben jól gondolta, mert úgy is történt.

Ráncbaszedés helyett harmadnap Gereben tanító bácsi rápirított a nagysefesikre, hogy súlyos panasz érkezett ellene. Bejelentés történt, miszerint úttörőcsapatot szervez az iskolában. Hogy nem csapatot, csak őrsöt? Rendben van, egyre megy. Ő pontosan tudja mi az az úttörőcsapat, amitől egyesek úgy félnek, mint ördög a tömjénfüsttől, neki a maga részéről semmi kifogása ellene, sőt az a meggyőződése, hogy előbb-utóbb feltétlenül elismerik, jóváhagyják, engedélyezik, mi több, pártolják majd, de ha egyszer jelenleg nincs rá engedély, akkor ezt tudomásul kell venni az iskolai rendtartás értelmében, és Sefcsik Péter vegye olybá, hogy ő most alaposan megmosta a fejét. Azonkívül a nagysefcsik ünnepélyes ígéretet tesz neki, hogy ezentúl kizárólag

iskolán kívül foglalkozik ilyesmivel – végeztem, fiacskám, egy szót sem akarok hallani, leülhetsz.

A dorgálásból nagysefcsik világosan megértette, hogy Gereben tanító bácsit szíve az úttörőcsapathoz húzza, nem pedig a tiszi parancsnoksága alatt működő cserkészcsapathoz, de kénytelen másképp beszélni, így követeli meg a Rendtartás nevezetű hétfejű sárkány. Ki is jelentette, hogy Gereben tanító bácsi tulajdonképpen jó elvtárs, csak egy kicsit megalkuvó, nem mer kiállni a meggyőződéséért, de hát nem lehet mindenki következetes régi marxista – és elhatározta, hogy hivatalosan meg fogja hívni közénk, amint valami ünnepséget fogunk rendezni. Mert fogunk. Legkésőbb karácsonykor, erre Piri néni már tett egy-két célzást.

Közben az őrse, ha lassan is, de gyarapodott.

Igaz, a tiszi fenyegetődzésének hatására az óvatos Somogyi Lajcsi visszavonulót fújt, az ájtatos Kerner Misi pedig, aki ministrálni is szokott, egyszerűen hátat fordított neki. Viszont azért is belépett Gróf Peti, aki előkelő nevével együtt a legszegényebb volt az egész osztályban – ha ezt egyáltalában lehetséges volt megállapítani valamint a szemüveges Kasznár, akit ugyan nem tekintett valami nagy főnyereménynek, mivel az ilyen nyápicokra nem lehetett számítani egy jó kis verekedésnél (amire előbb-utóbb sor kellett hogy kerüljön, és sor is került, de egyáltalában nem ott és nem úgy, ahogy a nagysefcsik gondolta), viszont jó tanuló és nagy ész volt, és ez is valami.

Az ötödikes Sutyit, igazi nevén Bengyel Sándort semmiképp se akarta bevenni az őrsbe. Azt hozta fel kifogásul, hogy már tavaly, negyedikes korában is ő volt az iskola legnagyobb verekedője (érdekes, Kasznárnál az volt a baj, hogy nem tudott verekedni, Sutyinál meg az, hogy tudott is, szokott is), de ellenállásának igazi oka az volt, hogy Sutyi Pimpi őrsvezető-

helyettes miatt akart mindenáron úttörő lenni, méghozzá a Győzelem őrsben. És lett is.

Még én is szereztem egy tagot, Ágit, ha még emlékeztek dundi osztálytársamra. Ő elhozta a maciját is, így – legalábbis szerinte – az ugyancsak tag lett.

A macit is beleszámítva, a Győzelem őrs immár nyolc főre szaporodott, amikor nagy verekedés tört ki. Az a bizonyos, amire a nagysefcsik nem számított.

Akkora pofonok zuhogtak, mint egy-egy péklapát, és olyan ökölcsapások estek, amelyek egy bikát is letaglóztak volna.

A nagyverekedő, rettenthetetlen Sutyi részben adta, részben kapta a fent említetteket. Aki pedig részben kapta, részben adta őket, Talabér Gazsi volt, de Sutyi még csak nem is sejtette, hogy így hívják. Igaz, Gazsi se tudta, hogy Sutyi az, akivel összeméri az erejét. Hiszen addig a pillanatig nem is találkoztak. De kiderült, hogy az emberek nem csupán lakva, hanem pofozkodva is megismerik egymást.

A verekedés természetesen – miért természetes?! – Pimpi miatt tört ki. Ebben nincs semmi meglepő, hiszen említettem, hogy Sutyi kizárólag az ő kedvéért tette le a fogadalmat, és vágta be a tizenkét pontot, s utólag nyugodtan hivatkozhatott mindkettőre, mert egyikben sincs olyasmi, hogy az úttörő nem vág szájon senkit. Pláne ha kénytelen.

Márpedig ő kénytelen volt. Akkor amikor Gazsi – akinek nevéről fogalma se volt – félrependerítette Pimpit. Méghozzá „Hess, te kis pisis!” felkiáltással.

Pedig Pimpi igazán jót akart, legalábbis nem akart semmi rosszat.

A két – mondjuk másfél – őrs külön-külön el volt foglalva a maga dolgával. Mi, Tanácstagok természetesen a világraszóló ügyben dugtuk össze fejünket az egyik sarokban, míg a

másikban a Győzelmesek tanácskoztak arról, hogy valami színdarabot kellene betanulni; milyen érdekes lenne, ha meglepetésszerűen előadnák, mindenki csak csodálkozna. Egyedül Pimpi figyelt fel közülünk, tanácskozók és fejösszedugók közül az ajtó nyílására. Azt hitte, a mamája, Piri néni érkezett meg. Csakhogy nem.

Az ajtón két srác lépett be. Tudom, hogy a „srác" nem irodalmi kifejezés, de nem tehetek róla, nem nevezhetem őket másként. Később fiúk, sőt pajtások lettek, de akkor azok voltak. Elsőnek Talabér Gazsi állított be, hetykén (és ugyanakkor tétován is), megvalósítva a lehetetlent, mert egyszerre volt toprongyos és elegáns, s mintha állandóan kackiásan félrevágta volna a sapkáját, még olyankor is, amikor nem volt a fején. Mögötte egy borzas üstök nyomult be, majd a nyomában az üstöktulajdonos, Bodorka Tóbi, olyan lötyögő zakóban, mintha egy kövér fiú ruháját vette volna fel. És ez így is történt. Ő maga volt az a kövér fiú, mielőtt lefogyott. S nem Tóbi volt akkoriban az egyetlen, akivel ilyesmi történt.

Pimpi fürgén és készségesen talpra ugrott.

– Kerestek valakit? – kérdezte udvariasan a jövevényektől.

– Na és ha igen? – kérdezett vissza fölényesen Gazsi, és megfricskázta Pimpi egyébként igen helyes kis orrát. Pimpi úgy tett, mintha nem vette volna észre az inzultust. Annál inkább észrevette Sutyi.

– Biztosan eltévesztettétek az ajtót – mondta kedvesen Pimpi. – Ez az úttörőotthon…

– Hess, kis pisis! – hangzott el az a bizonyos, Sutyi által inkriminált mondat.

A szöveget mozdulat is kísérte, amivel Gazsi félre akarta sodorni az útjából Pimpit, mint egy őszi falevelet. De ez a mozdulat sohasem fejeződött be. Mert közben leesett az első

péklapát méretű pofon. Ezt Sutyi adta, és Gazsi kapta.

Gazsinak a szeme se rebbent. Egy kicsit megrázta a fejét, mint akinek víz ment a fülébe.

– Hát itt így fogadják az embert? – csodálkozott, és visszakézből egy hatalmasat kevert le Sutyinak.

Mások talán ennyiben is maradtak volna. De nem úgy ők.

– Majd megtanítlak, ki a kis pisis! – rikkantotta Sutyi, és behúzott egyet, pontosan Gazsi állára.

Gazsi erre már nem szólt semmit, csak visszaütött. Derekasan. Így vette kezdetét az évszázad mérkőzése, amely néhány további pofonnal és ökölcsapással folytatódott.

Mi oda akartunk rohanni, hogy egyesült erővel lefogjuk a betolakodót, de egyrészt a nagysefcsik, másrészt Gabi nem engedte. Küzdjenek meg egymással nyílt harcban, ha már elkezdték. Hát küzdöttek is.

Az első szájon vágások után összeakaszkodtak, és vadul birkóztak. Ennek legfőbb eredménye az lett, hogy kiderült, milyen rosszul van kitakarítva az otthon. Dobbantásaikra akkora por szállt fel a padlóból, mintha a helyiség évszázadok óta nem

látott volna se seprűt, se felmosórongyot.

Aztán Sutyinak sikerült földhöz teremtenie Gazsit.

– Ereszd a barátomat! – kiáltotta ekkor Tóbi, és közbe akart avatkozni.

A fiúk lefogták, hogy a két mérkőző zavartalanul püfölhesse egymást. Később, amikor alaposabban megismertük Tóbit, rájöttünk, hogy a legnagyobb zavarban lett volna, ha a lefogás elmarad, mert csak a szájalás volt a kenyere, a harc nem.

Gazsinak különben se volt szüksége segítségre. Még mielőtt Sutyi rávethette volna magát, felpattant, és megkapaszkodott ellenfele fülében. A fogás nem volt teljesen szabályos, viszont kétségtelenül eredményesnek bizonyult, Sutyi felordított. Majd csavargatni kezdte Gazsi orrát, míg a másik kezével a hajába ragadt bele. Így álltak egymással szemközt, és mindketten azon voltak, hogy bokán rúgják a másikat, illetve hogy kikerüljék a másik rúgását.

Pimpit mintha hájjal kenegették volna. Hogyisne, mikor két ilyen jóvágású fiú mérkőzött érte és miatta. Ilyesmit érezhettek a lovagkori várkisasszonyok is, amikor lándzsát törtek értük (lándzsát és néha csontot is), de azok nem sikoltozták fültépően, hogy:

– Hagyjátok abba. Elég volt! Hagyjátok abba…

– Nyugság! – intette le a nagysefcsik. – Meglátod, Sutyi lesz a győztes, nem kell félteni. Akarsz fogadni? – kérdezte Tóbihoz fordulva.

Ekkor ismét nyílt az ajtó.

Megjött Piri néni?

Nem. Váratlan látogató érkezett, vattás pufajkában és füles sapkában.

– Nicsak! Hát ilyen egy úttörőotthon? – kérdezte a Váratlan Látogató.

Odalépett a küzdő felekhez, akik se láttak, se hallottak. Nem értették, honnan kerül elő az a két repedezett körmű, széltől vörösre mart, de kemény markolású kéz, amely megragadja, ellenállhatatlan erővel szétválasztja őket, majd ennek megtörténte után összeütögeti a fejüket.

A mérkőzés döntetlenül ért véget.

– Ha olyan erősek vagytok – mondta Varga Pista, mert ő volt a Váratlan Látogató –, akkor gyertek melózni ti is a Kossuth-hídra, ott jó hasznát vehetjük az ilyen kajakos srácoknak.

Megéljeneztük a régen látott Varga Pistát. Tapogattuk, a kezét szorongattuk, hátba veregettük. És főleg kérdezgettük. Varga Pista meg felelgetett. Hogy a Kossuth-híd építésén dolgozik, és úgy kerül ide, hogy amikor nem talált minket a Cserép utcában, Varjas bácsi igazította útba.

A két jövevény ezt az alkalmat használta fel a visszavonulásra, vagy ahogy a háború alatt a német hadijelentések mondták megvert csapataikról: az ellenségtől való tervszerű elszakadásra. Sikerült is nekik tervszerűen és észrevétlenül elszakadniuk egészen az ajtóig, de az éppen akkor nyílt ki ismét, méghozzá teljesen váratlanul, és alaposan orrba verte Tóbit. Ő a váratlan csapástól nekitántorodott a mögötte lopakodó Gazsinak, aki kis híján elveszítette az egyensúlyát. Tömören közölte Tóbival, hogy hülye, és hajlamosnak mutatkozott a félbeszakított mérkőzés folytatására, de vele.

Ebből azonban nem lett semmi. Mert ezúttal végre és csakugyan Piri néni érkezett meg egy nagy cekkerrel. S mivel a két jövevénybe valósággal belebotlott, hát őket üdvözölte elsőnek, mégpedig nagy örömmel:

– Szervusztok, fiúk. Csakhogy eljöttetek! De mit topogtok itt az ajtóban, mért nem jöttök beljebb? Gyertek, bemutatlak benneteket a pajtásoknak. Előre!

A hangos köszöntés nekünk szólt, akik Varga Pista köré csoportosultunk, és – az igazat megvallva – némi elképedéssel vettük tudomásul Piri néni örvendezését. De azért harsányan válaszoltunk:

– Előre, Piri néni!

– Pajtások, bemutatom nektek – mondta ő – Talabér Gáspárt, azaz Gazsit és Bodorka Tóbiást… csak semmi vihogás, csakugyan így hívják… azaz Tóbit. Meghívtam őket, mert szerintem közénk valók, amellett a Győzelem őrs létszáma úgysem teljes, igaz, Péter? Gyere csak ide. Na, gyere, gyere, ne vonszold magad, mint egy aggastyán. Fiúk – fordult Gazsiékhoz –, ez Sefcsik Péter, a nagysefcsik, a Győzelem őrs vezetője. Az a kis szőke meg a lányom, ő az őrsvezető-helyettes. Ha megbarátkoztok, ti is Pimpinek szólíthatjátok majd, mert csakis erre a névre hallgat igazából. És megkérlek benneteket, ha legközelebb közénk jösztök (feltéve, hogy kedvet kaptok hozzá), akkor előbb hozzátok magatokat rendbe egy kicsit. Hiszen te, Gazsi, úgy festesz, mintha most jöttél volna egyenesen egy kocsmai verekedésből. Na, semmi baj, ismerkedjetek meg, barátkozzatok össze…

Rezik Gyurika éppen szólni akart, hogy Gazsi nem kocsmában verekedett, hanem itt, helyben, Sutyival, amikor egy kéz tapadt a szájára. Dénes keze. Így Piri néni nem tudta meg, hogy Gazsiék bemutatkozása már megtörtént. Szerencsére nem is kérdezett bennünket, mert akkor kénytelenek lettünk volna megmondani – ez benne van a fogadalomban meg a tizenkét pontban –, de az volt a jó, hogy figyelme Varga Pista felé fordult.

Hát még amikor megtudta, hogy Pista a Kossuth-híd építésén dolgozik! Valósággal meghatódott, pedig ilyesmit ritkán tapasztaltunk nála. Leültette, és kérte, hogy meséljen. Ő maga a kályhánál foglalatoskodott. Azon most is ott melegedett a tea,

igaz, cukor helyett szaharinnal édesítve, és citrom helyett borkősavval savanyítva, de legalább a tea valódi plánta volt.

Varga Pista nyugodtan henceghetett volna, ha akar, de nem akart, és nem is tudott. Csak mesélt. Arról, hogy a Kossuth-híd sokkal több, mint egyszerű híd. Olyan, mint egy ütőér. Legalább akkora jelentősége van, ha nem nagyobb, mint az első állandó Duna-hídnak volt… Melyik az, pajtások? Úgy van, a Lánchíd!… A németek fejveszett menekülésük közben, dühükben és gyűlöletükben minden Duna-hidat felrobbantottak, ideiglenesen ugyan helyreállították a Szabadság-hidat, meg a Margitszigeten keresztül is vezet út, meg tervezik egy pontonhíd építését is a Petőfi térnél, de ha a Dunán megindul a jégzajlás, akkor nem lehet többé átjutni Budára. És persze Budáról Pestre sem. Az egész Dunántúllal megszakad az összeköttetés, az ország két része elszakad egymástól. Ha nem épül meg a Kossuth-híd. De meg fog épülni. Igenis! Szombat-vasárnap még olyanok is eljönnek a Ganz-gyárból meg a Váci úti gyárakból, akik egész héten dolgoztak, és pihenőidejükben ott hegesztenek, ott szerelnek, szögecselnek, hogy megépüljön…

Varga Pista egy kis szünetet tartott, és beleszimatolt a levegőbe. Most vettük észre, hogy a mi orrunkat is csiklandja valami. Ebben csak az volt a csodálatos, hogy addig nem vettük észre, pedig ha mi ételszagot szippantottunk, hát… Az az illat pedig több és jobb volt, mint egyszerű ételszag. Piri néni finom, parázs sült tököt melegített a kályhán. Az volt ám a csemege; édes is, forró is, egyszerre melegített is, jóllakatott is, nagy kincsnek számított. És még szaharintól édes, borkősavtól savanykás plantateát is hörpölhettünk melléje.

Amíg mi teát iszogattunk és sült tököt eszegettünk abban a rég múlt időben, én itt elárulom nektek, hogy azt a nevezetes Kossuth-hidat ne is keressétek, még a nyoma se látható többé. A

Parlament és a Batthyány tér között ívelt át a Dunán, amikor megépült – mert megépült! –, s azután hosszú évekig szolgált minket, míg újjá nem épültek az igazi hidak. Akkor megköszöntük szépen a szolgálatait, és lebontottuk, nem maradt belőle egyéb, csak az emlék. És egy emléktábla.

De Varga Pista látogatása idején még csak épült. Esőben, havas esőben, hóban, jeges szélben, orkánban építették és építették, megállás nélkül, szünet szakadatlan, mintha versenyben álltak volna. És csakugyan. Maga az időjárás, a tél, a jégveszély volt az ellenfelük a hídépítőknek, azt kellett mindenáron megelőzniük, mi ehhez képest a százméteres síkfutás vagy a négyszer százas gyorsúszó váltó olimpiai döntője.

És hányan voltak az ellendrukkerek! Akik azt mondták: mire való ez a nagy sietség, ez a testet-lelket kimerítő munka, a híd úgyse épülhet meg kellő időre! De még sokkal többen voltak az igazi szurkolók, akik nemcsak kijártak építkezést nézni a Duna-partra, hanem ajándékokat küldöztek a hídépítőknek: meleg ruhát, alsóneműt, élelmet, sokan még pénzt is.

– Igen, bíznak mibennünk, hídépítőkben – mondta boldogan Varga Pista, és egy kicsit azért kidüllesztette a mellét mint hídépítő, akiben bíznak. Pedig hát nem volt ő igazi hídépítő, csak amolyan segítő, aki kéz alá adott anyagot, szerszámot, akit küldözgetni lehetett ezért-azért, s töltögethette kannából a forró teát a gémberedett ujjú híd szerelőknek. De azért az ő keze munkája is ott volt az épülő hídban, a beemelésre váró vasívekben…

Csodálatos délután volt, Piri néni azt mondta, igazi úttörő-délután. Még Varga Pista is majdnem elbőgte magát, amikor kizárólag az ő tiszteletére elénekeltük a *Bunkócskát* – mert akkor már azt is megtanultuk Piri nénitől és Pimpitől –, és Ipszi

elszavalta a *Proletárfiú versét* – írta Ady Endre.

A rögtönzött műsor alighanem Gazsinak és Tóbinak jött a leginkább kapóra. Nyugodtan szürcsölhették a teájukat (szürcsölték is olyan buzgalommal, hogy a verset alig lehetett hallani), majszolhatták a jó meleg sült tököt, tanulhatták tőlünk a *Bunkócskát,* és közben még fontolgathattak is. (Ezt megtette egyébként a nagysefcsik is, amint utóbb kiderült.) Fontolgatás közben alighanem rájöttek, hogy Varga Pista békeszerző közbelépése nélkül elestek volna az uzsonnától is meg a kellemes délutántól is, így azonban szerencsésen alakult a dolog. Ennek annyira megörültek, hogy amikor ismétlésre került a sor, már ők is teljes buzgalommal és meggyőződéssel igyekeztek velünk fújni:

„Hej, te bunkócska, te drága,
hej, te eleven fa gircses-görcsös áhága,
te dráhága,
segíts most!”

És a bunkócska segített is. Nekik. Kellemesen befészkelődni és elhelyezkedni köztünk. Annyira, hogy a dal végén Gazsi odament Varga Pistához, kezet szorított vele, s azt mondta:

– Kösz szépen, igazán.

Piri néni bizonyára azt hitte, Varga Pista elbeszélését köszöni meg, de ő tudta, hogy a közbelépését.

Hiába, ez a békülékenység mégsem győzte meg a nagysefcsiket (aki – mint mondtam – ugyancsak fontolgatott), különben is olyan ember volt, hogy amit egyszer a fejébe vett, azt nem lehetett kiverni onnan. Márpedig azt vette a fejébe, hogy két dudás nem fér meg egy csárdában, két kakas sok egy szemétdombon, két hirtelenkezű verekedő egy őrsben zavart

okozhat. Félrevonta hát Gabit, és azt a javaslatot terjesztette őrsvezetőtársa elé, hogy osszák el az új fiúkat a két őrs között. Amennyiben Klimkó egyetért, ő a maga részéről Tóbit látná szívesen a Győzelemben.

A javaslat hallatán Gabi majd kiugrott a bőréből örömében. De azért nagy önuralommal benne maradt, és úgy tett, mint akinek előbb alaposan meg kell gondolnia. És volt is mit. Mert abban a pillanatban máris megszületett a terve.

A nagysefcsik persze kapacitálta, hogy egyezzen bele, mert Gazsi így, meg Gazsi úgy, Gazsi biztosan sokkal rendesebb fickó, mint amilyennek az első pillanatban mutatta magát; istenem, egy kicsit vad, de nem olyan vészesen, és különben is Sutyi kezdte, ami igazán kár, mert ha nem akaszkodtak volna össze, akkor ő boldogan…

Gabi hagyta magát kapacitálni, elvégre nincs annál jobb, mint ha az embert arra akarják mindenáron rávenni, amit maga is szeretne. Végül ráállt. Csak azon akadt meg, hogy mit szól majd hozzá Piri néni, elvégre ő a csapatvezető, meg hogy ily módon az ő őrse tovább fog szaporodni a Győzelem rovására. Csak úgy lehetne megoldani, ha tőlük valaki átlépne. De hát kicsoda? Nem mondta ki, de szent meggyőződése volt, hogy nem akad olyan bolond, aki a Tanácstag őrsöt önként felcserélje a Győzelem őrssel.

– Majd az öcskös átlép hozzám – jelentette ki ellentmondást nem tűrő hangon a nagysefcsik.

– Jó, jó. De hátha nem akar?

– Akarni fog! – közölte vészjósló nyugalommal a nagysefcsik. – Majd én meggyőzöm, hogy nagyon is akar. Bízd csak ide!

Gabi odabízta.

És a nagysefcsiknek igaza lett. A kissefcsik bejelentette Gabinak, hogy Péter, vagyis a nagysefcsik parancsára, önként

átlép a Győzelembe.

A cserebere ellen Piri néninek se volt kifogása. Ha egyszer az őrsvezetők megállapodtak egymással, akkor ez az ő dolguk. Feltéve, hogy Gazsi meg Tóbi egyáltalában úttörő akar majd lenni.

Feltéve.

XV. Már megint nyomozunk

Akartak. Tudniillik úttörők lenni.

Ámbár ez így túlzás, hogy akartak. Gazsi és Tóbi igazából nem akart semmi mást, mint élni, megélni, túlélni. Megmaradni. Ezért jártak vasat gyűjteni mindenfelé, a Váci úti ócskavasasok számára, amíg a havazás ezt lehetetlenné nem tette. Ezért strázsált reggelenként Tóbi a Hunyadi téri vásárcsarnok előtt, olyan nagyságákra lesve, akik bevásárlószatyrukat hazacipeltetik vele, és egy-két ezressel fizetnek a fáradságáért. Nagy ritkán még az is megeshetett, hogy egy pár rongyos cipővel vagy koszlott inggel is megtoldották a fizetséget. Ezért árult Gazsi szombaton és vasárnap cukorkát meg szódavizet az Eros moziban, így néhány ezrest vihetett a mamájának a vasárnapi jobb ebédhez.

Akarásról tehát szó se volt, legfeljebb habozó beleegyezésről. Csak megvonták a vállukat, és azt mondták:

– Megpróbálhatjuk.

– Az ő kedvéért – tette még hozzá Gazsi, Piri néni felé bökve az állával. – Mert olyan irtó klassz.

Gabi kérdezte, hogy ezt hogyan érti. Gazsi erre minden átmenet nélkül áradozni kezdett Piri néniről. Csak úgy dőlt belőle a szó: – Barátom! Nektek halvány segédfogalmatok sincs róla, micsoda klassz spi… akarom mondani, milyen nagyszerű néni. Tudod, hogyan csípett föl minket? Biztosan nem mondta, mert nem hencegős. Képzeld, ezzel a maflával, ezzel a Tóbival

elmentünk egy kis tűzrevalóért, mert otthon már akkora a cidri, hogy még a fenekünk is befagy. Már régen kifigyeltem egy olyan nekünk való kis romházat a Reitter Ferenc utcában, ott láttam egy olyan testhezálló jó kis gerendát, hogy egész télre elég lenne. De vigyázni kell ám, mert a zsaruk már nagyon buknak az ilyesmire, csudára védik a háztulajok vagyonát. Azért csak elslattyogtunk arra, és mikor töküres volt az utca, nekiálltunk annak a klassz gerendának, csakhogy az nehezebb volt, mint gondoltam, és az egyik vége úgy beszorult a törmelék alá, hogy azt hittem, mozdonnyal se lehet kihúzatni. Ott birkóztunk azzal a bazi nagy döggel, és nem bírtunk vele, amikor arra jött egy spiné. Persze nadrágban, mert most mindenki abban jár, olyan volt, mint egy fiú. Ránk nézett, azt hittem, egyből sikoltozni kezd, hogy ránk dűl a ház, vagy nagy lelki prédikációt vág le nekünk a tulajdon szentségéről, vagy egyszerűen zsaruért kiabál. Esetleg elküld minket a Nemzeti Segélybe vagy az MNDSZ-be vagy a MADISZ-ba vagy a sóhivatalba. De csudára tévedtem, mert odajött, megfogta a gerenda végit, elkezdte mozgatni, még ránk is szólt, hogy na mi lesz, fiúk, mit bámészkodtok olyan maflán, talán lefagyott a kezetek vagy mi? Előbb csak röhögtünk, aztán nekiálltunk, hát, barátom, olyan ereje volt, mint egy birkózóbajnoknak, nem szeretnék egy frászt kapni tőle, mondhatom, nélküle ítéletnapig se boldogultunk volna azzal a kosz gerendával. Közben látta, hogy fenékre ülünk a csodálkozástól, hát nevetett, és azt mondta, hogy ő tornász volt az MTE-ben, vagyis a Munkás Testedző Egyesületben, és kijárt Gödre, a Fecskefészekbe is, ott pedig meg kellett fogni a dolog végét, hogy legyen valami. Na, úgy kijött az a gerenda a helyiből, mint a kezes bárány, mondta is, hogy vihetjük, de előbb körülnéz. És képzeld, körülnézett előbb, hogy nincs-e valami sztrül, vagyis veszély, és akkor még cipekedni is segített egy jó

darabon, akkor mondta, hogy jöjjünk el az úttörőbe, majd meglátjuk, hogy érdemes. Hát így jöttünk el, de ha azt mondta volna, hogy másszunk fel a Mátyás-templom tornyába, vagy ússzuk át a Dunát, úgy éljek, azt is megtesszük neki. Mert olyan.

– Akkor tegyél meg még valamit a kedvéért – kérte Gabi. – Békülj ki Sutyival.

– Azzal a kajakos sráccal? Mér kellene kibékülni? Nem haragszunk mi egymásra. Ő szájon vágott. Én visszavágtam. Ő állon csapott. Én mellbe vertem. Kvittek vagyunk.

– Piri néni örülne neki.

– Gondolod? – csodálkozott Gazsi. – Az más. Akkor benne vagyok.

És Piri néni kedvéért kezet rázott Sutyival, aztán az ő biztatására („Haverom vagy, pajtás, de kérd meg őt is!”) odaszólt Pimpinek is:

– Ne fújj rám, kicsi. Ugye, nincs harag? Nem úgy gondoltam.

– Tudom, Gazsikám – mondta Pimpi, úgy mosolyogva, ahogy egyes-egyedül csak ő tud. Az a mosoly olyan, mintha hirtelen rásütne a napfény az arcára.

– Na látod – mondta Gazsi Gabinak –, ugye, hogy nincs harag?

És csakugyan nem is volt. Miért is lett volna?

Mivelhogy jobb ma egy kiadós, nyílt, becsületes verekedés, mint holnap a hosszan tartó, titkos és alattomos gyűlölködés, állítom. Az legalább felszínre hozza a rejtett ellentéteket; segít kiélni őket, ezért néha az ökölcsapás is olyan, mint a villámcsapás, utána tisztább lesz a levegő. Persze mint minden vásár, ez is kettőn áll. Mindkét félnek olyannak kell lennie, aki nem él vissza az erejével, nem az izmait fitogtatja, nem a gyengébben hatalmaskodik, hanem az igazság bajnoka. Sutyi például sohase kezdett ki nála nyápicabbakkal vagy kisebbekkel.

Azokat inkább védte. De az egyenlő ellenfelektől nem tűrt el sértést, bántást, hanem puff, odasózott. És mérkőzés (vagy ha úgy tetszik: verekedés) közben megérezte, hogy ellenfele, Gazsi ugyanolyan fából van faragva, mint ő.

Közben ünnepélyesen ki kell jelentenem, hogy ez nem akar védőbeszéd lenni a verekedés mellett. Erről szó sincs. Nehogy holnap rám hivatkozzatok, miután letéptétek egymás fülét, és kicsavartátok egymás karját, hogy a Duci néni mondta az élménybeszámolón. Én nem mondtam. Én csak azt mondom, és amellett ki is tartok, hogy az ilyen összecsapásoknál vannak rosszabb, veszélyesebb, károsabb dolgok is. Ha mell mellnek feszül, az ellenfelekből esetleg nem lesznek ellenségek. Elintézik a dolgot egymás között, és ezzel vége. Egyikben se marad harag. Miért is maradna? Nem maradt Gazsiban, és Sutyiban sem.

Ezek szerint a nagysefcsik tévedett. A két dudás egész jól megféri volna egy csárdában. De ezt Gabi nem sietett az orrára kötni. Mert tervei voltak Gazsival, és ezek a tervek abban a pillanatban megszülettek, amint a nagysefcsik megtette emlékezetes ajánlatát.

Úgy van, pajtások, jól sejtitek. Gabi a világraszólóban szánt szerepet Gazsinak.

Őt nem ismerte Rosmeyer úr. És ő szabad volt délelőtt, mint a madár, mint az iskolából kimaradt madár, aki egy kopár, rideg, fukar városban kénytelen keresgélni a betevő magokat. Mialatt mi az iskolában kuksoltunk, ő szabadon nyomozhatott Rosmeyer úr után, aki úgy tűnt, főleg délelőttönként járta titokzatos útjait. Márpedig a nyomozás már mindannyiunknak nagyon hiányzott, de legfőképpen Gabinak.

Gazsinak láthatóan kedvére való volt az efféle lopakodós és szimatolós munka. Vállalta, hogy Rosmeyer úr nyomába szegődik, miután Gabitól megkapta a pontos személyleírást.

Gabi az elvesztegetett időért cserébe felajánlotta, hogy az egész őrs elmegy vele délután vasat gyűjteni, és az egész az övé lesz. Gazsi erre csak fölényesen legyintett, és másnap lesben állt a Délibáb utcában.

Nyomozásának döbbenetes eredménye lett: egy marék dollár meg más idegen bankó, ami nagy bajba sodorhatott volna mindannyiunkat. De erre várni kellett.

Az első nap eredménye mindössze egy elméleti pofon volt, amit Héjani megígért neki, de még azt se adta meg.

Ez úgy történt, hogy reggel sikerült kilesnie Rosmeyer urat, amint frissen borotválva és még frissebben fütyörészve elindult hazulról.

Szerencsére nem jártak már a villamosok, mert az áramkorlátozás miatt délelőtt szünetelt a villamosforgalom, és így Rosmeyer úr kénytelen volt gyalog baktatni ismeretlen célja felé. Ezzel több száz pengőt spórolt meg Gazsinak. Igaz, nem ment túlságosan messzire, csak az Andrássy út és Jókai tér sarkára, abba a bizonyos Rose Mary eszpresszóba, amit már Ede is említett Rosemari néven, hogy oda jár délután a pótmamája kártyázni.

Rosmeyer úr nem kártyázni ment. Elterpeszkedett egy széken odabent a jó melegben, evett, de főleg ivott, s a kirakatablakon beleső Gazsi csak a nyálát nyelte és didergett. Látta, hogy Rosmeyer úr minden ajtónyitásra felnéz, ebből arra következtetett, hogy vár valakit. Biztosan nem őt, az egyszer világos. Csakugyan érkezett egy bőrkabátos férfi, leült az asztalához, és valamit magyarázott neki, úgy intett a tenyerével, mint aki azt mondja: „Nyugalom, nyugalom, rögtön", és tényleg kisvártatva befutott egy nő, akkora hátsórésszel, amelyről elképzelhetetlennek látszott, hogy bele lehet erőszakolni bármilyen nadrágba. De neki sikerült. Ez akkor derült ki, amikor

levetette a lódenkabátját.

Persze nem olyan mai divatnadrágot viselt, ami pizsamanadrágra emlékeztet, sem pedig farmernadrágot, hanem vastag posztóból készült, jó meleg, közönséges férfinadrágot; minden második nő olyanban járt azon a télen, nem volt ebben semmi csodálatos. És abban sem, hogy táska helyett valami bőrszatyrot cipelt magával, azt az asztalra helyezte, és úgy szorongatta, mintha kincseket őrzött volna benne. S lehetséges, hogy csakugyan, mert némi tárgyalás után óvatosan körülkémlelt, hogy nem figyeli-e valaki (az ablakon beleskelődő Gazsira igazán nem gondolt), majd valami csomagot emelt ki a szatyorból, és az asztal alatt óvatosan Rosmeyer úr kezébe csúsztatta. Hogy Rosmeyer úr hová tüntette el, azt Gazsinak nem sikerült kilesnie.

Közben már nagyon átfázott a szüntelen figyelésben, és szeretett volna hallani valamit annak a három összedugott fejű embernek a sutyorgásából. Mélységesen sajnálta, hogy nem tud szájról leolvasni, mint a süketnémák. Benyitott hát az eszpresszóba, és egyenesen Rosmeye-rék felé tartott. Odaérve sikerült egy fél mondatot elkapnia:

– A teherautó hajnalban… – mondta a bőrkabátos. Vesztére

Rosmeyer úr ekkor felfigyelt rá. Viszont szerencséjére kéregetőnek nézte. Ráripakodott:

– Nem adok! Takarodj innen. Lépni se lehet az ilyen csavargóktól.

– De Rosmeyer úr!… – mondta a deréktól lefele elefánt méretű asszony, és egyik kezét csillapítókig asztaltársa karjára tette, a másikkal meg kotorászni kezdeti a szatyorban.

– Ellike, nem tűröm! – rivallt rá Rosmeyer úr. – így szabadítja ránk az egész csürhét. Pincér! Pincér! Jani! Héjani!

Héjani, a pincér villámgyorsan ott termett. Ha ilyen príma törzsvendég szólítja, mint Rosmeyer úr.

– Parancs, vezérigazgató úr! – állt meg az asztalnál. Hogy Rosmeyer úr mit vezérelt, és mit igazgatott, arról neki éppoly kevés fogalma volt, mint Gazsinak, de nem lehetett más, mint vezérigazgató, ha egyszer ki tudta fizetni a meglehetősen borsos számlát. Mégpedig tört aranyban.

– Mióta engednek be ide ilyeneket? – kérdezte Rosmeyer úr Gazsira mutatva.

– Mars! Kifelé! – Héjani megragadta Gazsi rongyos kabátgallérját, és kipenderítette az eszpresszóból. Mellékesen még pofont is ígért neki, ha még egyszer meglátja ott ólálkodni.

No, hát ez a pofonígéret volt az első nap eredménye, ha nem számítjuk azt a bizonyos félmondatot: „a teherautó hajnalban…”

Gazsi szégyenkezve számolt be a sovány eredményről, és nagyon csodálkozott, hogy Gabi még annak a vacak kis félmondatnak is megörült.

Másnap annál büszkébben, annál diadalmasabban mutatta fel a páratlan eredményt: a maroknyi idegen bankjegyet.

A következőképpen jutott hozzá.

Rosmeyer úr ismét csak gyalogszerrel vágott neki a városnak. Ő a nyomában. Egy kicsit szorongott, hogy Rosmeyer úr esetleg felismeri benne az előző napi kéregetőt a Rose Maryből, de az ügyet se vetett rá. Csavargó gyerek, az csavargó gyerek, egyik olyan, mint a másik; legalább százezer tekergett akkoriban elhagyatottan, éhesen, rongyosan szerte az országban; ki tudta volna megkülönböztetni egyiket a másiktól?

Végiggyalogoltak az Andrássy úton, majd tovább a Szabadság térre. Oda, ahol most a Tv székháza áll. Az az épület eredetileg a tőzsde palotája volt, ott adták-vették a tőzsdések és az úgynevezett alkuszok a részvényeket, terményeket és különböző árukat. Ezért is hívták áru- és értéktőzsdének. Rosmeyer úr nem ment be a Tőzsdére, ami egyébként is zárva volt, hanem mögéje kanyarodott a Nádor utcába.

A Tőzsde – vagyis ma már a Tv – székháza mögött amolyan térfélévé szélesedik a járda. Ott Gazsi valóságos korzót pillantott meg. De nem elegánsan kiöltözött hölgyek és urak sétáltak fel s alá, hanem kizárólag elmebetegek. Őrültségük abból derült ki,

hogy mindegyik maga elé dünnyögött. Csak járkáltak fel s alá, és duruzsoltak. A dünnyögők közül ketten-hárman megálltak néha, nagy hadarva megtárgyaltak valamit, paksamétát vagy apró csomagocskát adtak át egymásnak, azután szétváltak.

Amint odaérkezett, Rosmeyer úr is meghőbörödött. Vagyis ugyancsak dünnyögni, duruzsolni kezdett. Majd félrevont egy lengyel bundás férfit, hosszan rángatta a kabátgombját, aztán körülnézett, s átadott neki egy paksamétát – Gazsi meg mert volna esküdni rá, hogy ugyanazt, amit tegnap kapott az eszpresszóban. Cserébe ő is kapott valamit, kézből kézbe csúsztatva; hogy mit, azt Gazsi nem tudta megfigyelni, mert igyekezett tisztes távolban maradni tőle.

Egyszer csak valahonnan éles füttyszó hasított a duruzsba.

Mindenki megtorpant. Mégpedig olyan hirtelen, hogy Gazsi kis híján nekiütközött annak az ismeretlen embernek, akinek a háta mögül Rosmeyer urat leste. Az rebbenő tekintettel körülpillantott, majd sebes léptekkel nekiindult. Ahol az, imént állt, Gazsi a földön egy csomó összegyűrt bankjegyet fedezett fel. Gyorsan felkapta, s az ismeretlen után vetette magát. Nyújtotta feléje a bankjegygombócot.

– Kérem szépen, el tetszett veszíteni.

– Micsoda?! – rivallt rá az idegen olyan felháborodottan, mintha azzal vádolták volna, hogy éppen most fosztotta ki a Nemzeti Bankot. – Eredj innen, kölyök, semmi közöm hozzád!

Rémülten faképnél hagyta Gazsit, aki újabb bankjegygombócot pillantott meg a földön. Azt is felkapta, s nézte, ki veszíthette el.

Városi bundás és erősen borostás férfi sietett el mellette. Odasziszegte neki:

– Dobd el! Dobd el, kis hülye!

Majd bolond lesz eldobni! Ki tudja, mit érhet. Ha nem kell

senkinek, inkább zsebre vágja.

Meg is tette. De addigra már olyan sokfelé hevert az aszfalton egy vagy több bankjegy, mintha pénzeső hullott volna a Tőzsdepalota mögött.

Ez már Gazsinak is gyanússá vált. Körülfigyelt. És mindenfelé puskás, egyensapkás, civil ruhájukon nemzetiszín karszalagot viselő rendőröket pillantott meg. Körbefogták az egész kis teret, és senkit se engedtek át a kordonon. A vezetőjük ki is hirdette:

– Senki se távozhat. Igazoltatás!

„Szóval razzia – állapította meg Gazsi szakszerűen. – Szép kis slamasztikába keveredtem."

Remegni kezdett a lába. Sok minden eszébe jutott, egyebek között az elcsent gerenda is, amiért felelősségre vonhatják.

A bekecses, angolbajszos rendőrparancsnok középre törtetett. Megakadt rajta a szeme, nem csoda, ő volt ott az egyetlen gyerek. Odaintette magához.

– Mit keresel te itt, öcskös?

– Kérem szépen, én… – hebegte – kérem szépen…

– Ne dadogj! – vágott közbe a főrendőr. – Azt mondd meg, hogyan kerülsz ezek közé! Kéregetsz? Mi?

Gazsinak mentő ötlete támadt:

– Kérem szépen, parancsnok elvtárs, én csak a barátomhoz mentem éppen… Varga Pista… Vagyis István… Itt dolgozik a Kossuth-hídon… Tessék megkérdezni.

– Na, indulás, egy-kettő! – taszította hátba a bekecses. – Szedd a lábad, kisöcsém. És máskor jó nagy ívben kerüld el az ilyen helyeket. Gyerünk!

Gazsinak nem kellett kétszer mondani. Szedte a lábát. Zsebében a jó marokra való idegen bankóval. Azt mutatta meg nagy büszkén Gabinak, akit rögtön ebéd után megkeresett. Hogy ez már valami, ezért már érdemes volt…

Gabi csak annyit értett az egészből, hogy ott, a Nádor utcában valami nagy disznóság történt – máskülönben mit keresett volna ott a rendőrség? –, és Gazsi hasznot húzott belőle. De hogy mi az a nagy disznóság, arról éppoly kevéssé volt sejtelme, mint nekem vagy mint most nektek. Legfeljebb annyit sejtett, hogy Rosmeyer úr a nagy disznóság következtében börtönbe került, de hiába igyekezett elképzelni őt valami pincetömlöc mélyén sínylődve vagy börtönrácsait rázogatva, nem tudott örvendezni. Mert igaz ugyan, hogy Rosmeyer úr lakat alá került, és ez is valami, de dugába dőlt világraszóló terve: elmarad a nagy, országos meglepetés.

Erről feltétlenül meg kell győződni. Ez a második teendő.

Az első az, hogy tanácsot kell kérni, méghozzá sürgősen, a dollárbankjegyek és a disznóság dolgában.

Azt ajánlottam, hogy szóljunk Piri néninek, ő mindent tud és mindenhez ért, a disznósághoz is és a valutázáshoz is. Gabi hallani se akart róla. Elvégre Rosmeyer úr később kiszabadulhat, és akkor folytatni lehet a nyomozást. Márpedig ha szólunk neki, kiderül a világraszóló terv, és elmarad a nagy, országos meglepetés. Ő inkább aput javasolta, és mint kiderült, ez nagyon jó javaslatnak bizonyult.

Apu elmagyarázta Gabinak, Gazsinak meg nekem, hogy azok az emberek ott a Tőzsde háta mögött törvénytelenül üzletelnek, mert idegen pénzeket tilos venni meg eladni, hanem be kell jelenteni. De azok mégis adják-veszik titokban ezeket a pénzeket, és ezzel még jobban felverik az árakat, még nagyobb drágaságot idéznek elő, miattuk még magasabbra szöknek az árak, és még nehezebbé válik a megélhetés. Hiszen lassan ott tartunk, hogy már a kofák is aranyban és dollárban számolják a túrót vagy a savanyú káposztát. Ezek a zugkereskedők, ezek a feketevalutázók olyanok, mint azok a piócák, amelyek nem egy

vérmes, egészséges, hanem egy beteg, vérszegény, alig-alig támolygó ember vérét szívják, hogy még jobban elgyengüljön.

Az is világos – magyarázta –, hogy miért hullott a pénzeső. A spekulánsok inkább eldobták a valutájukat, hogy a razzia ne találjon náluk semmiféle terhelő bizonyítékot, amit úgyis elkoboznának tőlük, és még le is csuknák őket. Az a sok dollár az államé, azt be kell szolgáltatni, nem szabad megtartani. Hiszen az, ha nem is lopásból, de legalábbis csalásból származó pénz.

Becsületesen meg kell vallanom, bár ezzel újabb foltot ejtek hősöm nem teljesen makulátlan jellemén, hogy Gazsi egyáltalában nem ujjongott. Ellenkezőleg, elkeseredett és felháborodott. Azt a pénzt ő nem úgy találta, hogy elveszítették, hanem úgy, hogy eldobták. Ami óriási különbség. Nem kellett senkinek. Neki annál nagyobb szüksége lenne rá. Végre egy kicsit könnyebben élhetnének abból a pénzecskéből. Hogy örülne a mutter, aki eddig még a valuta kifejezést se hallotta, hiszen a pengőt is úgyszólván csak hírből ismeri.

Keserűségét csak csekély mértékben édesítette meg az az egy-két százezer pengős bankjegy, amit az összegyűrt dollárbankók között találtunk, amikor alaposabban átnéztük a zsákmányt. Szegény valutaüzéreknek nem volt idejük a nagy riadalomban kiszemelgetni az ocsú közül a tiszta búzát, a dollárok közül a százezer pengősöket.

Hiába csóváljátok hitetlenül a fejeteket, akkor már voltak százezer pengős bankjegyek is. Nem volt az olyan nagy pénz, mint hiszitek, egy kiló alma hatvanezer pengőbe került, egy kiló krumpli meg tizenhatezerbe. És elárulom, hogy nemsokára milliomosok lettünk. Nem telt bele sok idő, alig néhány hét, és jött a százmillió pengős bankjegy, mert az infláció csak fokozódott, annyira, hogy végül még milliárdokkal és billiókkal is megtanultunk számolni. Akkor azonban még csak a százezer

pengősöknél tartottunk.

Azoknál a százezer pengősöknél, amik csak csekély mértékben enyhítették Gazsi kétségbeesését. Az viszont fokozta, hogy el kell mennie a Gazdasági Rendőrségre, hogy beszolgáltassa a talált pénzt. Gazsi – vigyázat, újabb vallomás következik! – egyszerűen rettegett a rendőrségtől. Pedig nem volt se tolvaj, se csaló, se betörő, még egyszerű útonálló se, legfőbb élettapasztalata mégis az volt, hogy a rendőrségtől csak félnivalója van. A rendőrök mindig és mindenütt gyanakvással méregették az ilyen rongyos gyerekeket, rögtön lopással gyanúsították, elkergették, az első adódó alkalommal fülön csípték, és az őrszobára cipelték… S hiába jártak az új rendőrök polgári ruhában – mert még nem volt új egyenruhájuk, és a régit nem akarták hordani –, őneki egy kutya volt egyenruhás és civil ruhás rendőr. Azonkívül mi az a Gazdasági Rendőrség? Az meg mi fán terem? Olyan rendőrség, amely gazdasági bűncselekményekkel foglalkozik, nem pedig gyilkossággal, rablásokkal? Akkor is csak rendőrség. A lábát se teszi be oda. Inkább eldobja ő is a dollárt, mint a valutaüzérek, vagy elégeti, de nem megy oda.

Még az se lelkesítette, hogy apunak van ott egy ismerőse, bizonyos Garam rendőr százados, akivel majd előre beszélni fog. Őt még a közrendőrök se érdeklik, nemhogy a századosok.

Garam rendőr százados személye egyedül Gabi érdeklődését keltette fel. Kérdezgetni kezdte aput, hogy honnan ismeri, és milyen bácsi. Olyan ártatlan kíváncsisággal kérdezgetett, mint egy egészen egyszerű kíváncsi kisfiú, csak én – aki alaposan ismertem – tudtam, hogy valami titkos célja van azzal a tudakozódással, helyesebben Garam rendőr százados bácsival.

Apu leírta a jó ismerősét. Mondta, hogy nagyon jóvágású fiatalember, angol bajuszos meg minden. Addig beszélt róla,

amíg Gazsi felkiáltott:

– Ő volt az! Úgy éljek, ő volt az! A razzián. Az lesittel.

– Veled megyek – biztatta apu. – Fehérre moslak, mint nagypénteken a holló a fiát.

– Tudod mit? – ütött Gazsi vállára Gabi. – Az egész őrs elkísér. Jó? És ha ott akarnak tartani, mi megostromoljuk azt a Gazdaságit.

Ámbár Gazsi úgy vélekedett, hogy amíg sikerül őt kiszabadítani, addig alaposan elrakhatják odabent, de őt már annyiszor és annyian elrakták, hogy nagy gyakorlatot szerzett a verések elviselésében. Azért csak menjünk mi is. Így történt másnap, hogy díszkísérettel érkezett meg apu társaságában a Csokonay utcába.

Mi közben nem töltöttük tétlenül a napot. Még délután, az apubeszélgetést követően elrohantunk a Délibáb utcába, hogy bizonyságot szerezzünk Rosmeyer úr lebukásáról. De hasztalan topogtunk a borzongató, nyirkos alkonyatban, nem sikerült megpillantanunk Edét, még Beácskát sem. Az emeleti ablakok mögött ugyan fény gyúlt, de nem mutatkozott senki, még Erzsi néni, Beácska kémje sem. Azután már muszáj volt hazarohanni, mert olyan rohamosan szürkült, mintha sorba oltogatták volna a világ lámpásait. Márpedig sötét este vagy éjszaka még felnőttnek se nagyon volt tanácsos ilyen elhagyatott, ilyen kihalt mellékutcában bolyongani, hát még gyereknek. Míg hazafelé loholtunk, állandóan segélykiáltásokat véltünk hallani, és nem tudtuk eldönteni magunkban, hogy akkor félünk-e jobban, amikor egy lélekkel se találkozunk a kihalt utcán, vagy akkor, amikor feltűnik valaki. Végül mégis eldöntöttük: akkor, amikor a hátunk mögött hangzottak fel léptek. Nem mertünk visszafordulni, hogy megnézzük, ki követ minket. Mert követett. Majd ránk is kiáltott:

– Álljatok meg! Várjatok! Megálljatok!

Csak éppen azt nem tette hozzá: különben lövök. De mi tudtuk, hogy a vetkőztetők így szokták. Ezt minden újság megírta. Reszketve megtorpantunk. És vártuk a vetkőztetőt. Az mögénk ért. Egy-egy kéz nehezedett a vállunkra, és a vetkőztető megszólalt, mégpedig Simoncsics bácsi hangján:

– Gyerekek, gyerekek! Mit kódorogtok egyedül? Már egy félórája loholok utánatok, hogy hazakísérjelek titeket. Na, gyertek. De máskor ne mászkáljatok magatokban, annyit mondok…

Aznap tehát csak annyiban volt szerencsénk, hogy vetkőztető helyett Simoncsics bácsiba botlottunk, vagyis hogy ő botlott belénk. De másnap már igazi szerencsénk akadt. Az egész iskolában elmaradt az utolsó tanítási óra, mert az egész tantestület elment egy konferenciára, amin a demokratikus iskolareform kérdéseit tárgyalták meg. Az ilyen – egyáltalában nem ritka – konferenciáknak nagyon örültünk, mert… ez nem szorul részletesebb magyarázatra.

Az iskola kapujában Gabi várt rám. Intett nekem.

– Utánam!

Megint rohantunk. De legalább nem alkonyodott ránk, mert alig volt még dél.

Egyenesen a Szinyei Merse utcába loholtunk. Az iskola elé. Ott még javában folyt a tanítás, mert itt ért a második igazi szerencse. Az, hogy a konferencián csak a mi kerületünk tantestületei vitatták meg a demokratikus iskolareform kérdéseit, míg Ede másik kerületben – a hatodikban – járt suliba.

Nagyon megörült nekünk, amikor meglátott a kapuban, mert sejtelme se volt róla, hogy nyomozunk. Ámbár ki tudja, talán még akkor is megörül, ha sejti. Mert olyan magányos volt szegény. A többiek lökdösődve, rikoltozva, taszigálódva

rontottak ki a kapun, csak ő jött egymagában, mint akihez nem szól senki, nincs aki akár egy hátbavágásra is érdemesítse. Valósággal lelkendezett, amikor meglátott bennünket, és olyan dölyfösen nézett szét, mint aki azt mondja: vegyétek tudomásul, hogy nekem is vannak barátaim, és pukkadjatok meg. És tulajdonképpen voltak is. Az egyik én voltam.

Együtt baktattunk hazafelé, jó nagy kerülővel, a Fasoron át, és jóízűen fecsegtünk. Mi Beácskáról, a kisanyuról és Erzsi néniről, a kémről kérdezgettük Edét, ő meg mindent akart tudni a csapatról meg a házról meg Piri néniről meg Pimpiről, általában mindenről, ami a Cserép utcában volt, vagy van, vagy lesz. Már a Bajza utcában jártunk, amikor Gabi csak úgy mellékesen megkérdezte:

– Na és mi van a papáddal? Róla nem is beszéltél.

– Mi lenne? – kérdezte Ede.

– Úgy értem, otthon van már? – faggatta Gabi.

– Á, sose jár haza ebédelni. Azt mondja, az üzletfeleivel kell kajolnia. Szerintem azért mondja, hogy jókat ehessen, mert Erzsi néni olyan vacakokat főz, hogy juj. A papám el is küldené, de Beácska nem engedi, mert a kémje. Meg a cinkosa. Nekem elhihetitek.

– Szóval akkor nem bukott le – állapította meg Gabi.

– Mért bukott volna le? Azokra a sváb kitelepítésekre gondolsz? Ő sohase németesítette vissza a nevét, mert sohase magyarosította meg. És nem tudja senki, hogy belépett-e a Volksbundba, még én se. És ha ez a kettő nincs, akkor kitelepítés sincs, igaz?

– Nem is arra gondoltam – nyugtatta meg Gabi. – Csak arra, hogy nagy razzia volt a Tőzsdénél.

– Ja? – Ede legyintett. – Ne féltsd te az öregemet! Te csak engem féltsél – tette hozzá –, mert Beácska rosszabb minden

razziánál, nekem elhiheted. Nézd, mi jutott az eszébe tegnap! Kimanikűröztette a körmeimet. Nem győztem dugdosni a suliban a mancsomat, mégis észrevették. Lesült a bőr a pofámról. Nekik meg csak nem adhatom ki az otthoni dolgokat, ők nem a barátaim, mint ti, nem igaz? Csak hallgattam és tűrtem…

Hát ennyit sikerült kinyomozni a lyukas óra alatt. Amiből világosan kiderült, hogy Ede egyre szerencsétlenebb, viszont Rosmeyer úrnak kutya baja. Hogyan bújt ki a kutyaszorítóból? Az az ő titka. Arról mi nem tudtunk. Viszont az a mi titkunk volt, hogy tovább nyomozunk utána. Arról meg ő nem tudott.

És arról se, hogy Gazsi talán éppen az ő összefeketézett dollárjait szolgáltatta be a mi díszkíséretünkkel a Gazdasági Rendőrségen.

Olyan keserves képet vágott, amikor apu társaságában befordult a kapun, mintha fogat húzatni menne – de érzéstelenítés nélkül.

Minket a posztoló rendőr elhessegetett a kapu elől, ezért áthúzódtunk a Népszínház utca túlsó oldalára, ott várakoztunk, amíg végre felbukkant a barátunk, a nyomában apuval.

Gazsi olyan peckesen lépdelt, mintha már az első menetben kiütötte volna Garam rendőrkapitányt. Ámbár a peckességben meglehetősen akadályozta az a rengeteg csomag, amit a karjában cipelt. S amiből még apu karjába is jutott néhány. Az a gyanúm így utólag, hogy a Gazdasági Rendőrséget egész fennállása alatt nem hagyta el ilyen diadalmenet.

Volt azokban a csomagokban minden a világon, ami csak kellett, kivéve talán a szenet vagy tűzifát. Arra Gazsinak úgyse volt szüksége, mert – ezt nem vallotta be töredelmesen a rendőrségen – azt már beszerzett. Gerenda alakjában. De volt cukor meg zsír, liszt meg konzervek, egy kis csokoládé, egy kis tea – és rengeteg élmény, bár azt nem a karjában, hanem a

fejében hozta Gazsi.

Lelkendezve mesélte, hogy Garam rendőr százados milyen barátsággal fogadta aput, de az ő kezét is megrázta, mert rögtön megismerte, hogy ő volt a razzia hálójában a legkisebb halacska. Átvette a dollárokat, aztán vállon veregette, és derék embernek nevezte. Őt. Egy rendőr. Nem is közönséges rendőr, hanem százados. Úgy látszik, ez mégis más rendőrség. Még azt is mondták neki, hogy csak egy kis kitartás, meglátja, minden jóra fordul majd, igenis felépítjük az országot, és először rendes életet, azután jólétet teremtünk, de ehhez az kell, hogy megszilárduljon a pénz, véget érjen az infláció. Az pedig nem megy, amíg a spekulánsok, üzérkedők, feketézők és árdrágítók szabadon garázdálkodhatnak. Aztán még azt is mondták neki, hogy becsületességéért jutalmat érdemel (Gazsi ekkor egy kicsit elpirult, mert nem egészen magától volt becsületes), és mindenből adtak neki, amit a feketézőktől meg árdrágítóktól és árurejtegetőktől elkoboztak. Még sót is, ami aranyat ér.

Gazsi csak azt fájlalta, hogy nem tettek fel neki keresztkérdéseket, és így nem vallhatott rá Rosmeyer úrra, pedig biztosan azt is elkapták a razzián.

Mi pedig egyelőre nem árultuk el, hogy Rosmeyer úr vígan éli világát, esze ágában sincs dutyiban csücsülni, tehát folytatni lehet ellene a nyomozást.

Diadalmenetben kísértük hazáig a nap hősét; egyedül úgyse bírta volna cipelni a rengeteg mindent. A kapuban megállt, és búcsúzkodás helyett mindent meg akart osztani velünk. Elsősorban Gabival, aki nélkül nem került volna soha Rosmeyer urat követve a Tőzsde mögé, a razziába. Másodsorban velem, mert apu nélkül megtartotta volna a dollárokat, elkezd velük spekulálni, ami szégyen és gyalázat, és előbb-utóbb lebukik, mint valami közönséges bűnöző. Így pedig valósággal dúskálhat.

Mindenáron ránk akart tukmálni a kincseiből, alig tudtuk lebeszélni.

Végül mégis ő kerekedett felül. Eszébe jutottak a csöppsefcsikek. Meg az, hogy tejport is kapott. Az pedig csecsemőknek való. Ez világos. A tejport kénytelenek voltunk elfogadni a csöppsefcsikek számára, és a Cserép utcáig törhettük a fejünket, hogy mit füllentsünk a tejpor származásáról. Végül nem kellett semmit se füllenteni. Sefcsik néni úgy megörült a kincsnek, hogy esze ágában se volt kérdezősködni az eredete felől. Így sikerült megőrizni a titkunkat. És a nyomozás folytatódhatott.

XVI. A Nap Rémült Hőse

A nyomozás addig folytatódott, amíg teljes sebességgel bele nem robogott az életembe egy égszínkék Adler Junior, otthagyva mindenen egy kis lakkos csillogást és vadonatúj gumiköpenyei mintás lenyomatát.

Égszínkék helyett szívesebben mondanék tűzvöröset, hiszen úgy lobbant a szemembe, mint egy lángnyelv, de a kifejezőerő és a jelképiség rovására is ragaszkodnom kell a tényekhez, ezt megköveteli az elbeszélői tisztesség. Tehát mégiscsak égszínkék. És Adler Junior. Amiről nekem magamnak fogalmam se volt, mert lány lévén, csekély érdeklődéssel viseltettem az autómárkák iránt, még ma is csak nagy üggyel-bajjal tudok megkülönböztetni egy öreg Trabantot egy vadonatúj Mercedestől. Szerencsére Ede nagyszerűen kiismerte magát a különböző autótípusok között, no meg pontos értesülésekkel is rendelkezett, így abban a helyzetben vagyok, hogy a kocsit az ő közlése alapján hitelesen megnevezhetem.

Az a kocsi úgy villant a járda mellé, makulátlan fényezésének ragyogó páncéljában, mint egy kék jelenés. Lehet, hogy valójában

csakugyan nem volt egyéb, mint egy átdukkózott ócska lepra, egy négy keréken guruló szemétláda – ahogy azt később Gazsi megvetően és roppant kifejezőerővel mondta –, de nekem mégis maga volt a csoda. Hiszen akkor ültem életemben először igazi autóban (azt az öreg teherautót igazán nem számíthatom, amely Abádra fuvarozott), de akkor is halálos rémülettel, mivel autós emberrablás áldozata lettem.

Igen, bármilyen hihetetlenül hangzik is, engem elhurcoltak. Az ilyesmi akkoriban nem ment ritkaságszámba Budapesten. Éppen eleget olvashattuk az újságokban, hogy valakit a Körút kellős közepén kihajítottak a robogó autóból (rendszám ismeretlen), miközben még egy géppisztolysorozatot is beleengedtek, meg hogy egy másvalakit fegyverrel kényszerítettek egy kocsiba, odabenn levetkőztették, majd egy szál lengében kitették valahol Gödöllő határában, ahol kis híján megfagyott.

Mindez – és még jó néhány hasonló igaz rémtörténet – átvillant az agyamon, amikor elhurcoltak. Pedig az én mellemnek nem is szegeztek fegyvert, csupán minden teketória nélkül nyakon ragadtak, mint valami ázott kismacskát, és hiába rúgkapáltam meg tiltakoztam, behajítottak a hátsó ülésre, aztán elrobogtak velem. Engem, aki nem voltam se nagykövet, se mamuttőkés – vagyis olyasvalaki, akit napjainkban szokás elrabolni –, még kevésbé kifosztható és kirabolható valutaüzér vagy drágakő-zugkereskedő – vagyis olyasvalaki, akit inkább abban a háború utáni gengsztervilágban raboltak el előszeretettel. Mégis elhurcoltak. Viszont minden egyezményes bandita-előírással ellentétben, nem kötötték be a szememet, nem tömték be a számat, ellenkezőleg, arra biztattak, hogy nézzek ki bátran az ablakon, és kérdezgették, hogy mit szólok hozzá, no mit?

Aztán később egy fillér váltságdíj nélkül, hiánytalanul visszaszolgáltattak a családomnak, az őrsömnek és Gabinak, de az elején ezt még nem lehetett tudni. Valamint azt sem, hogy kalandomért ünnepelni fognak, mint a nap hősét. Akinél rémültebb hőse még nem volt a napnak. Majd pedig nekem, a Nap Rémült Hősének, mesélnem kellett, mindent, részletesen, apróra és mindig elölről. Így jött el az én nagy pillanatom! Vagyis az epizodistáé, aki – ha csak rövid időre is – főszereplővé lép elő. Amikor eljön a nagy pillanata, minden színpadi fényszóró őt világítja meg, minden tekintet reá szegeződik, és az elnémult nézőtéren puskaropogásnak tűnik a színlapok zörgése, amint a nézők azt keresgélik a szereposztásban, hogy mi a neve annak a pompásan alakító segédszínésznek, aki így remekel kicsiny szerepében. És ő, az epizodista érzi, hogy csakugyan remekel, hogy sikerül néhány mondattal és egy-két gesztussal tömören ábrázolnia egy egész jellemet, egy teljes életet, vagyis olyasmit, amihez a címszereplőnek teljes három felvonásnyi ideje van. És azt is érzi, hogy ebben a néhány percben egyedül ő fontos az egész nagy, bonyolult színpadi gépezetből.

Mivel ismerem a szereposztást, színlap nélkül is elárulhatom a nagy pillanatát megragadó epizodista nevét: Komlós Duci.

Hazudnék, ha azt állítanám, hogy egy csöppet se élveztem az én nagy pillanatomat, miközben tudva tudtam, hogy csakhamar át kell ismét adnom a helyet az igazi főszereplőnek, jelen esetben Gabinak. Mert hiszen ő ennek a történetnek igazi főhőse, és én mindig örömmel vállaltam oldalán a mellékalak egy csöppet se hálátlan és sikertelen szerepét.

Akkor azonban rajtam volt a sor! És remekül alakítottam, mindenkinek a szája íze szerint. Mert kalandomból mindenkit más érdekelt.

Dénest az, hogy nem kopogott-e a motor. Mondtam, hogy

úgy kopogott, mint egy harkály. Noha ezt még akkor se lettem volna képes megállapítani, ha történetesen odafigyelek, hiszen nem értettem hozzá. Márpedig a motorra igazán nem figyeltem oda.

Gyurikát az, hogy lehagytunk-e minden autót. Mert ő már akkor a sebesség megszállottja volt, s ugyanezen okból később kétszer is összetörte magát motorkerékpárral (persze magán kívül a motort is). Mire mondtam, hogy: de mennyire, még a versenykocsik is csak bámultak utánunk!

Ipszit (akinek a papája kárpitos volt) az érdekelte; hogy nem találtam-e az üléskárpiton valami különös ismertetőjelet? Erre egészen őszintén felelhettem, hogy nagyon is. Azt, hogy olyan újdonatúj szaga volt, mintha még senki se ült volna rajta előttem. És alighanem úgy is volt.

Gazsi kizárólag a dukkózásról faggatott. Mondtam, hogy az nagyon meglepett, mivel eredetileg vajsárga Adler Juniorról volt szó, zöld üléshuzattal, mire az Adler Junior megérkezett égszínkéken, bordó üléshuzattal. Erre Gazsi kijelentette, hogy álljon meg a menet, ennek a titokzatos átalakulásnak a magyarázata egész biztosan az István úton található, egy műhelyben, amely tulajdonképpen üvegtetővel befedett udvar, ahol a lopott kocsikat egyik napról a másikra úgy átfényezik, átkárpitozzák (természetesen új rendszámtáblát is festenek neki), hogy még a saját gazdája is kalapot emel előtte. Vagyis világos, mint a nap, hogy lopott kocsiról van szó, valami sebtében átglancolt ócska lepráról, esetleg guruló szemétládáról, amit a gazdája sirat valahol, ezen kár is vitatkozni, neki elhihetjük, ő járatos.

Nem is vitatkozott vele senki, a legkevésbé Gabi, az egész nyomozás irányítója, akinek az autós kalandot és a Nap Hőse címet köszönhettem, hiszen ő szőtte a hálót, ő vetette ki, és én

nem voltam más és több, mint a háló egyik szeme. De ezúttal nem a háló fogta meg a halat, hanem a hal a hálót, ami rendhagyó eset. És mégis ez történt.

Persze történt sok más egyéb is, de semmi olyasmi, aminek én lettem volna a hőse. A nagy pillanat elmúltával, a főszereplőből ismét mellékfigurává hátráltam vissza.

Mellékalakként egyébként igen ügyesen, fürgén, szaporán, de minden különösebb feltűnés nélkül festettem a szép kerek babaszemeket. Csupa buta kék szemet, amely mindenen ámuldozott, pedig semmit se látott. És még csak nem is egymagam festettem a szemeket, hanem Pimpi és Szipó társaságában, tehát csoportosan, vagyis mellékszereplőből még tovább degradálódtam kóristává.

A pici piros szájacskákat, ezeket a sejtelmesen hallgató és rejtelmesen mosolygó, ostoba baba szájacskákat mások festették. És megint mások a két pofikára az egy-egy kerek rózsás foltot, hogy azok a tökkelütött babaarcok egészen olyanok legyenek, mintha élnének, noha az élőknek akkoriban inkább olyan szürke és málladozó volt az arcbőrük, mint a megviselt házak vakolata.

Ez a babafej-festegetés volt a csapat egyik nagy titka és meglepetése. A nyers fejeket természetesen Piri néni szerezte, és azt mondta, úgy igyekezzünk, hogy ebből lesz a karácsony. Hát úgy igyekeztünk.

A másik nagy titkunk és meglepetésünk – amiből ugyancsak karácsonynak kellett majd lennie – a kesztyűsbáb-készítés volt, rengeteg textilhulladékból és egy csomó hazulról elemelt, ócska, megfoltozhatatlan harisnyából.

A textilhulladékot meg a munkát ugyancsak Piri néni szerezte, ugyancsak természetesen. Megszerettem ezt a munkát, mert a harisnyakitömők közé kerültem, és kedvemet leltem a kitömött harisnyákból készülő fejek kiformázásában. Különösen

a pufók, duzzadt pofácskájú nyuszi fejeket formáztam nagy gyönyörűséggel. Főleg azért, mert az én nyuszi fejeim mindig valahogyan mások voltak, mint mondjuk Pimpi fejei, egy picit kedélyesebbek és egy picit harciasabbak. Viszont sohase sikerült olyan kaján pofájú rókát formálnom, mint Ipszinek.

A kesztyűs bábok zsákszerű testét sablon után kiszabni meg összevarrni már kevésbé szerettem. Itt aztán nem volt helye semmiféle eredetiségnek, éppen ellenkezőleg: akkor dolgoztam a legjobban, ha az én munkám pontosan olyan volt, mint a többieké, ha az én fél nyulamat hibátlanul hozzá lehetett illeszteni valaki másnak a fél nyuszijához.

A bábfejek legvégső formáját azért Piri néni adta meg, ügyes ujjakkal nyomkodta, gyömöszkölte egy kicsit a kitömött harisnyákat, ecsettel itt-ott egy-egy vonást húzott a szemük alá vagy az orruk mellé, aztán… aztán felemelte a bábu zsáktestébe bujtatott kezét, intett, és azt mondta:

– Pajtások, most a *Warszawiankát.*

Munka közben ugyanis dalokat tanultunk, mivel a szájunk nem volt elfoglalva a bábukészítéssel. Legfeljebb csak Milkának, aki buzgalmában mindig kidugta a nyelve hegyét. A *Bunkócskát* már tudtuk, a *Szép gyermekemet* ugyancsak, de fújtunk olyan dalokat is, amik benne voltak az iskolai énekeskönyvünkben, például a *Süss fel napot* meg azt, hogy „Van nekem egy szép új csizmám, / karácsonyra fel is húznám. / Az egyiknél jobb a másik, / nincs több rajta, csak három lik.” Ezt különösen Gazsi énekelte nagy gyönyörűséggel; számára valóságos mesebeli csoda volt az olyan lábbeli, amin csak három lyuk van, mivel az ő cipőjén legalább háromszor három volt.

Én viszont azt szerettem, hogy: „Előkelőek nem vagyunk, és pénzünk sincs elég, / sőt gyakran jól se lakhatunk, habár az illenék, / de új világot alkotunk mi éhgyomorra még, / ez a

legszebb mesterség.” Alig tanultuk meg, máris harcias átszellemültséggel harsogtam, de az is lehetséges, hogy nem is harsogtam, hanem ordítottam.

Piri néni mindenesetre kopogott az asztalon a nyuszi lábával, és amikor elhallgattunk, azt mondta:

– Duci, nem a te hangodat akarom hallani.

Hogyhogy nem az én hangomat akarja hallani? Miért nem az én hangomat? Az talán rosszabb, mint másoké?

– Szó sincs róla, semmi baj a hangoddal – sietett megnyugtatni Piri néni. – De ha együtt énekelünk, akkor az egésznek úgy kell hangzania, mintha egyetlen (igaz, soktorkú) ember, vagyis gyerek énekelne. Érted?

Dehogyis értettem. Nem is akartam érteni. Én az egészből csak azt hámoztam ki, hogy Piri nénit zavarja a hangom. Ez fájt nekem. Mert énekelni is nagyon szerettem, meg Piri nénit is nagyon szerettem. Akkor ő mért nem szeret engem?

Csakhogy Piri néni amellett (mi mellett? minden mellett) nagyon okos is volt, azonnal észrevette rajtam, hogy nem értem, sőt még duzzogok is. És rögtön megtalálta az ellenszert.

– Képzeld csak el, Duci pajtás – mondta, és a *pajtásból* tudtam, hogy komolyan beszél –, mi lenne, ha mindenki azon igyekezne, hogy az ő hangja kihallatsszon az együttesből. Próbáljuk ki. Pajtások, senki se kímélje a hangszálait. Duci, te meg hallgassad.

Én hallgattam. Ők énekeltek.

Ha nem láttatok még kis híján megpattanó ereket, megfeszült inakat, az erőlködéstől vérbe borult arcokat, kidülledő szemeket, hát akkor láthattatok volna. Olyan hangorkán támadt, hogy a mennyezetről peregni kezdett a mész, és az ablaktáblák megzörrentek. Máig sem értem, hogy egyetlen hangszalag se pattant el, egyetlen dobhártya se repedt meg.

Rémülten befogtam a fülemet, és könyörögni kezdtem, hogy

elég, elég, ez borzasztó, ez kibírhatatlan!…

De kibírtam. Nemcsak a fülrepesztést. A leckét is.

– Most már belátod, hogy ez végighallgathatatlan? – kérdezte Piri néni. S amikor én rábólintottam, hogy igen, belátom, akkor hozzáfűzte: – Pedig mi azt szeretnénk, ha sokan hallgatnának minket, és még örülnének is nekünk.

Akkor még ő se tudta, mi se tudtuk, milyen hamar valóra válik az óhaja. Sőt valószínűleg még maga Gabi se tudta. Ami nagyobb szó.

– Most pedig énekeljük el még egyszer, de szép összhangban. Mert nincs szebb az összhangnál…

És elénekeltük szép összhangban, ahogy javasolta. Ahol intett, ott halkítottunk; ahol biztatott, ott erősítettünk, és az egész majdnem úgy hangzott már, mintha egyetlen – igaz, soktorkú – gyerek énekelne. Piri néni pedig elragadtatva gyönyörködött a hangunkban és az összhangunkban, és mosolyogva bólogatott.

Én meg hiába próbáltam duzzogni, amiért elvette tőlem kedvenc dalomat, és odaadta mindenkinek, egyszerűen nem tudtam haragudni rá, muszáj volt szeretni, még duzzogva is. Hiszen ő is szeretett minket, és sugárzott róla a meggyőződés, hogy az általa megteremtett szép összhang akkor is megmarad köztünk, amikor már nem énekelünk, mert sejtelme sincs arról a titkos, de annál elszántabb vetélkedésről, ami a két őrs között folyik. Pedig hát Pimpi igazán elárulhatta volna neki. El is képzeltem magamnak Pimpit, amint a haját megrázva és hátravetve, két lila szemét kerekre nyitva így szól:

– Képzeld, anyu, a Tanácstag őrs el akar bánni velünk, le akar főzni minket, mert azt hiszik, hogy ők különbek nálunk. Azzal hencegnek, hogy ők a régiek, az igaziak, akik már a felszabadulás előtt, a nehéz időkben is úttörők voltak, és mi semmik se vagyunk. Csakhogy mi se hagyjuk ám magunkat,

titokban készülünk, hogy lefőzzük őket, akik le akarnak főzni minket, hogy ők mire készülnek, azt nem tudjuk, nem sikerült kiszimatolni, de mi, a Győzelem őrs… juj, azt nem árulhatom el, mert meglepetés, majd megtudod! De a fő az, hogy szó sincs semmiféle egyetértésről, éppen ellenkezőleg, csak azért mondom, hogy tudj róla, ne érjen váratlanul…

Aztán rájöttem, hogy ezt rosszul képzeltem el, mert ha Pimpi mindezt el akarta volna mondani, akkor Piri néni leintette volna:

– Hallgass, Pimpi. Te a Győzelem őrsben nem a kislányom vagy, hanem úttörő. És ne árulkodj a pajtásaidra a mamádnál; amit tudsz, tartsd meg magadnak, a többit pedig bízd rám. Jó?

Csakis így beszélhetett volna, mert ilyen volt.

Igen ám, csakhogy Pimpi is olyan volt, amilyen. Aminek következtében őt is rosszul képzeltem el, mert egész biztosan fel se ötlött benne a gondolat, hogy árulkodjon a pajtásaira. Vagyis nemcsak Piri nénit kellett szeretni, hanem őt, Pimpit is, akár tetszett, akár nem. De inkább tetszett, mint nem. Így aztán köztünk – azaz köztem és Pimpi között – mégiscsak megvolt az a bizonyos összhang, bár ő talán nem is tudott róla.

Ez az összhang azonban nem tarthatott vissza attól, hogy részt vegyek a nyomozásban, és ezzel ellene, illetve a Győzelem őrs ellen működjek. És amint alkalmam nyílt rá, azonnal rohantam a Szinyei Merse utcába, hogy kitudjam, ami kitudható.

Alkalom pedig akkor nyílt, amikor napról napra hidegebb lett az iskolában. Végül már a sarokban álló kályha is úgy vacogott, hogy rostélyának vasfogai összeverődtek. Az iskolaszag meg olyan keményre fagyott az osztályban, hogy fel lehetett volna darabolni, és kihajítani az utcára. Minden téli ruhánkat magunkra húztuk, pulóver fölé flanelblúzt, afölé mackóruhafelsőt és ami még akadt, pedig akkoriban még nem hangzott el lépten-nyomon az az orvosi tanács, hogy télen

öltözködjünk rétegesen. Egyáltalában semmiféle orvosi tanács nem hangzott el, mert az iskolaorvosok még meg se kezdték újra a működésüket. A tanító nénink nem fázott semmivel sem kevésbé, mint mi, hiszen nem volt se melegebben öltözve, se jobban táplálva nálunk, de azért hősiesen fázva tanított minket, akik viszont hősiesen fázva tanultunk, és már a kiegészítő szavaknál tartottunk, ami nemcsak a szókincsünket fejlesztette, hanem a logikánkat is, pedig sejtelmünk se volt róla, hogy van.

Nem tudom, mostanában szerepel-e ilyesmi az elsősök tananyagában, de akkoriban szerepelt. A tanító néni mondott három szót, és nekünk ki kellett találnunk a háromhoz illő negyediket. Azt mondta például:

– Bokor, fa; tegnap…

– Ma! – Ezt kellett rávágnunk. És rá is vágtuk.

– Asztal, szék; piros…

– Kék! – csattant fel a hangunk diadalmasan.

– Kívül, belül; borul…

– Derül! – egészítettük ki, de minden meggyőződés nélkül, mert szó se volt semmiféle derülésről, állandóan piszkosszürke volt az ég.

– Eső, szél; nyár…

– Tél! Tél! Tééééél! – kiáltottuk kórusban, és nemcsak a logikának, hanem az igazságnak is megfelelően.

És alighanem ez volt az utolsó szavunk, mert utána rögtön becsukott az első osztály, mint egy csődbe jutott vendéglő. A többiek még egy ideig járhattak iskolába, dideregni, de minket kicsiket hazaküldtek, noha a legtöbb lakásban semmivel se volt melegebb – legalábbis mifelénk az Angyalföldön –, mint az osztályban.

Visítozva ünnepeltük a váratlan vakációt, kapkodtuk volna magunkra a nagykabátot, hogy kirontsunk az utcára, ahol csak

dideregni kellett, tanulni nem – de a kabátunk már rajtunk volt, hiszen le se vetettük, a sál is a nyakunkban, nem volt egyéb dolgunk, mint elrohanni. Részemről egyenesen a Szinyei Merse utcába, mert ott volt a kijelölt megfigyelőhelyem. Sikerült is elcsípnem Edét, akinek aznap csak négy órája volt. Nagyon megörült nekem.

– Jaj de jó, legalább te gondolsz rám – üdvözölt lelkesen. Majd hozzátette: – Az is valami.

Úgy látszik, Gabinak jobban örült volna, ami nem is csoda, hiszen ő volt a főhős, ahogy már jeleztem. Azért megtudakoltam tőle, hogy hogy van. Csak legyintett, olyan keserves képpel, hogy még az enyémnél keményebb szív is megesett volna rajta.

– Folyton vacakabbul.

– Beácska… vagyis a kisanyu? – érdeklődtem részvétteljesen.

– Ő is – felelte. – Meg a faterom is. A Beácska teljesen megkeverte az öregemet, minden vasát rákölti meg persze a reprezentációra. Képzeld, most egy autót vett karácsonyra Beácskának, egy vajsárga Adler Juniort, zöld huzattal.

– De hiszen ez nagyszerű! – lelkesedtem. – Micsoda butaság ezen keseregni, képzeld, milyen remekül autókázhatsz…

– Azt te csak hiszed – lógatta a fejét. – Tudom, hogy abba a kocsiba én sohase fogok beleülni, mindig a Beácska fog furikázni vele, pedig én még vezetni is megtanulnék…

Körülbelül itt tarthattunk a beszélgetésben, amikor valami ragyogás villant a szemembe, és egy égszínkék autócsoda fékezett mellettünk, magasra felcsapva a kocsiút latyakját. A kocsi ajtaja kinyílt, és ki toppant elénk? Rosmeyer úr személyesen. Kövér lapáttenyerével rávert fiacskája vállára.

– Na, pupák, mit szólsz? Ez aztán tetszeni fog Beácskának, mi?

Ede a vállon veréstől és a meglepetéstől csak dadogni tudott:

– Klassz… de apa… hát nem sárga? Azt mondtad…

Rosmeyer úr elvörösödött dühében. A szeme villámokat szórt.

– Hülye taknyos! Ostoba! Tökfilkó! Rögtön kapsz egyet, hogy megemlegeted. Miféle sárga, mi? Megzavarodtál? Világosan megmondtam, hogy égszínkék, az üléshuzat meg bordó. Talán tönkre akarsz tenni, mi? Takarodj, ne is lássalak!…

A szerencsétlen Ede úgy megrémült, hogy a hátam mögött keresett menedéket, pedig kétszer akkora volt, mint én. Ezzel rám terelte Rosmeyer úr figyelmét.

– Nini, ki ez a tökmag? – Megmarkolta a vállamat, maga felé fordított, és úgy kancsalított rám. – Ejha, hiszen ez a Komlós lány a Cserép utcából, az emeletről! Ugye, te vagy az? Ne is tagadd.

Nem tagadtam. Szepegve bevallottam, hogy én vagyok az.

– Na ugye! – vigyorgott diadalmasan. – Akkor tudod mit? Sipirc befelé, megkocsikáztatlak. Csinálunk egy kört. Na, mi lesz?

– Kérem szépen… én… nem… nem… igazán… – ilyeneket dadogtam.

– Csak semmi duma! – jelentette ki Rosmeyer úr. –

Kipróbáljuk a masinát. Befelé.

Edét nem kellett biztatnia. Máris nagy buzgalommal igyekezett a kocsiba. De elszámította magát, mert Rosmeyer úr fülön fogta és visszahúzta.

– Hohó, fiatalúr, sipirc haza tanulni, úgyis mindenből bukásra állsz! Takarodj!

– Tudtam! Tudtam! – kiáltotta Ede, és elbőgte magát. Én meg közben szerettem volna elódalogni. De ekkor következett az a bizonyos nyakon ragadás. És a levegőbe emelés. És a tiltakozás meg kapálódzás.

– Ne! Nem! Nem akarok! – kiáltottam és rúgkapáltam.

Rosmeyer úr oda se hederített. Belódított a hátsó ülésre, ő maga is mellém zöttyent, és becsapta az ajtót. Fogoly voltam.

– Mehetünk, Frici! – adta ki az utasítást Rosmeyer úr.

A vezető gázt adott, és már el is voltam rabolva.

Sejtelmem se volt, hogy hová-merre hurcolnak elrablóim, mert minden összefutott a szemem előtt, alighanem bőgtem is, de ezt nem merném teljes határozottsággal állítani. Csak utólag, már-már felnőttfejjel rekonstruáltam némiképp az útvonalunkat. Az a gyanúm, hogy a Körúton, a Váci úton át Fót felé robogtunk, majd onnan visszafelé az Erzsébet királyné úton… Alighanem.

Elrablóm szélesen elterpeszkedett mellettem a vadonatúj szagú ülésen, és szünet-szakadatlan locsogott.

– Látod, te béka, látod, milyen kocsija van Rosmeyer bácsinak, akit a ti házatokban lenéztek, megvetettek, semmire se becsültek? Hát kinek van ott autója, talán Serbán doktornak vagy kinek? Egyes-egyedül nekem van. És figyeled, hogy fut, mint az álom, nézz csak ki az ablakon, no nézz csak ki, figyeld, hogy suhanunk, a motor úgy jár, mint az óra, a rugózása, mint a vaj, még a miniszterelnöknek sincs ilyen kocsija, elmondhatod, hogy ültél Rosmeyer bácsi autójában, ezt még öregkorodban is emlegetni

fogod, te kis vakarcs…

Én tudtam, hogy csak azért beszél annyit, mert el akar kábítani a szavaival, el akarja altatni éber figyelmemet, és ha ez sikerül neki, akkor nem fogok segítségért sikoltozni, amikor… Mikor is? Ezt már nem tudtam. Csak azt, hogy nagy veszedelemben forgok, hiszen Rosmeyer úr mindig gyűlölt engem, még Edét is rám uszította, nem beszélve a zöld ingesről, és ami akkor nem sikerült neki, azt majd most… majd most…

Elkezdtem törni a fejemet, hogyan viselkedne a helyemben Pimpi. Úgy gondoltam, biztosan kedvesen mosolyogna, megrázná szép szőke haját, nagy, ártatlanul csodálkozó szemekkel nézne Rosmeyer úrra, és mindenféle okos, kedves meg vidám megjegyzéseket tenne, amitől elhurcolója magába szállna, és letenne minden rossz szándékáról. Szerettem volna én is így viselkedni, de hiába, nem ment! Pedig még erőlködtem is. Kénytelen voltam elhurcolásom közben rájönni, hogy az ember csak a saját törvényei szerint képes élni és cselekedni, s mivel az én törvényeim mások voltak, mint Pimpié, hasztalanul erőlködtem. S mivel a saját törvényeim azt parancsolták, hogy szorítsam össze elszántan a számat, és hunyjam be szorosan a szememet, hát így cselekedtem.

Aztán a kocsi, a vajpuha rugózású kocsi zötyögni kezdett valami rossz, kátyús úton, majd recsegve megállt.

– Kész vagyunk. Kiszállni – mondta Rosmeyer úr, és kilökte az ajtót.

Elkészültem a legrosszabbra. Felnéztem. Ott álltunk a Cserép utcában, a házunk előtt, és a nagysefcsikre siklott a pillantásom, akinek leesett az álla a csodálkozástól.

Motyogtam valamit, ami köszönésfélének hangzott, és kiléptem az autóból, amely makulátlan lakkozásának kék pompájában máris tovarobogott.

Amint biztonságban éreztem magamat, visszanyertem elveszettnek hitt nyugalmamat. Csak úgy odaintettem a nagysefcsiknek:

– Szerbusz!

Ő még mindig rám meredt, és először azt kérdezte:

– Duci! Te vagy az?

Másodszor azt kérdezte:

– Mondd csak, nem Rosmeyer úr ült abban az autóban?

Az első kérdésre azt feleltem:

– Én hát.

A másodikra meg szemrebbenés nélkül azt, hogy:

– Á, dehogy. Apu egyik barátja. Majd megtudod… Azzal faképnél hagytam. Siettem, hogy gyorsan megebédeljek, és utána én legyek a Nap Hőse.

Amikor kiderült, hogy az vagyok, igyekeztem elképzelni, mit tenne és mit mondana a helyemben Gabi, aki egyenesen arra volt teremtve, hogy a Nap Hőse legyen. Az ő beszámolójában bizonyára nyüzsögtek volna az álarcos bandíták, lebbentek volna a kloroformos kendők, zuhogtak volna az ökölcsapások. Ő meg csak fölényesen mosolygott volna és… Szóval valami ilyesmi. De ahogy nem voltam képes Pimpivé válni, úgy nem voltam képes Gabivá sem lenni. Bizonyára hiányzott belőlem már akkor is a képzelőerő. Ahogy most is hiányzik. Úgy látszik, javíthatatlan realista vagyok, aki nemcsak egyszerűen ragaszkodik a valósághoz, hanem görcsösen kapaszkodik beléje, mint fuldokló a mentőövbe.

Jó, jó, én is ismerem azóta már azt a bizonyos József Attila idézetet, hogy „az igazat mondd, ne csak a valódit", de mit tegyek, ha én az igazságot csak a valóságban vagyok képes meglátni és megragadni?

És mit tegyetek ti, akiknek én jutottam Kalló Gábor író és

újságíró helyett a magam valósághoz tapadó igazságával és igazsághoz tapadó valóságával? Kénytelenek vagytok beérni velük. És velem. És azzal, amit mi hárman nyújtani tudunk.

XVII. Két egyetlen lehetőség és valami nagy disznóság

– Nekünk is egy autót kell szereznünk. Akármilyen kicsit, akármilyen ócskát, csak működjön, csak kocsi legyen. Igen, ez az egyetlen lehetőség!

Döbbenten meredtünk mindannyian Gabira, azaz Klimkó Gábor őrsvezetőre, aki minden különösebb előzmény nélkül, hirtelen megőrült. Mert hogy elment az esze, az egy pillanatig se lehetett kétséges. Éppen nekünk lenne autónk, amikor még tisztességes télikabátunk sincs? Nevetséges. És őrültség.

– Hát nem értitek?! – kiáltott ránk, akik tényleg nem értettük. – Rosmeyer úr kocsit vett, Rosmeyer úr tehát kocsin jár ezentúl. Többé nem követhetjük gyalog, még villamoson se, hogy kifürkésszük sötét titkait, mert úgy elfüstöl előlünk, hogy no. De ha nekünk is van autónk, akkor minden egészen más. Igaz?

Kénytelenek voltunk beismerni, hogy akkor csakugyan egészen más.

– Na látjátok! – diadalmaskodott ő. – Arról van szó, hogy akkor a markunkban tartjuk, akkor nem menekülhet. Elrobog? Semmi az egész, mi utána robogunk. Észreveszi, hogy követjük, és gázt ad? Az ám, csakhogy mi még sokkal több gázt adunk. Megpróbálja lerázni titokzatos üldözőit? Eszeveszetten száguld keresztül-kasul a városon, átrobog a tilos jelzésen, és majdnem felborít egy villamost? Hiába, mert titokzatos üldözői elől, vagyis előlünk nem szökhet meg, mi mindenütt a nyomában maradunk. Végső kétségbeesésében kirobog a városból? Süvít az országúton, hegynek föl, völgynek le, megint hegynek föl, és

megint hegynek föl, olyan sokszor, hogy annyi hegy nincs is egész Magyarországon? És csak száguld meg száguld, kanyarba be, kanyarból ki, miközben csikorog a fék, sikolt mind a négy gumi? Hiába, mert mi egy tapodtat se tágítunk…

– De nem ám! – kiáltott lázban égve Gazsi, a lelkes mozinéző, aki cukorkaárusként rengeteg ilyen kalandfilmet látott, méghozzá teljesen ingyen, és azokban mindig az üldözők diadalmaskodtak.

– Tudjátok, mit tesz erre? – kérdezte Gabi.

– Én tudom! – lelkendezett Gazsi. – Az ülés alól előkapja a fegyverét, kiüti a kocsi hátsó ablakát, és azon keresztül vadul lövöldöz ránk!

– Igen ám – ragadta ismét magához a kormánykereket és a szót Gabi –, csakhogy mi cikcakkban vezetjük a kocsit, és egyetlenegyszer sem talál. Végül a fegyveréből kifogy a golyó, az autójából kifogy a benzin, mire kiugrik a kocsiból, amely lebukfencezik egy szakadékba, ő meg bemenekül az erdőbe. A többit tudjátok.

– De mennyire tudjuk!

– Bekerítjük!

– Körülfogjuk!

– Ártalmatlanná tesszük!

Mindenki javasolt valamit. Pontosan kiterveltük a szökevény kézre kerítését. Mindenre gondoltunk. Csak egyetlenegyre nem. Arra a csekélységre, hogy Rosmeyer úrnak van kocsija, nekünk pedig nincs. És ahogy a dolgok állnak, nem is lesz.

Erre csak akkor döbbentünk rá, amikor Rosmeyer úr a kezeink között volt, megkötözve, ártalmatlanná téve, és mi diadalmasan kísértük vissza az országútról, hogy betuszkoljuk a kocsinkba, visszarobogjunk vele Pestre, és átadjuk a Gazdasági Rendőrségen Garam százados elvtársnak.

A kocsink ugyanis nem volt ott az országúton. Aztán már az országút se volt ott, sőt Rosmeyer úr se. Egyedül mi voltunk ott az úttörőotthon őrsi saroknak kinevezett szögletében, és úgy néztünk egymásra, mintha most ért volna véget a mozielőadás. Gazsi még a tenyerét is felemelte, mintha tálcát tartana rajta, és elkiáltotta magát:

– Friss vizet, cukorkát tessék!

De senki se vett tőle. Spóroltunk. Az autóra.

– Te csak ne hülyéskedj – berzenkedett Gabi. – Tudd meg, hogy azért se adom fel a tervemet, és nem hagyom futni Rosmeyer urat. Addig is, amíg módunk lesz megfigyelni, hogy kifürkésszük legsötétebb titkait, még mindig ott van Ede.

Mondtam, hogy Ede már rég nincs ott, mert Rosmeyer úr, a papája hazazavarta, és én különben se akarok még egyszer…

– Nem is rólad van szó – közölte Gabi. – Téged Rosmeyer úr már felfedezett és leleplezett. Olyasvalakire van szükség, akit Rosmeyer úr egyáltalában nem ismer.

Lelkesen helyeseltem. Azelőtt irtóztam Ede papájától, most pedig még attól is rettegtem, hogy újból elhurcol. Hamarosan megbántam lelkes helyeslésemet, de akkor már késő volt. Addigra Gabi ravasz cselt eszelt ki. A csel Pimpi volt. A kedves, a csinos, a szeretetre méltó, a behízelgő modorú, a Rosmeyer úr előtt teljesen ismeretlen Pimpi.

Igen ám, de ő a konkurens őrs tagja volt, abba a Győzelembe tartozott, amelynek a nevét mi mindenáron meg akartuk hazudtolni azáltal, hogy lefőzzük. De Gabinak ilyen csekélység meg se kottyant. Sikerült meggyőznie Pimpit, hogy itt ugyan őrsi ügyről, de országos érdekről van szó, gondoljon csak a borzasztó pénzromlásra, a harácsoló spekulánsokra meg a sok nélkülözésre, ami ellen mind harcolni kell, egészen a győzelemig. És Pimpi ráállt. Persze nem a pénzromlás, nem a spekuláció,

hanem Gabi miatt.

Az biztos, hogy Gabi ravaszul kieszelte. Pimpit rábízta Gyurikára, de úgy, mintha Gyurikát bízta volna Pimpire. Ők ketten aztán ott kóvályogtak a Szinyei Merse utcában, ahol vagy több volt a tüzelő, vagy edzettebbek voltak a tanárok, mint nálunk, mert ott még mindig folyt a tanítás, nem kezdődött el a szénszünet.

És a csel bevált. Ede beléjük botlott.

Gyurika, akinél ártatlanabbul még a csöppsefesikek se tudtak nézni, ámulva mondta:

– Ninini, Ede! Micsoda véletlen.

Ede azt mondta:

– Ninini, ez Gyurika! Nahát igazán… – Itt benne rekedt a szó, mert megpillantotta a mindent elsöprő Pimpit, teljes szőkeségében. Pimpi a kezét nyújtotta.

– Luca vagyok, szerbusz. Te ki vagy?

– Ne higgy neki, nem is Luca, hanem Pimpi – vihogott Gyurika.

– Szer-szer-szerb… Ed-ed-ed-ed-ede – hebegte Ede, és az átlagosnál sokkal erősebben kancsalított.

– Érdekes neved van – mosolygott Pimpi, és ránézett Edére, maximális méretűre kerekített lila szemekkel Mire Ede, aki már az első szempillantásban lángra gyúlt, most már végleg beleesett Pimpibe, méghozzá fülig, ami nem volt csekélység, tekintettel túlméretezett füleire.

– Ha akarod – mosolygott rá Pimpi ellenállhatatlanul –, elkísérhetsz egy kicsit.

Hogyne akarta volna. Mást se akart. De amikor csatlakozott, lopva körülsandított, nem bukkan-e fel valamerről a papája, hogy ezt a lányt, ezt a csodalényt is elragadja mellőle, őt meg hazaparancsolja. Rosmeyer papa szerencsére nem mutatkozott,

így az elkísérés kezdetét vehette. Csak éppen nem sok köszönet volt benne.

Ede általában sem volt könnyed csevegőnek, szellemes társalgónak mondható, de amit ezúttal nyújtott hallgatásban, azt egy sír, sőt egy egész sírbolt is megirigyelhette volna. Egyszer-egyszer tátogatott ugyan, mint a szárazra vetett hal, de hang nem jött ki a száján. És a kópé Pimpinek még volt képe azzal búcsúzni tőle, hogy rég nem mulatott ilyen jól, és érdekes lenne, ha máskor is összetalálkoznának véletlenül. Mindehhez pedig úgy nézett, mintha akkor ért volna véget élete legboldogabb félórája.

Pimpi az eredménnyel ugyan nem, de önmagával annál elégedettebb volt. Kijelentette Gabinak, hogy semmit se féljen, ő majd minden kiszedhetőt kiszed abból a hallgatag Edéből, aki különben egész rendes fiúnak látszik.

Meghiszem azt! Pimpinek mindenki egész rendes fiú. aki beleesik, ahogy a gyertyának is minden éjjeli lepke egész rendes, amelyik belerepül a lángjába. Ezt nem azért mondom, mert a legjobb barátnőm, hanem mert igaz. Ettől függetlenül Ede igazán rendes fiú lett.

Ez után az összefutás után Pimpi addig mesterkedett; amíg kiügyeskedett egy újabb teljesen véletlen találkozást, amely eleinte szakasztott úgy zajlott le, mint az első, leszámítva a bemutatkozást. Aztán a maga utánozhatatlan módján elkezdte kiszedegetni Edéből azokat a bizonyos kiszedegethetőket. Amikről aztán lelkendezve számolt be Gabinak:

– Képzeld, mindent tudok, sőt még annál is többet. Valami őrült remek lakásuk van egy Délibáb utcai villában, azt mondta, még estélyeket is adnak ott, mert csudára megy náluk a re… a repp…

– A reprezentáció – segítette ki Gabi.

– Az, az, kösz. Honnan tudod? Különben mindegy, te olyan

okos vagy. És képzeld, azokat az estélyi reprezentációkat a mamája rendezi, aki nem igazi, hanem olyan mamája, mint amilyen papám nekem a mamám férje, de csuda elegánsan öltözködik, és olyan gyönyörű, hogy mindenki neki udvarol, az egész Nemzetközi Ellenőrző Bizottság meg még sokan mások. És ez a Beácska nevű nagyszerű kisanyu csupa rep… izé… holmikba öltözteti őt is, ami meg is látszik rajta, és az mind amerikai szeretetcsomagból való, mert csak az amerikai divat az igazi.

– Azt nem mondta, hogy a papája autót vett? – kérdezte Gabi.

– Dehogynem. De mennyire mondta. A kisanyujának vette karácsonyi ajándéknak, égszínkék, valami Adler nem tudom micsoda, nem értek az autókhoz, de állítólag igazi meseautó.

– Szóval hencegett neked – szögezte le Gabi.

– Így is lehet mondani – biggyesztette le a száját sértődötten Pimpi. – De szerintem inkább imponálni akart nekem.

Gabinak már a nyelve hegyén volt, hogy mi ezeket már mind tudjuk, nem nagy vicc volt kiszedni őket Edéből. Mégse mondta ki, mert látta, hogy Pimpi az orrát készül felhúzni. Ezért gyorsan taktikát változtatott és megdicsérte:

– Nagyszerűen csináltad, erre csakis te vagy képes. – Látta, hogy Pimpi arca kiderül, s kegyesen fogadja az elismerést, mire gyorsan megkérdezte: – Azt nem mondta véletlenül, hogy honnan van a papájának annyi sok pénze?

– Azt nem. Miért? Érdekel?

– Meghiszem azt.

– Akkor majd kiszedem belőle – hencegett Pimpi, mintha csak Edétől tanulta volna. – Ja, igaz. Rólatok is beszélt ám, és téged nagyon dicsért. De ezt már nem kötöm az orrodra, mert még elbízod magad.

Pimpi elkésett. Gabi akkor már réges-régen elbízta magát.

Olyan biztos volt a dolgában, hogy hiába sündörgött oda hozzá az őrs, a csapat, az egész Cserép utca minden lében kanala, vagyis Gyurika, és hiába duruzsolta a fülébe:

– Te Gabi! Tudd meg, hogy a Győzelem őrs valami nagyon nagy disznóságra készül.

Gyurika kifejezései sajnos nem voltak a legválasztékosabbak. Helyesebb lett volna, ha azt mondja, hogy a Győzelem őrs valami nagyon nagy meglepetést készít elő, esetleg hogy a Győzelem őrs valamiben töri a fejét. De ő nagyon nagy disznóságot mondott, ami egyáltalában nem irodalmi, de tagadhatatlanul igen erőteljes kifejezés. Gabi csak legyintett.

– Ugyan, Gyurika, már megint kezded…

– De igen, de igen! – erősködött Gyurika. – Én mondom. Tudod, tegnap, amikor egész korán be akartam jönni a csapatotthonba, hát zárva volt az ajtó, pedig voltak idebent, én hallottam. De hiába rúgtam és rúgtam az ajtót, nem nyitották ki, hanem elhallgattak, mintha nem lenne bent senki. Akkor

kimentem a kertbe, és belestem az ablakon, és láttam, hogy odabent van a Győzelem őrs, és nagyon összedugják a fejüket, és tanakaszanak…

– Tanakodnak – javította ki Gabi.

– Nekem úgy is jó – vont vállat Gyurika. – De nem elég, hogy tanakosztak, hanem még vihogtak is, és magyaráztak egymásnak…

– És? És?

– És a többit nem tudom, mert felbillent az a lyukas vödör, amire ráálltam, hogy belássak az ablakon, és én leestem, és csupa sár lettem, és aztán már nem láttam semmit. Különben is elfutottam, hogy el ne kapjanak.

– Rémeket látsz – fölényeskedett Gabi.

– Nem is igaz! Azért se. Rémeket csak este szokok látni, amikor sötét van, és anyu eloltja a villanyt, de tudom, hogy nincsenek is igazából, és akkor nem is számít, hogy félek tőlük. De én a vödörről nem rémeket láttam, hanem a nagysefcsiket meg a középsősefcsiket meg Tóbit meg Pimpit…

– Jó, jó, ne sorold nekem az egész őrsi névsort. Tudod mit, tartsd nyitva a szemedet, és tartsd csukva a szádat, vagyis ne szólj senkinek. Majd én kipuhatolom, mi van e mögött a rémlátás mögött.

Gabi úgy gondolta, majd megkérdezi Pimpitől. Aztán letett a szándékáról, mert rájött, hogy ez nem lenne tisztességes eljárás. Pimpi egész biztosan nem árulta el a Tanácstag őrs Rosmeyer-ügyét a nagysefcsiknek, aki az őrs vezetője, nem kívánhatja hát tőle, hogy a Győzelem őrs ügyét – ha egyáltalában van ilyen – elárulja őneki, aki a Tanácstag őrs őrsvezetője.

Miután az önmagával folytatott megbeszélésen ilyen szépen sikerült egyetértésre jutnia saját magával, meg is feledkezett Gyurika állítólagos rémlátásáról, amit – biztos vagyok benne –

nem tett volna meg egy évvel korábban (de akkor még nem is volt elkapatva), még akkor sem, ha annyi esemény követi egymást, mint amennyi követte. Mert követte. Egyik esemény a másikat. Másik esemény az egyiket. Kisebbek és nagyobbak. Nagyobbak és még sokkal nagyobbak, valósággal óriásiak.

Például az, hogy Serbán úr, fennállásunk óta először, meglátogatta a csapatot. Igaz, miért ne látogathatta volna meg? Elvégre ő volt a tanácstag és háziorvos, továbbá Piri néni férje és Pimpi papája. Meg a mi barátunk.

Mi éppen meghívókat írtunk, ami titok volt még Serbán úr előtt is, ezért gyorsan elrejtettünk mindent…

A meghívó szövegét közösen fogalmaztuk meg. Azután gyönyörű kézírással lemásoltuk rengeteg példányban. A másolásban nem vettem részt, mivel egyelőre nem volt még se gyönyörű kézírásom, se macskakaparásom, tekintve, hogy csak az első osztályba jártam volna, ha lett volna tanítás. Csakhogy szénszünet volt. A fogalmazásban azonban részt vettem, mert ahhoz nem kellett tudni írni. És az alábbi szövegben állapodtunk meg:

MEGHÍVÓ

Ezennel szeretettel meghívjuk a tisztelt címzettet 1945. dec. hó 22-én szombaton délután 4 órakor tartandó első nagyszabású karácsonyi ünnepségünkre. Belépés teljesen ingyenes, de csakis meghívóval, a Toldi Miklós úttörőcsapat otthonába, lakik Malom utca 19/c, földszint 2.

MŰSOR

1. ünnepi megnyitóbeszéd
2. ünnepi műsor
3. ünnepi ajándékkiosztás
4. ünnepi befejezés

Melyre szeretettel és feltétlenül elvárunk mindenkit
Toldi Miklós úttörőcsapat Győzelem őrs, Tanácstag őrs

Az aláíráson némi vita volt. Piri néni, aki átnézte a meghívó szövegét, úgy vélte, teljesen felesleges a két őrs aláírása. Ha egyszer csapat, abban benne van az egyik őrs is meg a másik is. Gabi és a nagysefcsik azonban kivételesen teljesen egyetértett, mégpedig abban, hogy a csapat igenis őrsökből áll, és ezért igenis szerepeljen az aláírásuk. Piri néni azzal érvelt, hogy az őrsök viszont őrsvezetőkből és tagokból állnak, tehát akkor azoknak is alá kellene írniuk a meghívót, mindnyájuknak kivétel nélkül. A nagysefcsik helyeselt, úgy is van, alá kellene írni. Gabi viszont ellentmondott: azt mégse lehet, mert akkor olyan lenne a meghívó, mint a telefonkönyv, kevés szöveg és rengeteg név, csak maradjon úgy, ahogy van. Piri néni végül azt mondta, hogy elvei fenntartásával beleegyezik, mire a gyönyörű kézírású tagok gyártani kezdték a meghívókat.

Nyugodtan tehették, nem volt más dolguk. Mert addigra már minden babafejet befestettünk, és minden fellelhető textilanyagból kesztyűs bábot gyártottunk, rengeteg rongyos harisnya felhasználásával. Úgy gondoltuk, az egész országot jó időre sikerült ellátnunk babafejekkel és kesztyűs bábokkal.

Gyártmányainkat titokzatos kezek elszállították az otthonból. Előző nap még ott voltak, másnap már nem.

Csak ezután következett a szövegezési vita, amit a meghívóírás követett.

És ekkor toppant be Serbán úr.

Megjelenése nemcsak hatalmas örömujjongást, hanem számos tintafoltot is eredményezett, mégpedig a félig kész meghívókon, ami aztán újabb munkát adott, de megérte, hiszen ott ült végre köztünk.

Serbán úr nagyon örült nekünk, de figyelmeztetett, hogy mi ne örüljünk neki olyan nagyon, mert ha már itt van, meg fog vizsgálni bennünket.

– Fogadjunk, hogy régen nem voltatok orvosnál.

Hallgattunk, miáltal megnyerte a fogadást. Egyedül Szipó kiáltotta:

– Nyertem, mert én voltam!

– És én is nyertem, mert én is vele voltam! – kiabált Gyurika, a minden lében kanál.

Később, amikor a vizsgálat már folyt, kitudódott, hogy nem is akármilyen orvosnál voltak, hanem magánál Serbán doktornál, akihez Gyurika cipelte el Szipót, mégpedig egy ravasz csel segítségével.

Az egész azzal kezdődött, hogy Gyurika birkózni kezdett Szipóval, aki sokkal idősebb, nagyobb és erősebb volt nála, mégis feljajdult, amikor ellenfele a karjára ütött. Gyurika roppant büszke volt lebírhatatlan erejére, de csak addig, amíg ki nem derült, hogy Szipó karján valami sebfélét talált megütni, az volt olyan fájdalmas. Aztán kiderült, hogy Szipó karján nemcsak egyetlen ilyen sebféle van, hanem több is, mindegyikből nedv szivárgott, és borzasztó csúnyán festettek. Gyurika rögtön Serbán úrhoz akart menni Szipóval, de az megmakacsolta magát, hogy nem és nem, ő tudja, hogy ilyenkor hosszú tűt szúrnak bele az emberbe, és őbelé ne szurkáljon senki, még Serbán úr se.

Csakhogy Gyurika fejéből nem volt könnyű kiverni valamit, ami belevette magát. Márpedig ő elhatározta, hogy Szipót megvizsgáltatja Serbán úrral, mert az olyan érdekes. Kileste hát, hogy a tanácstag és háziorvos mikor látogatja meg legapróbb védenceit, a csöppsefcsikeket, és úgy intézte a dolgot, hogy abban az időben ő meg Szipó a folyosón golyózzanak. Összesen egyetlen golyójuk volt kettejüknek, azt az egyet hol Gyurika

nyerte el Szipótól, hol Szipó őtőle; nagyon izgalmas játék volt. A legizgalmasabb pedig az volt benne, hogy a golyó bármikor legurulhatott a gangról, az udvaron beleeshetett a kanális nyílásába, és akkor az az egy golyó is odavan.

Amikor jött Serbán úr, Gyurika készakarva a cipőjének gurította a golyót. A cipő megállította a golyót. A golyó megállította a cipőt és benne Serbán úr lábát. Ezután már ment minden, mint a karikacsapás. Mire Szipó észbe kapott, már ott volt Serbán úr rendelőjében, anyaszült meztelenül, és meg volt vizsgálva. Serbán úr meg nagyon csóválta a fejét, lemosta, bekötötte a sebeket, amiket ő tályogoknak meg fekélyeknek nevezett, és Szipónak annyiban igaza lett, hogy bele is szúrt, de alig érezte.

Szóval ha úgy tetszik Gyurikának, ha úgy tetszik Szipónak, ha úgy tetszik, a gangon folytatott golyózásnak köszönhettük a látogatást, ami úgy folytatódott, hogy kiderült: egy paraván is van a csapat helyiségében. Onnan lehetett tudni, hogy paraván, hogy Piri néni annak nevezte. Mondhatta volna ugyan spanyolfalnak is, de nem ez a lényeg. Hanem az, hogy azzal a paraván-spanyolfallal elkerítették a kályhasarkot, és mi egyenként bementünk mögéje, hogy Serbán úr mindenkit alaposan megvizsgáljon.

Látni ugyan nem láttuk, de hallottuk, hogy a paraván mögött szóról szóra ugyanaz történik, ami Serbán úr rendelőjében történt. Vagyis Serbán úr a fejét csóválta, amit onnan tudtunk, hogy sűrűn ejnye-ejnyézett, aztán még kérdezősködött is mindenféléről, főleg arról, hogy ki mit evett aznap reggelire meg ebédre, meg mit evett előző nap és még azelőtt is. Meg arról, hogy Icának mióta van a kézfején az a pörsenés, és hogy a kissefcsik mikor horzsolta fel a térdét. Aztán jött a sebek kitisztítása meg bekötése és a tűszúrás, vagyis injekció, amiben

mind Piri néni segédkezett neki.

Természetesen én is sorra kerültem, és nálam is jött a fejcsóválással kísért „ejnye-ejnye", és hogy zörögnek a csontjaim, mert alultáplált vagyok, amit nem értettem, pedig csak azt jelentette, hogy nem eszem eleget. Meg valami vitaminozist is emlegetett Serbán úr, de nem nekem, hanem Piri néninek, és még azt is magyarázta, hogy súlyos fehérjehiány, amit ugyancsak nem értettem, de Piri néni biztosan értette, mert megsimogatta a fejemet, tehát valami sajnálatra méltót jelentett.

Végül én is megkaptam a magam szúrását, felöltöztem, és kiléptem a paraván-spanyolfal mögül, amely olyan egykedvűen kerítette el a kályhasarkot, mintha nem is várna rá további fontos szerep ebben a történetben. Pedig hát várt.

Mégpedig december tizennyolcadikán, kedden, amikor a csapat elindult az úttörőotthonból a kommunista párt és a szociáldemokrata párt közös gyári pártnapjára. Ahová őt is magunkkal vittük. Helyesebben mi nem vittük, csak a Győzelem őrs vitte; kérdezgettük is őket, minek cipelik magukkal, talán a közös pártnap is orvosi vizsgálatból fog állni? Mire ők csak vigyorogtak meg kuncogtak, és a nagysefcsik azt mondta, jó, ha van az embernél paraván, arra mindig szükség lehet.

A közös pártnapot természetesen Gabi tudta meg, mégpedig a papájától, a szociáldemokrata Klimkó bácsitól, aki sok mindent megbeszélt a fiával, ezt is. Mire Gabi mondta Piri néninek:

– Piri néni pajtás, apu mesélte nekem… vagyis nemcsak nekem, hanem anyunak is, hogy a két párt közös pártnapot rendez a gyárban, és milyen jó lenne, ha valami szép műsort is adnának, nemcsak politikai beszédeket, bár azok a legfontosabbak. És tessék képzelni, akkor nekem eszembe jutott valami.

– Sejtettem – bólogatott Piri néni. – Neked általában mindig

eszedbe jut valami. Most mi jutott az eszedbe?

– Az, Piri néni, hogy mi éppen készülünk a karácsonyi ünnepi műsorra. Mi lenne, ha azt előadnánk azon a közös pártnapon, olyasformán, mintha ott tartanánk a főpróbát. December tizennyolcadika, kedd…

– Tudod mit? – nézett rá elismerően Piri néni. – Nagyon jól gondoltad. Hiszen ti az ő gyerekeik vagytok; ha nem is mind az anyakönyv szerint, de mégis, igaz? Az ötleted nagyon jó, attól még közösebb lesz az a pártnap. Kitűnő. Sürgősen beszélek az elvtársakkal.

– Ne tessék – mondta roppant szerényen Gabi, mert ilyenkor roppant szerény tudott lenni. – Én már beszéltem. Mondtam apunak. Őneki is igazán tetszett, és mondta is, hogy megtárgyalja majd Sefcsik bácsival meg Simoncsics Bernáttal meg a többi elvtárssal.

– Helyes – bólintott Piri néni. – És mikor adnak választ?

– Már adtak – mondta egyre szerényebben Gabi. – Azt a választ adták, hogy éljen. Nem egészen így mondták, de ez volt a lényege. Meg még azt is mondták, hogy hivatalos írást is küldenek majd.

Vagyis Gabi mindent elintézett a saját feje szerint, és mindent jól intézett el. Így kerültünk a gyár nagy gépműhelyébe, amit erre az alkalomra ragyogóan kitakarítottak, gyönyörűen feldíszítettek, irodai székekkel telehordtak, és jó melegre fűtöttek. A terem végében álló nagy gyalupad elé pedig egy dobogót helyeztek el. Most már a nagysefcsik is roppant tájékozott volt, és azt magyarázta, hogy a közös pártnapot másutt is megtarthatták volna, akár a kommunista párt, akár a szociáldemokrata párt kerületi helyiségében, mert mindkettőben van megfelelő nagyterem, de úgy gondolták, hogy olyan helyen kell tartani, ahol mindkét párt igazán otthon érezheti magát. És

hol érezhetné inkább, mint a gyárban?

Mi egy kissé elfogódottak voltunk, mert még sohase jártunk ilyen helyen, de Gabi olyan otthonosan mozgott, mint aki mindennapos vendég itt. Vidáman integetett, köszöngetett a sok ismerősnek, és ezek visszaintegettek, de nemcsak neki, hanem mindannyiunknak. Aminek nagyon örültünk. És mi is integettünk, a széksorokban ülőknek ugyanúgy, mint a fal mellett a satupadon üldögélőknek, de még azoknak is, akik odafönn a futódaru hídján lógatták a lábukat, mert még oda is jutott jó néhány résztvevő.

Aztán kiderült, hogy a paraván-spanyolfalat mégiscsak okos dolog volt elhozni. Győzelemék felállították sarkosan a dobogóra, és a mögül léptek ki a közönség elé a szereplők. Elsőnek én, mert én voltam a prológ. József Attila első versét mondtam el arról, hogy „De szeretnék gazdag lenni…" – remélem, ismeritek. De akkoriban egyáltalában nem volt közismert, hiszen alighogy megkezdődött csak József Attila igazi költői utóélete. Úgyhogy nem is neki volt sikere, hanem nekem, aki igazán megható voltam, amint fehér blúzban, sötétkék kurta szoknyácskában – vagyis a sejtcsapat egykori egyenruhájában – elpöntyögtem a verset, mert előadásomat szavalatnak igazán nem lehetett nevezni.

Viharosan megtapsoltak, még meg is éljeneztek, és felkiáltottak nekem a dobogóra, hogy: „ne félj, kicsi, lesz majd cukor minden gyereknek" meg efféléket, szóval ünnepeltek, akkor ismerkedtem meg a sikerélménnyel, amiről manapság annyi szó esik. Én persze azt hittem, azért van sikerem, mert gyönyörűen szavaltam, pedig egyszerűen csak szerettek.

És szerették az egész csapatot, amely énekelt, meg a szavalókat, akik verset mondtak – Ipszi természetesen a *Proletárfiú versét* – vagyis mindannyiunkat, mintha csakugyan a

gyermekeik lettünk volna. Aminthogy azok is voltunk mindannyian, beleértve Tóbit is, aki a *A kutyák dala* és *A farkasok dala* után (írta Petőfi, előadta Dénes) teljesen váratlanul előrelépett a dobogó szélére, és ezt mondta:

– Tisztelt elvtársak, kedves közönség, egy műsor semmit sem ér egy kis meglepetés nélkül. Még többet ér egy nagy meglepetéssel. Most az következik. Címe: *A kis csacsi és a nagy szamár*, ugye, jó cím? Írta és előadja a Győzelem őrs teljes létszámban, máris kezdődik, lehet figyelni.

Ami a nagy meglepetést illeti, az tökéletesen sikerült. Mi legalábbis meglepődtünk, hiszen szó sem volt ilyesmiről; arról még kevésbé, hogy a kerek képű, csöndes és kissé mulyának látszó Tóbiban milyen igazi komikustehetség lakik. Már a bejelentésével is megnevettetett mindenkit. Kivéve Gabit és Gyurikát. Utóbbi már a konferálás alatt megrángatta előbbi inge ujját, és azt súgta neki:

– Ugye, megmondtam, hogy valami nagyon nagy disznóság készül?!

Amiből világosan kitűnt, hogy a stílusa az eltelt időben semmit se csiszolódott.

Közben a Győzelem őrs középre vitte a paravánt, de olyan ügyesen, mintha csak magától lépkedett volna, mert elrejtőztek mögötte, úgy mozgatták. Aztán máris elkezdődött az előadás, amelyben a főszerepet, a nagy szamarat maga Tóbi alakította a paraván előtt, míg a többi szereplő a paraván fölött jelent meg, mert azok bábok voltak, mondanom se kell, hogy általunk gyártott kesztyűs bábok.

Tóbi szavalt, énekelt, állathangot utánzott; hol bajuszt ragasztott az orra alá, hol álszakállt kötött az állára, közben vitába, majd verekedésbe bonyolódott a bábokkal…

A darabot nem mesélem el, úgyse értenétek. Tele volt akkori

időszerű és ma már teljesen időszerűtlen célzásokkal meg találatokkal. A fő az, hogy mindenki remekül mulatott, a széksorokban is, a satupadokon is, de még a futódaru hídján is. A közönség vörösre tapsolta a tenyerét, ami nem csekélység, mert jó kemény tenyerek voltak jelen. Tóbi segítségével a Győzelem őrs hatalmas sikert aratott, és alaposan lefőzött minket, vagyis az őket lefőzni szándékozó Tanácstag őrsöt.

Befejezésül még elénekeltük a *Bunkócskát,* és még zúgott a taps, amikor felállt Simoncsics Bernát bácsi, csöndet intett, és azt mondta:

– Elvtársak, magam és az üzemi bizottság nevében azt javaslom, hogy ezeket a gyerekeket, azaz úttörőket, vagyis hát a csapatot fogadjuk örökbe, ami úgy értendő, elvtársak, hogy ezentúl mi patronáljuk őket. Csak ennyit akartam mondani, mert megérdemlik.

Helyeslés. Éljenzés. Taps. Integetés. Diadalmenet.

És már úgy vonultunk át az igazgatósági épületbe, ahol a fellépti díj, vagyis a remek uzsonna várt, mint a gyár egyhangúlag örökbe fogadott úttörőcsapatát.

Majdnem mindenki boldog volt. De csak majdnem. Az életben ez mindig így van. Lehetetlenség, hogy mindenki egyszerre egyformán boldog legyen. Ha egyebek nincsenek, akkor vannak, mondjuk, fogfájások, amelyek lehetetlenné teszik a részvételt az általános boldogságban. De rendszerint egyebek is vannak. Olyanok például, hogy a csapat általános boldogsága boldogtalanná tette Gabit. Nem is annyira a Győzelem őrs mindent elsöprő sikere keserítette el, mint inkább a saját súlyos hibája. S az meg valósággal kétségbe ejtette, hogy senkinek se tehetett szemrehányást, csakis önmagának.

Lógó orral mászkált odahaza is, az úttörőotthonban is. Még az a hír se tudta igazán felvillanyozni, amit a szorgalmasan

működő Pimpi hozott neki.

Pedig az a hír úgy szólt; hogy Rosmeyer úr leszállt a magas lóról, vagyis az autóról. A gépkocsiból állandóan kisemmizett Ede nem minden káröröm nélkül mesélte, hogy Beácska, vagyis a kisanyu tudomást szerzett a nagy karácsonyi meglepetésről, és lecsapott rá mind a tíz vérvörösre manikűrözött körmével. Egyszerűen kilakoltatta Rosmeyer urat a kocsiból, amely most már egyes-egyedül és kizárólag az ő rendelkezésére áll. Naphosszat furikázik rajta, fodrászhoz, kozmetikushoz, barátnőkhöz, bevásárolni és természetesen verni a blattot, vagyis kártyázni.

Ezzel az egyik egyetlen lehetőség után megnyílt az őrs számára a másik egyetlen lehetőség. A gyalogjáróvá visszavedlett Rosmeyer úr ismét nyomozhatóvá, azaz követhetővé vált. Mi pedig megszabadultunk az autószerzés gondjától, mégpedig egy csapásra. És ez az egy csapás nem is minket ért ezúttal, hanem – szerencsére – Rosmeyer urat.

XVIII. Orvtámadás és ünnepség

Most pedig legyetek szívesek, feledkezzetek meg egy pillanatra Rosmeyer úrról, Edéről, nyomozásról, küszködésről, úgy, ahogy mi megfeledkeztünk, és mondjátok meg nekem: láttatok-e már valaha tűlevelű, örökzöld almafát? Hát alma termő fenyőfát? Sejtettem, hogy nem. De én láttam. Igaz, csak egyetlenegyszer, mégpedig 1945. december 22-én, szombaton délután. De nemcsak láttam, hanem részt is vettem az elültetésében, és közreműködtem a létrejöttében is. A fő érdem azonban nem az enyém, hanem Gazsié és Zsebő Mariskáé volt.

Előbbi szerezte magát a fát. Hogy szerezte, az kétségtelenül túlságosan tapintatos kifejezés, de mit lehet tenni, ha Gazsi ilyen tapintatos volt saját cselekedeteinek a meghatározásában. Az

persze téved, vagy durván általánosít, aki úgy hiszi, hogy Gazsi egyszerűen lopta azt a szép szál fenyőt. Inkább csak kölcsönkérte, a gondjaiba vette, esetleg kisajátította, mondjuk, hogy elrekkentette. A legjobb és leghelyesebb úgy fogalmazni, hogy elhozta onnan, ahol senkinek se kellett, ahol mindenkitől elhagyatva árválkodott, teljesen értelmetlenül és feleslegesen. Ez valahol a budai hegyekben lehetett, nem tudom pontosan a helyét, mert nem. voltam jelen, csak annyit tudok, hogy a Gazsi által ily módon megszerzett fenyőfát Gabi és Ipszi segített elszállítani.

Utóbbi – vagyis Zsebő Mariska – viszont a kicsattanóan piros gyümölcsöket küldte Abádról, kerek vesszőkosárban, mégpedig levél kíséretében. Ez az a bizonyos levél, aminek felolvasására ígéretet tettem, mert mind a mai napig megőrződött, szemben az almával, ami az utolsó csutkáig elfogyott, éppen harminc éve.

A budai hegyekből érkezett fenyőfa és az Abádról küldött alma a csapat egyáltalában nem titkos helyiségében találkozott össze. Nagyon gyümölcsöző találkozás volt, örökzöld almafát, almatermő fenyőfát eredményezett.

Elültetésében – mondtam már – magam is részt vettem. Segítettem beleerősíteni abba a kezdetleges talapzatba, amit a fiúk eszkábáltak össze a számára, majd a talapzatot teleszórtuk almával, mintha csak a fáról hullottak volna. Aztán közreműködtem az almatermő fenyőfa létrejöttében azzal, hogy én is szorgalmasan kötöztem az almákat az ágakra, míg a kosár kiürült, a fa viszont csak úgy roskadozott a bő termés alatt. Nagy munka volt, de megérte.

Mikor elkészültünk, hátráltunk néhány lépést, úgy gyönyörködtünk a páratlan csodanövényben, amely páratlansága és csodálatossága ellenére olyan valóságosan és magától értetődően magasodott fel előttünk, mintha nem is mi

teremtettük volna, hanem maga a természet, hogy elbűvöljön minket az ünnepien zöld tűlevelek közül előmosolygó piros gyümölcsök látványával s a fenyő és az alma egymásba vegyülő, édes és nehéz illatával.

De nem sokáig gyönyörködhettünk csodafánkban, mert az egyik ablakon koppant valami, majd odakint az udvaron rettenetes zenebona tört ki. Macskanyávogás, kutyaugatás, bőgés, bömbölés, hujjogatás harsant, és kavicsok meg sárgöröngyök zuhogtak az ablaktáblákon

Én, megvallom, elbőgtem magamat. Olyan volt ez az iszonyatos zaj, mintha egyévi kényszerszünet után ismét kitört volna az ostrom. A többiek nem bőgtek, csak rémülten megdermedtek, a legjobb esetben elképedtek. Egyedül Gabi kiáltotta ezeket a teljesen érthetetlen szavakat:

– Tudhattam volna! Ezek ilyenek!…

Aztán már nem kiáltott semmit, csak odaszólt valamit Gazsinak, aki a nagy eseményre elkérte magát a moziból, helyettest állított maga helyett, lemondva a cukorka- és frissvíz-árusítás egynapi jövedelméről. Ő bólintott, és máris kicsusszant az ajtón, miközben odakint a kertben folytatódott a zenebona és az ablakok bombázása. Gabi meg ránk szólt:

– Ne féljetek, buták. Várjatok.

Mi ugyan féltünk, de azért vártunk.

Néhány pillanat múlva olyasféle döndülés hallatszott, mintha odakint becsapták volna a kaput. Gabi, úgy látszik, csak erre várt, mert máris felemelte a kezét.

– Utánam!

Hősiesen kirohant, mint egy Zrínyi Miklós, ámbár egyetlen arany, de azt hiszem, még egy pengő se volt a zsebében. Mi kevésbé hősiesen utána nyomultunk.

A kertből éppen akkor rontott elő az orvtámadók serege.

Lehettek százan is. Bár később, amikor létszámellenőrzést tartottunk, kiderült, hogy mindössze kilencen vannak. Máig sem tudom, hová tűnt a többi kilencvenegy. A száztagú ellenséges csapat félresodort minket, és egyenesen a kapunak tartott. Csakhogy az zárva volt. A főellenség – aki nem volt más, mint Csernyik – ráakaszkodott a kilincsre, húzta, tépte, rángatta, de hiába. Ekkor döngetni és rugdalni kezdte a kaput, s a visszhangos kapualjban úgy dördültek a rúgások, mint az ágyúlövések – hogy teljes legyen az ostromhangulat. Reménykedve vártam, hogy kinyílnak az ajtók, rémült emberek rohannak elő, hogy az ágyúzás elől a pincébe meneküljenek, vagy legalább alaposan eltángálják az orvtámadókat. De azok jól választották meg a támadás időpontját; szombat délután volt, senki sem tartózkodott az irodákban, az egész házban egy lélek se volt rajtunk kívül.

– Lássuk el a bajukat! – hallatszott egy harcias rikkantás, természetesen Gyurika rikkantása. Majd éppen ő fogja be ilyenkor a száját!

Az ellenséges sereg nem tudhatta, hogy a javaslat mindössze Gyurikától származik. Komolyan vették a fenyegetődzést, és ordítozni kezdtek:

– Csak azt próbáljátok meg! Hülyék! Nyavalyások! Felvágós marhák! Gyertek, ha mertek! – meg ilyeneket.

Mi hallgattunk, még Gyurika is, mert Gabi keze a szájára tapadt. Hallgattunk, és ez még jobban idegesítette a támadókat, mint az előbbi fenyegetődzés. Egyikük el is bődült:

– Hé, Csernyik, mi lesz azzal a kapuval?!

– Fogják kívülről – lihegte Csernyik, és kettőzött buzgalommal rángatta tovább a nehéz kapu nagy, súlyos rézkilincsét.

A kapu egyszer csak teljesen váratlanul engedett a

rángatásnak. Hirtelen kitárult, azaz helyesebben kivágódott, és Csernyik csak azért nem esett hanyatt, mert belekapaszkodott a kilincsbe. Elordította magát:

– Srácok! Pucolás!

Ő akart elsőnek kirohanni. És egyenesen nekirontott Piri néninek, aki mellett ott állt Gazsi; eddig ő tartotta kívülről a kaput, hogy ne lehessen kinyitni. Piri néni egy ügyes és kemény fogással karon ragadta Csernyiket.

– Hová, hová, kis komám?

– Semmi köze hozzá! Engedjen! – vágta oda Csernyik dühösen és durván.

– Igaz, tényleg semmi közöm hozzá – bólintott derűsen Piri néni, de azért nem engedte el. – Hiszen nem vagyok se a mamád, se a tanárod, még rendőr se vagyok. Mégis tudni szeretném: mire volt jó ez az egész móka? Bár semmi közöm hozzá.

Csernyik részéről mélységes hallgatás volt a válasz, és a többi orvtámadó se szólt.

– Igazad van – helyeselt változatlan derűvel Piri néni. – Ez a kapualj huzatos, ami roppant egészségtelen. Itt nem lehet beszélgetni. Akkor majd odabenn. Gyere, koma, és ti is gyertek – intett a többieknek.

Néhányan tétova léptekkel megindultak az ajtó felé. Csernyik rájuk ripakodott:

– Megálljatok, hülyék! Odabenn majd jól elraknak!

Piri néni biztosította, hogy senkinek sem esik bántódása.

– Akkor majd megdumálnak – vitatkozott Csernyik. – Az még rosszabb. Ismerem őket, ezek olyanok…

Hogy milyenek, azt nem volt ideje bővebben kifejteni, mert Gazsi átvette őt Piri nénitől, és „Na, indulás befelé, öcsi!” biztatással betuszkolta hozzánk. A többiek követték vezérüket, és komor sorfalunk között besomfordáltak az otthonba. Köztük volt

Csernyik régi cinkosa, Moldován, és ott sunyított Kerner Misi is. A másik hatot nem ismertük.

– Én vagyok a hibás, Piri néni – mondta odabenn Gabi. – Tudhattam volna. Amióta nincs iskola, mindig ólálkodott utánunk valaki, én észrevettem, persze lehet, hogy előbb is ólálkodtak, csak nem vettem észre. De amikor észrevettem, gondolhattam volna, hogy készülnek valamire…

– De miért, gyerekek, de miért? – kérdezte értetlenül Piri néni. – Én igazán megértem, ha valamin összekaptok, és nekiestek egymásnak, ilyesmi előfordul. Itt egy pofon, ott egy ökölcsapás, és kész, el van intézve. De itt nem ilyesmiről van szó. Ugye, nem?

– Nem hát – adta meg a választ az elfogottak helyett Gabi. – Ezek hallgatnak, mint a csukák, de én megmondom, hogy feluszították őket.

– Ő volt az! – kiáltotta a nagysefcsik, és a bandavezérre mutatott. – Csakis ő volt. A Csernyik. Nekem beszélhetnek…

De nem beszélt neki senki.

– Biztos a Moldován is benne volt – mondta a szemüveges Kasznár. – Amióta a Sefcsik meg a Klimkó megvédett engem tőlük, azóta ők bosszút forralnak ellenünk.

– Én nem, én igazán nem! – tiltakozott Moldován, és rémülten pislogott ránk.

– És tessék csak emlékezni, hogy spicliskedtek is. A nagysefcsikre – emlékeztette Gabi Piri nénit. – Bosszúból.

– Én azt sem. Igazán! Úgy éljek! – esküdözött Moldován. – Ő mondta mindig, a Csernyik, hogy toljunk ki veletek.

– De miért? – kérdezte Ipszi.

– Mert… mert dögök vagytok. Ne, ne bántsatok, ezt nem én mondom, hanem ő mondta. És azt is mondta, hogy itt mindenki hazaáruló, meg azt is, hogy ne tűrjük, és fűtsünk be nektek. Ezt mindenki tanúsíthatja, igaz, srácok? Meg még azt is mondta,

hogy rohadt istentelenek vagytok, nem kár értetek.

– Hohó, még nincs vége! – csattant fel Dénes. Elkapta az ajtó felé ódalgó Kerner Misi frakkját, és visszahúzta. Mire Misi buzgón helyeselni kezdett:

– Igen, igen, igen, így volt, igen, igen, igen.

– Még jár a pofád? – háborodott fel Csernyik. – Hát nem te prédikáltál, hogy eltévelyedett bárányok így, meg eltévelyedett bárányok úgy? Mi? Tagadd, ha mered!

Kerner Misi nem merte.

– És tulajdonképpen mi volt a szándékotok? – tudakolta Piri néni. – Rombolni akartatok? Vagy egyszerűen csak verekedni?

– Ezt csak olyan figyelmeztetésnek gondoltuk – magyarázta Moldován. – Hogy térjenek vissza a helyes útra, mert… mert…

– Mert tévelygők – segítette ki Kerner Misi.

– Ti meg sötét reakciósok vagytok! – vágta rá a nagysefcsik.

– Nem állunk meg félúton, reakció pusztuljon! – szavalta a közismert rigmust nagy meggyőződéssel Gazsi.

Az orvtámadók úgy megrémültek ettől, hogy teljesen elhúzódtak Csernyiktől. S riadtan pislogtak az ajtó felé, hogy mikor ront be a rendőrség, őrizetbe venni őket, a reakció sötét képviselőit.

– Túlozni azért nem kell – csillapította le a politikai szenvedélyeket Piri néni, majd Moldovánhoz fordult. – Azt mondod, hogy ti csak figyelmeztetésnek szántátok?

– Igen, néni kérem. – Moldován oly mértékben kezes báránnyá változott, hogy kis híján bégetett.

– És azért jöttetek csapatostul. Szép kis figyelmeztetés, mondhatom – háborgott Ipszi, és a noteszát kereste, hogy beírja a tetteseket, de méltatlankodásában nem találta.

– De hát bántottak titeket az úttörők? – kérdezte Piri néni. – Pajtások, bántottátok őket?

– Mi? Soha! – bizonygatta a középsősefcsik.

– Én se, soha – csatlakozott hozzá Gyurika.

– Csak nem engedtük, hogy Csernyik és Moldován bántsa a Kasznárt – mondta Gabi.

– És én egyszer megfenyegettem Csernyiket, mert spicliskedett rám – közölte a nagysefcsik. – Tetszik emlékezni, Piri néni, el is meséltem.

– A többieket pedig nem is ismerjük – nézett az orvtámadókra Ipszi. – Sose láttuk őket.

– Akkor ismerkedjetek meg – mondta Piri néni. Majd az elfogottakhoz fordult. – Nézzetek körül bátran. Látjátok, ez a mi otthonunk, az úttörőotthon. Nézzétek, milyen szép rend van, nézzétek, milyen karácsonyfát állítottunk, mert éppen ma tartjuk a karácsonyi ünnepséget. Látjátok? Ugye; ez a helyiség nem olyan, mint valami bűnbarlang? A csapatunk se olyan, mint valami rablóbanda vagy haramiatársaság. Csupa rendes angyalföldi gyerek, olyanok, mint ti. Talán nem jobbak nálatok, de nem is rosszabbak.

A hat ismeretlen fiú szemmel láthatóan kényelmetlenül érezte magát. Ki tudja, mi mindent mesélt még rólunk Csernyik. Erről nem nyilatkoztak. Igaz, másról se. Csak álltak és hallgattak.

– Tudjátok mit? – lépett hozzájuk Piri néni. – Van egy ötletem: maradjatok itt az ünnepélyre, ezennel meghívunk titeket. És ha történetesen úgy találjátok, hogy nem is vagyunk olyan szörnyetegek, mint hittétek, akkor eljöhettek máskor is, hiszen ti se vagytok igazi szörnyetegek, csak teszitek magatokat. Mi szívesen látunk benneteket. Igaz, pajtások?

– Hát… ha muszáj – mondta vonakodva a nagysefcsik.

– És mi legyen ezzel a főbűnössel? – kérdezte Gazsi.

Sutyi, úgy is mint a tettek és úgy is mint a pofonok embere, azt javasolta, hogy jól agyabugyáljuk el, akkor legalább lesz oka haragudni ránk.

– Mi nem verekszünk, elvégre úttörők vagyunk – mondta méltóságteljesen Gabi. – És az úttörő nem verekszik.

– Csak nagyon ritkán, de akkor kiadósan! – vakkantott közbe Sutyi.

– Én azt javaslom – folytatta Gabi változatlanul méltóságteljesen –, hogy állítsuk népbíróság elé. Úgy, mint a többi háborús bűnöst. Mert igaz ugyan, hogy nem lett belőle háború, de nem rajta múlott, ő szerette volna, az pedig háborús bűn.

– Helyes – egyezett bele Ipszi. – Legyen Piri néni a népbíróság.

– Én leszek a népügyész – jelentette ki Gabi. – De ki akar védő lenni?

Senki se akart.

– Pedig védő nélkül nem szabályos a népbírósági tárgyalás – mondta Gabi. – Én folyton olvasom az újságban a cikkeket…

Ezt már nem bírta Csernyik. Egyszerre tört ki belőle a düh, a

rémület és a gyűlölet.

– Nem akarok védőt! Nem akarok bíróságot! Ti nem vagytok bíróság! Hogy jöttök hozzá?! Feljelentelek. Engedjetek el, követelem!

– Helyes, te már fel is szólaltál az utolsó szó jogán – bólintott Piri néni. – És a népbíróság olyan ítéletet hoz, amilyet kértél. Vagyis tűnj el, de viharsebesen. És többé ne is lássunk. Aki akar, vele mehet a száműzetésbe.

– Pucolás, srácok! – kiáltotta Csernyik, és máris indult az ajtó felé.

Egyedül Misi mozdult utána, a többiek némán álltak. Csernyik visszanézett rájuk, mint aki nem hisz a szemének.

– Na mi az, betojtatok?

Sutyi dobbantott feléje egy fenyegetőt, mire kiugrott az ajtón. Misi utána. De a többiek ott maradtak. Még Moldován is. Ő, legnagyobb meglepetésünkre, odalépett Piri nénihez, és előírásosan bemutatkozott, még azt is mondta, hogy kezicsókolom, ami részéről nagy teljesítmény volt. Azután odaintette a többieket.

– Gyertek, srácok, mutatkozzatok be ti is!

Piri néni egy kézmozdulattal megállította őket.

– Nem kell. Egyelőre hagyjátok. Majd ha legközelebb eljöttök… ha ugyan eljöttök. Ha pedig mégsem, akkor csak maradjatok az ismeretlenség jótékony homályában. Inkább álljatok szépen a fal mellé vagy amoda a sarokba, hogy mi előkészíthessük a termet az ünnepélyre, mert hamarosan itt lesznek a vendégek.

És a vendégek csakugyan ott voltak hamarosan, mintha csak erre a bejelentésre vártak volna odakint az ajtó előtt. Ott volt a sok papa és sok mama, valamint – úgyszólván a főhelyen, az első sorban – a két csöppsefcsik. Egyáltalában mindenki eljött, aki

fontos volt nekünk, beleértve Serbán urat, Simoncsics Bernát elvtársat és Gereben tanító bácsit, csak egyvalakit vártunk hiába: Varga Pistát, pedig neki külön díszmeghívót küldtünk, de maga helyett csak egy cédulát küldött:

Gyerekek, nálunk nincs szombaton fájront, és vasárnap sincs munkaszünet, mert a hidat építeni kell, hogy időre kész legyen, mert mi lesz, ha nem lesz kész. A hídon rátok gondolok, és a karácsonyfa alatt ti is gondoljatok rám, boldog karácsonyt, előre, Majd a gyerekek!

Varga Pista

És én elképzeltem, hogy a Duna felett hogy fúj a szél, ki akarja tépni Varga Pista kezéből a szerszámot, de ő nem engedi, és akkor hózivatar támad, és le akarja sodorni őt a mélybe, de nem képes rá, mert Varga Pista erős, hatalmas és egyszerűen legyőzhetetlen. Mit tehet a szél meg a hózivatar? Mérgesen faképnél hagyja a hidat, a hídépítőket, és attól fogva vidáman csattog a kalapács, kéken ragyog a hegesztés fénye. S nemcsak én éreztem és gondolkodtam így, hanem mások is. Ezt akkor tudtam meg, amikor karácsony után fogalmazvány jelent meg a faliújságon. Mert akkor már faliújságunk is volt, az egyik fele az övék, vagyis a Győzelem őrsé, a másik a miénk, vagyis a Tanácstag őrsé, és az a bizonyos fogalmazvány a mi fél faliújságunkon jelent meg, és az volt a címe, hogy:

Levél Varga Istvánhoz.

Természetesen arról szólt, milyen büszkék vagyunk, hogy a Tanácstag őrs egyik tagja is építi a Kossuth-hidat, amely olyan fontos, hogy azt szavakkal ki se lehet mondani. Meg arról: ígérjük neki, hogy amíg ő dolgozik, mi harcolni fogunk a spekulánsok meg az üzérkedők ellen, és fel fogjuk keresni őt,

hogy ott helyben mondjunk neki köszönetet. Az egész Tanácstag őrs.

A faliújságcikket persze Gabi írta, az egész őrsben senki se tudott olyan jól fogalmazni, mint ő. No meg az a bizonyos harcolás a spekulánsok és üzérkedők ellen ugyancsak rá vallott, ez aztán köztudomásúan az ő vesszőparipája volt.

Piri néni nagyon helyeselte a fogalmazványt. A harcolásra nem tért ugyan ki, de arra igen, hogy nemcsak az őrs büszke Varga Pistára, hanem az egész csapat, és mindannyian ünnepélyesen fel fogjuk keresni őt, és elvisszük neki az ajándékcsomagot is, amit az ajándékosztásnál ünnepélyesen félretettünk a számára.

De ez csak később következett. Előbb még megtartottuk az ünnepélyt. Eloltottunk minden villanyt, meggyújtottuk a fán a néhány szál gyertyát és csillagszórót, s a csodafa csak most vált igazán varázslatossá, mintha emberkéz érintése nélkül egyenesen odabűvölték volna a valóra vált lehetetlenségek birodalmából. És az almatermő csodafa, a csodatermő fenyőfa előtt mondta el ünnepi beszédét Piri néni, fehér blúzban, a szíve fölött égőpiros hangjeggyel.

Azóta harminc év telt el. És e három évtized folyamán annyi, de annyi ünnepi beszédet hallottam, részben személyesen, részben a rádióban, majd később a tévében, hogy a sok ünnepi beszéd szövege mind egymásba mosódott a memóriámban. Mert sokat ünnepeltünk ám, olyankor, amikor volt rá okunk, de néha olyankor is, amikor nem volt, csak úgy tettünk, mintha lenne. Viszont akkor csakugyan volt rá okunk, bárhogyan és bárhonnan nézzük is. Elvégre a sok baj, gond, szűkölködés, nélkülözés ellenére mégiscsak az első szabad karácsonyt ünnepeltük ott, az úttörőotthonban, az első úttörőkarácsonyt, és úgy éreztük, hogy a csodálatos ünnepek és nagyszerű hétköznapok végtelen sora

vár ránk a jövőben. Égett az arcunk, piroslott a fülünk, ragyogott a szemünk, és elragadtatva hallgattuk végig Piri néni ünnepi beszédét, amely harminc év alatt sem mosódott egybe a többivel, ma is pontosan emlékszem rá, szó szerint tudom idézni, idézem is. Így hangzott teljes terjedelmében:

– Kedves pajtások! Kedves vendégek! Ünnepeljünk.

És mi ünnepeltünk. Először műsorral.

A műsor majdnem ugyanaz volt, mint a gyárban, de mégsem egészen.

Gabi addig böngészett a *Negyedik könyvünkben,* vagyis az új iskolakönyvében, amíg talált két verset. Az egyiket én tanultam be. Ezt is József Attila írta, de már nem gyerekkorában, hanem sokkal később, és ti is jól ismeritek, hiszen azóta rengeteget szavalják és énekelik, mert ez volt a *Betlehemi királyok.* A másikat Gyurikának tanította be, és Kosztolányi Dezső írta. Ma már tudom, hogy *A szegény kisgyermek panaszaiból* való, de akkor csak annyit tudtam, hogy Gyurika az egész verset Serbán úr felé fordulva mondta el, és ha megakadt, akkor Gabi súgott neki, mert itt szabad volt a súgás, nem úgy, mint az iskolában. A vers így kezdődött:

A doktor bácsi áldott aranyember…

S miközben Gyurika szavalt, Serbán úr folyton irult-pirult, mint egy szégyenlős kislány, meg az ajkát harapdálta, és megpróbált elbújni apu háta mögött, de nem sikerült neki. És mindenki őt nézte, és a vers végén nemcsak Gyurikának tapsoltak, hanem neki is, mintha ő írta volna a költeményt. De őt legalább nem ölelték-csókolták, vagy ahogy maga Gyurika szokta mondani: nyalták-falták, amit állítólag ki nem állhatott, de azért titokban nagyon szeretett, és ezért neki sokkal jobban tetszett az ünneplés, mint Serbán doktornak.

Az egyik ünnepelt – vagyis Serbán úr – szerencséjére a

nagysefcsik ugyanolyan nehezen viselte el a Tanácstag őrs sikerét, mint Gabi a Győzelem őrsét, ezért a legnagyobb taps közepette gyorsan előretuszkolta Tóbit. Serbán úr olyan reménykedve nézett Tóbira, mint a fuldokló az utolsó szalmaszálra, és harsányan halljuk-halljukozni kezdett, persze csak azért, hogy ne tapsolják már tovább. Így aztán Tóbiék következtek a mulatságos bábjátékkal, és mindenki nagyokat nevetett, a legnagyobbakat azonban a két csöppsefcsik, akik ugyan nem tudták pontosan, hogy min nevetnek, de azt nem is kell mindig olyan nagyon pontosan tudni. Meleg van, fényesség van, édes almaillat úszik a levegőben, a gyertyák szépen lobognak, a pelenka nem nedves, hanem kellemesen puha – ennyi igazán elég ok a nevetésre négyhónapos korban. A végén már mindenki őket nézte, és nem Tóbi remek humorán mulattak, hanem azon, hogy milyen jókat kacagnak az ikrek. Ebből egy kis tumultus is származott, mert mindenki látni akarta a kacagó csöppsefcsikeket, és aki nem látta őket, az ágaskodott, meg előbbre tolakodott, de azért nagyobb baj nem lett a dologból. A műsor végén elénekelhettük a *Bunkócskát,* és kezdetét vehette az ünnepi ajándékosztás.

Úgy hiszem, ilyen karácsonyi ajándékosztást alig látott még a világ. S remélem, nem is fog többé látni, mert ahhoz ismét a feje tetejére kellene állnia mindennek. Mert az már csakugyan fejtetőn álló világ, amelyben karácsonykor a gyerekek ajándékozzák meg a szüleiket. Pedig ott ez történt. Piri néni elővarázsolt az egyik sarokból egy nagy ruháskosarat, amely színültig volt ajándékokkal, amik úgy lettek, hogy Piri néni pénzt kapott a babafejekért meg kesztyűs bábokért, amiket mi játékból készítettünk, s a pénzen kötött sálat, meleg kesztyűt, téli zoknit meg ilyesmiket vásárolt, a csöppsefcsikeknek pedig egy-egy édes kis rugdalódzót. Mindenkinek jutott ajándék, még Gereben

tanító bácsinak is, és minden ajándékhoz járt pótajándékként egy-egy szép piros alma Zsebő Mariska küldeményéből.

Azután mi is megajándékoztuk saját magunkat. És magunknak is adtunk pótajándékként egy-egy abádi almát. Abból egyébként még Moldovánéknak, vagyis a jövevényeknek is jutott, akik igen szerényen és megilletődötten álltak a fal mellett mindvégig. Váltig szabadkoztak, amikor Pimpi meg én a kezükbe nyomtuk a dúsan illatozó karácsonyi ajándékot, ami egyébként sajnos nem nekem jutott eszembe, hanem Pimpinek. A nagy szabadkozás után azonban rögtön neki is láttak, jó nagyokat haraptak az ajándékból, csak úgy harsogott és hersegett a foguk alatt. A következő pillanatban egyéb se hallatszott, csak ez a harsogás és hersegés, mert a csöppsefcsikek kivételével, akiknek még nem volt foguk, mindenki almát evett, abádi almát, ami ottlétünkkor még egészen zöld és savanyú volt, s azóta lám, milyen pirosra és édesre érett. Ha történetesen író lennék, mindenki gyanakodhatna, hogy ez valami jelkép. Pedig nem az, hanem egyszerű, de szép karácsonyi valóság.

Még Simoncsics Bernát is almát majszolva jelentette be, hogy kedves gyermekeim, az übé, vagyis üzemi bizottság is szeretné megajándékozni örökbe fogadott csapatát, mégpedig olyan ajándékkal, ami közös. Ezért egy egész házat ad nekünk, egy villát a Szabadsághegyen, ami a vezérigazgató úré volt, de ő elfelejtett hazajönni, kinn maradt valahol a jóistenben, hát azt a villát, ami ugyan egy kicsit romos, ők az úttörőknek adják használatra; elintézik a hatóságoknál, hogy ott táborozhassunk meg minden, ha beköszönt majd a jó idő.

Azt hiszitek, hogy erre egetverő éljenzés támadt? Hát tévedtek. Ami ilyen szép, arra csak hallgatni lehet. Ezért hallgattunk egy sort, ünnepélyesen és meghatottan.

Majd következett az ünnepély berekesztése, amit Rezik néni,

Gyurika mamája zavart meg.

– Gyerekeim, azért mégiscsak kellene legalább egy karácsonyi ének, ha már karácsonyt ünnepelünk. Legalább a *Mennyből az angyal…*

Gabi és a nagysefcsik egyszerre pattant fel, mintha ugyanaz a kígyó csípte volna meg őket. Nem vagyok és akkor még kevésbé voltam gondolatolvasó, mégis rögtön tudtam, hogy mit akarnak. Tiltakozni. Hiszen említettem már, hogy abban az időben nagyon szigorúak és hajthatatlanul elvhűek voltunk. De mielőtt szóhoz juthattak volna, Piri néni örömmel felkiáltott:

– De mennyire! Nagyon is igaz!

És fehér blúzában, mellén az égőpiros kottafejjel rá is kezdte:

„Mennyből az angyal…” Mi pedig vidáman vele fújtuk: „Lejött hozzátok…”

Amikor végigénekeltük, Gabi Rezik nénihez fordult.

– És most Rezik néni énekeljen mivelünk.

– Szívesen, Gabikám – egyezett bele Rezik néni. Mire Gabi harsányan rákezdte:

„Fel, vörösök, proletárok…”

És Rezik néni velünk énekelte a folytatást, egészen addig, hogy: „És a nemzetköziség!” Így ért véget a mi első ünnepségünk, amelyen megfért egymással jó egyetértésben az alma és a fenyőfa, a karácsonyi ének és a forradalmi dal.

Aztán hazacaplattunk a sárban, latyakban, a fekete karácsonyban, amely számunkra nem volt fekete, hanem üdezöld és harsogó piros, fenyőillatú és almaszagú. S az úttörőotthonban magára maradt a karácsonyfa, néhány eloltott gyertyával, tövig égett csillagszóróval, és az üdezöld tűlevelek közül vidám, kerek képpel kukucskált ki egy ottfelejtett piros abádi alma.

Igaz, még valami ottfelejtődött: a szép kis csomag, Varga Pista

ajándékcsomagja. Az, amit testületileg szándékoztunk elvinni neki az épülő hídra.

XIX. A SZEMÉLYES HALÁL

Kedves Csapat!

Kelt ezen levelem Abádon jó egészségben, amit nektek is kívánok. Itt küldünk nektek egy kis almát, másunk nincs most, amit küldhetnénk, pedig nagyon szeretnénk, de most errefelé is nehéz idők járnak, csak éppen annyink van, hogy az újjig kihúzzuk majd, ezt fogyasszátok szivessen.

Amint látyjátok, én már sokkal helesebben tudok írni mint azelőtt, mert szorgalmasan járok iskolába és az újságokat is fojtón olvasom, a hazatérő hadifoglyokat, mer keresem édesapámat, hogy hátha csak meggyön. Eddig még salynos de való nem kaptunk semmi hírt rólla, mégis odabízunk hogy megvan él és ép és egésséges. Már be is tettünk újságba hirdetést, hogy ki tud rólla Zsebő Márton közhonvéd szül. Abádon 1912ben, anyja neve Stelz Rozália tábori postaszáma 3472/26 de válasz még sehonnétse és itt vagyunk mi ebbe a nagy bizontalanságba.

És félünk, hogy mire végrevalahára meggyön oda lesz a kis föld amit kaptunk mer itthírejár, hogy a szavazások után nagyon felzúdult a kormondi Gróf és a Terebes Alispán Ur és kérik vissza a földet jó nagy darabot és van valami Hivatal ahol fejülvizsgálják az ilyet és visszaadják habár az Andóbácsi meg mind a többiek fogadkoznak, hogy egy borozdát se nem de ti odafel talán többet tuttok meg talán Serbán ur is akit tiszteltetek és tiszteltetem az egész Csapatot meg külön a Pirinénit is ismeretlenül majd a Gyerekek a *ti szerető Zsebő Mariskátok*

Látom rajtatok: már kitaláltátok. Igen, ez az a bizonyos levél,

amit megőriztem mind a mai napig, és amire ígéretet tettem, hogy majd felolvasom. Hát most felolvastam. És úgy veszem észre, köztetek nem keltett valami különösebb izgalmat vagy felzúdulást. Ebből is látszik, hogy azóta harminc év múlt el. Mert akkor bezzeg nem hagytuk szó nélkül, főleg Gabi nem, de a nagysefcsik se igen maradt el mögötte, majdnem tökéletes volt köztük az összhang. De azért mégsem olyan tökéletes, mint Gazsi meg Sutyi között, akik egyöntetűen arra az álláspontra helyezkedtek, hogy lehetőleg mindenkit jól szájon kell vágni, elsősorban természetesen azt a bizonyos grófot meg azt az ugyancsak bizonyos Terebes urat, akkor majd rend lesz.

– Ha a dolog ilyen egyszerű lenne, pajtások! – mosolygott Piri néni.

– De Piri néni – ellenkezett Gabi –, nekem Serbán úr már tavaly márciusban megmagyarázta! És éppen azt magyarázta, hogy milyen egyszerű.

– Odaütni és kész! – csatlakozott hozzá, illetve a Gazsi-Sutyi kettőshöz a nagysefcsik. – A papám is mindig mondja.

– Mondja, de azért mégse üt oda mindig, ugye? kérdezte Piri néni. – És tudod, miért? Mert a dolgok nem olyan egyszerűek. Amíg a fasiszták ellen kellett harcolni, persze minden világos volt és kézenfekvő, teljesen egyre ment, hogy németek vagy magyarok azok a fasiszták, a fő, hogy tudni lehetett, mit kell és mit nem szabad tenni, látni való volt, hogy ott állnak ők, és itt állunk mi. De most minden rettentő szövevényes, az élet úgy össze van gabalyodva, mint több egymásba gubancolódott pamutgombolyag.

– Ugye, olyasmi, mint a gordiuszi csomó? – szólt közbe Ipszi, aki néha szerette fitogtatni az olvasottságát.

– Olyan és mégsem olyan – felelte Piri néni. – Mert azt a bizonyos gordiuszi csomót, amit senki se tudott kibogozni, Nagy

Sándor úgy oldotta meg, hogy a kardjával egyszerűen kettévágta. Csakhogy itt nincs mit kettévágni, mert egy kardcsapás összemetélhetné azt is, ami nekünk fontos meg értékes. Itt csak egyet lehet tenni: óvatos türelemmel, okossággal, no meg határozottsággal szétbontani a kibogozhatatlannak látszó gubancot. Ez persze hosszadalmas munka, de nincs más lehetőség.

Igen, ezt mondta akkor, és most én magam sem teszek egyebet itt, előttetek, mint hogy bogozgatom azt a harminc év előtti gubancot, attól olyan bonyolult ez az egész történet. Hol itt kapom el egy piros fonal végét, és megpróbálom kiszabadítani, hol ott ragadok meg egy fehér fonalat, és igyekszem felgombolyítani – de munkám majdnem reménytelen, mert ha az egyik szálat sikerül különválasztanom a másiktól, akkor egyszer csak kiderül, hogy egy harmadik szállal sodródott össze, az meg egy negyedikkel. Így van ez az abádi levéllel is, amelyben három szál sodródott össze: az egyik Zsebő Mariska életének szála, a másik a kiosztott földek visszakövetelésének fenyegetése, a harmadik Zsebő Márton közhonvéd sorsa. És még egy negyedik szál is belegabalyodott azzal, hogy nyílt az ajtó, és négyen szivárogtak be rajta. Elsőként Moldován, utána még három orvtámadó.

– Jó napot – mondták, és megálltak egy kupacban, mintha attól tartanának, hogy fogcsattogtatva rájuk rontunk.

– Előre! – mondtuk mi előírásosan és kötelességszerűen.

– Szervusztok. Örülök, hogy eljöttetek – mondta Piri néni roppant barátságosan.

– Ühüm – mondták ők sokatmondóan.

– Érezzétek otthon magatokat – mondta Piri néni szívélyesen.

Ezt az egyet talán nem kellett volna mondania. A jövevények ugyanis nem úgy festettek, mint akik pompás palotából vagy

fényűző, tágas, meleg lakásból érkeztek, ahol csupa öröm a lét. Ellenkezőleg, a fülük vörös volt, az orruk még vörösebb, a ruhájuk rongyos volt, a cipőjük még rongyosabb – vedlettségben bátran versenyre kelhettek volna Gróf Petivel. És szemmel láthatóan semmi kedvük se volt hozzá, hogy még nálunk is otthon érezzék magukat, amikor az otthon csak hideget és nélkülözést – esetleg időnként indokolt vagy indokolatlan pofonokat – jelentett nekik. De azért leültek, némán és aggodalmasan. Úgy látszik, a mi karácsonyi ünnepélyünk csábította ugyan őket, de nem győzte meg teljesen.

– Nekünk még van egy kis megbeszélnivalónk – tájékoztatta őket Piri néni. – Hallgassátok meg ti is.

És folytattuk a levél megtárgyalását.

Azzal, hogy Piri néni ígéretet tett: tudakozódni fog a kiosztott földek visszaköveteléséről. Zsebő Márton ügyét is magára vállalta. Elmegy majd az MKP – a Magyar Kommunista Párt – hadifogoly-irodájába, ott talán sikerül megtudnia valamit. Gabi pedig írja meg mindezt a csapat nevében Mariskának, és biztassa, hogy ne féljen, minden rendbe fog jönni.

A beszivárgók ezalatt némán feszengtek. S hogy a helyzet még rosszabb legyen, mi igyekeztünk roppant… hm, hogy is mondjam csak… roppant mozgalomszerűen viselkedni, hadd lássák, milyenek az úttörők! Ezzel kis híján mindent tönkretettünk, és alighanem egykettőre kereket oldottak volna, ha nem érkezik felmentő sereg tejeskávé és némi karácsonyról maradt, kissé száraz bejgli formájában. Előbbiben több volt a cikória, mint a tej, utóbbiban csak mutatóba akadt egy kis mák vagy dió, de ez mégiscsak vendéglátás volt, ha nem is valami fényes. Moldovánék szívét sikerült vele másodízben is megnyernünk.

Ezt abból tudtuk meg, hogy újév előtt már nem négyen,

hanem összesen heten érkeztek; ketten elhozták a kistestvérüket is. A két kicsi nem volt olyan elfogódott, mint a nagyok. Körbeszaladgáltak Gyurikával, birkóztak a kissefcsikkel, és még a kakaójukat is elfelejtették kihörpölni, amikor Ipszi az ötödik osztályos iskolakönyvéből felolvasta a *Fehérlófia* című mesét, ami nekem ís nagyon tetszett.

Újév után már nyolcra szaporodott a számuk, azzal a szemtelen orrú, kicsi, fekete lánnyal, akit a bátyja Stefinek szólított. Ez a Stefi afféle kis csípősbors volt, úgy is futkosott minálunk, ahogy a feketebors gurul. Mindenre kíváncsi volt, mindenbe beleütötte azt a szemtelen kis orrát, és olyan felfordulást csinált, hogy mindenki azt nevette, és senki se ügyelt Pimpire meg Gabira, akik egy sarokban pusmogtak. Senki, csak én.

– Képzeld – újságolta Pimpi –, találkoztam Edével!

– Igazán? – vette tudomásul a közlést meglehetősen egykedvűen Gabi.

– Igazán bizony. Te! Hogy az miket mesélt a szilveszteri mulatságukról, el se hinnéd! Új sötétkék ruhát kapott a murira, és éjfélig fenn maradhatott, még egy korty pezsgőt is kapott, de különben senki se törődött vele. Lehettek vagy százan is, egy szobában zöld asztal volt felállítva, annál kártyáztak, csak úgy röpködtek a pénzek, egy másikban zongoráztak, táncoltak, és egy harmadikban rengeteg finom ennivaló volt, még libamáj is meg valami kaviár vagy mi. Csudára nagy volt a reprezentáció.

– Igazán? – mondta másodszor is Gabi.

– De mennyire. És tudod, honnan hozták azt a rengeteg mindenfélét? Ez a legfőbb az egészben. A Lehel útról hozták.

– Igazán? – Gabi szövege ezúttal nem volt valami változatos. Mintha másutt járt volna az esze.

Ezt Pimpi is észrevette.

– Undok vagy – jelentette ki szemrehányóan, és én teljes mértékben egyetértettem vele. – Ha nem tetszik, abba is hagyhatom Edét. Úgyis olyan gyámoltalan. Pedig megtudtam tőle, hogy nincs is a Lehel úton semmiféle üzlet vagy bolt, hanem csak egy nagy raktár van, ott tartja Rosmeyer úr a mindenféléjét, oda szállítanak neki mindent, és ő onnan szállít el mindent. Ehhez mit szólsz?

Még mielőtt Gabi szólhatott volna, felcsattant Stefi hangja:

– Nini, találtam!

Két kezében magasra tartott egy kissé már poros csomagocskát, amit a sok kihúzgált fiók egyikében talált. Igen, Varga Pista ajándékcsomagját, amelyet karácsony után valaki – ki tudja, kicsoda! – berakott egy fiókba, s azóta ott várakozott türelmesen, ahogy az egy félretett csomaghoz illik.

Mindenki rámeredt. Én is döbbenten nézem harminc év távolából azt a kis karácsonyi ajándékcsomagot. Döbbenetemet az indokolja, hogy én már azt is tudom, ami utána következik majd. Tudom, de nem mondhatom, noha az, ami akkor jövő idő volt, régen múlt idővé vált. Igen, egyelőre hallgatnom kell arról, ami be fog következni, noha ezelőtt harminc évvel már bekövetkezett. Igaz, elbeszélésem folyamán egyszer-kétszer megbontottam már az időrendet, helyesebben nem is én magam bontottam meg, hanem az emlékezés rendje, de itt és most a történet rendje nem tűr beavatkozást. Úgy kell néznem és úgy is nézem azt a csomagot, amit Stefi a magasba emel harminc év távolában, mintha most, ebben a pillanatban nyújtaná fel, és hallgatnom kell a sorsáról, mert még nem következett el az ő órája, az ő perce, az ő szívdermesztő pillanata. Abban a csapdában fogtam meg magamat, ami minden olyan elbeszélőre leselkedik, aki megtörtént eseményeket mesél: jövőbelátó vagyok, akinek hallgatnia kell arról, amit lát, a jövő tudója

vagyok, és hallgatnom kell arról, amit tudok. S úgy kell tovább mondanom, mintha a csomagot éppen most pillantottuk volna meg Stefi kezében, és a nagysefcsik éppen most mondta volna:

– Stefiké, tedd szépen vissza a helyére.

De a kis csípősbors magához ölelte a csomagot, és hetykén felvágta szemtelen kis orrát.

– Dehogyis teszem! Én találtam. Az enyém!

– Nem, nem a tiéd – avatkozott közbe Gabi. – Ez valaki másé. Tudod, egy nagyon hősies fiúé, Varga Pistáé, aki hídépítő, és emiatt nem tudott eljönni a karácsonyi ünnepségre. Mi eltettük az ajándékát, és amint lehet, átadjuk neki, mégpedig ünnepélyesen. Igen, ünnepélyesen.

Ezt az *ünnepélyesen,* igen ünnepélyesen mondta, és Stefi, a csípősbors egy pillanatra meg is illetődött. Ezt a pillanatot használta ki a nagysefcsik arra, hogy elragadja tőle a zsákmányát. Mire Stefi sírni akart, és csak azért nem bőgte el magát, mert a bátyja ígért neki valamit. Egy nyaklevest sírás esetére.

A csomag visszakerült a fiókba, a kicsik elvonultak egy sarokba játszani, mi, úttörők pedig nekiültünk a tanulásnak.

Engem meg Ágit, a mackós osztálytársnőmet Pimpi oktatott a nagyegyszeregyre, hogy mennyi tíz meg tíz és húsz meg tíz és harminc meg tíz, egészen kilencven meg tízig. Azután, hogy mennyi marad, ha húszból levonunk tízet meg harmincból levonunk tízet, ezt is egészen százig.

Mi bizony kicsinyellettük a számokat, mert hol voltunk már a mindennapi életben a tízektől meg százaktól, amikor legkevesebb ezrekben, de inkább tíz- és százezrekben kellett számolnunk, de Pimpi azzal kecsegtetett bennünket, hogy legközelebb majd olyan érdekes dolgokról fogunk tanulni, mint hogy mi a gömbölyű meg a négyszögű meg a kerek – de csakis

akkor, ha szorgalmasak leszünk.

Ahogy minket Pimpi, úgy oktatta Ipszi a negyedikeseket. Néha odafüleltem, és hallottam, hogy alanyról meg állítmányról beszélnek, később meg a j és az el-ipszilon használatáról folytattak elmélyült tárgyalást.

Gazsit és Tóbit Piri néni vette a pártfogásába. Ők aztán egyáltalában nem lelkesedtek sem a számtanért, sem a nyelvtanért, de mégis úgy tettek, mintha áhítatosan figyelnének a magyarázatra. Mégpedig a példamutatás kedvéért.

Tudniillik ezt az egészet nem annyira az iskola miatt csináltuk, sokkal inkább a jövevények miatt. Ugyanis állandóan azon igyekeztünk, hogy jelenlétükben egyszerre tartsuk meg lehetőleg mind a tizenkét pontot, a fogadalomról nem is beszélve. Lássák azok a jövevények, milyennek kell lennie egy igazi úttörőnek – amiről mellesleg magunknak is csak igen halvány és ködös fogalmunk volt. Mindenesetre udvariasak voltunk, illedelmesek, szolgálatkészek, de legfőképpen buzgók meg szorgalmasak. Egyszóval: elviselhetetlenek. Az a gyanúm, hogy nálunk undokabb teremtményeket keresve se lehetett volna találni. Még ma is ámulok-bámulok, hogy Moldovánék, a jövevények és beszivárgók ennek ellenére se hagytak faképnél minket egyszer és mindenkorra. Éppen ellenkezőleg, maguktól jelentkeztek, hogy ők is szeretnének tagok lenni. Ez a gőzfürdő után történt.

Piri néni a tanulás után bejelentette, hogy másnap, pontosan három órakor mindenki jelenjen meg, senki ne késsen, mert nem várjuk meg. És hozzunk magunkkal fürdőnadrágot vagy ilyesmit.

– Nekem nincs fürdőnadrágom – jelentkezett Gróf Peti. – Kisgatya is lehet?

Piri néni megnyugtatta, hogy a kisgatya is megfelel. És

Moldovánék kérdésére, hogy ők is velünk tarthatnak-e, buzgón helyeselt:

– De mennyire! Nektek se fog megártani.

Így aztán másnap délután, három óra hét perckor teljes létszámban elindultunk, és meg sem álltunk a Széchenyi fürdőig. És ott ritka gyönyörűségben volt részünk.

Párás melegben vetkeztünk le – külön a lányok, külön a fiúk – , s amikor végigmentünk egy márványlapokkal kirakott folyosón, az ajtóban mindenki kapott egy kis darab szappant meg egy törülközőt.

Az ajtón túl kizárólag ránk várt egy nagy csarnok, amiben fehér gőz gomolygott, és nagyon kellett vigyázni, nehogy elcsússzunk a vizes kőpadlón. Először a tusrózsák alá kellett állnunk, egy néni segített a csapokat csavargatni, nehogy leforrázzuk magunkat, aztán nekiálltunk mosdani, mert csak tisztán mehettünk a medencébe. Barátaim, hogy ott mi minden ázott le rólunk! Hamarosan olyanok lettünk, mint a rózsaszín kismalacok, és mehettünk a medencébe. Mindez persze nem történhetett meg sikoltások, nevetések, visítások, kiabálások nélkül; néha egy-egy puffanás is hallatszott, amikor valaki elvágódott. A medencében addig lubickoltunk, amíg a talpunkon és az ujjaink hegyén ráncot nem vetett a kiázott bőr, s nem tudtunk betelni a meleg víz lágy simogatásával. Akik úszni tudtak, még egy-egy óvatos tempóval is megpróbálkoztak, Pimpi viszont beállt úszómesternek, a hasam alá tartotta a karját, és nagy igyekezettel, de csekély eredménnyel oktatott a mellúszásra. Hanem a legnagyobb gyönyörűség is véget ér egyszer, nekünk is mennünk kellett; csak amúgy zárójelben jegyzem meg, hogy ez a gyönyörűség azontúl minden héten megismétlődött.

Felöltöztünk, de még nem hagytuk ott a fürdés

márványtemplomát, mert előbb le kellett hűtenünk átforrósodott testünket. Szépen beterelődtünk egy terembe, ahol heverők álltak két sorban. Azokra, akár tetszett, akár nem, le kellett feküdnünk pihenni. És amikor már jól kipihentük magunkat, újabb meglepetés várt ránk: egy pohár tej meg egy kifli. Akkor vettük észre, hogy megéheztünk a nagy gőzfürdőzésben. Mohón kortyoltuk a tejet, eltüntettük a kiflit, és Moldován még az utolsó falatot majszolta, amikor odaállt Piri néni elé, kihúzta magát, és azt mondta:

– Köszönjük szépen…

– Ne nekem köszönjétek, Pali, hanem a fürdő üzemi bizottságának. Az látott vendégül minket.

– Akkor nekik is köszönjük szépen – mondta Moldován, aki ettől a közbeszólástól elveszítette beszédének fonalát. Egy darabig keresgélte, de mivel nem lelte meg, hát belevágott a közepébe: – Tessenek minket is bevenni a csapatba, de egészen. Mi is szeretnénk úttörők lenni.

– Mit gondoltok, bevegyük őket? – kérdezte tőlünk Piri néni.

– Jé, hát nem azok? – csodálkozott Milka, aki elmaradhatatlan babáját is megfürdette. – Azt hittem, már rég tagok.

– Azt hiszem, mégis egész rendes srácok – pártolta a jelentkezőket Gazsi anélkül, hogy a *mégist* bővebben megindokolta volna.

– Nem bánom, vegyük be őket – egyezett bele a nagysefcsik is.

– Ezt fogom megírni a vezércikkemben – mondta Gabi. Aztán ijedten körülnézett, mint aki elszólta magát.

(És csakugyan elszólta magát, mert ha más nem is, én meghallottam a megjegyzését, és rögtön nyaggatni meg faggatni kezdtem, hogy mi az a vezércikk, és hová fogja megírni ezt a vezércikket, és miért fogja megírni.

Addig nyaggattam meg faggattam, amíg hazafelé menet elárulta. Természetesen becsületszóra.

Képzeljem el, lapot szerkeszt. A címe már meg is van, az, hogy Előre Hírlap. Ugye, nagyszerű cím, Sebők elvtársnak is nagyon tetszett.

Ki az a Sebők elvtárs?

Az egy öreg, kövér, kopasz és szemüveges bácsi a Világosság nyomdában, de hiába öreg, kövér meg kopasz, azért nagyon okos és rendes és kedves.

És mi az, hogy nyomda?

Erre el kellett mondania az egészet elölről.

Elhatározta, hogy újságot fog csinálni, úttörőújságot, a címe Előre Hírlap; ja, ezt már mondta. És az újságot szét fogja osztani a csapatban, de a felnőtteknek, a papáknak meg a mamáknak meg a többieknek pénzért árulja majd, és az a pénz a csapaté lesz. Csakhogy az újságot előbb ki kell nyomtatni, azt megbeszélte a papájával, Klimkó bácsival, aki – képzeljem csak, milyen véletlen – jóba van a gyárban egy bizonyos Ordonánc Lajos hegesztővel, annak a barátja meg nyomdász, éppen ott a Világosság nyomdában. Klimkó bácsi szólt Ordonánc Lajosnak, az szólt az Ács nevű nyomdásznak, az üzent Gabinak, hogy jöjjön, és ő ment, oda, a Conti utcába, ami nagyon messze van, a Népszínház utcából nyílik, és ott van az a bizonyos Világosság. Ott szedő az Ács elvtárs; hogy miért szedő, amikor nyomdász, azt nem értette tisztán, de az. És ő elvitte Sebők elvtárshoz, aki olyan főnökféle abban a nyomdában.

– Te – mondta lelkesen Gabi –, hát az csuda érdekes, az a nyomda! A pincében vannak a nagy gépek, amiken az újságokat meg a könyveket nyomtatják, és az első emeleten van egy nagy terem, ami a szedőterem, ott ólomból kiöntik a betűket, és ezt hívják szedésnek, és a betűkből sorokat csinálnak, a sorokból

oldalakat, és az egész izgalmas is meg érdekes is meg gyönyörű is. És ott olyan szag van, a nyomdafestéktől meg az olajtól meg nem tudom mitől, hogy én annál jobbat még sohase szagoltam, és mindig azt szeretném szagolni…

És abban a jó szagú nyomdában Sebők elvtárs feltolta a szemüvegét a kopasz homlokára, és kissé kidülledő szemével pislogva először megnézte őt, azután tréfásan, de nem rosszból, szerkesztő úrnak szólította, és megsimogatta a fejét.

– Jól van, szerkesztő úr, majd kiszedjük és kinyomjuk. Hol a kézirat?

Gabi akkor tudta meg, hogy kézirat is kell, ami azt jelenti, hogy előbb le kell írni azt, ami az újságban megjelenik. De a papírnak csak az egyik oldalára szabad írni, ami nagy pazarlás ugyan, de ha egyszer szabály, akkor szabály. Azóta úgy megszokta, hogy egyszerűen nem is tud a papírnak mind a két oldalára írni, csak az egyikre. Mert ez a kézirat, még akkor is, ha írógéppel írják. Akkor mindenesetre megígérte Sebők elvtársnak, hogy hamarosan hozni fogja a kéziratot, és akkor lesz újság, Előre Hírlap. Hát abba írja majd azt a bizonyos vezércikket – de szigorúan csak az egyik oldalra – Moldovának belépéséről, ami nagy dolog, ugyebár, mert úgy kezdték, mint ellenségek, és úgy folytatják, mint pajtások. És elárulja, hogy azóta folyton újságot olvas, mert pontosan tudni akarja, hogyan kell csinálni az újságot, hírekkel meg cikkekkel meg minden egyébbel.)

És mivel nálunk semmi se mehetett vita nélkül, hát nagyot vitatkoztunk azon, hogy ki legyen az új őrs vezetője. Ki legyen az, aki megtanítja a jövevényeket a fogadalom szövegére, mind a tizenkét pontra és a dicső múltra, vagyis a sejtegyesületre? Csakis olyasvalaki jöhetett számításba, aki már igazi, régi, kipróbált tag volt. Csakhogy se Gabi, se a nagysefcsik nem volt hajlandó megválni senkitől, minek következtében a vita

veszekedéssé fajult. „Hogyisne!” meg „Azt ugyan leshetitek!” meg „A Győzelem őrs semmiképp sem!” meg „A Tanácstag őrsöt nem fogjátok…!” meg „Vegyétek tudomásul!” meg „Majd én megmutatom nektek!” A veszekedés talán még verekedéssé is fajult volna Piri néni közbelépése nélkül. De végül az ő szava döntött. A mi létszámunk nagyobb volt, nekünk kellett lemondanunk a jövevények javára Ipsziről, aki mint újdonsült őrsvezető, azonnal elő is vette a noteszét, és beírta a tagok névsorát:

Asztalos József Asztalos Robi, az öccse Bakos Árpád Jelenák Béla Jelenák Stefi, a húga Koncz Bálint Koncz Endre, a bátyja Moldován Pál

Ezután helyreállt az egyetértés a Győzelem és a Tanácstag őrs között, ami annak volt köszönhető, hogy innen is, onnan is pártfogói fölénnyel néztük őket, mint akik azt mondják: „Igyekezzetek csak, törekedjetek csak, buzgólkodjatok csak, hátha egy szép nap belőletek is igazi őrs lesz, olyan, mint mi vagyunk, ámbár… ámbár erre alig van reményetek.” S nemcsak néztük, hanem tanítgattuk is őket, mégpedig a számtalan tűzkeresztségen átesett régi harcosok vállveregető tapintatával.

– Mi ezt így csináltuk – mondtuk nekik.

– Mi ezt nem így csináltuk – intettük le őket.

– Ha ti is ott lettetek volna akkor!… – dörgöltük az orruk alá.

– Ti ezt úgysem érthetitek – legyintettünk fölényesen és sokatmondóan, mint akiknek múltjuk van.

Míg szegényeknek mijük volt? Legfeljebb egy kis jövőjük. De a nagy idők tanúi, a nagy küzdelmek veteránjai, azok mi voltunk.

Gabi csak nagy ritkán ereszkedett le az újoncokhoz, leginkább félrevonulva böngészte az újságokat, tanulta a cikkírás rejtelmeit, vagy egy tavalyi irkába írt valamit, biztosan cikket. Január

tizenegyedikén – az ilyen dátumokat nem lehet elfelejteni! – nagyon feldúltan mutatta a Szabad Népet: elszakadt a Manci-híd! Nem, nem le-, hanem elszakadt. Ez a szükséghíd a felrobbantott Margit-hidat helyettesítette, és egy darabját elszakította és messzire sodorta a nagy jégzajlás.

– Erről írni kell valamit az Előre Hírlapban – mondta nekem.

Piri nénit meg unszolni kezdte, hogy most már látogassuk meg Varga Pistát, mert napokon belül elkészül a Kossuth-híd, és elkésünk az ünnepélyes átadással. Sürgetésére meg is született a határozat: hétfőn, vagyis tizennegyedikén, testületileg kivonulunk a hídhoz, természetesen ünnepélyesen és fegyelmezetten, ahogy úttörőkhöz illik, és visszük az ajándékcsomagot…

Másnap, szombaton hiába kopogtattam be Klimkóékhoz, hogy Gabival együtt menjünk az otthonba, ő már elsietett hazulról. Klimkó néni nem mondott semmit, csak nagyon szomorú volt valamiért, én meg arra gondoltam, hogy Gabi biztosan Pimpi miatt rohant el, biztosan van valami új hír Rosmeyer úrról, hát én is rohantam, hogy ne maradjak le semmiről. Igazán nem akarok bölcselkedni, de mégis ki kell mondanom: az ember sohase tudhatja, mi elé rohan olyan buzgón olyan igyekezettel. Ha tudná!… De nem tudja. Sajnos? Vagy szerencsére? Döntsétek el magatok.

Én se tudtam, csak rohantam, és amint lihegve benyitottam, szokatlan látvány fogadott. Gabi nem pusmogott senkivel, mert Pimpi még ott se volt. Ellenben minden jelenlevő a faliújság előtt állt. Nem tárgyaltak egymás között, mint amikor valami izgalmas újdonságról ad hírt a faliújság; úgy tetszett, nem is olvasnak, csak egy pontra merednek. Odatörtettem, a hallgatag csoport közepére furakodtam, és türelmetlenül követeltem:

– Engedjetek, én is tudni akarom!

Némán utat engedtek, s én a faliújság közepén egy lap fehér papírt pillantottam meg, fekete szegéllyel. Mintha gyászkeret lett volna. A papírlap közepére apró betűs újságkivágás volt felragasztva. Kicsike is voltam, meg az olvasás se volt még erős oldalam, így hát a nagyobbakhoz fordultam.

– Nem látom jól, olvassátok fel. Mi ez?

Senki se felelt. Gazsi a hónom alá nyúlt és felemelt. Ott volt a szemem előtt az a kivágott újsághír, lassan, fennhangon betűzni kezdtem:

– Tra-gi-kus bal-e-set kö-vet-kez-té-ben é-le-tét vesz-tet-te a Kos-suth-híd e-gyik hős é-pí-tő-je, Var-ga Ist-ván se-géd-mun-kás, a-kit-a vi-har-os e-re-jű szél le-so-dort az é-pü-lő híd-ról. A zaj-ló Du-ná-ba zu-hant, a jég-táb-lák el-so-dor-ták és min-den men-té-si kí-sér-let hi-á-ba-va-ló-nak bi-zo-nyult…

Ennyi volt.

Azóta harminc év telt el. És harminc év után még sokkal kínzóbbak, még sokkal keserűbbek a kérdések: miért kellett meghalnia, egyáltalában meg kellett-e halnia? Volt ebben valami törvényszerű? Valami elkerülhetetlen? Valami kivédhetetlen? És ma, harminc év után még sokkal kínzóbb, sokkal keserűbb a válasz: Varga Pistának, aki csak dolgozni akart, csak szolgálni akart, csak tenni akart – azért kellett meghalnia, mert a háborúk sohasem akkor érnek véget, amikor elcsattan az utolsó puskalövés. Tovább dúlnak, tovább szedik áldozataikat, és talán éppen a legjobbak, vagyis a legvédtelenebbek és legjobb hiszeműek közül, azok közül, akik elhiszik, hogy a háború után rögtön béke következik.

Csak akkor tört ki belőlem a sírás, amikor Gazsi letett a földre, talpra állított, és ezzel úgyszólván magamra hagyott. De én legalább sírtam, bátran, őszintén, nyíltan, minden fenntartás nélkül, ahogy az egy hétéves kislányhoz illik. Míg Gabiból csak

nehezen, fájdalmasan csuklott fel egy-egy jajongó hang, ami nem volt igazi sírás, nem volt igazi jajkiáltás, egyszerűen nem tudom, hogy mi volt, csak azt tudom, hogy maga a fájdalom volt, ami nem tudott kiszakadni és kiáradni belőle.

Ti talán még csodálkoztok is ezen a gyászon, s azt gondoljátok magatokban: de hiszen mennyi halált láttak már ezek a gyerekek! A háborús hullák ott hevertek az utcán, megcsonkítva és szénné égve, még vérezve vagy merev tagokkal, a fegyver szinte a szemünk előtt kaszálta le az élőket. Ezt gondoljátok, megfeledkezve róla, hogy a háborús halottak számunkra csak tetemek voltak, borzongató tárgyak, amelyekhez azonban nem volt semmi közvetlen közünk. Talán még közönyösekké is váltunk irántuk, mert megszoktuk őket, és a megszokás a lélek legkétségbeejtőbb védekezése, mert elviselhetővé teszi az elviselhetetlent, eltűrhetővé a megbocsáthatatlant.

Ellenben akkor! Először kellett szembenéznünk a rettenettel: magával a halállal, a személyes halállal! Azzal, amely – vagy ha úgy tetszik, aki – kiválasztott közülünk valakit, és lecsapott rá. Elragadta körünkből azt, akit csak élőnek voltunk képesek elképzelni, miközben tudtuk, hogy már nem az. És a valódi halál mindig a személyes halál, mindig egyvalakinek a halála. Azzal most találkoztunk először. És ez a találkozás kis híján a gyermekségünkbe került. Kis híján koravénné, kiábrándult és törődött kisöregekké tett bennünket. Magam se tudom, mi volt a szerencsénk, minek köszönhetjük, hogy sikerült megmaradnunk gyerekeknek: talán egymás társaságának, talán Piri néni sugárzásának, talán annak az újabb megrázkódtatásnak, amely szombaton, január tizenkilencedikén várt ránk. És énrám.

Mert az volt az a várva várt nap, amelyen teljesen elkészült és megnyílt a Kossuth-híd. Egyelőre minden ünnepélyesség nélkül,

de annál ujjongóbban. Valósággal két folyam volt ott, az egyik a híd alatt hömpölygött, a másik a hídon; az egyik volt a legyőzött, a másik a győztes. Mindenkinek ragyogott a szeme, mintha ő maga diadalmaskodott volna, hiszen ez volt „a" híd, a mi első alkotásunk, a szó igazi értelmében, vagyis nem holmi toldozgatás-foldozgatás, romtakarítás és tatarozás, hanem valami új, amit már mi magunk hoztunk létre, a saját erőnkből, a saját áldozataink árán.

A csapat hosszan, türelmesen várakozott a Parlamentnél, hogy megtegye kegyeletes sétáját Budára majd vissza. Lassan, topogva, lépésről lépésre juthattunk csak előre, míg ráléphettünk a hídra, és ott is csak topogtunk, pedig rohanni szerettünk volna. Felnéztem a hídra. Mai szemmel bizony nem volt valami szép, egy napon se lehet említeni az újjászületett Erzsébet-híddal, de akkor gyönyörű volt, mert diadal volt. Aztán lenéztem a Dunára. Megtisztult a jégtől, levonult a zajlás, és olyan selymes hullámokkal hömpölygött a lábam alatt, mintha mit se tudna mélybe zuhant hídroncsokról s a roncsok között fennakadt, nyitott szemű, az áramlástól meglebbenő hajú vízi hullákról.

Én a mellemhez szorítottam Varga Pista ajándékcsomagját, olyan görcsösen, mintha soha többé nem akarnék megválni tőle. Közeledtem a híd közepéhez. S döbbenten figyeltem fel rá, hogy menetünk vége felől vihogás, viháncolás hallatszik. Az új, egyelőre még névtelen őrs lökdösődött, rendetlenkedett, hancúrozott ott. Ők nem éreztek fájdalmat, nekik Varga Pista csak egy név volt, semmi több, akárha egy utcatáblán vagy egy emlékművön olvasták volna. Aztán mégis elnémultak, úgy látszik, Ipszi csöndre intette őket.

Elértem a híd közepét, az ív legmagasabb pontját. Meg kellett válnom az ajándékcsomagtól. Úgy szakítottam le a mellemről, mintha testem eleven része lett volna. Aztán kinyújtottam a

kezemet, s a csomagot beleejtettem a vízbe.

Egy csobbanás. És a csomag, Varga Pista ajándékcsomagja, úszva megindult az után, akinek szánva volt, s aki már soha többé nem veheti át.

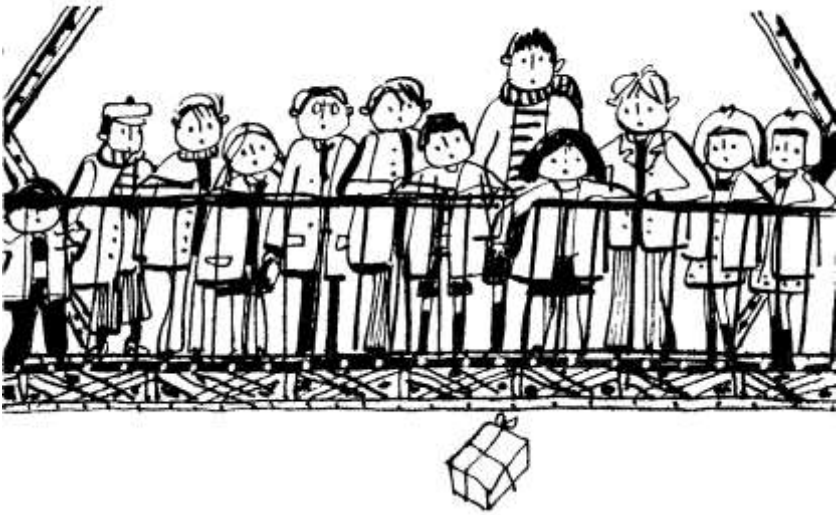

Körülöttünk néhányan felfigyeltek a csobbanásra. Kíváncsian szemügyre vettek minket, aztán a vizet nézték. Mi is. Hosszan szerettük volna követni tekintetünkkel a hullámok közt bukdácsoló, forgó, lebukó és felbukkanó csomagot, amíg csak kicsi ponttá válva el nem tűnik a távolban. De a mögöttünk jövők szorítottak. S nekünk tovább kellett lépnünk, mennünk kellett előre, előre a nagy emberfolyamban.

XX. Három vallomás

Varga Pista, búcsúzunk,
többé nem találkozunk…

Így kezdődött a vers, Klimkó Gábor életének első költeménye,

amit a mi saját külön helyünkön, a hátsó lépcső legalsó fokán kuporogva olvasott fel nekem, rengeteg érzéssel és még több dadogással.

Ez kora délután történt, mielőtt az otthonba mentünk volna. Én már indultam, amikor visszatartott:

– Várj, mutatok neked valamit. De erről senki másnak nem szabad tudnia, egyedül csak neked.

Már ez egymaga felért egy vallomással. Már ez egymaga boldoggá tett. Hiszen nem Pimpinek akarta megmutatni azt a titkos valamit, hanem egyes-egyedül csak nekem. Elragadtatva követtem, s még elragadottabban telepedtem le a jéghideg kőlépcsőre, és átszellemülten vártam a valamit. Az átszellemültségre éppen elég időm maradt, mert ő hosszan keresgélt különböző zsebeiben; az a gyanúm, hogy főként a hatás kedvéért, végül egy papírlapot halászott elő a zsebmélyből. Némi csalódást éreztem, mert én valami izgalmasat vártam, valami titokzatosat és talán valami nagy jelentőségűt is. Ehelyett mindössze egy papírlap telefirkálva! Akkor ugyanis még nem tudtam, hogy talán semmi sem olyan izgalmas, semmi sem olyan titokzatos és igen, semmi sem nagyobb jelentőségű, mint a leírt szó.

– Elárulok neked valamit – közölte Gabi, a papírlapot szorongatva. – Úgy határoztam, hogy mégis inkább költő leszek.

– Költő? – csodálkoztam. – Olyan, mint Petőfi?

– Olyan! – hagyta rám öntudatosan.

– De hiszen te nem is írsz verset, ő pedig rengeteg sokat írt, egy egész vastag könyvet.

– Egyet már én is írtam. Ezt! – És meglebegtette a papírt.

– Igazán? Nahát, ez nagyszerű! – örvendeztem. – És mondd, hogy jutott az eszedbe?

– Úgy, hogy szomorú voltam. És minden igazi költő szomorú.

És szomorúságomban egy cikket akartam írni az újságomba, tudod, az úttörőhírlapba, Varga Pista haláláról. El is kezdtem írni, így: „Varga Pista búcsúzunk, többé nem találkozunk…”

– Hiszen ez rímel! – kiáltottam fel.

– Látod, én is ezt mondtam – örvendezett. – Meg még azt is mondtam, hogy olyan, mint egy vers. És ha olyan, akkor éppen csak folytatni kell, hogy vers legyen belőle. Hát folytattam és megírtam, most pedig felolvasom neked. De előbb esküdj meg, hogy nem árulod el senkinek, mert ez nagy meglepetés lesz.

Én esküdtem. Ő meg felolvasta.

Sajnos nem tudom idézni a verset, mert csak az első két sorára emlékszem. És fel sem olvashatom nektek, mert Gabi később, már Kalló Gábor korában, összes zsengéivel és ifjúkori irodalmi botlásaival egyetemben megsemmisítette, azzal a felkiáltással, hogy: „Énrajtam ugyan nem fognak röhögni a XXII. században az irodalomtörténészek!” De akkor még nem a megsemmisítésnél, hanem az alkotásnál tartott, s miközben felolvasta élete első költői művét; ámulva láttam, hogy szemét elöntik a mélységes meghatottság könnyei.

Pajtások, ha már akkor annyit tudok az életről, mint ma, akkor ott, a hátsó lépcső legalsó fokán kuporogva azonnal rájöhettem volna, hogy Gabi immár menthetetlen. Azaz elveszett. Vagyis elkerülhetetlenül Kalló Gábor lesz belőle, költő és író, mert rálépett arra a lejtőre, amin – a többi lejtővel ellentétben – nem lefelé, hanem felfelé nincs megállás. Mivelhogy az igazi író, az igazi költő olyan, hogy mindig magasabbra tör, mindig tökéletesebbet akar létrehozni, mindig a csúcsot akarja elérni. Körülbelül olyan, mint Sziszifosz, hogy egyre csak hegynek felfelé görgeti a kősziklát, mégpedig olyan hegynek felfelé, amelynek tulajdonképpen nincs is csúcsa, vagy ha van, hát elérhetetlen.

De még nem árultam el, miből jöhettem volna rá Gabi igazi költő voltára. Talán abból, hogy a vers remekmű volt? Nem, pajtások, a vers – noha nekem csodálatosan gyönyörűnek tetszett – egyáltalában nem volt remekmű. Viszont amikor felolvasta, s a szemét elöntötték a mélységes meghatottság könnyei, már nem Varga Pista tragédiája rázta meg, hanem a saját, mélyen átérzett verse erről a tragédiáról. Ami óriási különbség.

Gabi befejezte az olvasást, és szorongó kíváncsisággal megkérdezte:

– Mondd, Duci, milyen?

– Gyönyörű! – lelkesedtem, teljes meggyőződéssel. – És még nagyon szép is. Tudod, mert olyan szomorú. Olyan szép szomorú, hogy megfájdul tőle a szívem.

Igen, megsajdult a szívem, és ugyanakkor mégis valami boldogítót, hogy úgy mondjam: valami boldogító fájdalmat éreztem. Akkor azt hittem, azért vagyok bánatos, mert a vers elszomorított, és azért vagyok boldog, mert Gabi rám, egyes-egyedül énrám bízta élete nagy titkát és elhatározását. Ma már tudom, hogy ez a titok nem Gabi titka volt, hanem a költészeté. Egyedül annak van olyan hatalma, hogy egyszerre képes fájni és boldogítani. Azaz mégis van ebben egyetlen – de csak egyetlen! – versenytársa, s az: a szerelem. Az tud olyan boldoggá tenni, hogy már fáj. És az a gyanúm, hogy ott és akkor mindkettő jelen volt a hátsó lépcsőn: a költészet is és a szerelem is. De ez már nem tartozik rátok. Az viszont igen, hogy ugyanaz a valami milyen módon válhat a boldogság forrásából a boldogtalanság kútjává.

Ez odabent az otthonban derült ki, ahol én különféle összeadásokba és kivonásokba mélyedtem. Mikor közben felpillantottam, tekintetem Gabira, Pimpire és Gazsira esett, akik összedugták a fejüket, és felháborítóan bizalmas hármasban pusmogtak. Igaz, ezt egyedül én találtam felháborítónak, de én

beértem önmagammal, nem volt szükségem társakra a felháborodáshoz.

Szívemben a tiszta öröm édessége indulatos irigységgé keseredett. Irigyeltem Pimpit, amiért ugyanolyan szeretet, megbecsülés és bizalom jutott ki neki is, mint amiben nekem volt részem, és valósággal meggyűlöltem Gabit, aki becsületszavamat vette, hogy senkinek… – és most mégis elárulja a titkot, amivel egyúttal elárul engem is. Mert az egy pillanatig se volt kétséges előttem, hogy Gabi a verset – az én versemet! – szavalja Pimpinek, akire emiatt kénytelen voltam nem csupán irigykedni, hanem haragudni is, pedig szerettem. Igaz, Gazsinak is szavalta, de Gazsi… ugyan, Gazsi!… Mit számított itt Gazsi? Ebben az ügyben még a semminél is kevesebbet.

Dühömben és elkeseredésemben szándékos hibákat csináltam az összeadásokban is meg a kivonásokban is.

Számításom – nem az, amit a papíron végeztem – bevált. A bizalmas tárgyalás befejeztével Pimpi odajött hozzám, hiszen ő adta fel nekem a számtanpéldákat. Megállt fölöttem, és a vállamon keresztül belenézett a leckémbe. Hosszan, zavarodottan bámult, mint aki nem hisz a szemének, majd kétségbeesetten rám szólt:

– De Duci, az istenért!…

Nem fejezte be a mondatot. A szájára ütött. Az „istenért” miatt. Mert abban az időben, ahogy azt már többször jeleztem, olyan elszánt materialisták voltunk, hogy az ilyen „az istenért” nem is bocsánatos, hanem halálos bűnnek számított köreinkben. E kis közjáték után fegyelmezettebben folytatta:

– Hiszen az egészet elrontottad.

– Azért se! – mondtam én dacosan.

– Dehogynem. Már egy hete magyarázom neked az összeadás és kivonás szabályait, hogy…

– Ha nem tetszik, ne magyarázd. Nem kötelező – mondtam, hogy bosszantsam.

Csakhogy nem ő bosszankodott, hanem én. Azon, hogy ő nyugodt maradt.

– Ugyan, ne bolondozz – simogatta meg a fejemet. – Ha nem érted, majd elmagyarázom még egyszer, ez igazán semmi.

Mellém telepedett, és csakugyan elmagyarázta még egyszer azt, amit már amúgy is tudtam, csak éppen azért se akartam megérteni. És amit az ember elég elszántan nem akar megérteni, azt nem is érti. Úgyhogy a végén teljesen belezavarodtam abba, amit az elején még remekül tudtam. Lehetséges, hogy Pimpi a végén még agyalágyultnak is nézett, de nem mutatta. Viszont teljesen kimerítette a reménytelen magyarázgatás, és én kárörvendve figyeltem a szemem sarkából, hogy egyre jobban lehervad. „Úgy kell neked! – kajánkodtam magamban. – Megérdemled, mert eloroztad a titkomat, az én kizárólagos titkomat, és kifosztottál, mert én nem osztozom Gabin senkivel, a legkevésbé veled!” Lehetséges, hogy nem pontosan ugyanezekkel a szavakkal gondoltam, mert akkor még másképpen fogalmaztam, de az értelme és a lényege egész biztosan ez volt.

– No jó, majd holnap folytatjuk – sóhajtott a végkimerülés határán Pimpi.

Hazafelé menet csak dúltam-fúltam magamban, de nem mutattam, hanem ravaszul Gyurikával hülyéskedtem, versenyt futottam vele a csípős hideg szélben, meg gáncsot vetettem neki, mintha csakugyan megbolondultam volna, és lehet, hogy egy kicsit csakugyan meg is bolondultam. Pedig az egész vadulást és műhancúrozást csak azért csináltam, hogy elkerüljem Gabit, aki – láttam rajta – mondani akart nekem valamit. Köszönöm szépen, nem kérek a magyarázkodásából, tartsa meg magának.

Másnap nem folytattuk a számtantanulást, mert ismét fürdés volt napirenden. Mindenesetre előre elrohantam az otthonba, ismét csak azért, hogy elkerüljem Gabit.

A gőzfürdő délszaki világában, a gomolygó párák fátyolán át minduntalan megpillantottam Pimpit, aki folyton körülöttem csellengett. Úgy látszik, ő is magyarázkodni akart. Hát azt lesheti, gondoltam, és újból meg újból eltűntem előle egy gőzfelhőben.

A pihenőben is a legtávolabbi sarokban kerestem magamnak egy üres heverőt, s ott úgy belemerültem az uzsonnatejbe, mint egy mélyvízi búvár. Gondoltam, a tejtenger fenekére csak nem jön majd senki utánam. És nem is jött.

Hazaindulva, szokásunkkal ellentétben, nem balra kanyarodtunk, a Május 1. út felé, hanem jobbra, a tó irányába. Valakinek – már nem tudom, kinek – ugyanis az az ötlete támadt, hogy nézzük meg a műjeget. Az ötlet mindenkinek nagyon tetszett, mert nagy újdonság volt az újra megnyílt nagy jégpálya.

A tó felett átívelő vashídon felbomlott a rend. Mindenki a korláthoz tódult, hogy lebámészkodjon. Én is.

Elragadtatva csodáltam a hangszórózenére csúszkáló, suhanó, keringő, bógnizó sokaságot. A zene szüneteiben felhallatszott hozzánk a korcsolyák halk sikoltása a sima jégen. S az egész látvány olyan volt, mintha soha semmi baj, semmi szörnyűség, semmi háború nem dühöngött volna mifelénk. Minden békét, vidámságot, életörömet sugárzott felénk… Egyszer csak valaki megkopogtatta a vállamat a nagy bámulásban.

– Te Duci!

Pimpi volt az. Úgy látszik, amikor a korláthoz furakodtam, nagy igyekezetemben észre se vettem, hogy pont őelébe tolakodtam.

– Na! – mondtam meglehetősen barátságtalanul, és kissé feljebb emeltem a tekintetemet, de csak annyira, hogy a jégpálya helyett most a Vajdahunyad vára tömör tömbjére esett a pillantásom.

– Képzeld, nagy újság van! – újságolta ő. – Gabi mondta már?

– Ühüm – dünnyögtem zárkózottan. Abban a reményben, hogy válaszomban benne van: nemcsak tudom, de előbb tudtam, mint te, te majom.

– És mit szólsz hozzá? – érdeklődött tovább. „Mi közöd hozzá? Azért se kötöm az orrodra."

– Nagyszerű – mondtam mégis, mert valamit mondanom kellett.

– Ugye? – örvendezett. – De ezzel még nincs vége. Sőt!

– Nincs hát – vontam meg a vállamat, hiszen Gabi megvallotta nekem, hogy ezentúl verseket fog írni, mert költő lesz. – Gabi mondta, hogy folytatni fogja.

– Gabi? – csodálkozott. – Talán inkább Gazsi. Hiszen ő fedezte fel.

Mintha már hallottam volna olyasmit, hogy a költőket fel szokták fedezni. No de miért éppen Gazsi fedezzen fel egy költőt? Meg is kérdeztem:

– Gazsi? Miért éppen Gazsi?

– Hát ő találta meg, nem?

– Micsodát talált meg? A verset? Nem is tudtam, hogy elvesztette.

– Miféle verset? – húzta fel elképedve íves szemöldökét Pimpi. – Szó sincs semmiféle versről. Én Rosmeyer úr raktáráról beszélek, azt fedezte fel Gazsi a Lehel úton. Tegnap újságolta nekünk, amíg te leckét írtál.

Micsoda kis hülye vagyok! Pofon tudtam volna ütni magamat! Ők Rosmeyer úrról súgtak-búgtak, én meg rögtön

árulásra gyanakodtam. Elöntött a szégyen; átkaroltam Pimpit, kabátjába rejtettem égő arcomat, úgy kérleltem:

– Pimpi, drága Pimpi, kérlek, meséld el!

– Az előbb azt mondtad, hogy tudod.

– Az előbb hülye voltam, ronda és hülye. Kérlek… És Pimpi teljesen gyanútlanul és édesen elmesélte. Gazsi addig kutatott, nyomozott, szimatolt, amíg rábukkant a raktárra. Az valamiféle műhelynek van álcázva, elöl néhány gép áll, esztergapadok meg fúrógépek, afféle javítóműhely, de mögötte olyan raktár van, hogy az egyszerűen hihetetlen. Feltornyozott zsákok meg ládák, amelyek kábító illatot árasztanak, még szagolni is nagyszerű. Gazsi tegnap kijelentette, addig nem nyugszik, amíg ki nem nyomozza, hogy hová szállítják azt a töméntelen árut ebből a raktárból, és azt is, hogy hogyan szállítják, mert itt biztosan valami világraszóló gazság folyik. Aztán, ha mindez kiderült, akkor elmennek a Gazdasági Rendőrségre, és leleplezik az egészet, az lesz csak a szenzáció… Itt tartott, amikor megszorította a vállamat, és felkiáltott:

– Nézd! Nézd! Azt a piruettet! Olyat én is tudok. Én ugyan meregettem a szememet, de sejtelmem se volt róla, mit kell néznem. Azt viszont megértettem, hogy Pimpi is tud piruettezni. Ámuló tisztelettel kérdeztem tőle:

– Te igazán tudsz korizni?

– Egy kicsit tudok. És nagyon szeretek.

– És van korid?

– Van. Cipős. – Körülnézett, aztán a fülemhez hajolt. – Még korcsolyaruhám is van, szilvakék bársony, csipkegallérral.

Nahát! Ezt a meglepetést. Kérdeztem, ha van korija, sőt még szilvakék bársony korcsolyaruhája is, akkor mért nem jár ki a műjégre.

– Hát nem érted? – nézett rám. – Ezt úgy hívják, hogy

szolidaritás. Ugye, az egész csapatból nem jár ki senki, hiszen némelyiknek még cipője sincs, akkor hogyan járhatnék én egyedül?… Ha egyszer mind együtt vagyunk mindenben, akkor… ugye, érted?

– Egy kicsit… – feleltem bizonytalanul. Majd megkérdeztem: – Talán ezt hívják szolidaritásnak?

– Azt hiszem, igen.

– Ugye, ezt a mamád mondta neked? Ő biztosan elvárja tőled…

– Szó sincs róla! – tiltakozott. – Anyu még csodálkozott is, hogy nem akarok kijárni. Szerinte egy kissé merev vagyok. De azt mondta, az én dolgom, ha a lelkiismeretem így diktálja, akkor cselekedjem aszerint. Képzeld, hogy nézne rám Gróf Peti, ha én hencegni kezdenék…

Elképzeltem.

– De ez titok! – mondta suttogva. – Senki se tudja. Egyedül neked árultam el, mert neked lehet, tebenned megbízom, Duci.

Akkor én egy nagy pofont adtam magamnak. Egy óriási nagy pofont. Valamivel még nagyobbat is, mint akartam. De ezzel már régen tartoztam nekem.

Pimpi, a drága Pimpi most már egészen bizonyosra vette, hogy elment az eszem. Végleg. De mielőtt még kifejezést adhatott volna ebbeli véleményének, én még meg is erősítettem hitében azzal, hogy a túlméretezett önpofon után megragadtam a kezét, és kiáradó szeretetemben elkövettem életem első árulását és nem utolsó indiszkrécióját:

– Pimpus! Édes Pimpus! Én is elárulok neked egy nagyon titkos titkot. Tulajdonképpen nem is szabadna…

– Akkor ne áruld el, Duckó – kérte.

– De igenis elárulom, mert szeretlek. Képzeld, a Gabi költő lesz, olyan, mint Petőfi, és már meg is írta élete első versét, és

felolvasta nekem teljes titoktartás mellett, és meg fog jelenni az Előre Hírlapban.

– Az miféle újság? Még sohase hallottam róla.

– Nem is hallhattál, Pimpus, mert Gabi szerkeszti, és Sebők elvtárs fogja kinyomtatni, hogy megjelenjen, és nekünk is legyen újságunk.

Boldog voltam, hogy viszonozhattam bizalmas vallomását, és megoszthattam vele egy titkot. Amelyre egyébként sohase derült fény. Az úttörőhírlap olyan lett, mint egy örökre kiderítetlenül maradt gyilkosság, azzal a különbséggel, hogy ebben a bűnügyben nemcsak a tettest nem sikerült soha megtalálni, hanem az áldozatot sem. Igaz, egyiket se kereste senki. És hiába is kereste volna, mert Gabi, a főszerkesztő megsemmisítette a lap kéziratát. Akkor, amikor Piri néni azzal állított be az otthonba, hogy: „Pajtások, nagy újság van! Hoztam nektek valamit. Az egyik a Sefcsik-őrsé, a másik a Győzelemé, a harmadik az új őrsé.

Azzal három kisalakú képes újságot osztott ki a három őrsvezetőnek. Az volt a címe, hogy Úttörő Gyermekújság, ára ötezer pengő.

Az őrsök összecsődültek a vezetőik körül, mindenki látni akarta az újságot, mindenki olvasni akarta a cikkeket, mindenki nézegetni akarta a képeket. És mindenki örvendezett, kivéve Gabit. És kivéve engem, aki együtt éreztem Gabival.

Akármilyen kicsi és csacsi gyerek voltam, azonnal átláttam, hogy az Előre Hírlapot bizony megelőzték. És ezzel kihúzták a még meg sem született csecsemő lába alól a talajt. Kétségbeesve néztem Gabira. Ő széttárta a kezét, aztán – miközben a többiek az Úttörő Gyermekújságot böngészték – szépen, módszeresen tépdesni kezdett egy csomó papírt. A kéziratokat. Ezzel az Előre Hírlap még megjelenése előtt megszűnt. Az utolsó kéziratlapnál habozott egy pillanatig, szinte a tenyerén mérlegelte, hogy elég

súlyos-e, aztán nem tépte ketté, hanem zsebre tette. S azonnal új gondolata támadt. Hiszen mondtam már nektek, ő ilyen volt. Sőt ma is ilyen. Az útlevelébe, a különös ismertetőjel rovatába tulajdonképpen azt kellene írni: „Folyton az eszébe jut valami."

Én azonnal láttam rajta, hogy megint az eszébe jutott valami, de sejtelmem se volt róla, hogy mi. Nem kellett sokáig várnom, hogy megtudjam. Mert még aznap délután, az újságböngészést követően, szóba került az új őrs dolga. Piri néni jelentést kért Ipszitől, és ő azt jelentette, hogy az új őrs nagyon rendes, igazán szorgalmas, igyekvő, törekvő és a többi, mindenkit áthat az igazi úttörőszellem, vagyis az új őrs megérett a fogadalomtételre.

– Ennek örülök – mondta Piri néni –, mert magam is így látom. Most már csak az a kérdés, mikor tegyék le a fogadalmat, és mi legyen az új őrs neve.

Erre az új, egyelőre még névtelen őrs, mintha csak meg akarta volna cáfolni Ipszi elismerő véleményét, vad ordítozásban tört ki. A kilenc tag tizennyolc nevet ajánlott, de az is lehet, hogy huszonhetet vagy harminchatot, a János vitéz őrstől (Stefi) a Hajrá őrsig (Ipszi). Az éktelen csataüvöltés után csönd, mégpedig várakozó csönd támadt. Ebbe a nagy csöndbe mondta bele Gabi:

– Én azt javaslom, hogy legyen Varga István őrs, örökítsük meg ezzel Varga Pista emlékét. Hiszen annyira szerettük.

– Pajtikám, ez nagyon szép javaslat, köszönjük – fordult feléje megilletődötten Ipszi.

– De hiszen nem is ismertük azt a Varga Pistát – ellenkezett Moldován.

– Na és! – vágott vissza Gabi. – Mi talán ismertük Toldi Miklóst? Mégis róla neveztük el a csapatot.

– Bravó! – kiáltott fel önkéntelenül Piri néni. Aztán zavartan hozzátette: – Elnézést, visszavonom a bravót. Nem akarok senkit befolyásolni. Magatok határozzatok.

Igen, maguk határoztak. Úgy, hogy az új őrs felveszi Varga Pista nevét. És könnyen meglehet, hogy a Toldi Miklós úttörőcsapatban mind a mai napig van Varga István őrs, mert a név talán úttörőnemzedékről úttörőnemzedékre öröklődött azóta is. Ha van, úgy tagjai bizonyára azt hiszik, hogy névadójuk kommunista mártír vagy ellenállási hős, esetleg negyvennyolcas kisdobos volt. Nem is sejtik, ki lehetett valójában Varga István, hiszen emléke régen feledésbe merült, csak bennünk, a régiekben él, amíg élünk. Ha véletlenül összeakadnátok az őrs valamelyik tagjával, világosítsátok fel, és mondjátok el neki, hogy névadójuk nem volt nagy ember. Ellenkezőleg, egészen kisember volt. De vakító fénnyel ragyogott életében és sorsában a kisemberek igazi nagysága. Legyenek büszkék rá.

Első javaslatának elfogadása után Gabi újabb javaslattal állt elő: hívjuk meg Varga Pista szüleit a névadó fogadalomtételre. Tudják meg szegények, hogy fiuk nem halt meg hiába, nem tűnt el az életből nyomtalanul; emlékét megőrizzük és megörökítjük, bár nem szoborral vagy emlékművel, csak azzal, amink van: egy úttörőőrs nevével. És a három őrsvezető menjen hozzájuk küldöttségbe, az őrs és az egész csapat nevében. Így is történt. Aztán kiderült, hogy a szenvedés milyen mély, milyen ünnepi csöndet képes teremteni maga körül. A küldöttség dolga végeztével visszatért, és mi hiába kérdezgettük őket, hallgattak, vagy olyan válaszokat adtak, amelyek hallgatagabbak voltak a hallgatásnál.

Ez a mély, áthatolhatatlan és megbonthatatlan csöndesség burkolta be a két díszvendéget is, amikor szombat délután beléptek hozzánk. Nem sírtak, még csak nem is könnyeztek, a szemük száraz volt, és valahová a távolba figyelt. És a fájdalom olyan méltósága sugárzott belőlük, ami előtt kénytelenek voltunk mindannyian fejet hajtani.

Piri néni a főhelyre állított két karosszékhez vezette Varga bácsit és Varga nénit. Ők leültek és hallgattak. Mi is elnémultunk. Aztán nagy csöndességben vártunk, mert egyvalaki késett. Moldován, az őrsvezető-helyettes. Végül megérkezett, vagy inkább beosont, de nem a helyére állt, Ipszi mögé, hanem a sor végére. Ott is igyekezett elbújni az előtte álló háta mögött. Az arcát rejtegette, mert a bal szemén nagy, fekete monokli díszelgett.

Végre megkezdődhetett az ünnepség.

Az új őrs, Ipszi vezényszavára felvonult. Énekeltünk. Következett a fogadalomtétel. Megint énekeltünk.

Ipszi megköszörülte a torkát. Két ujjával – szokása szerint – megtisztogatta szemüvege lencséit, és kihúzta magát.

– Nagy fájdalommal és mély tisztelettel állunk szeretett társunk, Varga Pista emléke előtt – mondta. – A fájdalom, a szeretet és a tisztelet arra kötelez minket, hogy megőrizzük nevét és emlékét. Ezért engedélyt kérünk, hogy újonnan megalakult őrsünk az ő nevét viselhesse.

Varga bácsi némán bólintott. Egyszer, kétszer, háromszor. Aztán leszegte a fejét. Varga néni felemelte a kezét. Megdörzsölte száraz, kivörösödött szemét, és végignézett az őrsön.

– Gyerekeim! – mondta olyan halkan, mint egy sóhajtás.

Ekkor kilépett a helyéről, a Győzelem őrsből Pimpi. Odaállt az új őrs elé, felénk fordult, meghajtotta magát, és így szólt:

– *Búcsúszavak.* Költemény, írta Klimkó Gábor.

Gabi lángvörösre gyúlt. A mellét teleszívta levegővel, aztán úgy maradt, visszafojtva a lélegzetét.

Pimpi akkor már mondta a verset, amit eredetileg nekem kellett volna elszavalnom, Gabi felajánlotta. De én azt kértem, szavalja el inkább Pimpi. Ezt ajándéknak szántam neki, engesztelő ajándéknak a sok méltatlan gyanúsításért. Igaz, nem

tudta, hogy én ajándékoztam neki a verset, de azt se tudta, hogy magamban milyen csúnyán megrágalmaztam. Így a kettő kiegyenlítette egymást.

Amikor Pimpi a vers végén ismét meghajtotta magát, senki se tapsolt. Hallgattunk. A fájdalom csöndje minket is magába ölelt. S én láttam, hogy Varga néni és Varga bácsi szemében megcsillan valami, aztán legördül az arcukon, nedves csíkot hagyva a száraz, szinte kiégett arcbőrön. De egyikük se nyúlt oda, hogy letörölje a könnyét. Némán és mozdulatlanul ültek tovább, míg mi ismét énekeltünk, és ezzel véget ért a fogadalomtétel.

– Varga István őrs! Vigyázz! Sorakozó! – vezényelt Ipszi, először nevezve nevén az őrsét.

A Varga István őrs felsorakozott a terem hosszában, és sorfalat állt, díszsorfalat Varga bácsinak és Varga néninek, akik sötét ruhájukban lépkedtek az ajtó felé, s mint hosszú-hosszú uszályt húzták maguk után a csöndet, a hallgatást, a megilletődött némaságot.

Becsukódott mögöttük az ajtó. A csend egy foszlánya még ott lebegett a teremben, aztán szertefoszlott. Vagy talán pontosabb lennék, ha azt mondanám: a csend kristályburája még egy percig – vagy addig sem – fölénk borult, de az első harsány hang kalapácsütésére szétporlott. Az az első harsány hang Sutyié volt.

– Pimpikém, nagy voltál! – lelkesedett. – Gyönyörűen szavaltál.

– A vers volt gyönyörű – szabadkozott Pimpi.

– Az ám, a vers! – kiáltotta Ipszi. – Klimkó, te… igazi költő vagy. Nem is tudtam.

– Bizony, Gabi pajtás, még engem is megkönnyeztettél – simogatta meg a fejét Piri néni, és úgy nézett rá, mint aki azt mondja magában: még engem is, pedig engem nem könnyű.

Míg Sutyi Pimpit bámulta rajongó tekintettel, a többiek Gabit

fogták körül és kérdezgették, dicsérték, a vállát veregették. Ő szerényen elhárította a lelkendező elismerést, mert roppant szerény tudott lenni, amikor sikere volt. De azért nem állhatta meg, hogy egy pillantást ne vessen felém. „Ugye, mondtam, hogy olyan leszek, mint Petőfi?” – ez volt a pillantásában, amit csak én értettem meg, senki más.

De nem is ő maga örült a legjobban az általános ünneplésnek, hanem Moldován. Szerényen a háttérbe húzódott, és remélte, hogy az ujjongó zűrzavarban megfeledkeznek róla. De rosszul számított, mert kihagyta a számításból Ipszit; ő nem olyan ember volt – és nem olyan őrsvezető! –, aki megfeledkezik. Ő a notesze nélkül is precízen emlékezett mindenre. Amellett nem is lehetett olyan könnyen napirendre térni Moldován fekete monoklija felett, mivel az lassan, de határozottan lilulni kezdett, mintha csak szándékosan akarná magára terelni a közfigyelmet. Ami teljes mértékben sikerült is neki. Ipszi máris rászegezte a mutatóujját, és megkérdezte:

– Moldován pajtás, mi történt a szemeddel? És miért késtél?

– Nini, már kékül! – rikkantotta elragadtatva Gazsi. Pedig nem is kékült, hanem lilult. – Neked aztán jól behúztak!

– Én… én elestem, megütöttem magam… azért… – magyarázkodott Moldován, és igyekezett a háttérbe húzódni. – Hagyjatok… fáj…

– Azt meghiszem – bólintott rá Sutyi. – De nem te ütötted meg magadat, hanem más ütött meg téged, méghozzá alaposan.

– Neki elhihetitek – bizonygatta a nagysefcsik. – Brusztolásban, vagyis verekedésben… igazi szakértő.

– Mutasd – lépett Moldovánhoz Piri néni. – Ez bizony csúnya, és még csúnyább lesz. Borogatni kell… Ti pedig hagyjátok békében. Majd később elmondja…

Ezúttal sikerült megelőznöm Pimpit. Kisurrantam, a

mosdóban megnedvesítettem a zsebkendőmet, besiettem vele, és szépen, óvatosan a beteg szemre tapasztottam. Moldován abban a pillanatban elbőgte magát.

– Most meg mit bömbölsz? – vigasztalta Gazsi. – Nem bánt senki.

– Ti mind olyan jók vagytok hozzám – szipogta Moldován. – Pedig én nem is érdemlem meg, azért bőgök.

– Ne hülyéskedj, Moldován – veregette meg a vállát Gabi. – Ami volt, az volt, elmúlt, ugye? Mert biztosan arra a régi dologra gondolsz…

– Nem arra! – vágott közbe kiáltva Moldován. És ömleni kezdett belőle a szó: – Tudjátok meg, hogy nem is estem el, hanem a Csernyik volt az, igaz, ő is kapott, mert nem hagytam magam, de neki köszönhetem, a piszoknak… De én is piszok vagyok, még nagyobb piszok, mint ő. Mert én csak azért jöttem vissza hozzátok, és azért jártam a csapatba, hogy aztán mindent besúgjak neki, vagyis Csernyiknek, aki mindig heccelt ellenetek. És én spicliskedtem is rátok, de ő csak faggatódzott, hogy mondjak még és még, és aztán megszerettelek benneteket, Piri nénit és Ipszit és mindenkit, és elegem volt abból a piszok Csernyikből, hát nem jelentettem neki többet semmit, és nagy ívben elkerültem, mert tudtam, hogy milyen. Hát olyan, hogy ma meglesett, és rám támadt, hogy talán már én is nyavalyás úttörő lettem, és mondtam neki, hogy hagyjál békémet, de ő nem hagyott, erre mondtam neki, hogy Csernyik, te le vagy… izé… szóval elegem van belőled. Mire ő megfenyegetett, hogy majd beköp engem tinálatok, mert csak spicliskedni jöttem közétek, és akkor elbántok velem. De én még akkor se árulkodtam neki semmit rólatok, erre nekem jött és megbokszolt, a szemembe vágott, de ő is megkapta a magáét, és most rúgjatok ki, úgyse érdemlek mást, előre… vagyis szevasztok, már megyek is. Kösz a

zsebkendőt, Duci, igazán… tessék…

XXI. ...ÉS A NEGYEDIK

Mármint a negyedik vallomás.

Ezzel a negyedikkel én tartozom, és nem csupán nektek, pajtások, hanem önmagamnak is. Ha már annyira benne vagyunk a vallomásokban. Az enyém azonban aligha ver majd akkora hullámokat, mint a legutóbbi, vagyis a Moldováné. Amely hullámverés csak egy szerencsés, de teljesen váratlan fordulat következtében nem változott át Moldován-veréssé, de a legkritikusabb pillanatban ugyancsak közel járt hozzá.

A vallomás elhangzott, s a csapat azonnal átalakult. Vészbírósággá. A közvádló szerepét a nagysefcsik vállalta magára. Védő több is akadt, de főképpen egy, aki azonban csak a tizenkettedik órában lépett színre.

A közvádló tömören, ám annál velősebben árulónak és osztályellenségnek bélyegezte a vádlottat.

Az árulót értettük, az osztályellenséget nem. Tóbi megmagyarázta: azért osztályellenség, mert az ellenség egy osztályba jár a nagysefcsikkel. Máskor ellenállhatatlan humorának ezúttal sikerült ellenállnunk. Senki sem nevetett. Valószínűleg azért, mert akkoriban egyoldalú volt a humorérzékünk; csak másokon szerettünk nevetni, önmagunkon nem.

Ellenben Sutyi, a helyzethez illő komolysággal és komorsággal, feltette a kérdést: vajon mit kapott Moldován a spicliskedéséért?

Moldován becsületszavát adta, hogy nem kapott mást, csak egy monoklit a szemére. Nem valami fényes fizetség.

Ipszit az érdekelte, hogy egyáltalában mit árulhatott el Moldován, hiszen nálunk nem volt semmiféle elárulni való titok,

életünk nyitott könyv volt.

Az mindegy – vélte a vészbíróság –, mert ha lett volna, akkor elárulja.

Gabi védelmére kelt Moldovánnak. Éppen bedagadt szeme bizonyítja, hogy szakított Csernyikkel. És a töredelmes vallomás is enyhítő körülmény.

A nagysefcsik, úgy is mint közvádló, opportunistának nevezte

Klimkót. De az állítólagos opportunista ez irányú kérdésére tisztességgel megvallotta: nem ismeri pontosan a kifejezés értelmét, csak annyit tud, hogy a papája szokta mondani olyan megalkuvó fráterekre, mint Klimkó. És ő csak tudja.

A Győzelem őrs vezetője további kérdésekre kénytelen volt beismerni, hogy Sefcsik bácsi ezt a megszégyenítő kifejezést még sohasem alkalmazta Gabira, ez az ő magánmegállapítása, mivelhogy Klimkó a spiclit, az árulót és – igenis! – az osztályellenséget védelmébe veszi. Pedig az ilyet könyörtelenül ki kell vágni a csapatból, és át kell adni a közmegvetésnek, valamint Csernyik dühének.

Gazsi ugyan felszólalt, hogy csak semmiféle kivágás és

közmegvetés, és a Moldi tulajdonképpen egész rendes srác, és különben is megkapta már a magáét, tudniillik Csernyiktől…

De ettől a közvádló agyát elöntötte a vér. Dörgedelmes vádbeszédet eresztett meg, nem is a vádlottról, hanem azokról, akik rendes srácnak mernek nevezni egy ócska árulót, tulajdonképpen az ilyeneket is ki kellene seprűzni a csapatból, de mindenesetre ajánlatos lenne szemügyre venni, hogy ők maguk nem közönséges spiclik-e.

Gazsi pofont ígért a közvádlónak, márpedig ő olyan ember volt, aki szerette megtartani az ígéreteit.

A vészbíróság nagy része viszont a nagysefcsiknek kezdett igazat adni, még a Varga István őrs némely tagja is helyeselt neki, nehogy ő maga az árulás és a spicliség gyanújába keveredjen.

Ekkor lépett a színre az a bizonyos védő. Pontosabban: addig is ott volt, csak nem vettünk tudomást a jelenlétéről. Most azonban szót kért. És kijelentette, hogy ő az első perctől kezdve tudott a dologról. Moldován az ő tudtával és jóváhagyásával maradt kapcsolatban Csernyikkel. És így Moldi tulajdonképpen nem bűnös, hanem áldozat.

Piri néni közlése – mert ugyebár csakis ő lehetett a védő, senki más – úgy hatott ránk, mint derült égből az antivillámcsapás, ha ugyan tudjátok, mi az. Persze hogy nem tudjátok, mert egyelőre még nem is létezik. De előbb-utóbb létezni fog. Hogy milyen lesz, mikor lesz? Ez könnyen kiszámítható. Mert mi jellemző a derüli égből villámcsapásra? A váratlan rombolás, pusztítás, ami esetleg tűzvésszel és emberhalállal jár. Ellentétére, az antivillámcsapásra, amit az egyszerűség kedvéért nevezhetünk borult égből napfénycsapásnak is, mi lesz a jellemző? Az, hogy zápor, özönvíz jégeső, mennydörgés, villámlás helyett fény, öröm, boldogság, jókedv támad a nyomában. No, hát ilyen

antivillámcsapásként hatott Piri néni közlése. Ami mindenkit meglepett, de az a gyanúm, hogy a legjobban magát Moldovánt. Erre abból következtetek, hogy azzal a bizonyos fekete monoklis fél szemével körülbelül olyan hálásan pislogott Piri nénire, mint Pamut énrám, amikor megsimogatom, és ráadásul még valami finom falatot is kap tőlem; bár az ő szemén nincs fekete monokli, és a füle is csak egyszer volt megtépázva, amikor összeveszett Piszkével, a ház macskájával. És Moldován attól fogva ugyanolyan hűséggel ragaszkodott Piri nénihez, mint Pamut énhozzám. Vagy még olyanabbul. Mert Pamut rajtam kívül még Gabihoz is és Pimpihez is hűséges volt, majd pedig, nem sokkal később, még a csöppsefcsikekhez is.

Moldován ugyanis azt hitte, hogy Piri néni bölcs közbelépésével egyes-egyedül őt védelmezi. Pedig elsősorban a csapatot védelmezte. Mert észrevette, hogy pillanatokon belül ki fog robbanni a titkolt ellenségeskedés Sefcsik Péter és Klimkó, a Győzelem és a Tanácstag őrs, valamint a régiek és az újak között. Márpedig ő igazán tudta, hogy a csapatot csakis az egyetértés teheti igazi csapattá, és addig nem az, amíg egymással szemben álló, egymásra acsarkodó csoportokból áll. Igaz, vetélkedni lehet, de más a vetélkedés, és megint más a villongás. Úgy van, ő aztán igazán tudta, de erről nem beszélt – különben se szeretett szónokolni –, mert elejét akarta venni a nyílt összecsapásnak. És elejét is vette.

A botrány tehát elmaradt, valamint az a pofon is, amit Gazsi ígért. Ez ama ritka alkalmak egyike volt, amikor Gazsi mégsem tartotta meg az ígéretét. Annál inkább megtartott egy másikat. Azt, hogy a végére jár. És a végére is járt. Bár addig még elég sok víz folyt le a zajló Dunán, és elég sok esemény történt a mi nem kevésbé zajló életünkben.

– De miért? Igazán?

Vigyázat! Ez még nem tartozik a beharangozott események közé. Ez egyelőre csupán egy kérdés, amit Pimpi tett fel a mamájának, illetve Piri néninek, arra vonatkozóan, hogy miért az ő jóváhagyásával… És ugyanez a kérdés ott csillogott a mi tekintetünkben is. Miért?

– Ez roppant egyszerű. Magatok is rájöhettek. Gondolkodjatok csak.

Én mind a mai napig gondolkodtam, és arra a végeredményre jutottam, hogy Piri néni egyszerűen nem tudott mit válaszolni, és tőlünk szeretett volna valami meggyőző és helytálló feleletet kapni. Kapott is.

Gazsi, aki nagy bűnügyi gyakorlatot szerzett a sokszor látott filmekből, úgy vélte: azért, hogy félrevezessük az utánunk kémkedő Csernyiket.

Sutyi szerint azért: hogy megfigyelés alatt tarthassuk a minket megfigyelő ellenséget.

Gabi arra gondolt, hogy Piri néni meg akarta leckéztetni az elrugaszkodott Csernyiket.

Mindenki megszólalt. Képzeljétek, még Ági is, akinek alig hallottuk a szavát. Apró mackóját szorongatva azt mondta:

– Ugye, Piri néni, azért, hogy Csernyik lássa, hogy milyen jó nálunk, és sajnálja, hogy ő nem tag a csapatban, és… és…

– És jelentkezzen, hogy ő is úttörő szeretne lenni! – kiáltottam én.

– Fején találtátok a szöget – örvendezett Piri néni. – Csakis azért.

– Ha ő belép, én kilépek – jelentette ki komoran a nagysefcsik.

– Akkor, öregem, örök életedre úttörő maradhatsz – biztatta Tóbi.

És ezen már mindenki nevetett.

Most pedig meg kell tennem vallomásomat, nem az akkorit,

hanem a jelenlegit. Amely átugorhatónak látszik, de a látszat csal. Én magam ugyanúgy nem ugorhatom át, mint a saját árnyékomat. Ti pedig, pajtások… ti majd meglátjátok.

Ugyanis arról van szó, hogy tisztában vagyok vele, miszerint 1946 kora tavaszán (vagy tél végén) sokkal fontosabb dolgok történtek körülöttünk, s nemcsak valahol a világban, hanem közvetlen közelünkben, a Cserép utcában is, mint amikről én beszélek.

Hogyan hasonlítható össze a csapatban támadt – és elsimult – zűrzavar, mondjuk, azzal a fejetlenséggel, amit az akkoriban frissiben kibocsátott egymillió pengős bankjegy idézett elő, úgy lengedezve, mint a minden addiginál dühödtebb rohamra induló infláció lobogója?

Hogyan mérhető össze Csernyik otromba rosszindulata azoknak a háborús bűnösöknek az elvetemültségével, akiknek bűnügyét azokban a hetekben tárgyalta a népbíróság a Zeneakadémián?

Hogyan említhető egy napon a Varga István őrs megalakulása a köztársaság kikiáltásával, ami február elsején zajlott le?

Nem, nem hasonlítható, nem mérhető, nem említhető. Mégis megkérdem tőletek, pajtások: vajon mindig pontosan megállapítható-e, hogy mi a fontos, és mi a fontosabb? Tegyük fel, hogy valaki történetesen éppen a háború kitörésének napján kap gennyes vakbélgyulladást, amely bármelyik pillanatban átfúródással fenyegethet. Az emberiség számára az előbbi, de az ő számára feltétlenül az utóbbi a fontosabb. Mindent el is fog követni az életben maradására, hogy aztán elpusztulhasson a háborúban.

Úgy gondolom, ebből elég világosan kitűnik, hogy nekünk a saját ügyeink voltak a fontosabbak. Nekünk, tehát nekem is. Ezért beszélek ezekről az ügyekről. No meg azért, mert nem

történelmet, hanem történetet adok elő nektek – a mi saját történetünket. És ez óriási különbség. Ámbár ha meggondolom, a mi történetünk is része a történelemnek, de olyan része, amely mindig megíratlan marad.

Éppen ezért, ha véletlenül hivatásbeli történész is ülne közöttetek, aki ráadásul éppen a XX. századi magyar történelem kutatója (de remélem, nem ül), akkor az nyugodtan tartsa meg magának kritikai megjegyzései! egynémely történelmi tévedéseimről, felületességeimről vagy hézagosságaimról, és történelmi szemléletem esetleges torzulásaira se vesztegessen szót. Én ugyanis – erre nyomatékosan felhívom a figyelmeteket! – nem mai szemmel nézem az akkori dolgokat, hanem a kortárséval, nem mai eszemmel mérlegelem az eseményeket, hanem a harminc év előttivel, és nem mai tapasztalataim vezetnek, irányítanak, hanem hajdani, gyerekes tapasztalatlanságom. Ellenkező esetben talán másképp mutatnék be, másképp értékelnék és másképp mérlegelnék sok mindent. Csakhogy én szerénytelen elbeszélő vagyok, nyaktörő mutatványra vállalkozom: arra, hogy úgy idézzem fel és úgy idézzem meg akkori önmagunkat, mintha időközben nem múlt volna el három évtized.

A felidézést és megidézést pedig azzal folytatom, hogy Piri néni – aki tudott, amit tudott – azonkívül még várni is tudott, mégpedig úgy, hogy a várakozásából hiányzott a türelmetlen sürgetés, ellenkezőleg, sugárzott belőle az okos derű és magabiztos vidámság. Mintha csak azt mondta volna velük: „Hja, barátocskáim, ezen át kell esni!” Nem neki. Nekünk.

A várakozást megkönnyítette a szénszünet befejezése.

Szén ugyan még mindig nem volt elég, ellenkezőleg, mintha egyre kevesebb lett volna, ami abból is kiderült, hogy a gyárból egész csapat utazott segíteni, úgy emlékszem, Tatabányára, de az

is lehet, hogy Dorogra. Pedig a gyárban nem dolgoztak vájárok, csak esztergályosok, lakatosok, marósok, hegesztők meg Simoncsics bácsi, aki az önkéntes bányászok vezetésére vállalkozott. Sefcsik bácsi duzzogott, mert őt nem vették be a csapatba, egyrészt az öt gyereke miatt, másrészt mert azt mondták, őrá odahaza van szükség.

A természet azonban – amely tudomást szerzett valahogyan a szénhiányról – kegyes volt hozzánk, és enyheségével lehetővé tette, hogy március elsején ismét beüljünk az iskolapadba. Megjegyzem, a tanító bácsik és tanító nénik legalább olyan kegyesek voltak, mint a természet, és ezt is a szénhiánynak meg szénszünetnek köszönhettük, amiből néhány megrögzött nemtanuló azt a következtetést vonhatta le, hogy minden rosszban van valami jó.

Azt hiszem, a tanító nénik és tanító bácsik kegyességi versenyében feltétlenül Blanka néni, a mi tanító nénink győzött volna, ha szerénységében egyáltalában rajthoz áll, ugyanabban a ruhában, amiben az első tanítási napon megismerkedtünk vele. Mert még mindig az volt az egyetlen és legjobb ruhája. Ha neki nem is, nekünk mindenképpen jó volt, hogy abban a jól ismert öltözékben láttuk viszont, úgy megörültünk neki, mint egy kedves, régen látott nagynéninek. Eszünkbe se jutott, hogy ez a kedves nagynéni osztályozni is szokott.

Blanka néni ugyancsak megörült nekünk. Ő meg arról feledkezett meg, hogy mi viszont rendetlenkedni szoktunk, ámbár igazán nem rosszaságból, javarészt inkább csak… hogy is mondjam helyesen… megvan! Túláradó életerőből. Örömébe később álmélkodás is vegyült, amikor elkezdtük ismételgetni a szénszünet előtt tanultakat.

Eljátszottunk azokkal a bizonyos kiegészítő szavakkal, amiket már említettem nektek.

Felfigyelt rá, hogy Ági, a dundi és hallgatag Ági elsőnek kiáltotta a „Kívül-belül, borul…” után azt, hogy: „Derül, derül, derül!”

Majd a betűk kerültek sorra. Elsőnek a Z betű. A kérdés úgyszólván még el sem hangzott, Ági máris felpattant, és minden felszólítás nélkül mondani kezdte:

Hátamon a zsákom, zsákomban a mákom…

Hibátlanul végigmondta, és Blanka néni nem győzött csodálkozni.

Az egyszeregynél aztán felszólította, és megkérdezte, hogy tudja-e.

– Még a nagyegyszeregyet is! – vágta rá Ági, és fújni kezdte: – Tíz meg tíz az húsz, húsz meg tíz az harminc, harminc meg tíz az negyven…

Pedig ez már a tizenötödik lecke volt, és addig nem is jutottunk el decemberben.

– Tudom ám kivonással is – dicsekedett Ági. – Százból tíz az kilencven, százból húsz az nyolcvan… – És ezt is végigmondta egészen addig, hogy százból száz az semmi.

Ez volt az a pillanat, amelyben Blanka néni már nemcsak örvendezett, nemcsak csodálkozott, hanem álmélkodott is. Hiszen Ági a szénszünet előtt javarészt a kis maciját szorongatta, és nagy szemekkel nézett, csak üggyel-bajjal lehetett szóra bírni, akkor is beérte egy-egy igennel vagy nemmel. Blanka néni mosolygó elképedéssel vizsgálgatta egy pillanatig alaposan megváltozott kis tanítványát, majd megkérdezte tőle:

– Mondd csak, Ágica, mit csináltál te a szénszünetben?

– Semmit, Blanka néni, igazán! – szeppent meg Ági, aki azt hitte, azzal gyanúsítják, hogy decembertől márciusig valami rossz fát tett a tűzre.

– Két hónapig semmit? – nevetett Blanka néni. – Azt már nem

hiszem. Biztosan tanultál valakivel.

– Ja, azt igen. A Pimpivel. Ő tanított.

– Talán Pimpi néni – javította ki a tanítónő.

– Á, dehogy néni! – legyintett Ági. – Pimpi nem néni, hanem kislány. Csuda okos meg minden. Ő tanított minket.

– Titeket? Kiket?

– Hát engem meg a Ducit. Mindig borzasztó sok leckét adott fel, még többet, mint Blanka néni.

– És hol tanított titeket? Talán odahaza? Vagy őnáluk?

– Jaj, Blanka néni, nem jól tetszik tudni! Az úttörőben tanított. Mindig oda jártunk, mert engem is bevettek a csapatba.

– És ott, úgy látszik, ki is cseréltek – nevetett Blanka néni. – Egyszerűen nem ismerek rád. Talán bizony már a macidat is otthon hagytad?

– Hogyisne! Ő nem marad otthon nélkülem, mindig velem akar jönni. Ma is akart jönni – mondta Ági, akit, úgy látszik, azért mégsem teljesen cseréltek ki az úttörőben, és előkapta a pad alól az elmaradhatatlan kis mackót.

Ezen sokat nevettünk, még kiabáltunk is, aztán folytattuk a tanulást.

Blanka néni még egy másik meglepő változáson is elálmélkodhatott volna, ha egyáltalában ismeri azt, aki megváltozott. De az nem járt az ő osztályába, mert kutyák a legritkább esetben járnak elemibe, akkor is csak a gazdájukkal és akkor is csak a kapuig, onnan vissza kell fordulniuk.

Ugyanis Pamutról van szó.

Valamint a csöppsefcsikekről és a gangról, vagyis függőfolyosóról, ahová kora délután odatűzött a tavaszelő bátortalan, kísérletező napsugara. Azt kísérletezte ki, hogyan kell amúgy istenigazában sütni, ezt feltétlenül tudnia kellett, mert már a küszöbön topogott az igazi verőfényes tavasz.

Sefcsik néni az első szép napon kirakta az ikreket a folyosóra, hogy ott szundikáljanak ebéd után abban a bátortalan, kísérletező, de kisgyerekeknek aranynál többet érő napsütésben. Csakhogy az ikrek nem mindig szundikáltak, néha kapkodtak, mert meg akarták markolni a napsugarat, néha meg rugdalództak, mert a láb arra való – és csak egy-egy kapkodás és rugdalódzás között szundítottak.

Alig kapkodtak, rugdalództak és szundikáltak egy keveset, Pamut kaparni kezdte a konyhaajtót, és addig nyüszített, amíg Klimkó néni ki nem engedte… Akkor felvágtatott az emeletre. Alaposan körülszaglászta az ikreket, elégedett pofával állapította meg, hogy csakugyan ők azok, a csöppsefcsikek, azután rendkívül fontoskodó képpel a babakocsijuk alá hevert, és halkan morgott. „Vigyázat, itt egy nagyon harapós, szörnyű véreb őrködik!” – ezt morogta.

Amíg a csöppsefesikek odakint napoztak, hiába hívta őt Gabi, hiába szólongatta Pimpi, még én is hiába csalogattam. Csak meglebbentette a farkát, jelezve, hogy hallja, érti, de nem mozdult az őrhelyéről. Ki tudhatja, milyen ismeretlen parancs nyűgözte őt oda a csöppsefcsikek rugdalódzó kis lábához. Vagy ki tudja, milyen belső sugallat, esetleg titkos vonzalom késztette arra, hogy a csöppsefcsikékhez szegődjék. Bizonyára kicsiknek, gyámoltalanoknak, kiszolgáltatottaknak látta-érezte őket, s elhatározta, hogy megóvja csöpp védenceit minden ismeretlen veszedelemtől.

Ha a napsugár eltűnt a folyosóról, s a megfeketedett cseréptetőt festette aranyszínűre, az ikrek bevonultak a lakásba. Akkor elég volt egyetlen halk füttyentés vagy pisszentés, és Pamut már rohant, mint az őrült. Ránk ugrált, a kezünk után kapkodott, s ha lehajoltunk hozzá, orvul végignyalta az orrunkat vagy a fülünket, és még vigyorgott is. Azt mondta ezzel a

vigyorgással: „Szeretlek, imádlak titeket, rajongok értetek, de rájuk vigyázni kell, mert olyan kis buták és suták még, rajtam kívül nincs más védelmezőjük, értsétek meg.”

És mi megértettük.

Hazudnék, ha azt állítanám, hogy nem éreztünk egy kis titkolt féltékenységet. Annak idején Gabi volt féltékeny rám. Aztán én voltam féltékeny Pimpire. Most mind a hárman féltékenykedtünk a csöppsefcsikekre. De erről ők szerencsére mit sem tudtak abban a kapkodós és rugdalódzós életkorban, Pamutnak meg nem mondtuk. Úgyis hiába szóltunk volna.

A féltékenykedésre különben sem maradt sok időnk. Azt meg kellett osztanunk az iskola és a csapat, a tanulás és a játék között, s a megosztásnál hol az egyik, hol a másik járt jól. A legrosszabbul feltétlenül a harmadik járt: a mi ügyünk. A Tanácstag őrs saját külön ügye. Arról valahogy mindenki megfeledkezett, mintha a tavaszi szelek kifújták volna a fejünkből.

Erről is lenne amolyan nem szorosan a tárgyhoz tartozó mondanivalóm. Kifejteném, hogy nem mindig az ember keresi meg az ügyet, hanem igen gyakran az ügy keresi meg az általa kiszemelt embert, nem is egyszerűen keresi, hanem valósággal kutat utána, amíg rátalál. Példának idézhetném önmagamat, igen, éppen önmagamat. És éppen ebben az ügyben, amiben most nyakig benne vagyok itt, közöttetek. Nekem eszem ágában se volt feltámasztani, felidézni a harminc év előtti múltat, de az nem nyugodott, amíg rám nem talált, és szolgálatára nem kényszerített. Ennek érdekében még olyan ravasz fondorlattól se riadt vissza, mint hogy férjemet, Kalló – eredetileg Klimkó – Gábort Afrikába penderítse, kiküldetés címén, kizárólag azért, hogy aztán elém toppanhasson, útonállóként mellemnek szegezve fegyverét, az emlékezetet, s erőszakkal kényszerítsen

rá, hogy foglalkozzam vele, vagyis az üggyel. S hogy jól számított, arra ittlétem a bizonyíték. Lám, ilyen útonálló gyakran az „ügy”.

De erről, mint mondtam, nem beszélek. Maradok a mi saját ügyünknél, az akkorinál, amelyről akkoriban megfeledkeztünk. Csakhogy az utánunk jött, megkeresett minket. Méghozzá autón, egy égszínkék Adler Junioron.

Az égszínkék csodaautót maga kisanyu, azaz Beácska vezette. Vagy letette időközben a sofőrvizsgát, vagy csak úgy jogosítvány nélkül penderült a volán mellé. Nem lehet állítani, hogy túlságosan nagy gyakorlatra valló ügyességgel kormányozta az autót a ház elé, de a hidegvére tiszteletre méltó volt; a szeme se rebbent, amikor a jobb első kerék nekivágódott a járdaszegélynek, s még gyöngyöző kacagásra is fakadt, amikor utasa, a zökkenéstől hirtelen előreesve, majd beverte fejével a szélvédő üveget. Az utas is elvigyorodott, ámbátor oly kényszeredetten, mint aki jobb viccet is el tud képzelni, de a mosoly a kiszállás pillanatában máris lemosódott kövér arcáról. A kék csodaautó meg olyan imbolyogva vágott neki a Cserép utcának, mint egy vitorlás hajó a viharos tengernek. Csak az nem tülköl közben.

Rosmeyer úr – mert ki más lett volna a kocsi utasa? – benyitott egykori kocsmájába.

Gabihoz a minden lében kanál, mindenütt ott ólálkodó Gyurika rontott be lélekszakadva, Rosmeyer úr visszatértének rémhírével. Gabi ugyan úgy vélekedett, hogy Rosmeyer úr csak látogatóba tért vissza, de azért szeretett volna biztosat tudni. Erre két lehetősége nyílott: a hallgatódzás és a nyomozás. Mivel a hallgatódzás rút és elítélendő dolog, ezért a nyomozás mellett döntött, így hát nyomozni kezdtünk, de egészen úgy, mintha hallgatódznánk.

Eleinte nem sokat tudtunk kinyomozni, mert az idő hűvös volt, az ablakokat még csukva tartották, csak egyes szófoszlányok szűrődtek ki. Erre később maguk a kinyomozandók is rájöttek, és elkezdtek jó hangosan beszélni, mondhatnám ordítozni, hogy tisztán hallhassuk őket.

– Nem bánom, akármiben fizet! Tört arany vagy dollár, nekem tökmindegy! Csak fizessen. Haladéktalanul szükségem van a pénzemre! – Ez Rosmeyer úr volt.

– Ne ordítson a házamban! Hol van még a határidő? Különben se tudok most fizetni! – Ezt az új Szomjas Oroszlán ordította.

– Nekem ne meséljen! Ez az üzlet egy aranybánya. Fizessen! Nem bánom, adok húsz százalék engedményt, ha rögtön megkapom! – harsogta Rosmeyer úr.

– Majd június elsején! Ahogy a szerződésben áll! – hangzott a válasz.

– De nekem azonnal kell a pénzem. Ide hallgasson, maga uzsorás! Ötven százalék! Érti, ötven százalék! Kiegyezem a felében, és kvittek vagyunk! – kiáltotta Rosmeyer úr.

Az új Szomjas Oroszlán erre alighanem csak szó nélkül ingathatta nagy gömbölyű fejét, mert egy hangot se hallottunk. Annál tisztábban hallatszott Rosmeyer úr fenyegetődzése:

– Úgy?! Szóval nem! Akkor majd elintézem magát! Megvannak hozzá a kapcsolataim!

Mi nem sokat értettünk az egész alkudozásból. Ezért amikor Rosmeyer úr dúlva-fúlva elrohant, bevágva maga után a kocsmaajtót, mi is hanyatt-homlok loholtunk az otthonba, megtárgyalni a hallottakat.

Gazsi fölényesen legyintett, amikor megtudta, miről van szó.

– Pofon egyszerű az egész. Biztosan valami irtó nagy titkos üzletet akar kötni a hapsi, arra kell neki olyan sürgősen a

dohány, hogy a felével is beérné. Világos, hogy az új Szomjas Oroszlán még tartozik neki, és világos, hogy nem pengőt akar, hanem aranyat vagy dolcsit, mert azért minden kapható, nekem elhihetitek. Mit mondjak, tizenöt dollárért már angol szövetet adnak, húsz gramm aranyért meg egy pár klassz csukát. És láttam egy hirdetést. A Liszt Ferenc téren egy irtó klassz Balila autó kapható ezer dolcsiért. Srácok, ha én azt megvehetném! Azzal egyből lebuktathatnám azt a Rosmeyert, nem tágítanék tőle, mindig a nyomában lennék…

A magyarázatból átcsapott a legképtelenebb tervezgetésbe. Látszott rajta, hogy hajszál híján rögeszméjévé vált – nem is annyira az autó, mint inkább Rosmeyer úr leleplezése. Mert ő bezzeg nem feledkezett meg róla!

De annak a hajszálnak se volt sokáig híja. Hamarosan előkerült az is. És ezzel teljessé vált a rögeszméje.

S ugyan mit gondoltok, honnan került elő? Ha az úttörőmozgalom legközelebbi jubileumáig törnétek rajta a fejeteket, akkor se találnátok ki. Mert az Úttörő Gyermekújság márciusi számából.

Az új számra csak nagy nehezen tudtuk összekaparni a pénzt, mert egy lap már nyolcvanezer pengőbe került. Vagyis két hónap alatt több mint a tízszeresére ment fel az ára. Vagy ha úgy tetszik, két hónap alatt éppen a tizedrészét érte a pénz. Valahogyan azért összekapartuk a szükséges összeget, összesen kétszáznegyvenezer pengőt. Aztán őrsönként nekiestünk a lapunknak, bújtuk, nézegettük, böngésztük. Egyszer csak felkiáltott Ipszi:

– Klimkó, Sefcsik, láttátok?!

Ugyan mit kellett volna látniuk?

– Hát ezt a cikket, Fuchs Feriről! – hangzott a válasz.

Nem, azt még nem látták. Kérdezték, miért kellett volna látni.

Azért, mert arról írnak benne, hogy a tizennégy éves Fuchs Ferinek előbb a mamáját vitték el a rendőrök, és amikor kiengedték, akkor a papáját hurcolták el a nyilasok. Ő meg harcolni kezdett, tábori telefonhuzalokat vágott el, ellenállási röpcédulákat szórt, egyszer utána is lőtt két csendőr. De ez mind semmi ahhoz képest, hogy partizánigazolványa van, igazi partizánigazolványa.

Csend telepedett a szobára. Elsősorban a nagysefcsik csendje, de nem kevésbé Gabié, Dénesé és csekélységemé is. Arról hallgattunk olyan mélységesen, hogy a múltkor Moldovánnal szemben mekkora hősök voltunk, hogy vertük a mellünket, csodatetteinkre hivatkozva. Aztán előkerül valahonnan egy ilyen halk, szerény tizennégy éves Fuchs Feri, és mindannyiunkat lefőz a partizán-igazolványával. És ki tudja, hány ilyen Fuchs Feri van még itt meg ott, akikről nem tudunk, miközben azt képzeljük, hogy egyes-egyedül csak mi tettünk valami érdemlegeset.

– Akkor könnyű volt hősnek lenni, mert lehetett! – törte meg a csendet Bakos, a Varga István őrs tagja.

– Igaz is – csatlakozott hozzá Jelenák Béla –, most már nincs háború, hát nincs hősiesség se.

– De van! – ellenkezett Gazsi.

– Akkor rajta, apuskám, mutasd meg! – biztatta Tóbi.

– Meg is mutatom – szűrte a szót a foga között Gazsi.

– Nagyon helyes – biztatta Sutyi. – Szerintem is mindig lehet valami klassz dolgot csinálni.

– Szerintem az a klassz dolog, ha tanulunk, képezzük magunkat; ahelyett hogy hősködnénk. Igen, ez a helyes… – töprengett Ipszi.

– Piri néni, mit tetszik szólni hozzá? – érdeklődött a nagysefcsik.

– Azt hiszem – mondta Piri néni –, ezt a vitát nyugodtan elnapolhatjátok legalább néhány évre. Tudjátok, erről már huszonöt évvel ezelőtt is vitatkoztak a Szovjetunióban, és az a gyanúm, hogy huszonöt év múlva is vitatkozni fognak nálunk. Egy azonban bizonyos: nemcsak a háborúhoz kell hősiesség… persze hősködés nélkül.

Biztos vagyok benne, hogy akkor nemcsak én gondoltam Varga Pistára meg azokra a gyári munkásokra, akik elmentek szenet fejteni, pedig még életükben nem jártak bányában. Ennek ellenére – vagy éppen ezért? – nem fogadtuk meg Piri néni szavát, és tovább vitatkoztunk. Egyedül Gazsi hallgatott. Ő a maga részéről kimondta a végső szót, mivel most már hajszál híja se volt a rögeszméjének.

XXII. Eltűnések és feltűnések

Harmadnap Gazsinak egyszerűen nyoma veszett.

Erről nekünk sejtelmünk se volt. Honnan tudhattuk volna, hiszen nem kerestük a nyomait. Sőt még azt se gyanítottuk, hogy keresni kellene őket.

Igaz, nem láttuk egy-két napig, de ez nem tűnt fel nekünk különösebben. Távollétét azzal magyaráztuk, hogy a pesti kis mozikban ugrásszerűen megnövekedett a friss víz és a cukorka iránti kereslet, azért nem ér rá.

Pedig ő akkor már útban volt hazafelé, valahonnan az osztrák határtól. Ahová ugyanis a rögeszméje hajtotta, de egy ormótlan teherautó vitte. Mégpedig teljesen ingyen, ámbár nem szívességből, hanem potyautasként. A ponyva alatt, ahova sikerült bebújnia, ládák, zsákok és csomagok közé. A Lehel úton. Ahol addig ólálkodott Rosmeyer úr titkos raktára körül, amíg sikerült észrevétlenül besurrannia és a teherautón elrejtőznie. Ez hajnalban történt. Ott kucorgott aztán a szállítmány között étlen-

szomjan, még lélegzetet is alig mert venni. Várta az indulást, hogy végre-valahára kikutassa, hová irányulnak a titkos szállítmányok, és esetleg még azt is, hogy mit tartalmaznak. Várt, várakozott, de a teherautó csak késő délután fordult ki a raktárból a néptelen Lehel útra. És elindult valamerre. Hiába kukucskált ki a ponyva hasadékán, csak azt sikerült megállapítania, hogy áthajtottak Budára, de aztán már sejtelme se volt róla, merre járnak. Körös-körül sötétség borult mindenre, csak itt-ott pislákolt a távolban valami kis fényecske. Bizony a közvilágítás még nem volt valami ragyogó. És a forgalom, ezekben a késői órákban, mintha teljesen megszűnt volna az országúton.

Didergett, mert az éjszaka hideg és nyirkos volt. Éhezett, mert egy falat kenyeret se vitt magával. Azt képzelte, hogy a ládákban, zsákokban, csomagokban csupa remek ennivaló és meleg gyapjútakaró van. De egyiket se merte kibontani, félt, hogy idő előtt felfedezik.

Már éjfél is jóval elmúlt, amikor a rázkódásból megérezte, hogy letértek a betonútról, és valami földúton zötyögnek. Kilesett a ponyva alól, de csak sötét fatörzseket látott a sötét éjszakában a sötét ég felé meredezni. Valami erdei úton lehettek. Aztán egy zökkenés, és megálltak.

Erre nem számított. Hogy egy erdő kellős közepén fognak célhoz érni.

Mielőtt meggondolhatta volna, mit tesz, már ösztönösen ugrott. Szerencsésen földet ért, és a fák közé vetette magát, onnan lesett ki.

– Te haver, itt mászkál valaki! – hallott egy hangot a vezetőfülkéből.

S abban a pillanatban elektromos zseblámpa fénysugara pásztázta körbe a kis tisztást.

– Mozog az a marha fejed! Ki mozogna itt rajtunk kívül? Gyerünk, melóra! – mondta egy másik hang, ugyancsak a vezetőfülkében.

A teherautóból két sötét alak ugrott ki. Az egyik előresietett, a másik – zseblámpával felszerelve – hátra. Gazsi az utóbbit figyelte. És látta, hogy lecsavarozza a rendszámtáblát, majd egy osztrák rendszámtáblát erősít a helyére. Minden bizonnyal ugyanez történt elöl, a hűtőnél is. A csere nagy gyakorlatra valló ügyességgel és gyorsasággal zajlott le. Mindössze néhány perc múlott el, és a teherautó máris némi üggyel-bajjal, farolva és kanyarodva megfordult, s ahogy jött, úgy el is tűnt.

Gazsi ott maradt egyedül a vaksötét erdei éjszakában. Célját elérte: megtudta, hogy Rosmeyer úr titkos raktárának kincsei Ausztria felé robognak. Csak azt nem tudta, hogy ő maga hogyan fog onnan, abból a valahonnanból hazavergődni, hazakeveredni.

Eközben mi, akik Gazsi eltűnéséről mit sem sejtettünk, valami egészen mással voltunk elfoglalva. Mégpedig betörőfogással…

Én éppen a leckémet írtam, amikor Pamut tombolni kezdett a gangon, ahol új szokásához híven, aznap is a csöppsefcsikek ebéd utáni álmát őrizte.

Fájó szívvel bár, de azonnal lecsaptam a tollamat, otthagytam a centimétereket, decimétereket, métereket, de még a millimétereket is, és kirohantam a folyosóra. Ott Pamut, a rács vaskacskaringói között kidugva a fejét, dühödten ordított valakire. Azt ordította: „Pusztulj innen! Takarodj, különben széttéplek, leszaggatom a nadrágodat, megmarom a bokádat, te csavargó, tekergő, betörő!”

Lenéztem az udvarra. Ott egy magas, csontvázsovány alakot pillantottam meg. Lötyögött rajta a félig katonai, félig toprongyos öltözék, míg ábrázatát teljesen elborította a torzonborz szakáll.

Éppen körülkémlelt. Óvatos gyanakvással leste, nem veri-e fel a házat a veszett ugatás. Amikor látta, hogy a kutyára senki se hederít – engem nem vett észre, mert az emeletre nem nézett fel –, odalépett egyenesen Pintérék ajtajához. Úgy látszik, tudta, hogy Pintér néni ilyenkor nincs odahaza, mert dolgozik, takarítani jár.

Tulajdonképpen kiáltanom kellett volna. Akartam is, de a rémület torkon ragadott, s egyetlen hangot se voltam képes kiadni. Csak néztem kimeredt szemmel, hogy a betörő lenyomja Pintérék kilincsét, majd elégedetten bólint, mert az ajtó nem enged, annak jeléül, hogy Pintér néni nincs odahaza, tehát nyugodtan be lehet törni. Be is tört. Úgy, hogy rongyos, foltos katonanadrágja zsebéből álkulcsot halászott elő, azt a kulcslyukba csúsztatta, teljes lelki nyugalommal kinyitotta az ajtót, és bement.

A kutyaugatás elnémult. A házban béke és nyugalom honolt. A csöndet csak a csöppsefcsikek keserves sírása törte meg. Pamut őrjöngésére eszük ágában se volt felriadni. De a váratlanul beállt nagy némaságra annál inkább. Úgy látszik, szerették, ha zajlott körülöttük az élet.

És az élet hamarosan zajlani is kezdett. Igaz, nagyon halkan, nehogy a betörő gyanút fogjon, de zajlani kezdett. Azzal, hogy kinyílt Klimkóék ajtaja, Gabi kikémlelt, és leadta nekem a füttyjelet. Én továbbadtam a vészfüttyöt Ipszinek, az a Sefcsikeket riasztotta, és nemsokára teljes létszámban ott kuporogtunk a hátsó lépcső alján, beleértve a minden lében kanál Gyurikát, akit senki se hívott, de ő sehonnan se hiányozhatott, innen se.

– Pintéréknél betörő van! – jelentette be suttogva Gabi. – És mi elfogjuk.

Egyszer csak megint a régi Gabi volt, a sejtegyesület elnöke, a képtelen tervek kiagyalója és megvalósítója. És egyszer csak mi is

a régiek voltunk, a régi sejtegyesületiek, még Pimpi is úgy kucorgott köztünk, mintha azokban a rémes és nagyszerű időkben csatlakozott volna hozzánk.

Gabi előadta a haditervet. Majdnem ugyanazt, amit legutóbb Moldovánék csapdába ejtésénél alkalmazott, csupán némi kiegészítéssel, tökéletesítéssel, finomítással. Ő meg én ott maradunk a hátsó lépcső alján. És lesünk. Pimpi odafönn vár a telefonnál, mert Serbán úrnak van. A nagysefcsik, a középsősefesik, Dénes és Ipszi a kapunál helyezkedik el. Amint a betörő kilép a zsákmányával az ajtón, Gabi megadja a jelt. Erre a nagysefcsik-osztag becsapja a kaput, és elállja a menekülés útját. Én bedörömbölök Varjas bácsihoz, és kihívom, hogy felnőttünk is legyen. Pimpi pedig feltárcsázza a rendőrséget. Aztán diadalmaskodunk.

Azonnal elfoglaltuk kijelölt helyünket. Aztán vártunk. Majd tovább vártunk. Később még mindig vártunk. A betörő pedig semmi hajlandóságot nem mutatott a zsákmánnyal való távozásra. Márpedig Pintér néni bármelyik percben hazajöhetett. Még elképzelni is rossz, mi történt volna, ha betörőt talál a lakásában. Talán még agyon is csapja. Tudniillik ő a betörőt, amilyen harcias. És akkor az övé a dicsőség. Azt nem engedhettük át neki.

Gabi cselekvésre szánta el magát. Maga kopogtatott be Varjas bácsihoz.

– Tessék jönni, mert Pintéréknél betörő van.

– Ugyan miket beszélsz, Gabi? Mit lehet onnan ellopni? Nincs annak a szegény asszonynak már semmije – mondta Varjas bácsi. De azért megindult.

– Láttam a betörőt – bizonygatta Gabi. – Rongyos, szakállas, borzasztó. Lehet, hogy nemcsak betörő, hanem rabló is. Esetleg haramia vagy valami efféle. Rém veszedelmes…

Varjas bácsi lenyomta Pintérék ajtajának kilincsét. Az nem engedett.

Gabi lehajolt a kulcslyukhoz, és hunyorított.

– Belülről van a kulcs a zárban – jelentette.

Erre Varjas bácsi kopogtatott, mert a csengő nem működött. Majd dörömbölt, mert a csengő még mindig nem működött.

– Megyek már, nyitom már! – hallatszott odabentről a betörő hangja.

Sóbálvánnyá meredtünk. Erre igazán nem számítottunk.

Az ajtó kinyílt. A küszöbön egy magas, csontvázsovány bácsi állt, simára borotvált arccal, hófehér ingben, pizsamanadrágban és papucsban.

– Varjas úr! – kiáltott fel örömmel a betörő.

– Nini, Pintér szomszéd! – örvendezett Varjas bácsi. – Hát végre megjött?! Boldog lesz az asszony… Igazán örülök.

– Hát még én – sóhajtott nagyot Pintér bácsi, és sorra megsimogatta a fejünket. – Szervusz, Gabi, szervusz, Péter, szervusz, Gyurika! Szervusztok mindannyian. Alaposan megnőttetek… Igazán szép, hogy így fogadtok. Köszönöm.

Mi kényszeredetten mosolyogtunk, és olyan laposakat pislogtunk Varjas bácsira, hogy rá lehetett volna ülni. De ő nem árult el minket. Pedig mekkorát mulathattak volna a rovásunkra, hogy Pintér bácsit betörőnek néztük, és el akartuk fogni, amikor végre sikerült hazavergődnie, vagy inkább hazaszöknie az amerikaiak németországi hadifogságából, ahonnan nem akarták elengedni, ahogy azt ott, az ajtóban állva, sebtiben elmesélte. De hát hogyan ismerhettük volna fel olyan soványan, olyan rongyosan, olyan torzonborzan.

Amikor megtudtuk a leglényegesebbeket Pintér bácsi hazajutásáról, sietve elbúcsúztunk, és iszkoltunk a hírrel az otthonba. Ott egy másik hírrel fogadtak minket.

Azzal, hogy ott járt Gazsi mamája. A fiát kereste, azt a jópipát, aki már megint eltekergett hazulról. De máskor legfeljebb egy-egy napra tűnt el, ki tudja, hova, míg most már harmadnapja oda van. Gondolta, mi talán tudunk róla valamit. Csak nem szökött ki az országból? Attól a fiútól minden kitelik… így derült ki, hogy Gazsi elveszett.

Pedig dehogyis veszett ő el! Nagyon is megvolt. Csak éppen nem Pesten, hanem valahol Dorog környékén. Akkor már ott. De hogy miképpen vergődött el odáig, az külön történet lehetne, külön elbeszélés, külön kaland. Kezdve az éjszakai bolyongáson a vaksötét erdőben. Folytatva a kimerültségen, éhségen, bőrig ázáson és ismeretlen veszedelmektől való rettegésen. Csak hajnalra sikerült kikeverednie valami járt útra. Eljutott Kópházára. Onnan aztán szekérre, teherautóra felkéredzkedve, de főként mégis gyalogszerrel folytatta az útját Kapuváron, Csornán, Győrön keresztül hazafelé. Egy éjszakát szalmakazalban töltött, egyet meg szénapadláson, ahová befogadták. Hol itt kapott egy csupor tejet, hol ott egy karaj sós-paprikás zsíros kenyeret; de volt, ahol meleg étellel is megkínálták, délben babcsuszpájzzal, este egy tányér levessel. És mindenütt történeteket kellett mesélnie, mert kérdezgették. Igaz; sehol se csodálkoztak rajta, mert akkoriban nem ő volt az egyetlen, országúton vándorló, otthon nélkül kóborló fiú az országban. De kíváncsiak voltak az életére, és ő végigmesélte az utat az osztrák határtól Dorogig, húszféle változattal örvendeztetve meg vagy búsítva el hallgatóit. Dorogon a vasútállomás harmadik osztályú várótermében töltötte az éjszakát, egy fapadon, amiben az volt a jó, hogy végre nem kellett mesélnie. És Dorogtól már igazán csak egy iramodás volt Pest. Hát iramodott egyet, mégpedig ökölbe szorított kézzel, mert már a markában érezte a gyűlölt Rosmeyer urat.

Az mit sem sejtett a feléje közelítő veszedelemből, és – ahogy utóbb megtudtuk – valósággal elkótyavetyélte a Délibáb utcai lakás berendezését. Nagy volt a sürgésforgás, kereskedők, alkuszok, ócskások egymásnak adták a kilincset a villában. Mindent megtapogattak, mindent megkopogtattak, mindent szemügyre vettek és elvittek, még a függönyöket s még Beácska ruháinak egy jó részét is. Ez úgyszólván várható volt, hiszen bekövetkezett – amint jeleztem – az események időszaka. És ez aztán esemény volt a javából.

– Elköltözünk, fiacskám – magyarázta Rosmeyer úr Edének. – Saját ház, saját kert, majd meglátod… Oda meg minek cipeljünk át mindenféle felesleges kacatot? Lesz ott minden, majd meglátod… Fogjuk a bőröndjeinket, és megyünk. Ott minden sokkal különb lesz, össze se lehet hasonlítani…

Mikor Ede másnap – (melyik nap? majd elválik; a naptár szerint március huszonkilencedikén, pénteken, de ez nem fontos. Azaz nem ez a fontos) – reggel iskolába ment, a lakás úgy festett, mint egy csatatéren heverő, teljesen kifosztott és levetkőztetett hulla. De Ede egy cseppet se sajnálta. Úgyis utálta az egész Délibáb utcát, az egész vacak villát, az egész vacak ottani életet, és izgatott örömmel készült a változásra. Tanítás után valósággal rohant haza; égett a kíváncsiságtól, csoda, hogy lángot nem vetett.

Ugyanakkor mi – vagyis a Tanácstag őrs tagjai – teljes létszámban szintén a Délibáb utcába rohantunk, mégpedig Gazsi sürgetésére, akinek sikerült hazairamodnia Dorogról, és az iskola előtt várt minket. Az arca még égett egy kicsit a sűrű anyai pofonoktól, amelyeket alaposan kiérdemelt, de máskülönben rendbe hozta már magát: megmosdott, megfésülködött, lekefélkőzött, s kopottan, foltosan is úgy festett, mintha skatulyából húzták volna ki. A lélek eleganciája – mondhatná

valaki, és igaza lenne.

Türelmetlenül sürgetett minket: gyorsabban, gyorsabban, gyorsabban! Égett a vágytól, hogy művét – vagy mondjuk, rögeszméjét – megkoronázza, vagyis hogy Rosmeyer urat leleplezze. Ehhez megfigyelés alatt kellett tartania a Délibáb utcát. Mert hazaérve első útja nem hozzánk és nem haza vezetett, hanem a Lehel útra. És ott a raktárt üresen találta. Nem volt abban más, legfeljebb néhány egér. De se láda, se zsák, se csomag – semmi. Még a padlóját is tisztára söpörték.

Iramban fordultunk be a Délibáb utcába, és megtorpantunk.

A villa kapujában ott állt Ede. Egyik kezében kézitáska, a másikban egy lap papír, mintha levél lett volna. És torkaszakadtából bőgött. Amint megpillantott minket, sírva-zokogva kiáltotta:

– Itt hagytak! Itt hagytak! Itt hagytaaaaak!

Ebből az egy szóból egyetlen szót se értettünk. Kik hagyták itt? Mért hagyták itt? Minek hagyták itt? Gabi hiába kérdezgette, mi történt, ő mindegyre csak azt hajtogatta:

– Hagyjatok, ti is hagyjatok, hagyjon mindenki, dögöljek meg…

– Ne sírj, igazán – mondtam neki. – Mi veled vagyunk.

– Köhöszöhönöhöm – zokogta. És továbbra se látszott valami boldognak.

– Én ezt szájon vágom! – berzenkedett Gazsi.

– Igen, ihigehen, engem verni is lehet, mert itt hagytak – sírta Ede.

Ezt már Gabi is megsokallta. Hozzálépett, megrázta.

– Ede! Térj észre, vagy mi is itt hagyunk. Elég legyen!

Ez végre hatott. Ede nem hagyta abba ugyan a sírást, de odanyújtotta neki a papírt. Bizonyára azért, mert ő jobban tudott olvasni. Nekem a kézitáskát nyújtotta. Talán tudta, hogy milyen

jó számoló vagyok. Gabi a papírlapra pillantott; csakugyan levél volt. Felolvasta:

„Kedves fijjam kisanyuval úgy döntöttünk, hogy nem viszünk magunkkal a bizontalanba ahová minket elüldösznek édess hazánkból, hanem egyenlőre ithagyunk a grószmutter gongyára őt kerezsd meg és ha maj bekövetkezik a változás hamarosan akkor visszajövünk ért-ted vagy tejösz utánunk és hagyunk adig is egy kis pénszt és éjj boldogul és ha roszat hallasz róllam ne hidjél egy árva szót se senkinek a *te szerető apád és kisanyu"*

Gabi befejezte az olvasást. Ede most szólalt meg először.

– Még helyesírást se tud – zokogta.

– De mi történt? Ede, kérlek, magyarázd meg – kérlelte Gabi.

– Hát nem érted? Jaj de mulya vagy! – fortyant fel Ede. – Mindent eladtak, minden dohányt felmarkoltak, és meglógtak a kocsival. Most már biztosan valahol Ausztriában vannak. Engem meg eldobtak, mint egy lejárt villamosjegyet. Nem hagytak nekem mást, csak ezt a hülye levelet meg azt a táskát. Nyisd ki már.

Nagy robaj hallatszott. Valóságos égszakadás-földindulás. Gazsi nagyszabású terve – amelyért annyi áldozatot vállalt – abban a pillanatban dőlt halomra.

Én meg kinyitottam a kézitáskát. Tele volt pénzzel. De nem dollárral, nem ám, mert arra Rosmeyer úrnak volt szüksége, hanem gyűrött, rongyos, semmit érő és percről percre értéktelenebbé váló pengőbankjegyekkel.

A levélről a pénzre, a pénzről a levélre bámultunk, és egyszerre felelősnek kezdtük érezni magunkat Edéért. Elhatároztuk, hogy pártfogásunkba vesszük. Ez, vagyis a pártfogásba vétel minden ünnepélyesség nélkül, viszont annál lendületesebben zajlott le.

Gabi Ede vállára csapott, de nem azt mondta, hogy „a törvény nevében", hanem azt, hogy:

– Indíts a nagymamához!

Ede kijelentette, hogy ő nem megy sehová. Legkevésbé a nagymamájához, mert az valósággal kiseprűzte a papáját, Rosmeyer urat a házából, mire Rosmeyer úr megtiltotta neki, hogy meglátogassa a nagymamáját, aki valóságos boszorkány. Ha most beállítana hozzá, biztosan őt is kiseprűzné, talán még meg is verné.

– A nagymamák nem olyanok – bölcselkedett Gabi.

– De ez olyan – szipogta Ede. – Te nem ismered…

Csakugyan nem ismerte. De nagyon szerette volna megismerni. Ezért megtudakolta, hogy hol lakik.

– Csak úgy szeretném egyszer meglesni – mondta.

– Dembinszky utca 39/d – felelte gyanútlanul Ede.

– Akkor indulás! – vezényelt Gabi. Közrefogtuk a meglepődött Edét, és akár tetszett neki, akár nem, megindultunk a Dembinszky utcába.

Kétségtelen, hogy keltettünk némi feltűnést a Dembinszky utca 39/d-ben, ahová testületileg benyomultunk. Felhömpölyögtünk a lépcsőn, de a második emeleti lépcsőházban Ede megvetette a lábát, hogy nem és nem, ő még az erőszaknak sem enged. Mivel ekkor már több konyhaajtó kinyílt, és több konyhaajtón több kíváncsi női fej bukkant és kukkant ki, Gabi lemondott az erőszakról. Inkább követeket küldött ki, hogy felvegyék a diplomáciai kapcsolatot a tüzet okádó nagymamával: engem és Ágit meg a pirinyó maciját. Alighanem minket kettőnket tartott a legbizalomgerjesztőbbnek az egész őrsből.

Elég szepegő követek – inkább kiskövetek, mint nagykövetek – voltunk, amikor becsöngettünk özv. Rothauser Jenőné ajtaján.

Szepegve vártuk a félelmetesen harcias nagymamát, a Dembinszky utcai vasorrú bábát. Legnagyobb meglepetésünkre egy vékonyka, apró néni nyitott ajtót, fején kedves kis ősz kontyocskával, a lábán éktelen nagy kitaposott mamuszokkal. Előbb elnézett a fejünk felett, de mivel ott nem talált senkit, lejjebb pillantott, és meglátott minket. Mi illedelmesen köszöntünk. Ő barátságosan megkérdezte, hogy kit keresünk.

Mondtam, hogy éppen őt.

Kérdezte, milyen ügyben. Talán valami gyűjtés az iskolának?

Mondtam, hogy egészen más ügyben. Rosmeyer úr ügyében.

Folyton nekem kellett beszélnem, mert Ági csak a maciját szorongatta és mosolygott. Igaz, nagyon kedvesen, de egy csöppet se beszédesen.

– A vőm?! – kiáltott fel a nagymama. – Hallani se akarok arról a cégéres gazemberről! Arról a nyilasról, náciról, hazaárulóról, aki negyvennégyben engem is el akart hurcolni magával a hitlerájba. Még azt is letagadom, hogy valaha közöm volt hozzá. Alászolgája, volt szerencsém!

Be akarta csapni az orrunk előtt az ajtót.

Kértem, hogy hallgasson meg. Alighanem sikerült nagyon szépen nézni rá, mert végül mégse csapta be az ajtót, hanem meghallgatott.

Mondtam neki, hogy nagy baj van Rosmeyer úrral.

– Lecsukták? – kérdezte. – Elég későn. Már régen kellett volna.

Mondtam, hogy éppen ellenkezőleg. Rosmeyer úr az új feleségével, bizonyos Beácska nénivel, másképpen kisanyuval, kiszökött az országból.

– Nem veszítettünk vele semmit – hangzott a válasz. – Csak haza ne jöjjön másodszor is.

Mondtam, hogy nem is jön haza, de a fiát viszont nem vitte

magával, egyszerűen itthon hagyta, mint valami teljesen felesleges limlomot, amire semmi szükség.

– Az unokámat?! – kiáltotta a nagymama. – Miért nem ezzel kezdtétek? Hol van Ede? Hol az a szegény, szerencsétlen árva?

Mondtam, hogy ott van a lépcsőházban a többiekkel, és nem mer a szeme elé kerülni, mert fél, hogy őt is kiseprűzi, mint a papáját.

– Majd adok én neki félelmet!

Ezzel a harcias kiáltással az ajkán özv. Rothauser Jenőné nagy mamuszaiban klaffogva kirobogott a lépcsőházba. Tagadhatatlan, hogy ott egy pillanatra megtorpant, amikor meglátta a gyerekseregletet, de máris megpillantotta az unokáját, mégpedig Gabi és Gazsi szigorú őrizetében, és nagyot kiáltott:

– Ede!

– Jaj, nagymama!… – rémült meg Ede, és el szeretett volna futni, de nem tudott, mert kétfelől erősen tartották, hát csak a szemét hunyta le. – Én igazán…

– Semmi igazán. Azonnal gyere haza. Ebédeltél már? Dehogyis ebédeltél! Na gyerünk, gyerünk, mire vársz? Ti pedig – fordult hozzánk – a barátai vagytok? Köszönöm, hogy nem hagytátok cserben az unokámat. Ede, mi lesz már? Meddig várjak? Mi ez a kézitáska? Ebben van minden holmid?

– Nem, nagymama. Ebben csak a pénz van.

– Pénz, pénz, pénz! – zsörtölődött a nagymama. – Azt hiszitek, minden a pénz! Erről ráismerek arra a… az apádra. De ne félj, én majd embert faragok belőled. Hát a ruháid, a fehérneműid, a holmijaid? Azok hol vannak?

– Minden ott maradt a villában, nagymama.

– A villában! Még hogy villában. Semmi keresnivalód semmiféle villában. De majd én… Ebéd után majd elmegyünk a holmidért, aztán agyő, villa!

– Mi majd segítünk a néninek – ajánlkozott Gabi.

– Köszönöm, fiam. Örülök, hogy ilyen rendes barátai vannak az unokámnak, úgy látszik, ő nem olyan elvetemült… Mert ugye, embert barátjáról… Igazán örülök. És most szervusztok.

Ede, még mindig szipogva, követte a nagymamát. De azért közben már hátrafordult, és hálás vigyorral ránk mosolygott.

Mi pedig rohantunk haza ebédelni. Éppen csak magunkba hajigáltuk az ételt, aztán irány a Délibáb utca.

Éppen idejében érkeztünk. A lakásajtó tárva-nyitva állt, és odabent valaki már rámolt, rakosgatott, csomagolt. Úgy látszik, még mindig maradt rámolni-, rakosgatni-, csomagolnivaló a kifosztott lakásban. De nem ám a nagymama volt az, hanem Erzsi néni, a házi spion. Amikor meglátott bennünket, tüzet okádott:

– Takarodjatok innen, csibészek, semmi keresnivalótok itt!

Szerintünk ugyan neki nem volt ott semmi keresnivalója, de nem álltunk oda vitatkozni vele. Minek? Tudtuk, hogy úgyis nekünk van igazunk. Megálltunk hát az ajtóban, és vártunk. Merően néztük azt a nagy bőröndöt, amely már félig volt rakva mindenfélével, köztük Ede ruháival, cipőivel. Erzsi néni ugyan pofonokat ígért, de ez minket egy cseppet se zavart a figyelésben. S alig álltunk ott egy kis ideig, amikor megérkezett Ede a nagymamájával.

Most aztán szem- és fültanúi lehettünk annak, milyen özv. Rothauser Jenőné, ha nem is a vasorrú bába, hanem a hétfejű sárkány egyfejű szerepében. A szeme villámokat szórt, a kontyocskája felmeredt, mintha öklelni akarna vele, és a szókincse!… Az minden képzeletet fölülmúlt. Pedig mi ott, Angyalföldön igazán hallottunk már egyet-mást életünkben.

Erzsi néni, a spion úgy takarodott el, mint egy egész vert sereg, menekülésében hátrahagyva teljes hadfelszerelését – azaz

a félig rakott bőröndöt.

Ezek után már megértettük, hogyan seprűzhette ki a lakásából ez az apró kis néni az elefántnagy Rosmeyer urat. Igazi Dávid és Góliát küzdelem lehetett.

Következett egy kis győzelmi ünnep, amit mi ültünk meg a nagymama fényes diadalának örömére. A legbuzgóbban Ede ünnepelt, aki különösképpen utálta Erzsi nénit.

Aztán nekiláttunk a csomagolásnak, és boldogan cipekedtünk a Dembinszky utcába.

XXIII. Végre felhőtlen napok

Vasárnap pedig már Ede is velünk jött a kirándulásra, némi kölcsönös szorongások árán.

Mi azért szorongtunk egy kicsit, mert tartottunk tőle, hogy túlságosan kiöltözködik, különös tekintettel Pimpire. De nem számoltunk Kontyoskával – így neveztük el, kizárólag magánhasználatra a nagymamát –, aki alighanem leszedett róla minden cifraságot, s a lehető legegyszerűbb kirándulóöltözékben bocsátotta útjára. Nem volt rajta más megcsodálni való, csak az általunk már ismert káprázatos sportfélcipője, amivel óriási sikert aratott. A nap folyamán Gróf Peti, Sutyi, Jelenák Béla, Tóbi, Koncz Bandi, sőt még maga Gazsi is felpróbálta.

Ede ellenben azért szorongott, mert valamikor vaj volt a fején. Igaz, az már régen leolvadt róla, ezt mi tudtuk is, de vajon tudja-e a nagysefcsik, a középsősefcsik és Ipszi? Megvallom, a nagysefcsiktől magam is tartottam, hiszen jobban ismertem hajthatatlanságát, mint maga Ede. Csakhogy legnagyobb örömünkre – Edéére és az enyémre – kiderült, hogy Gabiban nemcsak egy igazi vezéregyéniség, hanem egy igazi diplomata is rejtőzködött. Méghozzá nem előcsalogathatatlanul. És ez az előcsalogatott diplomata sikeres fegyverszüneti tárgyalásokat

folytatott a Győzelem őrs vezetőjével, míg Ipszi szívét alighanem Pimpi lágyította meg. Így csupa barátságos és szívélyes „szerbusz, Ede” meg „hogy vagy, Ede” meg „nini, az Ede” fogadta pártfogoltunkat. Akit Gabi így mutatott be:

– Piri néni, pajtások, ez Ede. Egy új fiú… vagyis egy régi fiú… Ugye, velünk jöhet?

– Sőt nem is veletek, hanem velem – mondta Piri néni, pártfogásába véve Edét, nem tudván róla, hogy mi már a pártfogásunkba vettük. Bizonyára azért tette, hogy közelebbről megismerkedjék vele. Vagy azért, mert megérezte, hogy égető szüksége van minél több pártfogásra.

Egyébként sejtelmünk se volt róla, hova megyünk kirándulni. És arról se, hogy mit cipel Gazsi meg Sutyi egy-egy gömbölyűre tömött hátizsákban. Ha hozzák, hát hozzák, ők tudják, minek.

Elvillamosoztunk a Fogaskerekű végállomásáig. Onnan feljutottunk a fogassal a szabadság-hegyi állomásig. Ott kiszálltunk, és megindultunk Piri néni meg a pártfogásába vett pártfogoltunk után. Alig tettünk néhány lépést, váratlanul ránk tört és a hatalmába kerített mindannyiunkat a minden oldalról egyszerre támadó tavasz. Felpörgette a szívünket, elbódította a fejünket; kiabáltunk, énekeltünk, egyszerűen nem fértünk a világ bőrébe. Pamut, akit a fogaskerekű-utazás alatt egy szatyorban rejtegettünk, a maga módján igen hatékonyan járult hozzá az általános zűrzavarhoz, szüntelen csaholásával és vad rohangálásával. Végigszáguldotta a Mátyás király utat, elporzott, majd visszaporzott, körültáncolt minket, és ismét elviharzott…

Egy meglehetősen rozsdás kovácsoltvas kapuhoz értünk. Azon egy újdonatúj lakat és egy frissen festett tábla függött, ezzel a felírással:

Úgy emlékszem, a táblán több pecsét és egy hosszú számsor – bizonyára valami rendelet vagy határozat száma – is ékeskedett.

Nem akartunk hinni a szemünknek. Pedig hinni kellett, mert Piri néni kulcsot vett elő a táskájából, felnyitotta a lakatot, és kitárta az olajozásra szoruló kaput.

Hatalmas kert terült el a szemünk előtt, valóságos park, termetes fákkal és tömzsi bokrokkal, amelyek nagy igyekezetükben már apró leveleket bontogattak a vesszeiken, míg a fákon öklömnyi rügyek duzzadtak. A kert mélyében pedig ház emelkedett, valóságos kis palota, félig nyaraló, félig miniatürizált lovagvár; saroktoronnyal és óriási kőterasszal. Tulajdonképpen igazi torzszülött volt, éktelenül és hivalkodóan ronda, de nekünk akkor nagyon tetszett, varázslatos kacsalábon forgó kastélynak láttuk.

Berontottunk a kertbe. És mi volt az első dolgunk? Legalábbis

A XIII. KERÜLETI
TOLDI ÚTTÖRŐCSAPAT
TÁBORHELYE

nekünk, Abádot járt öreg sejtegyesületi tagoknak? Az, hogy lerúgtuk a cipőnket, lehúztuk a harisnyánkat, és mezítláb kezdtünk szaladgálni, úgy, mint az abádi szép időkben. Piri néni nevetett. Biztatására Ede is követte a példánkat, ledobta csodacipőjét, és sziszegve, fintorogva próbálgatta a mezítlábjárást. Jót mulattunk rajta, és ő is jót mulatott önmagán.

Még a nagysefcsik is jóízűen hahotázott, de azért láttam, hogy nem veszi le a szemét Edéről, mint aki árulástól tart.

A föld már átlangyosodott a váratlan hevességgel tűző napsugaraktól, simogatta a talpunkat, és jóságos volt hozzánk. Most már egészen megkótyagosodtunk, és versenyre keltünk Pamuttal a futkosásban és kiabálásban. Azt hiszem, mi győztünk. Körberohangáltunk minden fát – az ilyen termetes fák egyenesen arra valók, hogy körberohangálják őket –, beszáguldották a kertet – a kertek arra valók, hogy beszáguldják őket otthagytuk a kavicsos utakat, és az alig serkedő füvet tapostuk – a kavicsos utak arra valók, hogy otthagyják őket a gyönge zöld fűszőnyegért.

– Felfedezés! Felfedezés! – harsant Gabi hangja, és máris berontott a ronda palotába, a félresikerült kacsalábon forgó kastélyba.

– Felfedezés! Felfedezés! – harsogtuk, ahogy a torkunkon kifért, és követtük Gabit, a felfedezőt.

A hajdan üvegezett főbejárat tágas hallba, valóságos terembe vezetett. Ott lehetett csak remekül kiáltozni, az üres falak felerősítették és visszaverték a hangunkat, pingpongoztak a kiáltásainkkal. Szemét, törmelék, hulladék – ez volt a hall minden berendezése. Meg egy faragott falépcső, ami az emeletre vezetett. Sorra nyitogattuk a hallból nyíló ajtókat. Mindenütt üres, elvadultan szemetes szobákra bukkantunk; itt egy fal dőlt be, ott egy ablakot szakított ki a hajdani légnyomás, amott a cserépkályha omlott össze, mert nem győzte kivárni, hogy tüzet rakjanak benne.

Egyik üres szobából a másikba vágtattunk, mintha keresnénk valamit, s mintha az a valami, amit keresünk, éppen akkor suhant volna ki onnan, amikor mi betoppantunk. S újra meg újra utána vetettük magunkat.

Rengeteg üldözni-, rengeteg hajkurászni-, rengeteg kutatni való volt ott. Mert mennyi minden rejtőzik egy ilyen kongóan üres, félig romba dőlt házban, mennyi végleg elszalasztott és mennyi megvalósulásra váró lehetőség. A sarkokban s a rosszul betámasztott ajtók mögött ott lapul mindaz, amit az egykori lakók hátrahagytak az életükből, és mögöttünk, benyomulok mögött láthatatlanul és feltartóztathatatlanul beáramlik mindaz, amit egyszer mi fogunk otthagyni az utánunk jövőknek. Ha kilestünk volna a beomlott fal résén, nem csupán a tavaszváró kertet láthattuk volna meg, hanem a múltat is. Ha kikönyököltünk volna a légnyomás által kitépett ablak nyílásán, ott terült volna el a szemünk előtt a jövő, mint egy gomolygó ködökből kibontakozó, gazdagon tagolt táj…

De mi akkor minderről még semmit se tudtunk, miért is tudtunk volna; nekünk elég volt az, hogy élünk, minden izmunkkal, minden porcikánkkal, minden idegszálunkkal élünk, a mozgás, a rohangálás, kiáltozás fékezhetetlen lendületében.

Egyszer csak valahonnan tompa zuhanás hallatszott, majd utána csend.

Aztán Gyurika toppant közénk, és kiabálni kezdett ránk:

– Gyertek gyorsan! Siessetek! Az emeletről két láb lóg le.

Gyurika útmutatása nyomán betódultunk az egyik üres szobába, és csakugyan két kalimpáló lábat pillantottunk meg a magasban. A két láb Edéhez tartozott. Úgy látszik, meg akart előzni minket a felfedezésben, és odafenn az emeleten beszakadt alatta a korhadt, roncsolt padló. Most – valamibe görcsösen kapaszkodva – ég és föld, illetve emelet és földszint között lebegett. És ahogy bámultunk, egyre lejjebb ereszkedett. Már térdig látszott, aztán már derékig. És egyetlen hangot se hallatott.

Itt gyorsan cselekedni kellett, mielőtt kitöri a nyakát.

– Gazsi! Sutyi! Tóbi! Nagysefcsik! Ipszi! – hívta Gabi a

legerősebb fiúkat.

Kört formáltak a kétségbeesetten kalimpáló lábak alatt.

– Eresszed el! Ugorj! – biztatta Edét Gabi.

– Nem merek – hallatszott a fej nélküli test válasza a magasból.

– Akkor potyogj csak le! Mi itt hagyunk. Szervusz.

De ez csak üres fenyegetődzés volt, nem mozdult senki sem.

Odafent valami recsegés-ropogás támadt. És Ede érett gyümölcsként pottyant az alant várakozók ölébe, kezében valami fadarabot, talán szegélylécet vagy parkettkockát szorongatva.

Ekkor mondta a hallban Piri néni:

– Toldi úttörőcsapat, sorakozó!

Még csak nem is kiabált. Egyszerűen csak közölte a kongó előcsarnokkal. Mégis rögtön meghallottuk. Gabiék talpra állították Edét, és szerencsés megmenekülése örömére fejbe vágták, majd kitódultak a mellékszobából, és máris felhangzott:

– Tanácstag őrs, sorakozó!

– Győzelem őrs, sorakozó!

– Varga István őrs, sorakozó!

Sejtelmem sincs, honnan tudták, hogy így kell csinálni. A fő az, hogy tudták. Arról sincs sejtelmem, hogy mi honnan tudtuk, mit kell tennünk. A fő az, hogy tudtuk. És mindannyian sorakoztunk, kivéve Edét, aki még mindig a markában szorongatta azt a bizonyos fadarabot, ami mégis inkább székláb lehetett. Ede a sor legvégén tengett-lengett egymagában, mert még nem tartozott egyik őrsbe se.

– Pajtások – mondta Piri néni –, a felfedezések kora egyelőre véget ért. Most valami mást fogunk játszani, igazi úttörőjátékot.

– Éljen! – kiáltottuk, és sorra javasoltuk a különböző játékokat, de Piri néni mindegyikre a fejét rázta.

– Mást fogunk játszani, pajtások. Egy kis romeltakarítást és

rendcsinálást. Egyelőre itt az előcsarnokban meg kint a konyhában. Továbbá a konyhába vezető folyosón.

Nagyszerű! Éljen! A konyhát még nem is fedeztük fel. Pedig volt rajta mit felfedezni. Például a méreteit, amelyek egy bálteremével vetekedtek. A sarkában akkora tűzhely terpeszkedett, amibe a mi jelenlegi modern étkonyhánk mindenestül beleférne, és még egy kis hely is maradna benne. A tűzhelyen már egy fazék víz melegedett – a vízvezeték szerencsére működött –, s a nagy fazék, mint később kiderült, az egyik degeszre tömött hátizsákból került elő.

Némi felfedező tevékenység után nekiláttunk a munkának, ami rögtön hatalmas eredménnyel járt: sikerült hatalmas porfelhőket felvernünk. A legnagyobb porfelhőből egyszer csak maga Ede bontakozott ki. Markában már nem azt a törött fadarabot szorongatta, hanem két ócska seprűt. A hallból a konyhába vezető folyosón ugyanis talált egy ajtót, amely mögött a takarítóeszközök faliszekrénye rejtőzött. Abban lelte a két seprűt, felmosórongyok, egy rozsdás lapát és egy foghíjas gereblye társaságában. Edét futólag kis házi ünneplésben részesítettük, és kifejtettük, hogy érdemes volt megmenteni az életét. Ezután fokozottabb iramban takarítottunk, s nemsokára hasznát vettük a forró víznek is, amivel a konyhakövet varázsoltuk csillogóra. Igaz, a hallnak se ártott volna egy kis meleg víz. Sok meleg víz még jobbat tett volna. De a vízkúra egyelőre elmaradt, mert Piri néni ismét sorakoztatott minket, ezúttal a táncterem méretű konyhában. Csakhogy nem táncról volt szó.

– Ki éhes? – kérdezte.

Felesleges kérdés volt. Szónoki kérdés. Csak ránk pillantott, és már meg is adta a választ:

– Mindenki. – Viaszosvászon abroszt terített a kőpadlóra. –

Akkor mindenki adja ide azt, amit ebédre magával hozott. Összegyűjtjük, és igazságosan szétosztjuk, hogy mindenkinek egyformán jusson.

Őszintén megmondom, sokan feszengeni kezdtek, egy kicsikét még én magam is. Mert anyu valami finomat csomagolt nekem. Nem tudtam, hogy mit, csak azt, hogy finomat. Egyedül Ede nem habozott. Őt befogadták, ő eljöhetett kirándulni, fátyolt borítottak a múltjára, és még az életét is megmentették – ez többet ért neki száz ebédnél, akárhogy szerette a gyomrát… Azért ne túlozzunk, mondjuk, tíznél. Ötnél, kettőnél. De annál az egynél egész bizonyosan, amit a harcias nagymama csomagolt neki. Habozás nélkül letette hát az abroszra. Őt Pimpi követte. Majd Gabi. És csak ezután következtem én. Majd sorra a többiek.

– Képzeljétek, pajtások – mondta Piri néni, elégedetten tekintve végig a gyűjteményen –, ennek neve is van. Kolkaja a neve. A kollektív, vagyis közös kaja rövidítéseként. Valamikor régen mi neveztük el így. Nem személy szerint én magam és társaim, hanem mi, vagyis azok az ifik, akik már tíz-húsz évvel ezelőtt ilyen kollektív ebédeléseket csaptak a kirándulásaikon, hogy mindenkinek egyformán jusson. Mert nem tudták volna megenni a maguk rántott csirkéjét, ha a szomszédjuk, a barátjuk, az elvtársuk száraz kenyeret rágcsál. És a kolkaja igazi jelképpé, a közös érzések, közös gondolatok, közös örömök jelképévé vált közöttünk, szocialista ifik között.

Csodálkozva felpillantott, mert Ica és Mica szipogva lépett elő a hátunk mögül, és egy-egy kis pakkot letett a viaszosvászonra. Biztosan sütemény volt bennük.

– Piri néni, ugye, ez olyan haladó hagyomány? – érdeklődött nagy okosan Gabi, felhasználva a váratlanul beállott szünetet.

Most derült csak ki, hogy mi mindent cipelt fel Gazsi és Sutyi a nagy fazékon kívül abban a két degesz hátizsákban. Először is

krumplit, azután kolbászt (attól tartok, hogy lókolbász volt, de nekünk azért nagyon ízlett), továbbá sót, paprikát, hagymát, természetesen zsírt és még egy üveg paradicsomot is – vagyis egy komplett paprikáskrumpli-felszerelést, minden szükséges alkatrésszel.

És alig egy óra múlva már ebédeltünk is. Csodálatos paprikás krumplit, a saját palotánk kertjében, saját terebélyes diófánk alatt. Csak a bádogtányérok és cinkanalak nem voltak a sajátjaink, bár azok is a hátizsákból kerültek elő.

Piri néni valóságos művésze vagy bűvésze volt a szervezésnek, ezt nem első ízben bizonyította be. Mindig úgy szervezett, hogy egyszerűen észre se lehetett venni. Ma se értem, hogyan csinálta. De akármilyen káprázatos szervező volt, harminc tányért és kanalat még ő sem volt képes előteremteni. Emiatt váltott tányérokat kellett használnunk. Amint az egyik csoport jóllakott, máris elmosogatott, és továbbadta a stafétabotot helyettesítő evőeszközt. Így folyt le ez a stafétaebédelés, és úgy jóllaktunk, hogy a kolkaja szégyenszemre megmaradt. Azért nem kellett sokáig szégyenkeznie, csupán uzsonnaidőig. Addigra a rengeteg rohangálásban, éneklésben, a hirtelenjében megtanult számjátékban ismét alaposan megéheztünk. Ami már azért is jó volt, mert a mamák és nagymamák – most már belőlük is kettő volt nekünk – legalább nem tehettek szemrehányást, hogy hiábavalóan fáradtak, és feleslegesen csomagoltak nekünk ezt meg azt. Olyan közösségi evészetet rendeztünk a kolkajából, hogy még a valamikori ifik is megirigyelhették volna. Utána még tábortüzet is gyújtottunk, hogy az se hiányozzék, nagy volt a füst, és kicsi volt a láng, mert a szemetet égettük el a kert közepén. Körültáncoltuk, mint az indiánok – ismét jó alkalom nyílt a kurjongatásra, visongatásra –, és ezzel véget is ért a nap. Piri néni rácsattantotta a lakatot a vaskapura, megigazította „A

XIII. Kerületi Toldi Úttörőcsapat Táborhelye” feliratú táblát, és mi kimerülten, boldogan elindultunk hazafelé.

Attól tartok, kissé sokáig elidőztem ennél a tavaszi kirándulásnál, annyit beszéltem róla, mintha valami hallatlanul nagy eseményről számoltam volna be. Pedig hát miféle nagy esemény egy ilyen tavaszi kirándulás, lókolbászos paprikás krumplival és szemétégető tábortűzzel? Az ilyesmi a lehető leghétköznapibb dolog. Nektek, pajtások. És nem nekünk. Mivelhogy minden hétköznapi dolog rendkívüliként kezdődik, és az ismétlődés során válik hétköznapivá. Ez pedig a kezdet volt. Valami hétköznapinak a rendkívüli kezdete.

Olyasmi, amiről rengeteget lehetett mesélni odahaza is, az iskolában is, és valahányszor újra meséltük, mindig tovább bővült, tágult, csodálatos részletekkel gazdagodott. Az én képzeletem csak afféle teknősbéka volt Gabi szárnyaló fantáziájához képest, de még az én meséimben is őserdővé változott végül a kert és kakaslábon forgó várrá a szörnyszülött nyaraló, rejtekajtókkal, titkos folyosókkal, életveszélyes csapdákkal, talán még kísértetekkel is, amikben tulajdonképpen már akkor se hittem.

Azonkívül azért is időztem oly hosszasan a kirándulásnál, mert ott történt is valami, amit ugyan magunk se vettünk észre, mégis fontosabb volt minden paprikás krumplinál és kísértetmesénél. Gondolom, ti észrevettétek… Úgy van. Pontosan úgy. Az történt, hogy eszünkbe se jutott egész nap, hogy ki a régi, és ki az új, ki dicsekedhet múltjának hőstetteivel, és ki nem, még az se, hogy melyikünk melyik őrs tagja. Egyformán és egyaránt a csapat tagjai voltunk, mintha azokat a bizonyos csatabárdokat éppen a szabadság-hegyi kert földjébe ástuk volna el, mégpedig jó mélyre. Vagy ha így nem tetszik a kép, akkor mintha azokkal a csatabárdokkal aprítottuk volna fel

azt a tűzrevalót, amin mindannyiunk közös ebédje megfőtt. És ebbe a nagy egyetértésbe még Ede is belefoglaltatott, minden külön értesítés nélkül, csak úgy magától értetődően és természetesen.

S hogy mindez mennyire így volt, az két nappal később derült ki. Akkor, amikor az új Szomjas Oroszlán megtudta Rosmeyer úr szökését. Természetesen Gabitól tudta meg, mert Gabi nem állhatta meg, hogy ne ő legyen a középpont, hogy ne ő irányítsa azokat az eseményeket, amelyek az ő irányítása nélkül is bekövetkeztek volna. Szóval elmondta a Szomjas Oroszlánnak, aki nagyot ugrott örömében. Amint földet ért, ellelkendezte, hogy őneki sohase tetszett ez a Rosmeyer, egyenesen gyanús volt neki, különösen a legutóbb, amikor követelődzött és fenyegetődzött. Ezért a remek hírért pedig szívesen megajándékozná Gabit, meghívná egy igazi lakomára. Gabi viszont szerényen, de öntudatosan közölte vele, hogy bár őneki oroszlánrésze volt Rosmeyer úr üldözésében, azért abban mások is közreműködtek; az őrs is megtette a magáét.

– Tudod mit, öcskös! – csapott a vállára az új Szomjas Oroszlán. – Ezért megérdemeltek egy kis ünnepséget. Április negyedike úgyis ünnep lesz, mindenféle cécóval, szórakozással, zenével, tánccal. Ebből a Szomjas Oroszlán se fog kimaradni. Meghívom az egész őrsöt… vagy tudod mit? Ezennel meghívom a ház minden gyerekét, kivéve a csecsemőket…

– Azt nem lehet, bácsi – ingatta a fejét Gabi.

– Nem-e? – hökkent meg az új Szomjas Oroszlán. – Aztán miért nem? Talán nem fogadhatjátok el az én meghívásomat?

Azt hiszem, még magát Gabit is meglepte a saját felelete:

– Dehogynem! Csak tetszik tudni, mi egy csapat vagyunk, a Toldi úttörőcsapat. És mi mindig mindent együtt… tetszik érteni.

– Hogyne érteném, öcskös. Szóval hívjam meg az egész

csapatot? He? Tudod mit, rendben, jöjjön az egész csapat! De… szám… tulajdonképpen hányan vagytok abban a csapatban?

– Ó, mindössze harmincan, Piri nénit is beleértve.

– Mindössze? Tudod mit, legyen szerencsém mind a harminchoz, Piri nénit is beleértve.

Lett is szerencséje hozzánk, de nem harmincunkhoz, csak huszonkilencünkhöz, mert Gazsi nem jöhetett, az ünnepnapon várható nagy víz- és cukorkafogyasztás miatt. De mi becsülettel helytálltunk az ő nevében is.

Az udvarra székeket, asztalokat hordtunk ki, és olyan áprilisi duhajkodást műveltünk málnaszörp mellett, hogy zengett bele az egész ház, talán az egész Cserép utca is. A körbefutó folyosóról papák, mamák, lakók, csecsemők (csöppsefcsikek) és egy kutya (Pamut) figyeltek minket. Utóbbit még a bankett fő fogásával, a húsgombóccal, vagyis fasírttal se lehetett lecsalogatni az őrhelyéről. A földszinten Klimkóék, Varjasék, Pintérék könyököltek ki az ablakokba. S mind nézték, hogy az új Szomjas Oroszlán saját kezűleg szolgál ki minket, s roppant elégedett a fogyasztással, különösen Icáéval, Micáéval és Edéével. Hát még ha tudta volna, kit tisztelhet egyik kedvenc vendégében!

Igazán nem tudnám megmondani, hányadik húsgombóc és hányadik pohár málnaszörp után vetődött fel a nagy kérdés: melyik őrs tagja legyen Ede?

– Gyere mihozzánk – csábította Ipszi. – Láthattad vasárnap is, hogy a Varga István őrs a legkülönb, munkában, játékban, ügyességben, mindenben mi vagyunk az elsők.

– Hohó! – pattant fel Gabi. – Edét a Tanácstag őrs vette pártfogásába. Ő csakis a mi tagunk.

Ede nem avatkozott a vitába, csak laposakat pislogott a Győzelem őrs felé. Különösen az őrsvezető-helyettesre vetett

átszellemült pillantásokat, ami Sutyit határozottan idegesítette. Bizonyára abban reménykedett, hogy a Győzelem őrsből is elhangzik a hívogató szó. Csakhogy a nagysefcsik ennyire azért nem puhult meg. Ennyire azért mégsem. Mindössze egyetlen megjegyzésre szorítkozott:

– Megálljunk! A csapatban nem két őrs van, hanem három.

Edének ennyi is elég volt, ha akarta, éppenséggel invitálásnak is vehette. S mivel akarta, hát annak is vette. Gabiról Ipszire, Ipsziről Gabira nézett bocsánatkérően.

– Ha nem haragusztok… akkor… én azért inkább a Győzelem őrsbe… mégis… Bevesztek?

– Beveszünk – bólintott kedvesen Pimpi, az őrsvezetőhelyettes.

– Próbaidőre – tette hozzá zordan, de titokban roppant elégedetten a nagysefcsik. Ede elhatározását a maga győzelmének könyvelte el, mivel sejtelme se volt a választás igazi okáról, aki pedig ott ült mellette lobogó szőke hajjal és nagy lila szemmel. – Rendben van, be vagy véve, de aztán…

– Majd meglátod! – fogadkozott Ede. – Én igazán… hiszen ismersz… – Rájött, hogy erre okosabb lett volna nem hivatkozni, tekintve, hogy a múltjában egy-két homályos folt éktelenkedett. Gyorsan hozzáfűzte hát: – Tudod, úgy értem, hogy én megváltoztam, Pimpi a tanú rá. Ugye, Pimpi? És Klimkó is tanú. Ugye, Klimkó?

– Te csak ne izgulj – nyugtatgatta Gabi. – Azért mi továbbra is pártfogolunk téged.

– Kösz – hálálkodott Ede.

– Semmi kösz – torkolta le a nagysefcsik. – Aki a Győzelem őrs tagja, annak nincs szüksége a Tanácstag őrs pártfogására. Még akkor se, ha csak próbaidős.

És ezzel Ede próbaideje máris kezdetét vette.

Szemben az udvari ünnepséggel, amely véget ért.

És következtek a további felhőtlen napok, amelyek akkor is derültek voltak, ha éppen beborult az ég, vagy esett az eső. Úgy éreztük, hogy most már szakadatlanul az a makulátlan kék ég borul fölénk, amelyet a saját palotánk saját kertjében pillantottunk meg, saját fáink koronája fölött. Azt ugyan nem fogadtuk éppen kitörő örömmel, hogy az idei tanév a különlegesen hosszú szénszünet miatt június tizenötödikéig fog tartani, de el sem keseredtünk különösképpen. Hiszen ott volt nekünk a táborhelyünk, valóságos birodalom, az várt ránk minden vasárnap, és nemcsak fákkal, bokrokkal, virágokkal, pázsittal, madarakkal és bogarakkal volt tele, hanem titokzatos és nagyszerű ígéretekkel is.

Mint általában az egész életünk.

Éppen ezért egy cseppet se lepődtünk meg, amikor Piri néni bejelentette, hogy az idén már mi is részt veszünk a május elsejei felvonuláson, a többi úttörővel és úttörőcsapattal együtt. „Jaj de szép lesz!" – gondoltuk, és ezzel részünkről a dolog el volt intézve. A többit egész egyszerűen Piri nénire bíztuk. És ezt nagyon okosan tettük. Mert Piri néni a maga csöndes, észrevétlen módján máris szervezni kezdett, anélkül hogy felfigyeltünk volna rá.

Nagyjából úgy dolgozott, mint egy káprázatosan ügyes bűvész, aki mindent a néző szeme láttára csinál, sőt még közreműködőket is felhív a színpadra egyik-másik mutatványához – mégis kileshetetlen, hogyan varázsolja elő ezt meg azt innen meg onnan.

A felkért közreműködők természetesen mi voltunk. Jelentkeztünk, amikor megkérdezte, hogy kinek van fehér inge és sötétkék nadrágja, illetve szoknyája. Közülünk kerültek ki azok is, akik egy nap léceket és falemezeket cipeltek a csapat

otthonába. Ilyen közreműködő lett a két Koncz testvér is, mert az egész csapatból egyedül nekik volt szabó a rokonságukban, mégpedig a nagypapájuk. Ennek nagyon örültünk, mert a papák, a mamák és a nagymamák mellé most már egy nagypapa is felsorakozott; örvendetesen bővült a csapat felmenő ági rokonsága. Igaz, még Ede is jelentkezett, hogy az ő nagymamájának van varrógépe, és bár nem szabó, de azért nagyon ügyes. Mi kinevettük, pedig nem volt igazunk, mert ez is a bűvészmutatványhoz tartozott.

Piri néni csak akkor komorodott el egy pillanatra, amikor megjött az április 17-i Úttörő Gyermekújság. Amely csekély nyolcszázezer pengőbe került, vagyis egy hónap alatt a tízszeresére emelkedett az ára. De nem ezen komorult el – bár ebben sem volt semmi örvendetes –, hanem azon, hogy a lap szerint lehetőleg kék ingben vegyünk részt a felvonuláson. Ő tudta, hogy miért kellett ezen elkomorulni. Azért, mert a csapat nagypapájának és Ede nagymamájának közreműködésével már készültek a hiányzó fehér ingek, sötétkék nadrágok és a pirossal szegett kék úttörő-nyakkendők. Amiket a bűvész – vagyis Piri néni – csak április harmincadikán varázsolt elő, de nem ám cilinderből, hanem egy kézitáskából, amit bűvészinasa, Pimpi cipelt.

XXIV. Mezítlábas úttörők

Hogy felébredni sokféleképpen lehet, erről már szó esett egyszer régen, egész pontosan 1944. március 19-én, Gabi születésnapjának reggelén, csakhogy akkor vele kapcsolatban. Ezúttal azonban velem kapcsolatban lesz erről szó, mivel én voltam az, aki felébredtem. És erről módomban áll teljes hitelességgel beszámolni, mivel jelen voltam saját felébredésemnél.

Ezzel kapcsolatban szükséges megemlítenem azt, ami annak idején nem került szóba, hogy a sokféle felébredésnek sokféle oka lehet.

Ugyebár mindenki másképpen ébred fel kora, jelleme, egészségi állapota szerint, ez világos, erre kár is több szót vesztegetni.

Aztán: másképpen ébred fel ugyanaz az ember, mondjuk, egy vigasztalanul sivár novemberi hajnalon, egy ropogós-havas friss téli reggelen, egy üde verőfénnyel rákköszöntő májusi napon, és megint másképp a kánikulában, amikor az ágy izzó pékkemence, az alvó pedig egy már félig kisült cipó… ugyancsak és így tovább.

Ami engem illet, én kislány koromban általában elég nyűgösen keltem fel, de ezúttal az volt a látszat, hogy pontosan úgy ébredek, mint az a bizonyos bezzeggyerek, akivel példálódzni szoktak, hogy az bezzeg frissen, fürgén, ajkán derűs mosollyal és vidám dallal pattan ki az ágyból.

Nektek bizalmasan elárulhatom, hogy a látszat ismét a legnagyobb mértékben csalt. Igaz, a szemhéjam úgy pattant fel, mintha rugóra járna. Igaz, frissen, fürgén ugrottam ki az ágyból. Még a mosoly és a vidám dal se hiányzott az előírásos mintafelébredéshez: „Itt van újra május elseje, A levegő dallal van tele” – daloltam, s ezzel a magam részéről is hozzájárultam a levegő dallal telítéséhez. Csakhogy ez nem felébredés volt ám, hanem az ébrenlét ágyon kívüli folytatása. Mivelhogy el se aludtam. Azt nem mondhatom, hogy le se hunytam a szememet, mert lehunytam. Majd rögtön ki is nyitottam. És egyetlen szemhunyásnyi idő alatt reggel lett az estéből. Miáltal április harmincadika és május elseje teljesen egybefolyt, és én pontosan ott folytattam, ahol tulajdonképpen abba se hagytam. Vagyis az előző este már a következő reggelhez tartozott, mégpedig attól a

pillanattól kezdve, hogy kitódultunk az utcára, és a fejünk felett kibomlott előbb a vörös, majd a nemzetiszín zászló.

Ez úgy történt, hogy Varjas bácsi – akinek ez házmesteri teendői közé tartozott – Gabi meg a nagysefcsik társaságában és Gyurika önkéntes kíséretében becsöngetett Serbán úrékhoz. Aztán megjelent az egyik utcai ablakban, a fejünk felett kisodorta s meglengette a vörös zászlót, amit a nagysefcsik segített felcipelni, és a rúdját beleerősítette a kettős zászlótartó egyik ágába. Azután kisodorta s meglengette a nemzetiszínű zászlót – amit Gabi vitt utána –, és beleerősítette a másik ágba. Majd megjelent az ablakban Gyurika, aki semmit se cipelt fel Serbán úrékhoz, és ki akart esni az utcára. De akárhogy igyekezett is, nem sikerült neki, mert Varjas bácsi az utolsó pillanatban elkapta, és úgy látszott, mintha öt is meglengetné a fejünk fölött. A másodperc egy töredékéig olyan volt, mintha három zászló lengedezne a fejünk felett: egy vörös, egy nemzetiszín és egy Gyurika. Aztán a harmadik eltűnt az ablakból, és csak kettő maradt. Ezt a műsoron kívüli zászlóbevonást némi fenékre verést követő ordítás kísérte. Aztán Gyurika lerobogott közénk, ő is felnézett a magasba, akárcsak mi, és integetett.

– Téged aztán jól megpofoztak – állapította meg Szipó. És a megpofozott helyett is szipogott egy kicsit, de csak szokásból.

– Nem is igaz! – Gyurika sugárzott a diadaltól. – Piri néni nem engedett, azt mondta, kisgyereket nem szabad veréssel nevelni, és én még kisgyerek vagyok.

E közjáték után teljes erővel nekiláttunk a kapu feldíszítésének, ami a nagy létra előcipelésével vette kezdetét. Majd kihoztuk az előre elkészített táblákat, leveles gallyakat és piros szalagokat. Versenyeztünk a többi házzal, hogy melyikünk díszíti fel május elseje tiszteletére szebben, pompásabban a saját

kapuját. Mi, angyalföldiek nagyon igyekeztünk kitenni magunkért, hiszen nálunk ezt a napot már akkor is ünnepelték, amikor az ünneplőket gyanakvó rendőrtekintetek és sunyi spicli-szemek figyelték. De azért mégis röpködött a teherkocsik lovainak sörényébe befont sok színes szalag, és vöröslött a gomblyukakban a szegfű.

Az előmunkálatok alatt Pamut körberohangált, mint a félbolond; a csöppsefcsikek már régen bevonultak az árnyékba borult gangról, így fenntartás nélkül rajonghatott értünk, Gabiért, Pimpiért, énértem és a többiekért, beleértve Szipót és Milkát, akik nem csupán barátságból téblábolt közöttünk, hanem önző okokból is: a maradék díszítőanyagot szerették volna megkapni és hazavinni, hogy Nagyanyó kis háza is ünnepi külsőt ölthessen.

Javában működtünk mindannyian – Varjas bácsi kivételével, aki csak dirigált –, amikor a láthatáron felbukkant Serbán úr, a

tanácstag és háziorvos. Alighanem betegtől érkezhetett, mert vele volt az orvosi táskája.

– Szerbusz, Serbán úr, akarsz segíteni? – kérdezte Gyurika.

– De mennyire! Hát te akarsz-e segíteni?

– De mennyire!

– Akkor vidd fel a táskámat. Jó?

– Jó. Én nagyon szeretek táskát vinni.

– Hát felöltőt szeretsz-e vinni? – érdeklődött Serbán úr.

– Azt majd én, apu! – jelentkezett Pimpi.

Hármasban szállították fel az emeletre a fontos rakományt. A harmadik természetesen Pamut volt, aki éppoly kevéssé szeretett bármiről is lemaradni, mint Gyurika. Alig ért fel, máris száguldott le, hogy a díszítés munkájából se mulasszon semmit.

Ezek természetesen mellékes dolgok. De hadd jegyezzem meg, hogy nincsenek fontosabb dolgok a mellékeseknél. Az olyanoknál például, hogy Serbán úr a létra tetején egyensúlyozva lenézett ránk, és azt mondta:

– Gyerekek, mintha semmi se változott volna. Megint úgy vagyunk együtt teljes létszámban, mint azelőtt.

– Hát én? – jelentkezett Pimpi. – Serbán apu, én azelőtt nem voltam.

– De hiányoztál is – nevetett le rá Serbán úr, és a fejére pottyantott egy kis zöld gallyacskát, úgyszólván megkoszorúzta. Aztán még egyszer körülnézett a jelenlevőkön. – De mégis. Valaki kimaradt a névsorolvasásból. Megvan. Hát… Ede! Tudjátok, alapjában véve nem volt az rossz fiú, csak a nevelés, a környezet, a káros befolyás… Hol lehet most?

Mi nem szóltunk semmit, csak hümmögtünk-hammogtunk, krákogtunk, dünnyögtünk, amit így is lehet érteni, meg úgy is, de főleg úgy. Mert volt egy kis meglepetésünk Serbán úr számára. De a meglepetés csak akkor következett be, amikor már

elkészültünk a gyönyörűséges díszítéssel.

A zöld gallyak úgy fonták körül a kaput, mintha az nem is egy ócska angyalföldi bérházba; hanem egy varázslatos lugasba nyílna. A piros szalagok meg-meglebbentek a lágy, könnyű szélben, s félkörben a kapu fölött ott volt már a három tábla is. Az elsőn: *Éljen, a* másodikon: *a dolgozók,* a harmadikon: *ünnepe.* És a nagysefcsik, aki ördögien ügyes volt az ilyesmiben, kimesterkedte, hogy amikor megnyomták a kapucsengőt, a táblák betűi felragyogtak, mert villanykörte volt mögöttük.

– Én is akarom, én is akarom! – követelte egy hang, természetesen Gyurikáé.

És természetesen Varjas bácsi kapta fel a magasba, hogy kedvére nyomogathassa a csengőt.

A három tábla felirata felvillant és elsötétült, és egy lelkes hang azt kiáltotta:

– Úgy éljek, ez a legszebb az egész utcában! Serbán úr lenézett a magasból, és majd hanyatt esett létrástul, mert Ede állt odalent. Ede, aki megígérte, hogy ellátogat hozzánk ma este, csak úgy, hogy ott legyen, hogy velünk legyen, pedig nem is a mi őrsünkbe lépett be, de mégis odatartozott hozzánk és a Cserép utcához.

– Szervusz, Ede, örülök, hogy látlak! – mondta Serbán úr.

– Csókolom, Serbán úr, hát még én! – örvendezett Ede.

– Most már csakugyan senki se hiányzik – állapította meg a tanácstag.

De hiába volt igaza, ezúttal mégis rosszul tudta. Igenis rengetegen hiányoztak, legalábbis nekünk. A fél csapat, beleértve a jövevényeket is. Talán arra kellettek volna, hogy eldicsekedjünk nekik művünkkel; talán arra, hogy együtt örvendezzünk, mindenesetre valahogy hiányoztak, egyszerűen azért, mert köztünk lett volna a helyük.

A hiányzók nélkül száguldoztuk be a Cserép utcát,

szemügyre vettünk minden kaput, és büszkén állapítottuk meg, hogy csakugyan a mienk a legszebb. Amikor visszaértünk, Varjas bácsi éppen megnyomta a csengőgombot. Talán arra volt kíváncsi, hogy kijön-e a saját csöngetésére. A három tábla szövege felragyogott az estében.

Ezzel a fénnyel a szememben aludtam el. Azaz dehogyis aludtam, hiszen mondom, hogy mindvégig ébren voltam az egyetlen szemhunyásig tartó éjszakán. S amikor kinyitottam a szememet, a májusi fényözön kápráztatott el. Egy kicsit hunyorogtam, azután rácsodálkoztam a széken kiterített, ropogósra vasalt fehér blúzra, sötétkék szoknyára és piros szegélyes kék nyakkendőre.

Ebben a rácsodálkozásban nem volt semmi meglepetés, kizárólag csak öröm. Tudtam, hogy az úttörőruha ott vár engem. Viszont még nem tudtam, hogy semminek se lehet úgy, olyan szívből örülni, mint annak, amiről az ember előre tudja, hogy be fog teljesedni. E tudás ellenére az utolsó pillanatig marad benne egy csöppnyi jóízű szorongás, egy kis vidám feszültség, csak éppen annyi, amennyi a „biztosan meglesz"-t a „megvan"-tól elválasztja. Ez a csöppnyi jóízű szorongás, ez a kis vidám feszültség oldódott fel bennem és tett boldoggá, amikor a széken várakozó ruhadarabokra pillantottam. No meg az, hogy a továbbiakban nem kell felkészülnöm semmiféle meglepetésre, váratlan fordulatra, mert minden okosan elő van készítve, ki van számítva, meg van szervezve, el van intézve. Nagyszerű, hogy mindent pontosan előre lehet tudni!

Máris felkelek, megmosdom, megreggelizek, felöltözöm, elindulok. A kapuban csatlakozik hozzám Gabi meg Pimpi, esetleg a többiek is, és együtt megyünk a hajnali napfényes ragyogásban az otthonba, ahol a csapat gyülekezik – mindenki sötétkék nadrágban vagy szoknyában, fehér ingben, piros

szegélyes kék nyakkendőben. Az utca két oldalán feldíszített kapuk állnak sorfalat nekünk – a legszebb a mienk! –, aztán úgy fél nyolckor megjön Piri néni, sorakoztat minket, megállapítja, hogy igazi úttörők vagyunk egyforma öltözékünkben; itt azért még megigazít egy nyakkendőt, ott egy ingnyakat vagy kézelőt, aztán elindulunk. Megérkezünk a Bazilikához, az úttörőcsapatok gyülekezőhelyére, onnan aztán a menettel együtt vonulunk énekelve, kiáltozva, integetve a Hősök terére. Előttünk is úttörők, mögöttünk is úttörők, egy nagy, lélegző, eleven test, amelynek mi tagjai vagy csak apró sejtjei vagyunk…

És lám, csakugyan minden így is történt pontosan.

Felkeltem – erről már részletesen beszámoltam –, megmosakodtam, felöltözködtem, nyakamba kötöttem a piros szegélyű kék nyakkendőt, majd megreggeliztem. Még a reggeli se volt meglepetés, mert tudtam, hogy kakaót és vajas kenyeret fogok kapni, s még azt is, hogy anyu honnan teremtette elő a hozzávalót. A vajat apu mellényéért, nyakkendőjéért és foltozott ingéért cserélte. A kakaóport és a tejport Piri nénitől kapta, mert Serbán úrnak szeretetcsomag érkezett valahonnan Dél-Amerikából, abban voltak ezek a kincsek. De volt benne még valami koromfekete gyászbab is, amit senki se volt hajlandó megfőzni, az ínséges világban sem, még Piri néni se, pedig ő lenézett minden előítéletet. Továbbá volt benne húskonzerv is, amivel Pimpi mindenkit megkínált, gyönyörű szép, rózsaszínű sonka, gyönge, mint a harmatos virág, és ízetlen, mint a fűrészpor – de ez igazán nem tartozik ide.

Reggeli után megpusziltam aput és anyut, és elindultam. A kapuban csatlakozott hozzám Gabi meg Pimpi, s alig vártunk egy kicsit, már jött is a három Sefcsik, Ica meg Mica, Dénes meg Ipszi, ahogy azt előre tudni lehetett. Elindultunk. Amikor kiértünk az utcára, egyszerre ketten rohantak utánunk, azt

kiáltozva:

– Várjatok meg! Várjatok meg!

Hogy pontos legyek, csak egyikük kiáltozott, ez az egy természetesen Gyurika volt, másikuk csak ugatott, mert kiskutyák nem szoktak kiabálni. Mindenesetre Pamut is velünk tartott, mert ő is jönni akart, akárcsak Ági macija. Így vonultunk végig kutyakísérettel az ünnepi kapuk között, amelyek díszsorfalat álltak nekünk, és vitathatatlanul most is a mienk volt a legszebb, ámbár közel s távol nem volt senki, aki ezt vitatni merészelte volna. De azért a többi is igazán gyönyörű volt a sugaras reggelben, amely csodálatos napot ígért, felhőtlenül derűset, melegen simogatót; pontosan olyat, amilyet elképzeltünk és elterveztünk magunknak.

Valamivel negyed nyolc után értünk az otthonba, és ott is minden pontosan úgy volt, ahogy lennie kellett.

Piri néni szervezési bűvészmutatványának eredményeként valóságos virágoskertté változott a terem, pompáztak a sötétkék, fehér, piros és kék színek; s ekkor még csak a ruházatot említettem, de egy szót se szóltam a tükrösre kefélt barna, szőke, fekete hajakról, a rózsaszínűre mosdott arcokról, a fehérre sikált fogsorokról és a szidollal fényesített kék, barna, fekete, sőt lila szemekről.

Remekül festettünk, ez tagadhatatlan. De az is, hogy a legremekebbül mégiscsak Gazsi festett. Sejtelmem sincs, hogyan csinálta, de rajta valahogy még vakítóbban villogott a fehér ing, még lendületesebben tekeredett a piros szegélyű kék nyakkendő, még vadonatújabban feszült a sötétkék nadrág. Mintha divatlapból vágták volna ki, külön erre az alkalomra.

Még ki se gyönyörködhettük magunkat magunkban, amikor kivágódott az ajtó, s jajgatva és fintorogva beesett rajta Gróf Peti – ugyanúgy öltözve, mint mi –, levetette magát a keze, illetve az

ülepe ügyébe eső első székre, és sziszegve kezdte lerúgni a cipőjét.

– Mit csinálsz, Peti? – kérdezte elképedve Ipszi.

– Láthatod, levetem ezeket az átok csukákat, úgy szorítanak, mintha satuban lenne a lábam.

– De hiszen ez női – állapította meg Kasznár, pápaszemén keresztül gyanakvóan vizsgálgatva a repedezett bőrű, lyukas talpú, letaposott sarkú pántos cipőt, amely valaha egész biztosan jobb napokat láthatott.

– Nekem mondod? – legyintett Gróf Peti. – Ez a mutterkám jobbik csukája. A rosszabbik megfelel neki otthon az ebédfőzéshez. De ebben én sohase jutok el a Hősök terére, az egyszer biztos.

– Hát hogyan akarsz jönni? – érdeklődött Jelenák Béla. – Tán csak nem mezítláb?

– Miért ne? – kérdezte Sutyi. – Tavaly is úgy mentünk a Ligetbe május elsején, ha egyszer nem volt csukánk. És különben is sütött a nap.

– Az más – oktatta komoly képpel Tóbi. – Tavaly csak egyszerű angyalföldi prolisrácok voltunk, de az idén már úttörők vagyunk. Mezítlábas úttörők? Na, mondhatom!

– Te beszélsz?! – támadt rá Bakos Árpi, aki nem volt fogékony Tóbi humora iránt. – Hiszen te is mezítláb jöttél. Hol a cipőd?

– Jé? Nincs rajtam? – döbbent meg Tóbi, és kétségbeesett grimaszt vágott. – Borzasztó! Úgy látszik, útközben lelopták a lábamról. – Bezsebelte a humoráért járó vihogásokat, majd az asztal alá mutatott. – De a tiedről is, Sutyi.

Sutyi fitymálva lenézett az asztal alá.

– Á, az nem is az én lábam – jelentette ki szemrebbenés nélkül.

Ekkor döbbentem rá, hogy már odafönt a Szabadsághegyen, a

nagy mezítláb szaladgálás idején se vetette le mindenki a cipőjét, mert nem mindenkinek volt levetnivalója. Ez akkor fel se tűnt nekem az általános örömujjongásban; talán másnak se. És egész halványan, bizonytalanul az a gyanú kezdett motoszkálni bennem, hogy hiába számítottunk ki, hiába rendeztünk el és szerveztünk meg mindent hajszálpontosan, úgy látszik, az élet nem tűri a hajszálpontos szervezést, mindig van tartalékban valami elképesztő meglepetése, valami teljesen váratlan fordulata.

Közben Tóbi, akit Sutyi a saját terepén, a humor terén főzött le, körbepislogott, valami új céltáblát keresve egy új móka számára. Ede, aki ugyancsak az asztalnál ült, igyekezett minél jobban maga alá húzni a lábát, hogy eltüntesse szem elől pompás és nevezetes sportcipőjét, mert attól tartott – méghozzá joggal –, hogy az válik Tóbi mókanyilainak céltáblájává. Erre azonban már nem került sor, mert megérkezett Piri néni.

Nagy örömujjongás, majd ünnepélyes csend és feszes vigyázzállás fogadta. Aztán következett a sorakozó őrsök szerint.

Piri néni csupa mosoly volt, ahogy végignézett rajtunk, de titkos feszültség is rejtőzködött a mosoly mélyén.

„Jaj, csak minden rendben legyen, úgy, ahogy előkészítettük” – ezt mondta a titkos feszültség. És mit mondott a mosoly?

„Ez igen! Tegnap még alaktalan, vadóc gyerekseregket volt, és ma – micsoda remek társaság! Öröm rájuk nézni, öröm a szemükbe tekinteni. Mintha a jövőt látnám… amikor nemcsak itt meg ott, hanem mindenütt, városon is, falun is, talán még az eldugott, isten háta mögötti tanyákon is…”

Ezt mondta a mosoly, amelyet ekkor egy láthatatlan kéz letörölt az ajkáról, és a mosoly mögül előtűnt az a rejtőzködő, aggodalmas feszültség.

Talán éppen Tóbi lábára esett akkor Piri néni pillantása, vagy

esetleg Gróf Petiére. Ezután végigsiklott a szeme a lábakon: cipős, cipőtlen, cipős, cipős, cipőtlen, cipőtlen, cipős, cipős, cipős, cipőtlen… – és valami teljesen váratlan, érthetetlen, megfejthetetlen dolog történt: kiderült, hogy Piri néni – nő.

Könnyek szöktek a szemébe. Ott állt némán, mozdulatlanul, és talán tudatában se volt, hogy a könnyek végigcsorognak az arcán. Aztán a két kezét a szemére csapta, és sírva fakadt. Úgy bőgött, mint egy csacsi kislány, akit megszidtak, megszégyenítettek, akiből csúfot űztek. Lerogyott a székre, és zokogott.

Mi egy pillanatig dermedten néztük. A gyerekeket mindig kínosan érinti a felnőttek sírása, mintha ezzel elárulnák, hogy ők is sebezhetők.

A fiúk elfordították a tekintetüket, és kényelmetlenül feszengtek, mert a férfiak a jobbik esetben kényelmetlenül feszengenék, ha női könnyeket látnak, rosszabbik esetben felháborodnak és dühöngenek tehetetlenségükben.

Mi lányok viszont, Pimpi, én, Ica, Mica, Milka, még a csacsi kis Ági és a kotnyeles Jelenák Stefi is, felbomlasztottuk a szép sorakozós rendet, körülfogtuk Piri nénit, és vigasztalni próbáltuk. Ica és Mica a haját simogatta, Ági a kezébe igyekezett nyomni féltve őrzött kis maciját, Pimpi meg én pedig kérleltük, árulja el, miért sír. De ő csak sírt, és azt hajtogatta:

– Hiába csináltam mindent… hiába… nem ér semmit…

– De anyu, igazán! – kiáltott rá erélyesen Pimpi, megfeledkezve róla, hogy itt az otthonban anyu nem anyu, hanem Piri néni vagy csapatvezető pajtás. – Hát mi történt? Mit csináltunk? Valami rosszat?

– Nem ti… én… csakis én… Elrontottam… Mindent elrontottam… Én vagyok az oka… gondolnom kellett volna rá… de nem törődtem velük…

Miután hiába kértük, hogy hagyja abba, végül mi is sírva fakadtunk, mert még ez látszott a legjobb és legegyszerűbb megoldásnak. Egész kis síró-rívó kórus alakult, amelyben Piri néni vitte a vezérszólamot. De csak rövid ideig. Mert sírva ránk szólt:

– Mit bőgtök, csacsik! Itt csak nekem van sírnivalóm. Még jobban bőgtünk, de most már felháborodásunkban, hogy nincs jogunk vele együtt sírni.

Végül erőt vett magán, kifújta az orrát, és szégyenkezve mondta:

– Én aztán alaposan rátok ijesztettem. Méghozzá éppen ma, egy ilyen napon… De hát én is csak ember vagyok, nem igaz? – Nem várta be egyetértésünket, pedig lelkesen helyeselni akartunk, hanem folytatta: – És az ember, ha ember, hibákat követ el. De kijavíthatja. Én is kijavíthatnám. Esetleg azzal, hogy nem maradnék a csapatvezetőtök, hanem lemondanék.

– Akkor mi is lemondanánk, és mi se maradnánk úttörők! Visszaalakítanánk a sejtcsapatot.

Megvallom, ezt a tizenkét emeletes szamárságot én mondtam. De nem szégyellem. Piri néni megsimogatta a fejemet.

– Ilyet ne mondj, Duci. Ilyet nem szabad mondani. Majd megtanulod, hogy az ember nem a vezető miatt, nem a vezetőért ez vagy az, úttörő vagy akár kommunista, hanem…

– Hanem az egészért – bólintottam.

– Piri néni, nem érijük – szólt közbe Ipszi. – Tessék szíves lenni megmondani: mi történt? Mi a baj?

– Igazán nem értitek? Pedig egyszerű – nyerte vissza Piri néni a nyugalmát. De a mosolyát nem. – Én igyekeztem. Azt hittem, mindent elkövetek, hogy együtt, egyformán, egyöntetűen, igazi csapatként vonuljunk fel. És közben megfeledkeztem a cipőkről, pedig gondolnom kellett volna rájuk. Most hogy teremtsek elő

tizenkét pár cipőt? Honnan? Hogyan?

– Csak tizenegyet, Piri néni! – szólt közbe Tóbi. – Gróf Petinek van csukája. Igaz, hogy a mamájáé, de van…

Váratlanul elhallgatott, mert valaki a fejére ütött. Azt hiszem, Gazsi volt az.

– Ezért igazán nem érdemes sírni – vigasztalta Piri nénit Sutyi. – Mi már hetek óta mezítláb mászkálunk, hozzászoktunk.

Még mindig nem értettük. Mert nem rólunk volt szó, hanem őróla, Piri néniről. Az fájt neki, hogy nem törődött eléggé velünk. Nem figyelt oda ránk eléggé. Máskülönben észre kellett volna vennie, hogy hányan vannak a csapatban, akiknek a lábáról a szó legszorosabb értelmében levásott a cipő. Az egyetlen pár cipő. De ezt nem mondta, mert senkit se akart megbántani önmagán kívül. Hát megpróbált keservesen tréfálkozni:

– Az a baj, hogy csak felül vagyunk egyformák, alul meg szedett-vedett a társaság. Hogy vonuljunk fel ilyen vegyes lábakkal?

Csönd.

Rémülten hallgattunk. Attól féltünk, hogy Piri néni e miatt az átok cipőügy miatt lefújja az egész felvonulást.

Gróf Petinek mentő ötlete támadt. Megvetően félrerúgta a mamája pántos cipőjét, és felkiáltott:

– Piri néni! Alakítsunk külön őrsöt a cipőtlenekből.

– Jó ötlet – örvendezett Tóbi.

– Rossz ötlet, te lüke! – ripakodott rá a nagysefcsik. – Külön a cipős úrigyerekek, és külön a mezítlábas prolisrácok? Mi? Azt már nem! Ha elfogadjátok, akkor én… inkább én is levetem a cipőmet, és a mezítlábasok közé állok. Vagyok olyan prolisrác, mint ők.

– Nagy ember vagy, Sefcsik! – csapott a vállára elismerően Gabi. – Egyszerű az egész. Vegyük le mind a cipőnket, akkor

nem lesz különbség és megkülönböztetés a mezítlábas és a cipős között.

– Te vagy a nagy ember! – adta vissza az elismerést és a vállra ütést a nagysefcsik. – Le a cipőkkel!

– Mi vagyunk a nagy emberek, valamennyien! – rikkantotta Tóbi. Pedig neki nem is volt levetni való cipője.

– Én is nagy ember vagyok! – dicsekedett Gyurika, és már húzta-ráncigálta is lefele a cipőjét.

A következő pillanatban már mindenki ült vagy guggolt, és követte a példáját.

Mire Piri néni észbe kapott, már mindannyian mezítláb álltunk ott.

– Mezítlábas úttörők – vezényelt Gabi –, őrsönként sorakozó!

Piri néni ránk nézett. Ajkára és szemébe visszaköltözött a mosoly. Mi visszamosolyogtunk rá. De az is lehet, hogy mi kezdtük. Mindenesetre mi tükröztük az ő mosolyát, ő tükrözte a mi mosolyunkat, és ugye, tudjátok, hogy két, egymással szembeállított tükör a végtelenségig sokszorozza egymást.

Piri néni mélyet sóhajtott, mint aki hosszan tartó légszomj után végre oxigénhez jut, mint akinek sikerült a víz fölé emelnie a fejét. Valami olyasmi volt ebben a sóhajban, hogy: „Köszönöm, pajtások… Igen, ez most már csapat, összeforrott, valódi közösség.” S talán még olyasmi is: „Tulajdonképpen szép és felemelő mezítláb indulni a jövő felé.” De nem mondta. Egy szót sem szólt, mert szerencsére – a miénkre és a tiétekre – Piri néni nem állhatta a hosszú, kenetteljes szónoklatokat, rögtön

csalánkiütést kapott tőlük. Így hát nem is tartott nekünk véget nem érő, idézetekkel megtűzdelt, frázisokkal telezsúfolt beszédet, és nektek se kell végighallgatnotok az el sem hangzott prédikációt. Egyébként is felesleges lett volna ott a sok szó és a sok szósz. Hiszen mi magunk is éreztük, hogy valami fontos történt, valami nagyon lényeges és nagyon jelképes jelentőségű. És ennyi elég is volt nekünk.

– Toldi úttörőcsapat! Vigyázz! In-dulj!

A vezényszóra kiléptünk, meztelen talpunk nagyot csattant a padlón. És megindultunk. Tizennyolc pár glédában álló cipő nézett utánunk, köztük egy pár világraszóló sportcipő és egy pár agyongyötört, pántos női cipő.

Hogy hová indultunk? Akkor azt hittük, hogy a Bazilikához, az úttörőcsapatok gyülekezőhelyére, és onnan a Hősök terére. De ma már tudom, hogy nem oda, hanem egyenesen ide… Jó, az az „egyenesen" talán némileg túlzás. Tény, hogy volt közben kerülő út; volt zsákutca, még úttévesztés is. De ez ma már mind mellékes. A fő az, hogy ide érkeztünk, ahonnan már nektek kell továbbindulnotok.

Amiből kiderül, hogy 1946. május elsejének reggelén az az elindulás, amivel a mi történetünk befejeződik, egyáltalában nem a vége, hanem éppen ellenkezőleg, a kezdete volt valaminek. Aminek a folytatása csak ezután következik. De azt már nem én fogom elmesélni nektek, hanem ti fogjátok elmesélni, úgy

harminc év múlva, egy rajgyűlésen az akkori pajtásoknak, akik között ott ül majd a ti úttörőgyereketek is.

Tíz éven felülieknek
A kiadásért felel a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó igazgatója
Felelős szerkesztő: T. Aszódi Éva
Műszaki vezető: Gonda Pál
Képszerkesztő: Marosi Gyöngyi
Műszaki szerkesztő: Wagner Orsolya